

T.C.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE GÜVENLİK ANABİLİM DALI

**DEAŞ VE PKK/KCK' NİN 2015-2020 YILLARI ARASINDA
TÜRKİYE'YE YÖNELİK ALGI YÖNETİMİ FAALİYETLERİNİN
KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Çağrı Buğra ÇOBAN

Çorum - 2022

**DEAŞ VE PKK/KCK' NİN 2015-2020 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'YE
YÖNELİK ALGI YÖNETİMİ FAALİYETLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Çağrı Buğra ÇOBAN

**Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Anabilim Dalı**

Yüksek Lisans Tezi

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Emre ÇITAK

Çorum 2022

Çağrı Buğra ÇOBAN tarafından hazırlanan “DEAŞ ve PKK/KCK’ nın 2015-2020 Yılları Arasında Türkiye’ye Yönelik Algı Yönetimi Faaliyetlerinin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması 05/09/2022 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Emre ÇITAK

.....

Doç. Dr. Sami KİRAZ

.....

Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN

.....

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../..... tarih ve sayılı kararı ile’ın Anabilim Dalında Yüksek Lisans derecesi alması onanmıştır.

Prof. Dr. Muhammed Asif Yoldaş
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan ederim.

Çağrı Buğra ÇOBAN

DEAŞ VE PKK/KCK' NİN 2015-2020 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'YE YÖNELİK ALGI YÖNETİMİ FAALİYETLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRİLMESİ

Çağrı Buğra ÇOBAN

ORCID: 0000-0003-3302-284X

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans Tezi

Ağustos 2022

ÖZET

Terörizm kavramı korku, ideoloji, strateji ve güç kullanımı gibi olgular ekseninde geniş bir tanım yelpazesine sahiptir. Terörizm ve insanlığın terör algısı tarih boyunca çeşitli değişimler ve dönüşümler geçirmiştir. Terör ve terörizm kavramlarında yaşanan tanım çeşitliliği terör örgütlerinin küresel ölçekte faaliyet yürütmelerine zemin hazırlamış ve terörizmin etki alanının sınırlandırılması neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Terör örgütlerinin yapıları, farklı ideolojileri benimsemiş olmalarına rağmen genel anlamda benzerlik göstermektedir. Tarihsel süreç içerisinde terör örgütlerinin ideoloji ve yapılarının yanı sıra motif olarak kullandıkları yöntemler de oldukça benzerlik göstermektedir. Çeşitli ideolojik ve siyasal nedenlerle eylemlerini faaliyete geçiren terör örgütleri algı yönetimi faaliyetlerini propaganda aracılığıyla yürütmektedirler. Türkiye kuruluşundan itibaren terörizm tehdidine maruz kalmıştır. Jeopolitik ve jeostratejik konumu nedeniyle her dönem farklı amaçlarla varlığını sürdüren terörizm tehdidine karşı önlemler olarak güvenlik politikalarını şekillendirmektedir. Terör örgütlerinin uygulamış olduğu algı yönetimi faaliyetleriyle taraftar toplamak ve aynı zamanda kendilerini kamuoyu huzurunda meşru göstermek amaçlanmaktadır. Bu çalışmada terörizm, algı yönetimi ve propaganda kavramları detaylı olarak ele alınmış ve terörizmin tarihsel arka planı araştırılmıştır. Çalışma boyunca terör örgütlerinin yapısı incelenerek PKK/KCK ve DEAŞ terör örgütlerinin 2015-2020 yılları arasında Türkiye üzerinde gerçekleştirdikleri propaganda faaliyetleri açıklanmıştır. Bu kapsamda terör örgütlerinin propaganda faaliyetlerine karşı Türkiye'nin terörle mücadele yöntemleri incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı, 2015-2020 yılları arasında PKK/KCK ve DEAŞ terör örgütlerinin Türkiye'ye yönelik algı yönetimi faaliyetlerinin analizini incelemek ve karşılaştırmaktır. Çalışmanın önemini ise PKK/KCK ve DEAŞ terör örgütlerinin fiziksel saldırılarının yanı sıra algı yönetimi faaliyetlerini kullanması sonucunda Türkiye üzerinde bırakılan etkileri ortaya koymak ve Türkiye'nin mücadelesinin ortaya koyulması oluşturmaktadır. Sonuç olarak terör eylemlerinin tamamlayıcısı olarak gerçekleştirilen propaganda faaliyetlerinin karşılaştırmalı değerlendirilmesi yapılacaktır.

Anahtar Kavramlar: Terörizm, Algı Yönetimi, Propaganda, DEAŞ, PKK/KCK

Bilim Kodu: 114111,112611, 114107, 114105

**COMPARATIVE ANALYSIS OF PERCEPTION MANAGEMENT ACTIVITIES OF DAESH
AND PKK/KCK TOWARDS TURKEY BETWEEN 2015-2020**

Çağrı Buğra ÇOBAN

ORCID: 0000-0003-3302-284X

HITIT UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL

Master of Science Thesis

August 2022

ABSTRACT

The concept of terrorism has a wide range of definitions on the axis of phenomena such as fear, ideology, strategy and the use of force. Terrorism and humanity's perception of terror have undergone various changes and transformations throughout history. The diversity of definitions in the concepts of terrorism and terrorism paved the way for terrorist organizations to operate on a global scale and it has become almost impossible to limit the sphere of influence of terrorism. Although the structures of terrorist organizations have adopted different ideologies, they are generally similar. In addition to the ideologies and structures of terrorist organizations in the historical process, the methods they use as motifs are also very similar. Terrorist organizations, which have activated their actions for various ideological and political reasons, carry out their perception management activities through propaganda. Turkey has been exposed to the threat of terrorism since its establishment. Due to its geopolitical and geostrategic location, it shapes its security policies by taking measures against the threat of terrorism, which continues to exist for different purposes in every period. With the perception management activities implemented by terrorist organizations, it is aimed to gather supporters and at the same time to legitimize themselves in the presence of the public. In this study, the concepts of terrorism, perception management and propaganda are discussed in detail and the historical background of terrorism is investigated. Throughout the study, the structure of terrorist organizations was examined and the propaganda activities of PKK/KCK and DEASH terrorist organizations in Turkey between 2015-2020 were explained. In this context, Turkey's counter-terrorism methods against the propaganda activities of terrorist organizations were examined. The aim of this study is to analyze and compare the perception management activities of PKK/KCK and DAESH terrorist organizations towards Turkey between the years 2015-2020. The importance of the study is to reveal the effects left on Turkey as a result of the use of perception management activities as well as the physical attacks of PKK/KCK and DEASH terrorist organizations and to reveal Turkey's struggle. As a result, a comparative evaluation of the propaganda activities carried out as a complement to terrorist acts will be made.

Key Terms: Terrorism, Perception Management, Propaganda, ISIS, PKK/KCK

Science Code: 114111,112611, 114107, 114105

TEŞEKKÜR

Eğitim öğretim hayatım boyunca desteklerini benden esirgemeyen, maddi manevi varlıklarını ve sevgilerini daima hissettiren, kıymetli ve değerli annem Selma ÇOBAN ile kıymetli ve saygıdeğer babam Mustafa ÇOBAN'a teşekkür ediyorum. Lisans hayatımda tanıştığım, hayatıma yeni vizyon ve misyon kazandıran, gece gündüz demeden her türlü desteğini eksik etmeyen, yol gösterici tavrıyla çalıőmama çok büyük katkısı olan, çalışma ve davranışlarını örnek aldığım çok kıymetli ve değerli Doç.Dr. Emre ÇITAK hocama minnetlerimi sunuyorum. Lisans ve yüksek lisans öğrenimim süresince őahsıma büyük katkısı olan Doç. Dr. Sami KİRAZ hocama teőekkürlerimi sunarım. Çalıőmam boyunca desteklerini esirgemeyen kıymetli arkadaşlarıma ve değerli hocalarıma teşekkür ediyorum.

ağrı Buğra ÇOBAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
GÖRSELLER DİZİNİ	xi
HARİTALAR DİZİNİ	xii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1

1.BÖLÜM

TERÖRİZM VE ALGI YÖNETİMİ

1.1. Terörizm	6
1.1.1. Terörizmin Kavramsal Boyutu	6
1.1.2. Terörizmin Nedenleri ve Oluşturucu Koşullar	10
1.1.3. Terörizmin Tarihsel Süreci	11
1.1.4. Terörizmin Stratejisi ve Terörizmin Amaçları	22
1.1.5. Terörizmin Unsurları	23
1.1.6. Terörizmin Motifleri	25
1.1.7. Radikalleşme	25
1.1.8. Terörizmin Güvenlik Politikaları ile İlişkisi	27
1.2. Algı Yönetimi	27
1.2.1. Algı Kavramı	27
1.2.3. Algı Yönetiminin Kavramsal Boyutu	31
1.2.3. Algı Yönetiminin Tarihsel Arka Planı	32
1.2.4. Algı Yönetimi Yöntemleri	33

2.BÖLÜM

TERÖR ÖRGÜTLERİ

2.1. PKK/KCK Terör Örgütü	45
2.1.1. PKK/KCK Terör Örgütünün Ortaya Çıkışı ve Eylemleri	45
2.1.2. PKK/KCK Terör Örgütünün İdeolojisi	55
2.1.3. PKK/KCK Terör Örgütünün Amacı ve Temel Yapılanması	56

2.1.4. PKK/KCK Terör Örgütünün Liderlik Kadrosu ve Önderlik.....	58
2.1.5. PKK/KCK Terör Örgütünün Siyasallaşması ve KCK.....	59
2.1.6. PKK/KCK Terör Örgütünün İnsan ve Mali Kaynakları	60
2.2. DEAŞ Terör Örgütü	61
2.2.1. DEAŞ Terör Örgütünün Oluşumu ve Gelişimi	61
2.2.2. DEAŞ Terör Örgütünün Dini Motivasyonunun İncelenmesi	71
2.2.3. DEAŞ Terör Örgütünün Amacı ve Temel Yapılanması.....	75
2.2.4. DEAŞ Terör Örgütünün Liderlik Kadrosu	77
2.2.5. DEAŞ Terör Örgütünün Sınıraşan Boyutu	78
2.2.6. DEAŞ Terör Örgütünün İnsan ve Mali Kaynakları.....	81

3.BÖLÜM

2015-2020 YILLARI ARASI PKK/KCK VE DEAŞ'IN TÜRKİYE'YE YÖNELİK ALGI YÖNETİMİ FAALİYETLERİ VE TÜRKİYENİN TERÖRLE MÜCADELESİ

3.1. PKK/KCK Terör Örgütünün Türkiye'ye Yönelik Algı Yönetimi Faaliyetleri.....	84
3.1.1. PKK/KCK Terör Örgütünün Algı Yönetiminde Başvurduğu Temel Kavramlar	84
3.1.2. PKK/KCK Terör Örgütünün Algı Yönetiminde Kullandığı Propaganda Araçları	89
3.1.3. PKK/KCK Terör Örgütünün Türkiye'ye Yönelik Propaganda Faaliyetleri (2015-2020).....	92
3.2. DEAŞ Terör Örgütünün Algı Yönetimi Faaliyetleri	101
3.2.1. DEAŞ Terör Örgütünün Algı Yönetiminde Başvurduğu Temel Kavramlar ...	101
3.2.2. DEAŞ Terör Örgütünün Algı Yönetiminde Kullandığı Propaganda Araçları.	103
3.2.3. DEAŞ Terör Örgütünün Türkiye'ye Yönelik Propaganda Faaliyetleri (2015-2020).....	114
3.3. PKK ve DEAŞ'ın Algı Yönetimi Faaliyetlerinin Karşılaştırması	121
3.4. Türkiye'nin Terör Örgütlerinin Algı Yönetimi Faaliyetleri ile Mücadelesi	122
3.4.1. Türkiye'nin Terörle Mücadelesinin Genel Çerçevesi.....	123
3.4.2. Türkiye'nin PKK/KCK ve DEAŞ Terör Örgütlerinin Algı Yönetimiyle Mücadelesi	126
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	129
KAYNAKLAR.....	138

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Örgütün ortaya çıkışı ve değişim süreci.....	75
Tablo 2. DEAŞ Ebu Bekir el-Bağdadi dönemi sözde kabine üyeleri	78
Tablo 3. 2014-2018 yılları arası DEAŞ terör örgütünün Avrupa'da gerçekleştirdiği eylemler.....	80
Tablo 4. PKK/KCK terör örgütüne bağlı web siteleri	92
Tablo 5. Dabıq dergilerinin kapak konuları, görselleri ve mesajları.....	106
Tablo 6. Dabıq dergisinde kullanılan temalar	107
Tablo 7. Rumiyah kapak konuları, görselleri ve mesajları.....	108
Tablo 8. Inspire, Dabıq ve Rumiyah dergi makalelerden temaları ve açıklamaları.....	110
Tablo 9. Konstantiniyye dergisinin kapak konuları ve mesajları.....	111
Tablo 10. DEAŞ terör örgütünün video analizleri.....	113

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. PKK/KCK terör örgütünün değişim süreçleri.....	59
Şekil 2. Örgütün teşkilat şeması.....	77

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Sosyal gerçekliğin esas alınmaması ile ortaya çıkan durum	84
Görsel 2. PKK/KCK terör örgütü sempatzanının Twitter paylaşımı.....	93
Görsel 3. 2015 Suriye iç savaşına ait bir fotoğraf	94
Görsel 4. The Economist dergisinin “Türkiye ile Kürt militanlar arasındaki ateşkes sona erdi” isimli yazısındaki resim	95
Görsel 5. Beyaz Show isimli programda mağduriyet algısı yaratan Ayşe Çelik isimli kişi hakkında atılan sosyal medya gönderisi.....	96
Görsel 6. Erzincan’da sözde DEAŞ bayrağı dikilmesi haberi.....	97
Görsel 7. DEAŞ tarafından dikildiği iddia edilen bayrağın gerçek fotoğrafı	97
Görsel 8. PKK/KCK terör örgütü sempatzanının sosyal medya paylaşımı ve Al-Jazeera sitesinin Suriye İç Savaşı paylaşımı	98
Görsel 9. TSK’nın Cizre’de gerçekleştirdiği operasyon esnasında PKK sempatzanının yapmış olduğu manipülasyon.....	98
Görsel 10. Fıratnews’in medya dezenformasyonu örneği	99
Görsel 11. 73.Venedik Film Festivali “Bizim Savaşımız” belgeseli oyuncuları	99
Görsel 12. Frankfurt’ta düzenlenen Nevruz etkinliği	100
Görsel 13. Saarbrücken’de düzenlenen yürüyüş	100
Görsel 14. Dabıq dergisi birinci sayısı.....	115
Görsel 15. Rumiya dergisi birinci sayı	115
Görsel 16. Konstantiniyye dergisi birinci sayısı kapak görseli ve içindekiler	116
Görsel 17. DEAŞ’ın sözde Arapça eğitimi veren uygulaması.....	117
Görsel 18. Dabıq dergisi on birinci sayısı kapağı.....	118
Görsel 19. Papa Francis ve İstanbul Müftüsü Rahmi Yaran.....	118
Görsel 20. Konstantiniyye dergisi dördüncü sayısı kapak fotoğrafı ve içindekiler	119
Görsel 21. Rumiya dergisi beşinci sayısı.....	120
Görsel 22. Sefter Taş (sol) ve Fethi Şahin (sağ).....	121

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1. Irak'ın mezhepsel ve etnik dağılımı.....	65
Harita 2. 2015-2017 yılları arası DEAŞ terör örgütünün bölge grafiği.....	71

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devleti
ADYOD	Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği
ARGK	Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
ASALA	Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu
BDP	Barış ve Demokrasi Partisi
BM	Birleşmiş Milletler
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CNN	Cable News Network
ÇATOM	Çok Amaçlı Toplum Merkezleri
DDKO	Devrimci Doğu Kültür Ocakları
DEAŞ	Irak ve Şam İslam Devleti
DEHAP	Demokratik Halk Partisi
DEP	Demokrasi Partisi
DoD	Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı
DTP	Demokratik Toplum Partisi
ERNK	Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
ETA	Euskadi'ta Askatasuna (Bask Ülkesi ve Özgürlük)
FHKC	Filistin Halk Kurtuluş Cephesi
FKF	Fikir Kulüpleri Federasyonu
FKÖ	Filistin Kurtuluş Örgütü
FLN	Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GİDEM	Girişimci Destek Merkezleri
HADEP	Halkın Demokratik Partisi
HDP	Halkların Demokratik Partisi
HEP	Halkın Emek Partisi

HPG	Halk Savunma Güçleri
HRK	Kürdistan Halk Kurtuluş Birliği
İİD	İslam Devleti
I-KDP	Irak Kürdistan Demokrat Parti
IRA	İrlanda Cumhuriyet Ordusu
IRGUN	İsrail Ulusal Askeri Örgütü
KADEK	Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KARSAZ	Uluslararası Kürt İşadamları Birliği
KCK	Kürdistan Topluluklar Birliği
KDP	Kürdistan Demokratik Partisi
KKK	Kürdistan Demokratik Konfederalizmi
KNK	Kürdistan Ulusal Kongresi
KONGRA-GEL	Kürdistan Halk Kongresi
KUK	Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları
KYB	Kürdistan Yurtseverler Birliği
MASAK	Mali Suçları Araştırma Kurulu
M.Ö	Milattan Önce
NATO	Kuzey Atlantik Paktı
NAV-DEM	Almanya Demokratik Kürt Toplum Merkezi
PÇDK	Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi
PDA	Proleter Devrimci Aydınlık
PJAK	Kürdistan Özgür Yaşam Partisi
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
PYD	Demokratik Birlik Partisi
SDG	Suriye Demokratik Güçleri
SETA	Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
SODES	Sosyal Destek Programı
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TCK	Türk Ceza Kanunu
TCÖ	Tevhid ve Cihad Örgütü
TDK	Türk Dil Kurumu
TEMAK	Terörle Mücadele Akademisi
THKO	Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
THKP/C	Türkiye Halk Kurtuluş Partisi
TİP	Türkiye İşçi Partisi
TKP	Türkiye Komünist Partisi
TMK	Terörle Mücadele Kanunu
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
YAJK	Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği
YKD	Yurtsever Kadınlar Derneği
YMKM	Yukarı Mezopotamya Kültür ve Bilimsel Araştırma Merkezi
YRD	Demokratik Aydınlanma Birliği
YTS	Yabancı Terörist Savaşçılar

GİRİŞ

21.yüzyılın en önemli güvenlik sorunlarından biri olan terörizm, tarihin en eski dönemlerine kadar uzanmaktadır. Toplum yapıları, kültürler, kavramlar ve algılama yöntemleri tarihsel dönemlerde birçok kez değişime uğramıştır. Bu değişimler içinde terörizmde yerini almıştır. Suikast, adam kaçırmaya, silahlı eylemler gibi birçok suçta içinde barındıran bir olgu olan terörizm, teknolojinin gelişmesi ve küreselleşme faktörünün etkisini göstermesi ile geniş kitlelere ulaşma imkânı sağlamıştır. Terörizm kavramsal olarak devletler ve toplumlarda güvenlik, din, politika ve kimlik gibi olgular üzerinden anlam kazanmaya çalışmıştır.

Uluslararası, bölgesel ve ulusal düzeyde güvenliğin gündemini devamlı meşgul eden terörizm; şiddet ve korku faktörlerinin strateji, araç ve yöntem olarak kullanılmasını ifade etmektedir. Uluslararası kuruluşlarda, akademik eserlerde, resmi raporlarda ve devletlerde hukuksal nitelik taşıyan tanımlamaları olsa da terörizm hakkında üzerinde uzlaşmış ortak bir tanım yapılamamaktadır. Ortak bir tanım yapılamamasının en büyük sebeplerinden biri ise tanımların, süreçlerden ve algılardan etkilenmesi ve farklı kavramlar ile analiz edilmesi olmuştur.

Terörizmin tarihsel sürecine bakıldığında farklı türlerde terör faaliyetleri gerçekleşmiş fakat faaliyetlerin ortak amacı otoriteye karşıtlık niteliğinde olmuştur. Gelişen teknoloji ile eylem, ideoloji ve faaliyet kapsamında değişim yaşayan terörizm, yeni imkânlardan ve iletişim hızından yararlanarak farklı boyutlar kazanmıştır. Özellikle Soğuk Savaş döneminde bölgesel şiddet olayları ile gündeme gelen terörizm, Soğuk savaşın bitmesinin ardından küresel eylemlerle adından söz ettirmiş ve birçok can kaybına yol açmıştır. 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleşen saldırılar ile terörizm, yeni bir boyut kazanmış ve terör algısında değişikliklere sebep olmuştur.

Küreselleşme ve gelişen teknolojinin etkisiyle “yeni terörizm” olarak evrilen kavram ile birlikte terörizmin boyutu değişmiş, yapılan eylemlerin etkisi artmış, terör örgütlerinin imkân ve kabiliyetleri artmıştır. Modern toplumların kültürel ve sosyal bağlarını çözmeyi amaçlayan terörizm stratejisi, korku ve endişe ortamı oluşturarak devlet otoritesini yalnızlaştırmaya çalışmakta, bir yandan da sempatican ve üye kazanımı hedefinde olmaktadır. Örgütler, savundukları ideolojileri ve fikirlerin popülaritesini arttırmak ve otoriteye verilen sosyal desteği zayıflatmak için algı yönetimi ve propaganda faaliyetlerine başvurmaktadır.

Terör örgütleri, infazlar ve canlı bomba saldırıları gibi kanlı eylemlerine devam ederken dijital teknolojinin de imkânlarından yararlanmaktadırlar. Terör örgütleri toplumları ayırıştırmak, sempatican kazanmak, ideolojilerini yaymak, amaçlarını gerçekleştirmek ve örgütlerini dünya genelinde duyurmak amacıyla algı yönetimi faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Geleneksel olarak radyo, televizyon ve gazete gibi araçlardan faaliyetlerini gerçekleştiren örgütler, günümüz teknolojisinde elektronik dergi çıkarmakta

ve paylaşım sitelerinde içerik yayınlamakta aynı zamanda görüntü kalitesi yüksek prodüksiyonlar yapmaktadır. Bu faaliyetler çerçevesinde de gerçekleştirdikleri eylemlerin propagandasını yaparak sempatizan kazanmayı ve eleman temin etmeyi, çeşitli duygusal yorumlara başvurarak toplumun algısını değiştirmeyi ve yayın kuruluşlarından verilen bilgilerde sosyal dezenformasyon uygulayarak olmamış olayları olduğu gibi göstermeyi amaçlamaktadırlar. Geline bu noktada terör örgütlerinin algı yönetimi faaliyetleriyle mücadele de gün geçtikçe zorlaşmaktadır.

Terör örgütlerinin algı yönetimi kapsamında en sık başvurdukları araç propaganda olmuştur. Örgütler propaganda yöntemi ile siyasal istikrarsızlığı, ekonomik zaafiyeti, etnik ayrımcılığı ve otoriteyi zayıflatmayı hedeflemektedir. Gerçekleştirdikleri silahlı eylemleri de propaganda faaliyetine dönüştüren örgütler, hedeflerini gerçekleştirmek adına topluma mesaj vermek istemektedir. Sözde idelojilerini yaymak veya dini suistimal etmek amacıyla zihinlerde yer edinmeyi ve yanlış bilgilerle dezenformasyonu amaçlamaktadırlar. Bu nedenlerden dolayı örgütler, hedef ve amaçlar doğrultusunda silahlı eylemler kadar etkili olan propaganda yöntemini kullanmaktadır. Terörizm stratejisi, hedef ve toplum üzerinde korku oluşturmak, toplum devlet güvenini sarsmak, kişilerin fiziksel ve aynı zamanda psikolojik bütünlüğünü sarsmak, yapılan karşı mücadeleyi bulanıklaştırmak ve yanlış bilgiler yayarak toplum genelinde şüphe oluşturmak gibi unsurlara dayanmaktadır. Tüm bunlar içinde algı yönetiminin temel araçlarından biri olan propaganda, terör örgütlerinin faaliyetlerine hizmet edebilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti uzun yıllardır terörle mücadele etmektedir. Son dönemde Türkiye'nin terörle mücadelesi ise genellikle PKK/KCK ve DEAŞ terör örgütleri ile olmuştur. İki örgütte gerek şiddet eylemleri gerekse algı yönetimi faaliyetleri ile Türkiye'yi yıpratmaya çalışmakta ve toplum nezdinde huzursuzluk amaçlamaktadır.

Abdullah Öcalan tarafından kurulan PKK/KCK terör örgütü, yaklaşık kırk yıldır Türkiye gündemini meşgul eden güvenlik sorunlarından biridir. Türkiye'ye yönelik birçok şiddet eylemi düzenleyen örgütün amacı, sözde "Kürdistan" devletini kurmak olmuştur. Bu amaç doğrultusunda toplumu etnik ayrımcılığa sürüklemiş ve sözde Kürt halkının haklarının savunucusu gibi hareket etmeye çalışmıştır. Kurulduğu günden beri birçok sivilin hayatını kaybetmesine neden olan örgüt, 1980'li yıllardan itibaren kolluk kuvvetlerini hedefine almıştır. Can kayıplarının yanı sıra devlet ekonomisine de zarar veren terör örgütü, Türk dış politikasında da büyük sorunlar yaşatmıştır. Yapmış olduğu propaganda faaliyetleri ile topluma ve Batılı devletlere sözde mağduriyet algısı yaratan terör örgütü, ajitasyon durumunu ve etnik ayrımcılığı faaliyetlerinde sıkça kullanmıştır. Birçok medya organına sahip olan terör örgütü, faaliyetleri ile Türkiye genelinde ve diğer devletlerde başta Kürt halkı olmak üzere birey ve grupları etkisi altına almak istemiştir.

Ebu Musab el-Zerkavi, El Kaide terör örgütünün birçok alanında örgüt için faaliyetlerde bulunmuş, sonrasında ise DEAŞ terör örgütünü kurmuştur. Öncelikle bölgesel olarak faaliyet gösteren terör örgütü, Irak ve Suriye'de kabul görmeye çalışmıştır.

Gerçekleştirdiği birçok şiddet içeren eylemler ile kendini geniş kitlelere tanıtmayı sağlayan örgüt, petrol ve kaçakçılıktan sağlamış olduğu finans kaynaklarını başta propaganda faaliyetleri olmak üzere birçok alanda kullanmıştır. Teknolojinin gün geçtikçe ilerlemesini takip eden uzman ekipler ile propaganda faaliyetlerini birçok sosyal medya organı aracılığıyla gerçekleştiren DEAŞ terör örgütü, yurt dışından örgütüne eleman temin etmiş ve sempatizan kazanmıştır. Asıl amacı İslam Devleti kurmak olan DEAŞ terör örgütü, amacı doğrultusunda gerçekleştirdiği propaganda faaliyetlerinde dergi, film, oyun ve belgesel üreten birden fazla medya organı kullanmıştır. DEAŞ terör örgütünün gerçekleştirdiği faaliyetlerin önemli noktası ise izleyicilerde karşılık bulması olmuştur.

Çalışma, etnik ayrılıkçı motifi PKK/KCK ve küresel ölçekli olma yolunda iddiası olan DEAŞ terör örgütlerinin Türkiye üzerine gerçekleştirdiği terör eylemleri ve propaganda faaliyetlerini içermektedir. Çalışmada PKK/KCK terör örgütünün silahsızlanma kapsamında uyguladığı “çözüm süreci”nin son bulduğu ve DEAŞ terör örgütünün kurmuş olduğu sözde İslam Devletinin faaliyetlerinin tırmandığı 2015 yılı ile 2020 yılları arası sınırlılık kapsamında seçilmiştir. Aynı zamanda 15 Temmuz 2016 darbe girişiminde içinde bulunduğu yıl aralığı, Türkiye’ye yönelik saldırıların yoğunlaştığı ve psikolojik savaşların üst noktaya tırmandığı karanlık bir dönem olarak ifade edilebilmektedir. 2015-2020 yılları arasında iki örgüt, Türkiye’ye yönelik birçok fiziksel saldırıların yanı sıra psikolojik saldırılar da düzenlemiş ve eylemleri en geniş sınırlara ulaşmıştır. DEAŞ ve PKK/KCK terör örgütleri Türkiye Cumhuriyeti’ne yönelik din ve etnik ayrımcılık üzerinden birçok faaliyet sürdürmüşlerdir. PKK/KCK’nın etnik ayrılıkçı unsurları ve DEAŞ’ın da din unsurlarını kullanarak derin izler bırakmak istemesi, çalışmanın Türkiye açısından ele alınmasında önemli yer tutmuştur.

Bu çalışmanın amacı; 2015-2020 yılları arasında DEAŞ ve PKK/KCK’nın, Türkiye’ye yönelik yürüttüğü fiziksel saldırıların haricinde algı yönetimi faaliyetlerinin analizini incelemek ve karşılaştırmaktır. Terör örgütleri, şiddet eylemleri düzenleyerek karşı toplumu korkutma ve yıldırma politikası izlemektedir. Bu eylemleri yürütürken algı yönetimi faaliyetlerine de başvuran terör örgütleri, sempatizan kazanmak ve kendilerini meşru kılmak istemektedir. Propaganda faaliyetlerini de bu amaçla gerçekleştiren örgütler, gri, beyaz ve siyah olmak üzere propaganda teknikleri uygulamaktadır. Çalışmada, propagandanın terörizm üzerindeki etkisinden yola çıkarak terör örgütlerinin medya kuruluşlarında, sosyal medyada ve sosyal platformlarda yarattıkları imkânlar, stratejilere ve bu durumların oluşturduğu sonuçlara yönelik genel bir bakış yapılarak sosyal medyanın ve dezenformasyonun nasıl bir terör propagandasına dönüştüğüne ilişkin perspektifler sunulmaktadır. 2015-2020 yılları arasında DEAŞ ve PKK/KCK’ nın propaganda faaliyetleri karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir. Bu çalışmada Türkiye’nin örgütlerin algı yönetim faaliyetlerine yönelik ne gibi önlemler aldığı ve terör örgütlerinin bu alandaki imkân ve kabiliyetlerinin nasıl bir süreç geçirdiği gibi sorulara cevap aranacaktır. Türkiye’nin almış olduğu önlemler tespit edilecek ve olumlu olumsuz sonuçları değerlendirilecektir.

Çalışmanın önemi, terör örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirmek için araç olarak kullandıkları algı yönetimi faaliyetlerinin boyutlarını, etkisini, verilen karşı mücadeleyi ortaya çıkarmaktır. DEAŞ ve PKK/KCK terör örgütlerinin fiziksel saldırılarının yanı sıra algı yönetimi faaliyetlerini kullanmasının Türkiye üzerinde bıraktığı etkileri göstermek ve Türkiye'nin mücadelesini anlatmaktır. Aynı zamanda ideolojik temelli örgüt ile dini suiistimal eden örgütün yapılarının, eylemlerinin ve algı yönetimi faaliyetlerinin karşılaştırmalı olarak ele alınmasının alana yenilik getireceği düşünülmektedir. Terör örgütleri geleneksel yöntem, taktik ve araçlarının yanı sıra algı yönetimi kapsamında kendilerine avantaj sağlayabilecek pek çok yeniliği uygulamaya koymuşlardır. Bu nedenle terörizm stratejisini anlamak hem de mücadele yöntemlerine daha geniş bir bakış açısı sunmak için bu tez, algı yönetimi terörizm ilişkisi üzerine konumlandırılmıştır. Böylece tez, literatürdeki benzer çalışmalardan öncelediği bu konu hususunda ayrılmaktadır.

Yüksek lisans tez çalışması için öncelikle kaynak taraması yapılmıştır. Çalışmaya yönelik birçok eser araştırılmış ve birincil kaynaklara ulaşılmaya özen gösterilmiştir. İnternet kaynaklarının belirli bir kısmına ulaşılmış, raporlardan, haberlerden ve söylemlerden yararlanılmıştır. Çalışmada kavramlar tanımlanmış ve analiz edilmiş, konunun acıklığı sağlanmaya çalışılmış ve görseller üzerinden yorumlama yapılmıştır. Konu hakkında yerli ve yabancı makale ve kitaplardan da yararlanılmıştır. Aynı zamanda konusunda uzman akademisyenlerle görüşülmüş ve önerileri alınmaya çalışılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde terörizm ve algı yönetimi kavramları açıklanmış ve tarihsel süreçleri araştırılmıştır. Bölümde terörizmin nedenleri, amaçları, stratejileri ve unsurlarına değinilmiş, algı yönetimi yöntemleri incelenip propagandanın üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümü, PKK/KCK ve DEAŞ kısımlarına ayrılmıştır. İkinci bölümde iki örgütün ortaya çıkışları, ideolojileri, amaçları ve kaynakları gibi etkenler karşılaştırmalı olarak araştırılmış ve konu alınmıştır. PKK/KCK terör örgütünün ideolojik motivasyonu ile DEAŞ terör örgütünün dini motivasyonu hakkında örgütlerin daha net anlaşılması için araştırma yapılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde karşılaştırmalı olarak PKK/KCK ve DEAŞ terör örgütlerinin propaganda da kullandığı araçlar, kavramlar ile hedef kitlelerden bahsedilmiş ve 2015-2020 yılları arası Türkiye'ye yönelik gerçekleştirilen propaganda faaliyetlerinden birkaçına değinilmiştir. Aynı zamanda Türkiye'nin terör örgütlerine karşı aldığı sosyal, askeri ve hukuki önlemler araştırılmış ve iki terör örgütüne yönelik yapılan mücadele hakkında bilgi verilmiştir. PKK/KCK ve DEAŞ örgütlerinin algı yönetimi faaliyetleri kapsamında karşılaştırmalı değerlendirmesi yapılmıştır.

Çalışmanın sonuç kısmında PKK/KCK ve DEAŞ örgütlerinin benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. İki örgütün Türkiye'ye yönelik faaliyetleri üzerine

değerlendirme yapılmış, Türkiye'nin terörle mücadelesi ve toplumun bilgilendirilmesi konularında öneriler yapılmaya çalışılmıştır.

1. BÖLÜM

TERÖRİZM VE ALGI YÖNETİMİ

Terörizm, güvenliğin gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Tehdit ve şiddet boyutlarının sürekli hale gelmesi ile panik haline sebep olmakta ve algısal yönü sebebiyle de toplumlar üzerinde baskı, devletler için istikrarsızlığa neden olmaktadır.

1.1. Terörizm

1.1.1. Terörizmin Kavramsal Boyutu

Terörizm kavramını açıklamadan önce bahsedilmesi gereken hususlar bulunmaktadır. Suç niteliği taşıyan terörizm, kapsadığı şiddet eylemleriyle yasadışı bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Fakat asıl olan terörizmin, bir strateji olarak tanımlanmasıdır. Yasa dışı grupların uyguladığı ve gerektiği zaman acımasızlaşabilen bir strateji olarak görülebilmektedir. Sonuç olarak terörizm profesyonel olan veya olmayan ekipler ile örgütlenerek yürütülen faaliyetler ve şiddet eylemleri zinciri olarak ifade edilebilmektedir (Çıtak, 2020a, s.191).

Terörizmi tanımlamadan önce terör sözcüğüne değinmek gerekmektedir. Siyasal bir amaç güdümeden, toplum içinde korku oluşturan bir takım durumlar da terör ile anılmaktadır. Bu konuya en iyi örnek “trafik terörü” gösterilebilir (Acar, 2012, s.111). Terörizm kavramı, farklı unsurlar barındırır. Bu farkın en önemlisi siyasal unsurdur. Terör kavramı ele alınırken şiddet ve korku ifade edilmektedir. Terörizm kavramında ise şiddet ve korku faktörlerinin, siyasal çekişmede araç ve yöntem şeklinde uygulanmasını konu almaktadır. Terörizm, belirli siyasi hedeflere ulaşmak, siyasi nedenlere konu olan davayı ileri taşımak için ve genellikle düzeni değiştirmek veya ilgili politik nedenlere uymaya zorlamak için baskı ve şiddet davranışları olarak tanımlanır (Zenginoğlu, 2016, s.160).

Terörizm kavramının uluslararası ilişkiler alanında uzlaşılabilen bir tanımı bulunmamaktadır. Uzlaşılabilir bir tanımın olmaması, terörizm ile mücadelede ciddi bir sorun boyutuna gelmiştir. En önemli sorun ise yapılacak olan ortak bir tanımın bireyleri ve grupları, “mahkûm etme” anlamına gelmesidir. Çünkü bir tanım yapıldıktan sonra eylem yapan birçok bireyin veya örgütün meşruluğu ortadan kalkmış olacaktır. Tanımlama ile ilgili diğer bir sorun, yapılan eylemlerin karmaşıklığıdır. Eylemlerin bazıları otoriteye karşı olmakla birlikte bazıları da ülkeleri bölmeye yönelik yapılmaktadır. Yapılacak tanımda, bu karmaşıklığın giderilmesi bir hayli zor olacaktır. Bu karmaşıklık ise diğer bir ikilemi beraberinde getirmektedir. Bir birey veya bir grup, bir devlet için “bölücü” sıfatı taşıırken bir başka devlette “kahraman” ilan edilebilmektedir (Acar, 2012, ss.97-99). Filistin Kurtuluş Örgütü’ne bağlı oldukları iddia edilen yedi teröristin, 1985 tarihinde Roma ve Viyana havaalanlarına yapmış olduğu saldırıya ABD, terörist eylem olarak yaklaşırken, Libya özgürlük hareketi ve devrimci hareket olarak tanımlamıştır (Chaliand ve Blin, 2016, s.26). Devletler nezdinde ortak bir tanım olmamasına rağmen, terörizmin birçok tanımlaması yapılmıştır. Özel sektör ve kamu sektörü kapsamında ortak bir tanım bulunamaması ve görüş ayrılığı olmasından dolayı ortaya birçok terörizm tanımlaması

çıkıştır. Terörizm ile ilgili ortak bir tanımlama yapılırsa terörizm ile mücadelede önemli bir yol kat edilmiş olacaktır (Martin, 2017, s.31).

Terörizm kavramı, Latince “terrere” kelimesinden türeyen korkutma, yıldırma ve engelleme anlamlarına gelmektedir. Daha sonra Batı dillerinde yer alan ve yapılan terör eylemleri üzerine korkutma, korku salma anlamlarında kullanılmaya başlanmıştır (Çıtak, 2020a, s.194). Sosyal bilimlerin en tartışmalı konularından biri olan terörizmi Türk Dil Kurumu Sözlüğü, “yıldırıcılık” olarak tanımlamıştır (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2021). Britannica Ansiklopedisi’nde geçen tanımında ise, bir toplum üzerine yaratılan korkunun, siyasi amaç ve hesaplanmış şiddet içermesi olduğu ifade edilmektedir. Aynı zamanda dini ve siyasi temellere dayandırılabilen ordu güçlerinin, istihbarat kuruluşlarının kullanabileceği strateji olarak tanımlanmıştır (Encyclopedia Britannica, ers. 2020, akt. Çıtak, 2020a, s.194).

Uluslararası düzeyde terörizmin tanımlaması ve terörizmle mücadeleye karşı ilk adım 1931 tarihinde Brüksel Ceza Hukuku Birleşimi konferansında atılmıştır. Bu konferansta terörizm, bireylerin yaşama hakkına, hürriyetlerine ve fiziki bütünlüklerine kastedilmesi, siyasi veya sosyal düşünceleri ifade ve icra etmek amacıyla, devlete, devlet organlarına veya özel organlara yönelik terör eylemleri oluşturarak tehlike üretebilen araç ve gereçlerin kasıtlı bir şekilde kullanılması olarak tanımlanmıştır. 1937 tarihinde Milletler Cemiyeti bünyesinde gerçekleşen Terörizmin Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi’nde terörizm tanımlaması yapılmıştır. Bu sözleşmeye göre terörizm, devlet veya devlet kurumlarına karşı farklı maksatlarla veya bireylerin, toplumun veya grupların üzerinde korku oluşturmak üzere yapılan suç eylemleridir. Fakat sözleşmeyi sadece Hindistan onaylamıştır. İkinci Dünya Savaşı’nın son bulması ile Milletler Cemiyeti feshedilmiş ve akabinde Birleşmiş Milletler Örgütü kurulmuştur. 1960’lı yıllarda dünya genelinde terör dalgası tekrar gündeme gelmeye başlamıştır. 1972 tarihinde Olimpiyat oyunlarında gerçekleşen ve birçok kişinin ölümüyle sonuçlanan terör eylemlerinden sonra Birleşmiş Milletler bünyesi altında “Ad Hoc” komitesi kurulmuştur. Kurulan komite terörizm kavramının tanımlamasını yapmamıştır. Fakat terör eylemlerinin önlenmesine yönelik birçok sözleşme hazırlanmasının temelini atmıştır. Ancak günümüze kadar terörizm tanımı yapılamamıştır (Young, 2006, ss.35-36, Herschinger, 2013, s.189, akt. Şen, 2017, ss.90-91).

Terörizm kavramını, üzerinde uzlaşmış resmi bir tanımla açıklamak, terörizm olgusu için büyük önem arz etmektedir. Hükümetlerin, terör olaylarına karşı siyasi hesaplarının veya gerçekleşen şiddet olaylarının terör eylemi niteliği taşıyıp taşımadığına ölçütleriyle dayandırması gerekmektedir. Birçok devlet, terörizmi hukuksal olarak tanımlama eğilimindedir (Martin, 2017, s.32). Almanya’da terörizm, sahip olunması amaçlanan siyasal hedefler nedeniyle, kişi veya grupların yaşama haklarına ve mülkiyet haklarına şiddet içeren saldırılarda bulunulması olarak tanımlanmıştır. İngiltere’de terörizm, dini, siyasi ve ideolojik hedefler doğrultusunda toplumdaki bireylere veya mülkiyete karşı

gerçekleştirilen şiddet eyleminde bulunmak veya şiddet içeren eylemde bulunma tehdidi olarak tanımlanmıştır. Avrupa İçişleri Bakanları ise terörizmi, siyasal amaçlar içeren ve bu amaçlar doğrultusunda savaş hali kadar uzun olmayan şiddet eylemi gerçekleştirmek veya şiddet eylemi tehdidinde bulunmak olarak tanımlanmıştır (Whittaker, 2001, ss.1-8, akt. Martin, 2017, s.32). ABD Savunma Bakanlığı terörizmi, dinsel, siyasal ve ideolojik amaçlarla hedeflerine ulaşmaya çalışan, hükümetler ile toplum üzerinde baskı kurmak amacıyla gayri resmi yollardan birey ve mülklere yönelik düzenlenen şiddet eylemi veya tehdidi olarak tanımlamıştır (ABD Ordu ve Hava Kuvvetleri Departmanı, akt. Martin, 2017, s.33).

Türkiye’de 1991 tarihinde kabul edilen Terörle Mücadele Kanunu’nun birinci maddesine göre terörizm tanımı yapılmıştır (Terörle Mücadele Kanunu, 1991, md. 1.).

Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.

Terörizm tanımı birçok akademisyen ve alanında uzman kişiler tarafından da yapılmıştır. Sosyal Bilimler Ansiklopedisi’nde terörizm kavramını J.B.S. Hardman açıklamıştır. Hardman’a göre terörizm, önceden saptanmış hedefi ve amacı olan, belirlenen amaç ve hedef doğrultusunda şiddet yoluna başvuran parti veya grubun kullanmış olduğu yöntemdir (Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, akt. Yayla, 2015, s.336). Alex Schmid ve Albert Jongman, terörizmin evrensel niteliklerini oluşturabilecek birçok anket yapmış ve önemli sonuçlar elde etmiştir. Alex Schmid, terörizm ile ilgili yaptığı araştırmalar sonucu on unsur gerekliliğini belirtmiştir. İlk unsur, ideoloji ve güç odaklı strateji olarak çift taraflı düşünülmesi gerektiğidir. Diğer unsurları ise, çatışma, korkunun yönetilmesi ve propaganda yöntemlerinin kullanılması, saldırı yapan kişilerin şiddetin kaynağı olması veya kullanılması, siyasal yönünün bulunması, şiddet eylemleri içermesi, devamlılığı olan ve korkutucu boyutta tehdit içermesi, hedefteki siviller ve izleyici kitle farkının belirtilmesi, şiddet eylemleri sonucu oluşan korkunun görülmesi, bir kasıt bulunması ve karşı mücadelenin var olması şeklindedir (Schmid, ss.76-83, akt. Çıtak, 2020a, s.195). Chomsky, terörizmin kavram olarak sınırlarının çizilemediğini ifade etmiş ve uluslararası terörizm ile saldırganlık arasındaki sınırların net olmadığını belirtmiştir (Chomsky, 2002, s.220, akt. Öztürk ve Çelik, 2009, s.88). J. S. Roucek, terörizmin tanımlamasını sosyolojik olarak yapmıştır. Roucek’in tanımına göre terörizm, toplumu korku aracılığı ile boyun eğdirip yıldırma amaçlayan ve hükümetteki düzenin ve istikrarın bozulması hedefini belirlemesi nedeniyle siyasal değişikliğin gerçekleştirilmesini öngören uygulamadır

(Taylor, 2002, s.10, akt. Şen, 2017, s.95). Tokyo metrosunda sarin gazı eyleminde bulunan ve birçok kişinin ölümüne yol açan Aum Shirinkyo, yaptığı eylemlerde herhangi bir politik değişiklik istememektedir. Bu eylem, Roucek'in terörizm tanımının evrensel nitelikte ve her terör grubunu kapsayıcı olmadığı sonucu çıkartılabilmektedir (Şen, 2017, s.96).

W.T. Mallison ve S.V. Mallison'a (1975, s.575) göre terörizm, siyasal ve sosyal hedefleri başarabilmek için gereğinden fazla şiddet kullanma veya şiddet tehdididir (Yayla, 2015, s.336). Terörizm ile ilgili yapılan bir diğer çalışmada ise, siyasal amaç edinen ve bu amaçlar doğrultusunda yasadışı şiddet kullanma durumu olarak açıklanmıştır. Yapılan çalışmada terörizm tanımına, teröristlerin amaçları, hedefleri ve motivasyonlarının da eklenebileceği belirtilmiştir (Mackey, s.8, akt. Yayla, 2015, s.336). Paul Pillar terörizmi tanımlarken, devletlerin şiddet uygulamasını terörizmle ilişkilendirmeyip askeri müdahale boyutunda incelemiştir. Devlet tarafından yapılan aşırı müdahaleyi ise insan hakları suçu olarak nitelendirmiştir. Pillar terörizmi tanımlarken, devlet dışı aktörlerin siyasi motivasyon desteği ile uyguladığı şiddet eylemi veya tehdidi olarak yorumlamıştır. Uygulanan şiddetin kasıt içermesi, siyasal yönünün olması, kendini savunmayan bireylere uygulanması ve gizli oluşumlar tarafından gerçekleştirilmesi olmak üzere dört farklı noktadan değerlendirmiştir (Pillar, 2001, ss.13-14, akt. Çıtak, 2020a, s.197). Wilkonson'a göre terörizm, siyasi isteklerini kabul ettirmek ve bireyleri, toplumları ya da siyasi otoriteleri yıldırma amacıyla, yıldırma veya öldürme tehditlerinin kullanılması olarak tanımlanmıştır. Thornton, şiddetin tehdit veya araç olarak kullanılmasını ve anormal araçlarla siyasi davranışlara müdahale etmeye çalışan eylemler olarak nitelendirir (Wilkonson, 1974, s.49, Thornton, 1968, s.73, akt. Acar, 2012, s.115). F.M. Watson'a göre terörizm, organize grupların veya siyasi partilerin, planlanmış olan şiddet eylemlerini sistemli bir şekilde uygulanmasından dolayı, amaç ve hedeflerine dikkat çektikleri stratejidir. E.S. Heyman'a göre terörizm, hedef kitlenin üzerinde korku, yıldırma ve endişeye neden olan aşırı şiddet kullanımı veya şiddet tehdididir (Taylor, 2002, s.10, akt. Şen, 2017, ss.96-97).

Terörizm, bireylere, yıldırma, korkutma yoluyla belirli düşünceleri ve davranışları aşılama için gerçekleştirilen güç kullanma ve tehdit etme yöntemidir. Kuyaksil'e göre terörizm, siyasi otoriteyi yıkmak ve düzeni değiştirmek amacıyla gerçekleştirilen şiddet eylemleridir (Kuyaksil, 2014, s.82). Doğu Ergil'e göre terörizm, adam kaçırmadan adam öldürmeye kadar uzanan, amaç olarak sindirme ve yıldırma yolunu izleyen şiddet eylemleri olarak tanımlanır. Şükrü Alpaslan ise terörizmi açıklarken kavramı, ceza hukuku unsurları ile sentezlemiş ve iki ölçüde ele almıştır. Bu ölçüler amaç ve araçtır. Alpaslan'a göre terörizm, toplumun mevcut düzenini hiçe sayan, bu düzenin değiştirilmesini savunan ve başka bir görüş üzerine düzen kurmak isteyen kişiler ve gruplardır. Yeni bir düzen kurma isteği, toplum üzerinde korku, endişe, ümitsizlik duygusu oluşturarak devlete ve devletin sağladığı imkânlarla karşı güvensizlik oluşturacaktır. Bu güvensizlik ile siyasal şiddet veya şiddet tehdidini kullanacak kişi ve grupların eylemi terörizmdir (Ergil, 1980, s.1, Alpaslan, 1983, s.21, akt. Yayla, 2015, s.338). Osman Şen'e göre terörizm, toplumun

dikkatini çekebilecek şiddet eylemleriyle toplumu yıldırıp destek sağlamak amacıyla olan yöntem veya bu amaçta uygulanan tehdittir. Bu eylem ve tehdit, toplumdaki kaygıyı arttırma, devlet organları ile toplumu karşı karşıya getirme ve destekleyici suçlar ile pekiştirilmektedir (Şen, 2017, ss.97-98).

Devletler, akademisyenler ve alanında uzman kişiler tarafından günümüze kadar birçok terörizm tanımı yapılmıştır. Devletler ve uluslararası kuruluşlar nezdinde ortak bir tanımın yapılamaması, terörizm ile uluslararası alanda ortak mücadele verilememesinin önemli bir nedenidir. Terörizmin ortak tanımlanamama sorunu geçmişten günümüze gelen terörizm tehditlerini uluslararası güvenliğin en büyük sorunu haline getirmiştir.

1.1.2. Terörizmin Nedenleri ve Oluşturucu Koşullar

Terörizmin uluslararası alanda yükselişi işe birlikte terörizm olgusu, uluslararası gündemde önemli yer tutmuştur. Tarihsel süreç içinde yeni bir kavram olmasa da günümüzde kullanımı önemli ölçüde sıklaşmıştır. Bu nedenle günümüz şartları altında terörizmi daha iyi anlamak ve terörle mücadele vermenin yollarını bulmaya çalışmak gerekmektedir. Terörizmin arkasındaki itici güçler araştırılmalı ve terörle mücadele yöntemiyle bahsedilen güçler ortadan kaldırılmalıdır.

Terörizmin nedenleri ve bireylerin terörizme yönelmesinin altında yatan motivasyon kaynaklarını incelendiğinde psikolojik ve ekonomik nedenler ağır basmaktadır. Terörizmin psikolojik nedenleri arasında kitle psikolojisinin önemi büyüktür. “Yayıma ve bulaşma” diye adlandırılan teoriye göre kalabalıklar, kitle psikolojisine ayak uydurmada ve gerçekçi düşünmek yerine duyguları ile hareket etmektedirler. “Grup zihni” şeklinde adlandırılan ve kitlelerin davranışları arasında gerçekleşen bulaşıcılığın yaygınlığı, dikkat çekici bir unsur olmuştur (Dücan ve Özsoylu, 2016, s.113). Terör gruplarının liderleri ve bireyleri kendilerini ekonomik anlamda sıkıntı yaşayanların temsilcisi gibi göstermesi bireyleri etkilemektedir. Otoriteden istediği ekonomik desteği alamadığını düşünen ve terörizmi kendisine gelir kaynağı olarak gören bireyler, terör grupların içine katılmaktadır. Otoritelerin veya yönetimin seyretmiş olduğu politikalar, adaletsizlik ve eşitsizlik içermekte ise, bireylerin ve toplumun sesi yükselmektedir. Eşitsizlik ve adaletsizlikten yarar sağlamakta olan terörizm ise siyasi bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır (Önen, 2021, s.16).

Bireylerin terörizme dâhil olmasındaki diğer faktörler ise kademeli olarak propagandaya maruz kalması ve bireyin sosyalleşme sürecindeki aşırı davranışları olmuştur (Borum, 2004, s.24). Birey, terörizmin içinde kendisine yakın bulduğu ve aşırı olan gruplarda, sosyalleşme sürecinde yaşadığı aşırıcılığı bulmaktadır. Bu aşırı davranışları ve söylemleri rahatça tartışıp konuşabileceği bir sosyal ortam bulan birey gruba aidiyet duygusu beslemeye başlamaktadır. Birey aynı zamanda terör gruplarının iyi kullanmış olduğu propaganda yöntemleri ile de grubun ideolojik veya dini temellerini de benimsemektedir.

Terör ve şiddetin evresel olarak yayılmış ve faaliyet düzeyine ulaşmış olduğu günümüz koşullarından birçok devlet ve toplum etkilenmiştir. Dil, din, ırk, etnik, millet ve kimlik ayrımı gözetmeksizin hedeflere yöneltilen şiddet eylemlerinin sadece oluş biçimleri değil sosyo politik nedenleri de önemlidir. Terörün psikolojik faktörlerinin etkisinde kalan bireyler, biz ve onlar ayrımı yapmaktadır. Başkaları ile kendilerini karşılaştıran bireyler bu süre içinde bir kimlik inşası yaşamaktadır. Kimlik inşası sonucu ise kötülüklerin kaynağını “ötekiler” olarak algılamaya başlamaktadır. Yaşanan değişim ve oluşan anlayış ile bireyler, şiddete başvurarak ötekileri saf dışı bırakmayı amaçlamaktadır (Küçükcan, 2010, ss.37-39).

Küreselleşme, teknolojiye yaşanan ilerleme, iletişim ve ulaşım ağının hızlanması ve birbirini etkileyen gelişmeler ile birlikte toplumlarda giderek artan sapmalar, hoşnutsuzluklar ve anlaşmazlıklar meydana gelmeye başlamıştır. Yaşanan gelişmeler ile birlikte başlayan kentlere göç dalgası ile plansız kentleşme, kültürel etkileşim ve değişimler meydana gelmiş ve uyumsuzlukların olması ile beraber insanlar şiddet eğilimleri göstermeye başlamıştır (Aydın, 2014, s.144). Gruplar kapsamında, herhangi bir grubun amacı, otoritelerin veya toplumun dikkatini çekmek, ilgiyi toplumsal hareket ve oluşumların şikâyetlerine yöneltmek olarak hedeflemiş fakat politik eylemcilik ile terörizm boyutunda büyüebilmektedir (Martin, 2017, s.73). Bu şiddet eğilimleri sadece sosyal ve kültürel koşulların değişimi sonucu olmamaktadır.

1.1.3.Terörizmin Tarihsel Süreci

Terörizm kavramı tarihsel süreç içerisinde yeni bir kavram olmamakla birlikte günümüz koşullarında uluslararası alanda gündemi daima meşgul etmektedir. Tarih boyunca terörizm kapsamında uygulanan şiddet eylemleri ile birçok lider katledilmiş, bireyler öldürülmüş ve gruplar yok edilmiştir .

Terörizm kavramında yaşanan sorun, terörizmin tarihsel incelemesinde de yaşanmıştır. Tarihsel çerçeve içinde terörizm tanımlamaları, otorite karşıtı olan ve kalkışma yaratan gruplar üzerinden ele alınmıştır. Tanımlar çerçevesinde ortaya çıkan fikir, her şiddet içeren eylem terörizm olarak ifade edilememektedir. Tarihsel süreçte yaşanan herhangi bir olay terör saldırısı olarak ortaya koyulurken, diğer taraftan bağımsızlık için mücadele şeklinde de yorumlanabilmiştir. Mücadelesinde zafere ulaşan etnik bir grup, bağımsızlık hareketi olarak yorumlanırken, zafere ulaşamayanlar terör eylemi boyutuna gelebilmektedir. Tarihsel inceleme sürecinde, otoriteye karşı mücadele, yaşanan sivil kayıplar ve yetkisiz güç kullanımı gibi unsurlar gözetilmektedir (Çıtak, 2020a, s.203). İnsanlığın tarihi kadar eski olan terörizm kavramı, hedeflere psikolojik baskı yaratmak için kullanılmaktadır. Gelişen dünya şartları ile beraber, eylem ve ideoloji kapsamında değişen terörizm kavramı, yeni imkânlar ve teknoloji sayesinde gücünü arttırmaya devam etmektedir (Acar, 2012, s.100).

Terörizmin tarihsel süreci konusunda genel bir uzlaşma yapılamamaktadır. David Rapoport'un eserinde belirtmiş olduğu üzere terörizm, tarihsel kültüre etraflıca işlemiş

durumdadır (Rapoport, 2004, akt. Kaya, 2017, s.58). Rapoport “dalga teorisi” ile terörizmin tarihsel sürecini döngüsel dalgalarla ifade etmiştir. Rapoport’a göre terörizm, kırk veya kırk beş yıllık dilimlerde dalgalar halinde tarihsel sürece girmiştir. Dalgalar halinde olan bu süreci sırasıyla anarşizm, anti-kolonyalizm, sosyalizm ve köktencilik olarak belirtmiştir. 1880’li yıllardan 1920’li yıllara kadar olan süreci anarşizm motifli incelemiş ve isyan temelli olduğunu belirtmiştir. 1920’li yıllardan 1960’lı yıllar arasında olan süreci anti-kolonyalizm olarak belirtmiştir. 1960’lı yıllarda başlayan ve Soğuk Savaş’ın sonuna kadar geçen sürede “yeni sol” anlayışının ön plana çıktığı ve Vietnam Savaşı gibi önemli olayların tetiklemesi ile uluslararası alanda üçüncü dalganın 1979 yılına kadar sürdüğünü belirtmiştir. 1979 İran İslam Devrimi’nin gerçekleşmesi ile başlayan süreçte radikal inanç sistemleri üzerine kurulu terörizm anlayışı olduğunu açıklamıştır. Bu sürecin 2025 yılına kadar süreceğini belirten Rapoport, terörizm tarihiyle ilgili önemli bir altyapı oluşturmuştur. Fakat belirtilen süreçlerin süreleri ve ideolojilerdeki yetersizlik tartışmaya açıktır (Radil ve Pinos, 2019, ss.1-20, Parker ve Sitter, 2016, ss.197-216, Sedgwick, 2007, ss.97-112, akt. Çıtak, 2020a, ss.203-204). Rapoport’un değerlendirmesi subjektif bir değerlendirme olup kesin olarak tarihsel bir dönemlendirme yaratmak mümkün olmamaktadır. Terörizm kavramı, hedeflere psikolojik baskı yaratmak için kullanılmaktadır. Gelişen dünya şartları ile beraber, eylem ve ideoloji kapsamında değişen terörizm kavramı, yeni imkânlar ve teknoloji sayesinde gücünü arttırmaya devam etmektedir (Acar, 2012, s.100). Çalışmada terörizmin tarihsel süreci Antik Çağ, Roma Çağı ve Orta Çağda Terörizm, Karanlık Çağlar, Modern Terörizme Geçiş, Anarşizm Dönemi, Dünya Savaşları Dönemi, Soğuk Savaş ile Marksist-Leninist Dönem ve Yeni Terörizm Dönemi olarak incelenecektir.

1.1.3.1. Antik Çağ, Roma Çağı, Orta Çağ ve Karanlık Çağlarda Terörizm

Antik dünyada yaygın olan güvenlik konularının başında otorite baskıları ve siyasal şiddet hikâyeleri gelmektedir. Bazı araştırmacılara göre insanlar kendi iyilikleri ve tanrıları memnun etmek amacıyla zorbaların (tiranların) ölümünü savunmuştur (Martin, 2017, s.50). Antik dönemde Platon’un Devlet eserinde bahsedildiği üzere tiranlar, zorba ve kuşkucu ihtirasları ile halkı yöneten, demokratik hedonizmin en kötü aşırıcılıklarına neden olan ve aristokrat kesime karşı ayak takımını kıskırtan demagoglardır (Newell, 2016, s.16). Bu dönemde tiranlar, fethedilen yerlerdeki halkı ya imha etmekte ya da sürgüne göndermektedir. Antik dönemde tiranların oluşturduğu otorite baskısı ve siyasal şiddet sebebiyle tehlikeli görülen fikirlerden dolayı şiddet kullanılmış ve bu fikirler bastırılmaya çalışılmıştır (Martin, 2017, s.50). Antik çağda tiranlar tarafından gerçekleştirilen terörizm, sonraki dönemlerde tarih sahnelerinde ön plana çıkmıştır.

Roma İmparatorluğu tarihinde siyasal dünya, çok sayıda şiddet eylemleri ve aşırı güç hareketleri içermektedir. Waller R. Newell’in deyimi ile “Antik Yunanlar tiranlığa merak sardıysa, Roma bunu saplantı haline getirmiştir” (Newell, 2016, s.74). Roma İmparatorluğu tarafından uygulanan şiddet ve aşırı güç kullanımı, günümüz “devlet terörizmi” kavramının tabanını oluşturmaktadır. M.Ö. 73-71 döneminde Servile Savaşı,

Spartacus ve savaşçıları ile Roma İmparatorluğu arasında yaşanmıştır. Spartacus ve savaşçıları vahşice bastırılmış ve kalan asiler ise çarpiha gerilmiş ve çivilenmiştir. M.Ö. 146 tarihinde ise Kuzey Afrika'da bulunan Kartaca şehri, fetih sırasında on gün boyunca yakılmış ve sivil insanlar katledilmiştir. Roma İmparatorluğu tarafından gerçekleştirilen birçok savaşa, terörizm de eşlik etmiştir. Roma İmparatorluğu'nda aynı dönem imparatorların öldürülmesi de yaygındır. M.Ö. 44 tarihinde senatodaki rakipleri tarafından öldürülen Julius Caesar, M.Ö. 44 tarihinde muhafızlar tarafından öldürülen Caligula ve Galba gibi birçok kral ve imparator suikast sonucu öldürülmüşlerdir (Martin, 2017, s.50).

Ortadoğu'da Filistin bölgesini işgal eden Roma İmparatorluğu, bölgedeki yerle halkın bir kısmıyla işbirliği içine girmiştir. Yahudi Zealots grubu, işbirliği içindeki kişilere ve işgalci Romalılara karşı şiddet içeren sistematik eylemler düzenlemiştir. Suikast olarak düzenlenen eylemlerde "sicae" hançerleri kullandıkları için Sicarii adıyla da bilinmektedir (Çıtak, 2020a, s.204). Yahudilerin, Roma İmparatorluğu'na karşı asil başkaldırı nedeni ise, Romalı yetkililerin yaptıkları sayım olmuştur. Yapılan sayımda Yahudilerin, yabancı bir otorite tebaası olduğu açıklanmış ve Yahudilerde aşağılanma hissi doğurmuştur. Anlaşmazlıkların üzerine yaşanan olaylardan sonra Zealotlar, imparatorluğa karşı örgütlenmeye başlamışlardır. Yani sömürge karşıtı bir savaş dinamiğine girmişlerdir (Chaliand ve Blin, 2016, ss.65-66). Zealotlar aynı zamanda Herodian rahiplerinin manastırlarını yağmalamış, borçlarının teminini önlemek amacıyla tefecilerde bulunan senetler ile devlet arşivlerini yok etmiş, buğday ambarlarını tahrip etmiş ve Kudüs'ün su yollarını yıkmışlardır (Laqueur, 1977, s.7, akt. Yayla, 2015, s.343). Walter Laqueur ve Flavius Josephus gibi tarihçiler, Zealotlar için haydut tanımlamasında bulunsa da yine aynı tarihçiler Zealotların tarikat mensubu, temelinde siyasi ve dinsel bir yapılanma olarak ortaya çıktığında hemfikirdir (Yayla, 2015, s.343, Chaliand ve Blin, 2016, s.66). F.Josephus'a göre Yahudiler, Zealotların faaliyetlerini ve eylemlerini desteklemiyordur. Çünkü Zealotlar, eleman ihtiyacını halk sınıflarından karşılamaktadır. Zealotlar, şehir gerillası olarak faaliyet gösteren silahlı mücadele veren bir grup olarak görülmeye başlanmış ve terörizmin psikolojik stratejilerine başvurmuştur (Chaliand ve Blin, 2016, ss.67-69). Gerilla savaşında usta ve suikast için eğitilmiş olan Zealotlar, M.S. 74 tarihinde Romalılara teslim olmak yerine üç yıl direnmiş ve intihar etmişlerdir (Martin, 2017, s.51).

Roma İmparatorluğu'ndan itibaren dine ve siyasi meselelere dayalı terörizm Zealotlar ile başlamış ve 7. Yüzyılda Thuglar ile devam etmiştir (Rapoport, 1984, akt. Ağkaya, 2018, s.283). Thug sözcüğü İngilizce çeteci anlamı taşımaktadır. 600 ve 1800'lü yıllar arası hüküm sürmüş din bağlantılı terörizmdir. Thuglar, Hinduların terör tanrıçası olarak bilinen Kalli'ye kurban vermek amacıyla yolcuları katletmekteydiler (Salur, s.25, akt. Çınar, 2017, s.35). Thug isimli grup, gezgin ve din görevlisi gibi gizlenerek, kervanların arasında katılmış ve yolculara tuzaklar kurmuşlardır. Tuzağa düşürdükleri insanları kurban olarak adamışlardır (Çıtak, 2020a, ss.204,205). Thug grubu, verdikleri kurbanları genellikle boğarak öldürmektedir.

13. Yüzyılda Haşhaşiler ile başlayan ve Fransız Devrimi'ne kadar geçen sürede sıkça terörizm davranışı gösteren eylemler gerçekleşmiştir (Martin, 2017, s.51). Terör örgütü kavramını Yahudi Scari örgütüne dayandıran çalışmalar olsa da Hasan Sabbah ve Haşhaşiler'in ilk terör oluşumu olduğunu ifade eden kaynaklarda bulunmaktadır (Kurt, 2019, s.137).

Haşhaşiler, günümüze kadar farklı anlatımları olsa da, Alman Papaz Brocardus'un yorumuyla "kiralık usta katil" anlamında Batı dillerine girmiştir. Daha sonra "assasin" olarak literatüre girmiştir. Marco Polo'nun seyahatnamelerinde yer alan ve Haşhaşiler' in, cenneti tattırmak adına haşhaş içtikleri konusu birçok kaynak tarafından doğru olmamakla ilişkilendirilmiştir (B.Lewis, 2014, ss.19-33). Hatta Marco Polo'nun o dönemde İran'a gitmediği bile iddialar arasındadır. Hasan Sabbah ve Haşhaşiler, Nizari İsmaililiği'nin doktrinini benimsemiştir. Fakat Hasan Sabbah kendini asla imam ilan etmemiştir. Kendisini imamın mutlak temsilcisi olarak görmüştür ve tanıtmıştır (Tan, 2012, s.133). İsmaililiğin en büyük düşmanı, bölgede Sünnilerin savunucu olan Selçuklular'dır. Amaçları "Yeni Davet" altında İsmaililiği yaymak olan Haşhaşiler, propaganda tekniğini dailer aracılığıyla başarılı bir şekilde kullanmaktadır. Bu zaman içinde de kendilerine en çok düşman olarak gördükleri isim Nizamülmülk'tür. Çünkü Nizamülmülk, Bâtını doktrinini yayılmaması için mücadele vermektedir. Hatta yazmış olduğu "Siyasetname" eserinin kırk yedinci faslında, Bâtınileri "hilekâr" olarak tanımlamıştır (Nizamülmülk çev. Ayar, 2017, s.302). Hasan Sabbah'ın Alamut'u üzerine Selçuklu askerlerinin gönderilmesine vesile olan Nizamülmülk olmuştur. Hasan Sabbah ise Haşhaşiler' in fedailerinden birini görevlendirmiş ve sufi kılığındaki fedai, Nizamülmülk 'ün yanına yaklaşmış hançerleyerek öldürmüştür (Lockhart ve Türücü, 2006, ss.220-221). Katlettikleri en önemli kişilerden birisi Nizamülmülk 'tür.

Alamut'tan sonra birçok kale ele geçiren Haşhaşiler' in en büyük özelliği, suikastlerini hançerle gerçekleştirmeleridir. Haşhaşiler örgütünde fedailer ve dailer olarak iki temel güç bulunmaktadır. Fedailer, Haşhaşi örgütünün en önemli gücüdür. Hasan Sabbah'ın dailerini propaganda teknikleriyle Batınlık için sempatizan toplayıp tabanı genişletseler de fedailer, Haşhaşilerin en önemli silahı olmuştur. Hasan Sabbah, dağlık kesimlerden topladığı kişileri eğiterek onları Batınlık motivasyonu ile yetiştirmiştir. Fedailer, bireylerin davaları için şehit olduklarına inandırıldığı aileleriyle birlikte yetiştirilmektedir. Yetişmekte olan fedailere, cenneti vaat ederek yapacakları eylemleri, dini motif altında yansıtmaktadır. Bâtını propagandası ile empoze edilen fikirler sayesinde fedailer, liderlerine tam biat etmektedir (Ocak, 2004, ss.172-175).

Haşhaşiler faaliyetlerini belirli bir stratejisi içinde yürütmekteydiler. Hedeflerinde halkı yanlarına çekmek olan Haşhaşiler, bu konu için dailerini ve propaganda yolunu kullanmaktadır. Bu propagandanın konusu, gerçeklerin sadece masum bir imam tarafından yayılabileceği veya öğrenilebileceği üzerine olmuştur. Selçuklu idaresinden memnun olmayanların üzerine yoğunlaşan dailer, Selçuklu otoritesini zayıflatmak için

faaliyetler yürütmektedirler. İdareden memnun olmayanları toplayıp devlete karşı kıskırtmaktadırlar. Bu durumlardan son derece muzdarip olan Selçuklu yönetimi ise karşı mücadele ve halkı bilinçlendirmek amacıyla medreseler açmaktaydılar. Selçukluların ise yarayan medrese etkisinden sonra Haşhaşiler, medrese âlimlerini hedef almışlardır. Haşhaşiler, Sultan Sancar'ın kendileriyle mücadele etmemesini sağlamak üzere, Sancar'ın sarayından bir cariyeyi tesirleri altına almışlardır. Cariye aracılığı ile Sancar'ın yatağına saplanan hançerde not bırakmışlardır. Bırakılan not; " Sizi sevmeseydik, bu hançeri göğsünüze saplardık" şeklindedir (Ocak, 2004, ss.175-177). Fedailerin en önemli özelliği ise, suikastları gerçekleştirdikten sonra kaçmamaları ve cennetin kapısı için ölümü beklemeleridir.

Hasan Sabbah 1124 yılında vefat etmiştir. Kendisinden sonra iki komutan daha gelmiştir ve örgütün faaliyetlerine devam etmiştir. Haşhaşiler, 1254 yılında Moğollar tarafından tarih sahnesinden silinmiştir (Tan, 2012, 135,136).

Zealotlar ve Haşhaşiler, terörizmin yeni bir olgu olmadığına ve tarih sahnesinde terörizm kavramının uzun bir geçmişe dayandığının kanıtı olarak görülmektedir. Zealotlar ve Haşhaşiler ile günümüz terörizmi arasında birçok ortak nokta bulunmaktadır (Chaliand ve Blin, 2016, s.94).

1.1.3.2. Modern Terörizme Geçiş: Fransız Devrimi

Tarihin ilk örgütlü yapılanmaları sonrası modern terörizmin başlangıcı, Fransız İhtilali süreci olmuştur. Haziran 1793- Temmuz 1794 tarihleri arasında Fransa'da gerçekleşen döneme regime de la terreur (terör dönemi) denilmiştir (Çıtak, 2020a, s.205). Terörizm kelimesi modern anlamıyla Fransız İhtilali sırasında Edmund Burke tarafından kullanılmıştır. Radikal Jakoben hükümeti ile Maximilien Robespierre'in öncülük ettiği "Terör İktidarı", devrimci ideolojinin hedeflerini ileri götürmeyi amaçlamış ve tarih sahnesinde devlet terörizminin iyi bir örneği olmuştur (Martin, 2017, s.51).

Fransız Devrimi öncesi Fransa'da yaşanan gelişmeler ve devrim için oluşan altyapıdan bahsetmek, oluşan terör ortamı için açıklayıcı boyutta olacaktır. XVI. Louis'in reform üzerine kurulu monarşik yapısı, halk sefalet içindeyken aç çocukların üzerinden arabaları ile geçen Bourbon Hanedanı ve bahsedilen kişilerin hırsı ve kibri halkın ateşlenmesinde büyük rol oynamıştır. XVI. Louis, Aydınlanma ilkelerine göre Fransa'yı yönetmeye çalışmıştır. Aristokrasi tekeline buğday ticareti üzerinde kırmış, serfliği (toprak ağası) kaldırmak için mücadele vermiş, orta sınıf tüccarlarını destekleyici reformlar yapmış ve parlamentoyu kurmuştur. Fakat orta sınıf tüccarlarını desteklemesi ile aristokrasi, Louis'i ihanet ile suçlamış ve parlamentoya iktidarı bırakma noktasında kararsız kalmıştır. Kararsız kalması ile meclis otoritesini ilan etmiş ve devrim başlamıştır. Louis, başlayan devrimi silah kullanılmadan bastırmak isteyince de iktidar kaybedilmiştir. Louis'in reformlarının isteksiz ve gönülsüz olduğunu dile getiren Alexis de Tocqueville, büyük beklentiler yaratılıp bu beklentilerin yerine getirilememesinin devrim için bir zemin hazırladığından bahsetmiştir (Newell, 2016, s.177).

Terörizm tarihinin dönüm noktası olan Fransız Devrimi, Fransız burjuvazisinin krallığa karşı ayaklanmasıdır. Özgürlük, kardeşlik ve eşitlik odaklı olan devrimde Fransız halkı, umduğunu bulamamıştır (Acar, 2012, s.100). 20.yüzyılda totalitarizm ve şiddet eylemlerinin yükselişi ile birlikte gelişen devrim, “devlet terörizmi” olgusunu ön plana çıkarmıştır. 1973 ve 1974 tarihlerinde birçok şiddet eylemi ile terör deneyimi yaşanmıştır. Aydınlanma Çağı altında insanlığa hediye edilen fikir halkın egemenliği idi. Fransız Devrimi’nde hediye edilen halk egemenliği fikri amaç olarak kullanılmış fakat araç olarak devlet terörüne başvurulmuştur. Devrim fikri de egemenliği savunma iddiası ile modern terörizme geçişte başrol oynamıştır (Chaliand ve Blin, 2016, s.115). Jakobenler, 1789 ve 1793 tarihleri arasında siyasi rakiplerini çeşitli yöntemlerle yok ederek huzur ve refah getireceklerini düşünmüşlerdir. Jakobenlerin lideri olan Maximilien Robespierre, yasalar ile bütün olumsuz duyguların hapsedilmesi gerektiğini belirtirken, vatanseverlik fikrinin, eylemlerinin destekleneceğini düşünmüş ve Cumhuriyet yanlısı duyguların ön plana çıkması gerektiğini belirtmiştir. Robespierre’nin açıkça belirtmek istediği düzen ile demokratik bir yol izleyeceği düşünülen Jakobenler, Fransa’da şiddetli bir terör dönemini başlatmıştır. Terörizm, şiddet aracı olarak devlet tarafından kullanılmıştır (Çınar, 2019, s.36). Burjuva sınıfı, “Konvansiyon Meclisi” adında bir sistem kurmuştur. Konvansiyon Meclisi ile beraber halk üzerinde yoğun bir baskı kurulmaya çalışılmıştır. Konvansiyon Meclisi, Fransa’nın güvenliğinin korunması amacı ile 1793 tarihinde “Olağanüstü Ceza Mahkemeleri” kurmuştur. Bu mahkemelerin bir diğer adı “Devrim Mahkemeleri”dir. Çıkarılan sert kanunlar, merkezi otoriteyi güçlendirici katı bir iktidar oluşturmuştur (Acar, 2012, s.101). Terör döneminde yaklaşık kırk bin kişi idam edildiği iddia edilmiştir. Devrim sırasında siyasi suçlu olarak gösterilenler, giyotin ile başları kesilerek idam edilmiştir. 200.000’e yakın siyasi mahkûm koyuldukları hapishanelerde çeşitli rahatsızlıklardan veya açlıktan ölmüştür. Devlet terörizminin sembolü olarak kurulan Devrim Mahkemeleri’nin günümüz örnekleri de bulunmaktadır. Çin’in “kamusal eleştiri” oturumları ve İran İslam Devrimi sonrası oluşturulan Devrim Komitesi birer örnekleridir (Martin, 2017, s.52).

Danton 10 Mart 1793 tarihinde “Halkın korku yaratan olmaması için biz korkunç olmalıyız, halk kanunların kılıcının düşmanların kafasında sallandığını bilmelidir.” demiştir. Danton, halkın şiddet kullanmasından önce devletin şiddet kullanması gerektiğinden bahsetmiştir (Acar, 2012, s.100). Terör döneminin son zamanlarına doğru korku ve panik havası Fransa’yı çevrelemiştir. Son zamanlarda çevresindekilerin etkisiyle büyüklük duygusuna kapılan Robespierre ve Jakobenler, ülkenin hakimi haline gelmiştir. Fakat Danton’un giyotinle idam edilmesi, meclis içinde endişe yaratmıştır. Yaratılan endişe ile meclis içinde fikir ayrılıkları olmuş ve alınan kararlar sonucu Robespierre ve yirmi arkadaşı giyotinle idam edilmiştir. Fransa’da eşitlik ve kardeşlik adı altında başlayan devrim, terör dönemine dönüşmüş, Robespierre’nin idamıyla son bulmuştur (Yayla, 2015, ss.344-345).

Terörizmin siyasi ve askeri hedefler doğrultusunda kullanılması Fransız Devrimi öncesi başlamıştır. Terörizm kavramı ve teröristler 1793 tarihinden önce de tarih sahnesinde var

olmuşlardır. Fakat terörizm ve terör kavramları Fransız Devrimi ile beraber sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Fransız Akademi'nin 1798 tarihinde oluşturulan sözlüğünde terörizm kavramı, "terör sistemi ve rejimi" şeklindedir. Edmund Burke ise Fransız devrimcileri "terörist diye bilinen binlerce cehennem köpeği" diye tasvir etmiştir (Chaliand ve Blin, 2016, s.119). Sadece grupların ve bireylerin değil devletin ve siyasi hareketlerin de terörle bağdaşabileceği gerçeği, Fransız Devrimi ile birlikte ortaya konulmuştur. Fransız Devrimi sonrası terörizm, anarşizm ile birlikte anılmıştır. Devrim sonrası yapılan birey vurgusu, iktidara tepki ve devrim olguları ile anarşizme etki etmiştir (Çıtak, 2020a, s.205).

1.1.3.3. Terörizmde Anarşist Dönem

Temel ilkesi otoriteyi reddetmek olan anarşizmin bir diğer odak noktası birey üzerinde zor kullanma haklarını şiddetle reddetmektedir. Pierre Joseph Proudhon ile birlikte ortaya çıkan anarşizm kavramının siyasal boyutu, otoriteyi yıkmaktan ziyade bireylere saygıyı hedeflemek ve özgür olarak yapılan siyasal ve ekonomik bütünleşmeyi teminat altında tutacak şekilde otoriteyi örgütlemektir (Chaliand ve Blin, 2016, ss.139-140).

Fransız Devrimi ile birlikte başlayan halk hareketleri ve halk ayaklanmaları anarşizmi geliştirmiştir (Acar, 2012, s.101). Anarşizmi fikri olarak yayan ve terör hareketlerinin içine çeken başlıca isimler bulunmaktadır. Johan C. Schmidt, Pierre J. Proudhon, Mihail Bakunin ve Peter Kropotkin otoritelerin şiddet eylemleri ile yıkılmasının gerekliliğini savunan başlıca anarşistlerdir. Bu dönemde anarşizmin terörizmle hareket etmesi sadece Fransa'da gerçekleşmemiştir. Fransa, İspanya, Almanya İtalya ve A.B.D'de terör eylemleri anarşist boyutta devam etmiştir. Fransa Cumhurbaşkanı Sadi Carnot Lyon'da öldürülmüş ve öldüren kişi devrim sloganları atmıştır. A.B.D Başkanları McKinley ve Garfield, İspanya Başbakanı Canovas, Avusturya İmparatoriçesi Elizabeth, İtalya Kralı Umberto anarşistler tarafından öldürülmüştür. Almanya'da ise Bismark ve imparatora yönelik çeşitli eylemlerde bulunulmuştur (Yayla, 2015, ss.345-348).

İngiltere ve Rusya'da çeşitli olaylar yaşanmıştır. İngiltere'de Ludditler, Sanayi Devrimi ile başlayan sosyal ve ekonomik gidişattan memnun olmayan işçilerdir. Sanayinin getirdiği teknoloji ile istihdam korkusu yaşayan işçiler, tekstil, dokuma ve pamuk gibi üretim yapan fabrikalara saldırıp yok etmişlerdir. Ned Ludd isimli bir kişinin kurucusu olduğu düşünülen hareketin, terörizm ile anılması hala tartışma konusudur. Fakat A.B.D, yapılan teknoloji karşıtı saldırıları ve siber teröristleri "Neo-Luddit" olarak tanımlamaktadır. Rusya'da ise 19. yüzyılın sonlarına doğru üniversite öğrencileri, Çarlık Rusya rejiminden memnun değillerdir. Anarşim ve Marksizm etkisi altındaki birçok üniversite öğrencisi, kendilerini köylü sınıfının haklarını koruyan radikal reformcular olarak nitelendirmiştir. "Halkın İradesi" adındaki hareket üyeleri, ülkenin temel sorunlarının otorite değişikliği ile düzeleceğine inanmaktaydı. Halkın İradesi üyeleri, çarlık rejiminin ve hükümetin zayıf noktalarını tespit etmiş, bu noktalara yapacakları eylemler ile köylü sınıfa kendilerini ispatlamış olacak ve köylü sınıfın önünde rejimi küçük düşüreceklerdir. Seçilmiş hedeflere

karşı bombalama ve suikast gibi birçok eylemler düzenlenmiştir. Bu eylemlerin en büyüğü ise 1881'de gerçekleşmiş ve Rus Çarı II.Alexander bombalı saldırı sonucu öldürülmüştür. Bu olaylar sonucu polis devleti stratejisi uygulayan Rus hükümeti, olayları bastırmış ve grup üyelerini ceza evlerine yollamıştır (Martin, 2017, ss.52-53).

Fransız Devrimi ile başlayıp güç kazanarak devam eden anarşizm ve terörizm harmanı Birinci Dünya Savaşı'na kadar sürmüştür. Waterloo Savaşı (1815) ve Birinci Dünya Savaşı'nın (1914) başlaması arasındaki süre içinde, devrimler ve Fransa-Prusya Savaşı dışında barış ve refah dönemi hâkimdir (Newell, 2016, s.193).

1.1.3.4. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı Dönemi Terörizm

Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı dönemlerinde savaş alanlarında büyük yıkımlar meydana gelirken, imparatorluklar dağılmış ve dağılan imparatorluklar yeni devletlerin tarih sahnesine dâhil olmasına neden olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise bazı devletlerde faşist fikirleri savunan liderler iktidara gelmiş ve şiddet kaçınılmaz olmuştur (Çıtak, 2020a, s.205).

Uzun zamandır koloniler üzerinden hammadde kullanan Avrupa ülkeleri, ekonomilerini geliştirmeye çalışmış ve zamanla gelişmekte olan ülkeler üzerinden hammadde ticareti yapan devletler çıkar çatışmalarına girmişlerdir. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'ndan Soğuk Savaş'a kadar geçen dönemde terörizm bakımından Birleşik Krallık'ta IRA, Filistin'de IRGUN öne çıkan gruplardır. Birinci Dünya Savaşı sırasında birçok İrlandalı milliyetçi grubun birleşimiyle oluşan IRA, İrlanda'nın bağımsızlık savaşı düşüncesiyle kurulmuştur (Chaliand ve Blin, 2016, s.226). 1916 tarihinde eylemlerini uygulamaya başlayan İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu, Michael Collins tarafından yönetilmiştir. Collins, gerillaları küçük gruplar halinde ve hücre tipi örgütlemiştir. Katolik nüfustan destek alan ve mali yönden güçlenen IRA, İrlandalı gençleri bünyesine katmış ve bombalama, yaralama gibi eylemler düzenlemiştir. Dönemin İngiliz Başbakanı Lloyd George ve IRA liderinin görüşmesi sonucu İrlanda'nın kuzey kesimi İngiltere hâkimiyetinde kalmıştır. Bu görüşme ve çıkan sonuç ile Collins, ülkesini satmakla suçlanmış ve IRA içinde ayrılıklar yaşanmıştır. IRA'da yaşanan ayrılıklar ve bölünmeleri gören hükümet ise IRA'nın birçok üyesini idam etmiştir. Collins ise bir süre sonra öldürülmüştür (Eriş, 2000, s.334, akt. Acar, 2012, ss.104-105). 1960'lı yıllarda Kuzey İrlanda'da Protestanlara karşı mücadele ve Kuzey İrlanda bağımsızlığı adına faaliyetlerine tekrar başlamıştır (Chaliand ve Blin, 2016, s.226).

İsrail Ulusal Askeri Örgütü (Irgun), 1931 tarihinde Filistin'de kurulmuştur. Radikal bir Yahudi örgütü olan Irgun'un lideri Menahem Begin'dir. Begin, ileride İsrail Başbakanı olmuştur (Kızıloğlu, 2012, s.59). Irgun örgütü sadece Araplara değil aynı zamanda Büyük Britanya'ya karşıda eylemlerini gerçekleştirmiştir. Irgun, Filistin sınırları içinde bulunan Britanya yönetimindeki King David Otel'i'ne dinamit ile bomba eylemi düzenlemiş ve 96 kişi hayatını kaybetmiştir. Sonrasında ise Deyri Yasin köyüne düzenlenen silahlı saldırıda 250 kişiyi katletmiştir. İsrail Devleti'nin kuruluşundan sonra üyeleri ile beraber İsrail ordusuna katılmıştır (Acar, 2012, s.105).

1.1.3.5. Soğuk Savaş ve Marksist-Leninist Dönemde Terörizm

20.Yüzyılda baskıcı ideolojiler uygulanmaya başlanmış ve ideolojilerle birlikte terörizm yeni boyutlar kazanmıştır. İdeolojiler herhangi bir terör grubunu temsil etmemekte fakat terör grupları ideolojileri çarpıtıp benimsemektedir. Bu dönemde terörizm kapsamında en önemli ideolojiler Marksizm ve Leninizm olmuştur. En tartışılan konuların başında, Marksizm ve Leninizm için terörün yöntem olup olmadığı ve bu ideolojide terörün yerinin ne olduğu gelmektedir. Marksizm-Leninizm ideolojisinde terörizm kapsamında daha çok kitle terörü ön plandadır. Doktrin kapsamında birey terörüne ve bu yönde gerçekleştirilecek eylemlere yer verilmemektedir (Yayla, 2015, s.349). Günümüzde birçok terör örgütü Marksist-Leninist ideolojiyi benimsemiş ve faaliyetlerini bu yönde sürdürmüşlerdir.

Latin Amerika ülkelerinde terörizm kapsamında kır ve kent gerilla örgütlenmeleri bu dönem içinde aktif hale gelmiştir. Şehir merkezlerinde gerçekleştirilen eylemlerde ağır kayıplar verilmesiyle birlikte şiddet eylemleri kırsal alanda gerçekleştirilmek istenmiştir. Mao ve Castro kırsal gerillacılığı savunan dönemin önemli isimleri olmuştur. Brezilya'da Carlos Merighella öncülüğündeki örgütler tarafından ortaya konan gerilla taktikleri daha sonra Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN) tarafından kullanılmış ve şehir merkezi eylemlerinde başarılı olmuştur. Herbert Marcuse ve Frantz Fanon tarafından baştılan "Yeni Sol" akımı da terör faaliyetlerine dönüşmüştür. Beader-Meinhoff (Almanya), Kara Panterler (A.B.D), Birleşik Kızıl Ordu (Japonya) ve Kızıl Tugaylar (İtalya) Yeni Sol etkisiyle kurulmuş ve faaliyetlerini gerçekleştirmiştir (Acar, 2012, ss.105-106).

Soğuk Savaş'ın son dönemleri ile birlikte terörizm, S.S.C.B'nin organize etmiş olduğu ayrılıkçı grupların demokrasilere olan saldırıları ile gündemde kalmıştır. Terörizm unsurları, bahsedilen dönemde gizli olarak veya vekalet usulü yürütülmüştür (Hoffman, 2006, s.18, akt. Çıtak, 2020a, s.206). Soğuk Savaş blokları sıcak çatışmalardan kaçınmış ve çeşitli örgütler ile grupları desteklemişlerdir (Çıtak, 2020a, s.206).

1.1.3.6. Terörizmde Yeni Dönem

David Rapoport, terörizm dönemini kırk yıllık dalgalarla dört bölüme ayırmıştır. Dört dalga sırasıyla anarşist, anti-sömürgeci, yeni sol ve dini motifli dalgadır. 1980'li yıllardan günümüze olan bölümü dini motifli dalga olarak şekillendirmiştir. "Yeni Terörizm" şeklinde ifade edilen dönemde terörizm yeni bir boyut kazanmış ve siyasi istekler yerini toplumların yıkılışına bırakmıştır. Bu dönemde terörizm, geniş kesimlerin yok edilmesini planlamıştır. Fransız Devrimi ile başlayan terör dalgasından farklı olarak yaşanan dönemde hiyerarşik düzende değişiklikler meydana gelmiş, dini motifler ve milliyetçilik akımları terörizm ile anılmaya başlamıştır (Laqueur, 1999, ss.81-82, akt. Martin, 2017, ss.53-54). Andreas Gofas terörizmin değişen yapısından bahsederken hiyerarşik yapıya değinmiştir. Gofas'a göre hiyerarşik yapıda esnemeler meydana gelmiş, geniş cephelerin tercihinden soyutlanmış, sivil bireylere yönelik şiddet eylemleri yoğunlaşmıştır (Gofas, 2012, s.18, akt. Çıtak, 2020a, s.207).

Ryder ve Lynch çalışmalarında terörizm kavramının yeni boyutunda şiddetin yükseldiği ve daha ölümcül hale geldiğini ifade etmiştir. Örgütlerin yapısında değişiklikler meydana geldiğini ifade eden Ryder ve Lynch, terörizmin dini motifli ve ulus ötesi olduğunu belirtmiştir. Günümüzde terörizmin, teknoloji ile geliştiğini ifade etmişlerdir. Terörizmin gelişen teknoloji ile sosyal medyada kitle oluşturduğunu, siber terörizm ile internet ortamında terörün aktif hale geldiği belirtilmiştir (Lynch ve Ryder, 2012, s.264, akt. Şen, 2017, s.132).

Uluslararası düzende birçok devlet terör örgütleri listelerini yayınlamaktadır. Bu devletlerin başında ise A.B.D., İngiltere ve Rusya gelmektedir. 1990'lı yıllar itibariyle yayınlanan listelerdeki çoğu terör örgütünün "İslami" olarak tanımlandığı görülmektedir. İslami yapıda tanımlanan örgütlerin petrol ve doğalgaz gibi yeraltı zengini devletlerde ortaya çıktığı görülmektedir. 1980'li yıllara kadar dini motifli terör örgütü sayısı az sayıda olduğu bilinmekte fakat Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte Ortadoğu ve Kuzey Afrika olmak üzere birçok dini suistimal eden örgüt, şiddet eylemlerine başvurmaktadır. Ünal Acar (2012, ss.106-107) dini motifli örgütlerin Soğuk Savaş'ın bitmesi ile artması nedenini askeri operasyonlara bağlamıştır. Uluslararası gündem tarafından askeri operasyonlar yapmak nedeniyle desteklenmek isteyen devletler, ülkelerin yönetim şeklini eleştirip İslami terör kavramını, terörizm literatürüne sokmuştur.

"Yeni Terörizm" kavramı literatüre 11 Eylül saldırılarından önce girmiştir fakat bu konuda yapılan akademik araştırmaların ciddi bir hal alması bahsedilen saldırılar sonrası olmuştur. 11 Eylül sonrası yapılan terörizm ile ilgili akademik çalışmalar tarihi bir milat olmuştur (Gofas, 2012, s.18, akt. Ağkaya, 2018, s.280). Yeni terörizm kavramını ilk olarak kullanan Hoffman, terör oluşumlarının hiyerarşik olarak düzenli olmadığını, lidere bağlılığın daha düşük olduğunu, yerelden ziyade küresel hedeflerin oluştuğunu ve aşırı şiddet kullanmaya meyilli olduğunu ifade etmektedir (Hoffman, 1998, ss.157-192 akt. Ağkaya, 2018, s.280). Hoffman ayrıca terörizm kavramında yaşanan değişimi yedi maddede sıralamıştır. Örgütlerin,

- yapılarının artık bulunduğu yerel toprakların sınırlarından farklı coğrafyalara geçtiği ve evrensel bir yapıya ulaştığı,
- sadece devlet görevlilerini değil artık sivilleri de hedef aldığı,
- geleneksel yapılanmadan hücre tipi ve ağ yapılanmasına dönüştüğü, lidere bağlılığın daha düşük olduğu,
- etnik ayrımcılık ve ideolojik temelden daha çok fanatizme dönüştüğü,
- şiddete aşırı meyilli olduğu,
- anlık finansman sağlayan ve uyuşturucu gibi kaçakçılık faaliyetlerine kaynak oluşturduğu,
- uluslararası sistemi hedef almaya başladığını ifade etmiştir (Hoffman, ss.185-193).

Terörizmin, toplumsal ve siyasi çatışma durumlarında ön plana çıktığı tarih boyunca görülmektedir. Yeni terörizm anlayışı, devletler ve kitlelere açıkça meydan okumuştur. Başlıca yeni terörizm anlayışını ifade etmek gerekirse; minimum hiyerarşi şartları doğrultusunda gevşek ve hücre tipi ağlar bulunmaktadır. Kitle imha silahlarının yoğun olarak satın alındığı ve ağır silahların kullanıldığı belirtilmektedir. Siyasi olarak karmaşık fakat din odaklı motivasyon oluşturan grupların çoğaldığı görülmektedir. Can kayıplarını en üst noktaya çıkartan yüksek şiddet anlayışı yaygınlaşmıştır. İnternet ve sosyal medyanın profesyonelce kullanılması ve medya aracılığı ile kamuoyunun manipülasyonu söz konusudur (Martin, 2017, s.65). Örgüte bağlı olan elemanların fanatik ve radikal tutumları ön plana çıkmış ve ideolojik bağlılık esas alınmıştır. Finansman kaynakları da çeşitlenen terör örgütleri, uluslararası şirket boyutlarına erişmiştir. Terörizm konusu üzerinden terörle mücadeleye yönelik bir alan oluşmuş ve sınır güvenliği, askeri harekât, istihbarat gibi güvenlik harcamaları maksimum düzeye ulaşmıştır. Günümüzde terörizm ile mücadele çok boyutlu kapsamda incelenebilmektedir. Devletlerin tek başına aldığı önlemler yeterli olmamakla birlikte uygulanan taktikler, stratejiler ve hedefler gün geçtikçe farklılaşma göstermektedir. Bu farklılaşma terör örgütlerinin motiflerinin, örgütsel yapılarının, hedeflerinin, propaganda taktiklerinin, finans kaynaklarının ve etki düzeylerinin değişmesi anlamına gelmektedir.

Terörizm kavramının tarihsel çerçevesi incelendiğinde geçmişten günümüze olan değişim görülmektedir. Terörizm, Antik Çağda tiranlık ile başlayıp günümüzde ise gelişen teknoloji, ulaşım kolaylığı, sosyal medya ile hızlı ulaşılabilen kitleler ve propaganda taktikleriyle çerçevesini genişletmiş, finans kaynaklarını şirketleşme yapısı şeklinde büyümüştür. Büyüyen finans ağı ile terörizm, sınıraşan seviyeye ulaşmış ve eylemlerini daha şiddetli bir şekilde gerçekleştirmiştir. Sınıraşan suçlar kapsamında organize olan örgütlerle, terör örgütleri arasındaki en büyük fark ideolojidir. Terörizm kapsamında birçok ideolojik ve milliyetçi hareketler olsa da asıl etki radikalizm ile bütünleşen terör oluşumlarında görülmüştür.

Terörizmin tanımı nasıl yapılırsa yapılsın her daim terörizm ve terör grupları, toplumların süregelen istikrarına ve insanlığın barışına karşı faaliyetlerini sürdüren yapılar olmuştur. Modern çağın başlangıcı ile birlikte terörizm etkisi, teröristlerin eylemlerini gerçekleştirdiği bölgelerle sınırlı kalmamıştır. İçinde bulunduğumuz yüzyılın vermiş olduğu teknoloji ile yapılan eylemler veya söylemler, bir anda yüz milyonlar tarafından izlenmektedir. Bu gücün farkına varan terör oluşumları da durumu kendi lehlerine çevirmektedir. Devlet terörü adı altında faaliyet sürdüren ülkeler ise anlık bilginin verimini değerlendirip kendileri ile ilgili rapor ve dosyalara anında ulaşım kontrol edebilmektedir. Daha birçok açıdan değerlendirildiğinde yirmi birinci yüzyıl, küresel terörizm çağı olarak literatüre girmiştir (Martin, 2017, s.27).

1.1.4. Terörizmin Stratejisi ve Terörizmin Amaçları

Küreselleşmenin ve gelişen teknolojinin etkisiyle dönüşüm içinde olan terörizm kavramı günümüzde “Yeni Terörizm” olarak tanımlanmaktadır. Bu yenilenme ile birlikte terörizm stratejilerinin boyutu değişmiş, yapılan terör eylemlerinin etkisi artmış ve terör örgütlerinin imkânları ve etkileri en üst noktaya çıkmıştır (Çıtak, 2020a, s.190).

Terörizm, modern toplumları ayakta tutan bağları çözmeyi amaçlamaktadır. Terörizmi anlamak için yapılan şiddet eylemlerinin ardındaki gerekçeleri anlamak gerekmektedir. Terörizmin yaratmış olduğu korku ve dehşetin amaçları bulunmaktadır. Yaşanan terör olaylarında herhangi bir tarafta bulunmayan, “seyirci” diye adlandırılan bireylerin taraf olmasını sağlamak, terörizmin en önemli amacını oluşturmaktadır. Seyirci desteğini sağlamak isteyen terör grupları, otoriteye karşı bireylerin desteklerini çekmeyi ve otoriteyi yalnız bırakmayı amaçlamaktadır. Terörist gruplar, resmi örgütler ve devlet otoritelerinden daha zayıf konumdadır. Zayıf konumlarından dolayı yaptıkları eylemlerle yıkıcı ve sarsıcı olmayı amaçlamakta ve eylemlerle hedeflenen seyirci kitlesinin desteğini almayı sağlamaktadırlar. Terör gruplarının amacı, sarsıcı ve yıkıcı şiddet eylemlerinin sonucunda güçlü gözükme ve temsili olduğunu düşündükleri davanın veya ideolojinin popülaritesini arttırmaktır. Bu sayede terör gruplarının pazarlık oranı, tehdit ve şantaj yapma olanakları artmış olacaktır. Artan koşullar ile devlet otoriteleri ve resmi örgütlerle buldukları rekabet güçlenecektir. Bir diğer amaç ise, yapılan şiddet eylemleri ile mesaj iletmek, fidye almak veya yapılan girişimler ile otoritelere ve resmi örgütlere çarpıcı kararlar aldırtmaktır. Üçüncü amacın örneği 1972 Münih Olimpiyatları’nda yaşanmıştır. Olimpiyat oyunları esnasında İsraili atletler rehin alınmış ve rehin alan grubun başı olan Ebu İyad, arkadaşlarının hapisten çıkarılmasını talep etmiştir. İsrail hükümeti talebi reddetmiş olmasına rağmen, grup amaçlarının başarılı olduğuna inanmıştır. Çünkü yapılan eylem sayesinde dünya ülkelerinin dikkatini çekmişlerdir. Terör örgütlerinin bir diğer amacı ise, kargaşa yaratarak toplum direncini ve gücünü kırmaktır. Otoritelerin ve bireylerin siyasal ve sosyal eksiklerini belirleyen gruplar, sosyal desteği zayıflatmayı amaçlamaktadır. Bu amacın en önemli vurgusu da propaganda ile yapılmaktadır. Otoriteden kaynaklı hoşnutsuzlukları propaganda ile sergilemektedirler (Ergil, 2015, ss.175-177).

Terörizmde amacın anlaşılması, stratejinin belirlenmesinde önemlidir. Gelecek zamanlarda yaşanılması beklenen hadiseler için düşünülen durum olarak açıklanmaktadır. Terörizmin amaçları genel durumları ifade etmekte iken hedefler, amaçlar için ortaya konulan kısa süreli aşamalardan oluşmaktadır. Terörizmin amaçları genel arzuları ifade etmekte iken, stratejiler amaçlar için oluşturulmuş faaliyet planlarını içermektedir. Strateji bir araç konumunda kullanılmaktadır (Güngör, 2019, s.3). Terörizm stratejilerini anlayabilmek ve tahlil edebilmek için sınıflandırma önemli yer tutmaktadır. Terörizm stratejilerini sınıflandırmak, etkileşim ve güncel analiz yapma hususunda da önemli bir meseledir. Paul Wilkinson, terörizm stratejilerini üç boyutta incelemektedir. Devletlerin kişi ve grupları baskı altında tutmaya yönelik uyguladığı baskıcı terörizm, zorlama,

yıldırma veya öç alma gibi amaçlar için uygulanan alt devrimci terörizm, devletin yapı ve ekonomik yönünden değişiklikleri öngören devrimci terörizmdir (Wilkinson, 1986, s.57, akt. Şen, 2016, s.113). Wilkinson' un strateji alanında açtığı boyutlarda dini motifli terörizm stratejisi bulunmamakta ve Wilkonson'un terörizm stratejilerini yetersiz sunmaktadır. Alex Schmid ise terörizm stratejilerini organize, patolojik ve politik olarak üç başlık altında toplamıştır. Politik terörizm konusunu devlet destekli terörizm kapsamında inceleyen Schmid, legal olmayan kamu düzeni yaratmak amacıyla olan terör gruplarına değinmiştir. Schmid, legal olmayan kamu düzeni yaratma konusunda DEAŞ örgütünü işaret etmektedir (Marsden ve Schmid, s.171, akt. Şen, 2016, ss.113-114).

Terör stratejilerinin uygulanması sonucu oluşması beklenen kaos ortamı, önemli amaçlara hizmet etmektedir. Aynı zamanda terör örgütleri, eylemleri ile toplum üzerinde korku ve kaos ortamı yaratmayı amaçlamaktadır. Terör stratejileri çerçevesinde örgütler seküler ve inancın suistimaline yönelik amaçlar edinmiştir. Seküler amaçlar, siyasi otoriteyi ortadan kaldırmak veya değiştirmek, mevcut yönetimi değiştirmek veya ele almak, bölgesel veya yönetsel bağımsızlık elde etmek olarak açıklanabilmektedir. İnancın suistimaline yönelik ise, dini bakımdan kıyamet savaşına inandırmak, dini bir rejim inşa etmek, dini otorite sayesinde şiddet uygulatma amacı ile açıklanabilmektedir (Aşkın, 2020, ss.57-72).

Terörizmi anlayabilmek, terörizmle mücadele alanında stratejiler geliştirebilmek, terör örgüt yapılarının ele alınması ve gelecek zamanda nasıl organize faaliyetlerle karşılaşılacağına yönelik analizlerin yapılması, terörizm stratejileri alanına katkı sağlamaktadır (Çıtak, 2020a, s.1042).

1.1.5. Terörizmin Unsurları

Terörizm olgusunun diğer şiddet olaylarından ayrılabilmesi için başlıca unsurları bulunmalıdır. Terörizmi meydana getiren unsurlar dört kavram altında incelenmektedir. Bu kavramlar ideoloji, şiddet, örgüt ve destektir.

1.1.5.1. İdeoloji

İdeoloji, toplumsal ve siyasal bir doktrin yaratan, hükümet, parti veya grupların davranışlarına yön verme amacı taşıyan politik, felsefi, hukuki, bilimsel veya dini fikirler bütünüdür (TDK, erş.tar. 17.09.2021). İdeoloji kavramı terörizm içerisinde değerlendirildiğinde, mevcut sistemi yok etmek veya zarar vermek fikri çevresinde toplanan, şiddet unsurlarını kullanarak siyasal hedeflerini belirleyen düşünceler olarak ortaya çıkmaktadır. Şiddet unsurlarını barındıran ve ideolojisi bulunmayan her hareket terörizmi ifade etmemektedir. Terörizmi barındıran her türlü organizasyon ve eylem, temelindeki ideolojiyi hareket noktası olarak kabul etmektedir (Öztürk ve Çelik, 2009, s.88).

Terörizm üzerinde ideolojinin birçok etkisi bulunmaktadır. Herhangi bir terör eyleminin taktik ve stratejisinin belirlenmesinde, niteliğinin tanımlanmasında, meşruluk kazandırmasında önemli yer tutmaktadır. Ayrıca terör örgütlerinin siyasi ajandasını

belirlemede, örgütteki katılımı ve bağlılığı arttırmakta ve örgüt mensupları arasındaki özdeşliği yaratmaktadır. Terörizm üzerinde ideolojilerin vermiş olduğu zayıflıklarda bulunmaktadır. Örgüt bireylerinin fikirlerinde tutuculuğa yol açmakta, faaliyetlerde baskıyı arttırmakta ve örgüt yapılanmasında değişimi önlemektedir (Sökmen, 2012, ss.45-46).

1.1.5.2. Şiddet

Şiddet dürtüsü ve birey ilişkisi incelendiğinde, kontrolsüz güç ve şiddetin bireyin doğasının bir parçası olduğu görülmektedir. Yapılan savaşlar ve çatışmalarda ortaya çıkan ve uluslararası hukuk kurallarına karşı yaşanan aşırı güç kullanımı ve orantısız şiddet, toplumun denetimsiz aşırılığı dikkate alındığında birey ve şiddet ilişkisi göz ardı edilemeyecek bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Terörizmi anlayabilmek bireyi anlayabilmekten geçmektedir (Dedemen ve Çitlioğlu, 2014, s.27).

Belirli bir ideoloji altında, sistematik bir şekilde organize olan terör örgütleri, varlıklarını devamlı hale getirebilmek ve hedeflerine ulaşmak amacıyla mevcut sisteme karşı şiddet uygulamaktadır. Terörizm de yapısı nedeniyle şiddet ve eylemlerden beslenmektedir (Telci, 2018, s.12). Terörizm için şiddet, amaca ulaşmak yolunda kullanılan bir strateji olarak görülmektedir. Yalın olarak incelendiğinde siyasi amacı olmaksızın her türlü şiddet faaliyetleri, terör eylemi olarak tanımlanabilmektedir. Fakat şiddet eylemleri gösteren grup, örgütlü yapılanma içerse bile siyasi amacı olmadığından dolayı terörizm çatısı altında incelenmemekte, organize suç faaliyetleri altında incelenmektedir (Güngör, 2019, s.6).

1.1.5.3. Örgütlenme

Örgüt, ortak bir amaca hizmet etmek maksadıyla bir araya gelen kişi veya kurumların oluşturmuş olduğu birlik anlamına gelmektedir (TDK, erş. tar. 15.08.2021). Terör örgütleri, siyasal varlıklara karşı organize bir yapıyı ifade etmektedir. Terör örgütleri, belirli ideallerle bir araya gelmiş ve örgüt kültürünü benimsemiş insan topluluğunu ifade etmektedir. Örgüt kültürü yapısal olarak amaca uygun hareket etmek, belirlenmiş örgüt kültürünü benimsemek, örgütsel bağlılık gibi konuları kapsamaktadır (Çıtak, 2020a, s.1046).

Terör örgütlerinde legal olmayan teşkilatlanma ve üst düzey gizlilik esas alınmaktadır. Bahsedilen esaslar, örgütün güvenlik gereksinimine yönelik politikasıdır. Terör örgütlerinin vermiş olduğu ideolojik mücadelede temel esas örgütlenmedir (Öztürk ve Çelik, 2009, s.89). Örgütlenme evresi, terör örgütlerinin sempatizanlarını toplama ve düşüncelerini hedef kitlelere benimsetme açısından oldukça önemlidir. Örgütlenme evresinde şiddet eyleminden uzak duran terör örgütleri, gösteri, yürüyüş ve miting gibi faaliyetler düzenleyerek taraftar toplamaktadır. Hedef kitesini belirli sosyal sınıflar üzerinde belirleyen terör örgütleri, propaganda çalışmaları ile destek toplamaya çalışmaktadır (Acar, 2012, s.133).

1.1.5.4. Destek

Terör gruplarının, dolaylı yoldan veya doğrudan destek bulabilmesi terörizmin destek unsurunu tanımlamaktadır. Terör örgütleri, toplumun belirli kısımlarından destek almadan var olması ya da varlığını sürdürebilmesi mümkün değildir. Bahsedilen toplum desteği, örgüte katılma, ekonomik olarak yardım etme veya lojistik olabilmektedir. Somut destek dışında soyut destekte mümkündür. Terör örgütünün gerçekleştirdiği faaliyetlere veya eylemlere tepki vermemek, yapılanları terör eylemi olarak görmemekte soyut desteği tanımlamaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrası iki kutup arasındaki Soğuk Savaş, terör aracılığı ile yapılmıştır. Bu durum ile birlikte literatüre “Devlet Destekli Uluslararası Terörizm” ifadesi girmiştir (Telci, 2018, ss.12-13).

Devlet destekli terörizm, terör grupları için büyük önem ifade etmektedir. Yapılan terör eylemleri ve terör faaliyetleri, devletlerin açık veya üstü kapalı desteği ile gerçekleşmektedir. Devlet destekli terörizm devletin, terör gruplarına silah, mühimmat, finansal destek, lojistik ve haberleşme gibi birçok destek sağlaması sonucu yapılan terör eylemlerini yönlendirebilme ve grupların kontrolüne sahip olma çerçevesinde değerlendirilmektedir. Somut destek haricinde ideolojik boyutta veya askeri boyutta göz yumulmaktadır (Şahin, 2018, s.86).

1.1.6. Terörizmin Motifleri

Terör örgütlerinin mücadelelerinin, tutumlarının, destek ve seyirci toplama hedeflerinin anlaşılması için önemli hususlardan biri motiftir. Terör örgütleri, oluşumlarında temel olarak aldıkları sözde ideoloji ya da motivasyonu, motif ile ifade etmektedir. Terör örgütleri oluşumlarındaki temelleri meşru şekilde ifade edip, örgütte yer alan kadroları motive edebilmektedir. Aynı motivasyon ile seyircileri kendisine çekebilen terör örgütleri, sempatican da toplamakta, politika ve din ile ilgili görüşlerin aracılığıyla sözde kimliklerini oluşturmaktadır. Terör örgütleri, yaptıkları eylemlerin bilincinde olan ve inanç, ideoloji temellerinde gelişen ve faaliyetlerini sürdüren yapılar oldukları için kendi ahlaki değerlerini oluşturabilmektedir. Bu ahlaki değerleri motifler ile yoğunlaştırdıktan sonra örgütün kademelerinde, motivasyon aracı olarak kullanabilmektedirler (Çıtak, 2020b, ss.198-199). Devletten şikayetçi olarak, otoritedeki bireyleri şikayet ederek, geçmişte yaşanan adaletsizlikleri ve sıkıntıları tekrar ön plana çıkarıp kişi veya kurumları suçlayarak da motivasyon sağlanır (ABD Ulusal Güvenlik Str. Bel., 2006, s.10, akt. Biçer, 2019, s.127). Bu temellerde sağlanan motivasyon ile terör örgütleri canlılığını ve sürekliliğini korumayı hedeflemektedir.

1.1.7. Radikalleşme

Radikal kelimesi, Fransızcadan Türkçeye gelmiş, kökten ve politikada kökten reformları getirmek anlamında kullanılmaktadır. Radikalizm ise, mevcut düzenin reformlar aracılığı ile değişmesi gerektiğini savunan bireylerin veya grupların inançları veya faaliyetleri olarak tanımlanabilmektedir (Kurum ve Avcı, 2018, ss.43-55). Bireysel ve örgütsel düzeyde terörizm kavramını şekillendiren unsurlardan biri radikalleşmedir. Radikalleşme,

şiddetin ideoloji ile meşrulaştırılması ve sürekli hale getirilmesi konusunda önem taşımaktadır. Ellis, Sideris ve Miller (2021) radikalleşmeyi, birey ve grup temelinde şiddet unsurunun politik, siyasi, sosyal ve dini amaçlar için eyleme dönüştürme süreci olarak tanımlamaktadır. Diego Muro (2016) radikalleşmeyi, aşırılık olgusunun benimsenmesi ile terözim temelli eylemsel tavrın ortaya çıkması olarak yorumlamıştır. Magnus Ranstorp (2010) ise radikalleşmeyi sosyal, davranışsal bir olgu olarak tanımlamıştır (Önenli, 2022, ss.132-133).

Radikalizm, kavram olarak fikri dönüşüm süreci olarak nitelendirilebilmektedir. Dönüşüm süreci içindeki bireyler, alternatif görüşler ile arasına sert bir set çekmekte ve kendisini ait hissettiği topluluğu “biz”, alternatif görüşlü toplulukları “başkaları” olarak tanımlamaktadır. Radikalleşme süreci içinde olan bireyler, alternatif olarak düşündüğü görüşleri kötü ve sapkın olarak nitelendirip görüşe hâkim bireylerle mücadele edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Günümüzde radikalleşme bireylerin etkileşimi ile gerçekleşebileceği gibi medya organları ve sosyal medya ile de gerçekleşmektedir. Etkileşimi yöneten birey ya da topluluklar, bilgiyi yayarken kendi fikirlerinin meşruluğundan bahsetmekte ve olumlu yorumlar yaymakta iken “düşman” olarak belirlediği düşünce hakkındaki fikirleri keskinleştirmekte ve olumsuzlaştırmaktadır (Sönmez, 2017, s.3).

Bahsedildiği üzere radikalleşme bir süreç olup, bireyin terörist kimliği edinmesini sağlayan faktörlerin bütünüdür. Her bireyin farklı sosyal geçmişi bulunduğundan dolayı her birey farklı radikalleşme süreci geçirmiş ve farklı motivasyon kaynaklarından etkilenmiştir. Radikalleşme süreci geçiren bireyler, dini suistimal eden örgütlerden etkilendiği gibi ideolojik ve etnik milliyet temelli örgütlerden de etkilenmiştir. Bireyin radikalleşme süreci kendisinden başlamakta ve daha sonra aile, akrabalar, arkadaş çevresi ve dışsal unsurları kapsayıcı şekilde geniş bir alana yayılmaktadır. Aynı zamanda radikalleşme çerçevesinde içinde bulunulan sosyo kültürel ve sosyo ekonomik nedenlerin yanı sıra psikolojik etmenler ve intikam duygusu da bireyi radikalleştirilmektedir (Çelik, 2015, ss. 104-105).

Radikalizm ve terör örgütleri arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur. Radikalizm ve terörizm ilişkisinde, radikalizm fikir boyutunu ifade ederken, terörizm ise eylem boyutunda ifade edilmiştir. Her terörist aynı zamanda bir radikaldir fakat her radikal birey veya grup terörist olarak adlandırılmamaktadır. Şiddetin meşru hale gelebilmesi için inanç ve fikirlerin oluşturulması ve gelişimi ile ortaya çıkan radikalleşme, terör örgütlerine ulaşan yollardan bir tanesidir. Yani radikal ve aşırı grupların veya fikirlerin, oluşumlarında ve gelişim aşamalarında, sistemli bir araç olarak şiddeti kullandıkları takdirde terörizme dönüşmektedir (Kurum ve Avcı, 2018, ss.43-55). Terör örgütlerinin dini ve politikayı birer motivasyon aracı olarak kullandıklarından bahsedilmiştir. Dini radikalizm, geçmişten günümüze kadar birçok örgütün, motivasyon aracı olarak

kullanılmaktadır. Bu çerçevede radikalizmin dini esaslardan kaynaklanmadığı görülmektedir. Dini suiistimal yönteminden kaynaklanmaktadır (Kuyaksil, 2014, s.83).

1.1.8. Terörizmin Güvenlik Politikaları ile İlişkisi

Soğuk Savaş'ın sonrasında ortaya çıkan güvenlik tehditleri birçok akademik bakışı değiştirmiştir. Soğuk Savaş'ın son dönemlerine kadar güvenlik politikaları sadece devletler arası olarak karşımıza çıkmıştır. Fakat Soğuk Savaş'ın son bulması ile beraber güvenlik politikaları yelpazesi genişlemiş ve güvenlik politikaları içine birçok ulus altı topluluklar, bireyler, sosyal gruplar girmiş ve birçok alanda küresel güvenlik vurgusu yapılmıştır. Bu süreçte insani güvenlik konusunda birçok akademik çalışmalar yaşanmıştır. Soğuk Savaş sonrası yaşanan iç savaşlar, göç, ekonomide adaletsizlik ve bağımsızlık mücadeleleri gibi birçok konu güvenlik tehdidi algısını da değişime sürüklemiştir (Şen, 2017, ss.67-68).

21.yüzyıl için bilgi ve teknoloji çağı tabiri sıkça kullanılmaktadır. Güvenlik politikalarında ise “terör çağı” tanımlamasından sıklıkla bahsedilmiştir. 1990'lı yılların son dönemleri ve 2000'li yılların başından itibaren şiddeti artarak devam eden terör eylemleri ve büyük finans kaynaklarının etkin olduğu terör örgütlerinin imkanları döneme iz bırakmıştır. Bu dönemde güvenlik politikalarının terörizm doğrultusunda belirlenmesindeki en önemli husus 11 Eylül saldırıları olmuştur. Saldırıları, uluslararası düzeyde güvenlik politikalarını ve güvenlik anlayışlarını değiştiren bir etki yaratmıştır. Araştırmacılara göre 1960'lı yıllarda başlayan uçak kaçırma ve sabotaj eylemleri terör boyutunun sınıraşan seviyeye dönüşümünde etkili olmuştur. Paul Wilkonson terörizmin, uluslararası güvenlik politikalarına girmesini, ekonomik düzene karşıtlık ve self determinasyonun ilgi görmesi olarak yorumlamış ve terör gruplarının finans kaynakları ile beraber altyapı ve teknik imkânlarının artması olarak belirtmiştir (Wilkinson, 2001, s.26, akt. Çıtak, 2020a, s.209).

1.2. Algı Yönetimi

1.2.1. Algı Kavramı

Bireylerin sosyal bir varlık olmaları ve hayatlarını devam ettirebilmeleri için iletişim, araç olarak kullanılmaktadır. Bireyler, bilgi paylaşmak, bilgi almak, duygu ve düşüncelerini ifade etmek gibi birçok durumdan dolayı düzenli ve sürekli iletişim kurmaktadır. Kurulan iletişimlerin bilinçli girişimlerin olduğunun kanıtı boyutundadır. Bireyler, devamlı birbirlerinden etkilenmekte ve yaptıkları hareketle, sergilediği tavırla her daim bir etki bırakmak durumunda ve etkileşimi sürdürmektedir. Bireylerin kurmuş olduğu iletişimin sonucunda, iletişim kurulan hedef kitlenin üzerinde bir etki bırakması önem arz etmektedir (Karabulut, 2014, s.13).

Latince “perceptio” diye ifade edilen algı, akıl erdirmek, idrak etmek anlamları taşımaktadır (Eraslan, 2020, s. 47). Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise “bir şeye dikkati yöneltmek o şeyin bilincine varma, idrak” anlamı taşımaktadır (TDK, erş.tar. 09.05.2021). Algı kelimesinin analiz edilmesindeki en önemli unsur “duyum”dur. Bireylerin çevrelerinden beş duyu organı ile topladıklarını beyne iletme durumuna duyum denilmektedir. Bahsedilen duyumlar ile bir birey aynı uyarıcı etkilere farklı bakış açıları ile

bakmakta ve farklı biçimlerde anlam kazandırabilmektedir. Algı, çevreden toplanılanların beyine iletilmesi ve iletilenlerin, bireyin geçmişi ve tecrübeleri ile sentezlenmesidir (Eraslan, 2020, s.47).

Felsefe alanında en temel sorulardan birisi “Gerçek nedir?” olmuştur. Bu sorunun kesin ve net bir cevabı olmamıştır. Soru hakkında alanda tartışanlar cevapların duruma göre değişeceğini ifade etmektedir. Sorulan sorunun cevabını ise fikir birliği, sosyal düzen ve inanç sistemleri üzerinden tartışılabileceği de söylenmektedir. Bahsedilen “gerçek” olgusu doğrultusunda algı kavramının değer ve değerler arasında oluşan deneyimler olduğu ifade edilebilmektedir. Belirli şartlar altında bir bireye doğru gelen bir düşünce, farklı şartlar oluştuğunda fikir, bireye doğru gelmeyebilmektedir. Ya da herhangi bir bireye doğru gelen düşünce başka bir bireye doğru gelmeyebilmektedir. Algı kavramı gerçeklik olgusuna benzemektedir. Yani ulustan ulusa, kökenden kökene, bireyden bireye hatta bölgeden bölgeye bile değişiklik gösterebilmektedir. Bu sebeple tek bir doğru olmadığı, algı kavramı ile de açıklanabilmektedir. Bireylerin gelişen durumlara bakış açıları ve yorumlamaları, gerek kültür gerek kişilik gibi sebeplerden dolayı farklılık göstermektedir (Friman, 1999, s.6, Coren, 1993, s.17, akt. Bakan ve Kefe, 2012, s.21). Platon, “Devlet” isimli eserinde geçmiş tarihte insanların, mağara girişinde yanan ateşten dolayı nesnelere duvara yansıyan gölgesini gerçek zannettiklerini söylemiştir. Gerçek ve algılanan gerçek arasında farklılıklar bulunmakta ve bu farklılıkların algıları yöneteceği veya yönlendirebileceğini ifade etmektedir (Özdağ, 2014, s.14, akt. Ayhan ve Çakmak, 2018, s.14).

Dıştan gelen uyarıcıların sinyali ile duyu organları üzerinde bırakılan etkiye “duyu” tabirini kullanılmaktadır. Bırakılan etkinin beyinde oluşturduğu anlama “algı” denilmektedir. Uyarılan duyu organlarının bilimsel süreçleri kullanmadan hissederek etkisine “sezgi” kavramı kullanılmaktadır. Anlamak kelimesi tam manasıyla algı kavramıyla uyuşmamaktadır. Bireyler hiç bilmediği bir nesneyle karşı karşıya geldiğinde nesneyi algılamakta fakat anlaması için bilimsel ve bilgisel sürece ihtiyaç duymaktadır (Karabulut, 2014, s.15).

Algı kavramı, psikolojinin temel konularından birisi olmuştur. Yaşanılan dünyada birbirleriyle iletişim halinde bulunan bireyler, birbirleriyle algılandığı boyutta değerlendirilir. Yapılan değerlendirme sadece akıl kullanılarak değil, tecrübe, duygu, bilgi, birikim ve dış etmenlerin etkisi ile yapılmaktadır. Algı kavramı, oluşma yapısı ve etkilendiği hususlar olarak değerlendirilmektedir. Bireyin fiziki özellikleri, sınırları, deneyimleri ve bulunduğu toplumun kendisinde bıraktığı etkiyi incelemek gerekmektedir (Apak ve Özçağlayan, 2017, ss.111-112).

1.2.1.1. Algıya Etki Eden Faktörler

Algı süreci boyunca algıyı etkileyen faktörler önem arz etmektedir. Almanya’da Gestalt psikologları olan K.Koffka, M.Werthemier, W.Köhler, K.Lewin, bireylerin bir bütünlük içinde algılama sürdürdüklerini ifade etmiştir. Bu sebeple oluşan fiziki etkilerin algıyı etkilediğini düşünmüşlerdir. Bu etmenler, dikkat, yoğunluk, büyüklük, renk, hareketlilik,

uyarının yeni olması, ortam ve şartlar olarak sıralanmıştır. Algı sürecinin en önemli noktasının dikkat olduğunu ifade eden psikologlar, dikkatin yeterli tutulmadığı noktada algının olumsuz etkileneceğini ifade etmektedirler. Yoğunluğun büyüklükle doğru orantılı olduğunu ifade etmektedirler. Büyük olanın daha çabuk algılanacağını ve renklerin algılamada önemli rol oynadığı belirtilmiştir. Algı sürecindeki hareketliliğin algılamada hızlı etki yaptığını, alışlagelmişin dışında bir şema kullanılmasıyla uyarıların daha etkili olacağı, ortam ve şartlarda oluşan adaptasyonun süreci hızlandıracağı açıkça ifade edilmiştir (White ve Ciccarelli, 2016, akt. Eraslan, 2020, ss.50-52). Algıyı etkileyen diğer faktörler, bireyin genetik yapısı ve yaşamış olduklarıdır. Doğuştan verilen yeteneklerin ve sonradan kazanılan becerilerin toplamı olan algı, bireyin dış dünyaya karşı edindiği bilgilerin yanı sıra dünya hakkında birçok fikir sahibi olmasını sağlamaktadır. Tutum ve davranışlarını bu şartlara göre oluşturmaktadır (Arkonaç, 1998, ss.65-66, 107-112, Eren, 2010, s.69, akt. Bakan ve Kefe, 2012, s.22).

1.2.1.2. Algı Türleri

Algıda kullanılan birçok etkinin incelenmesi gerekmektedir. Algı, türleri bakımından sınıflara ayrılmaktadır. Sırasıyla simgesel algı, görsel algı, duygusal algı ve seçici algıdır.

1.2.1.2.1. Simgesel Algı

Simgesel algı, bir topluluğun, uzlaşma içinde kendisine belirli bir anlam oluşturduğu somut nesne veya işaret diye tanımlanabilmektedir. Duyu organlarıyla algılamada sıkıntı yaşanan duygu ve fikirler, simgelerle aktarılmaya çalışılmaktadır. Kısaca ifade edilmek gerekirse simgesel algı, nesnelerin toplum ve bireyler üstünde oluşturduğu etkidir. Algı sürecinde verilen simgenin etki yaratması için gündelik yaşamda kullanılma sıklığına dikkat edilmesi gerekmektedir. Toplumsal ve çevresel olarak ikiye ayrılan simgesel algıda, bireylerin veya toplumun kendi kabul ettiği kültürlerin yanında evrensel olarak kabul edilen kültürlerinde işlendiği görülmektedir. Evrensel olarak bilinen kültürler ise dünyanın her yerinde kabul görmektedir (Eraslan, 2020, s.55).

1.2.1.2.2. Görsel Algı

Görsel algı, görme yetisi ile fark edilebilen uyarılara ait bilgilerin göz aracılığı ile algılanması sonucu ortaya çıkmaktadır. Birey, dış çevreden aldığı uyarıların önemli bir bölümünü görme yoluyla algılamaktadır. Görme duyusu, bireyin çevresindekileri uyarıları algılamasında ve algılanan uyarıların anlamlandırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Görsel ilişki, uyarıların bireye gelmesinde ve bireyin anlam kazandırdığı uyarıların büyük çoğunluğunu kapsamada önemli olmakta ve algı sürecinde görselin önemi görülmektedir. Görsel algının sağlanması, bireyin tıbbi olarak görme yetisinin olmasına dayanmaktadır. Görsel algının sağlanması ve anlamlandırılması için tıbbi yeterliliğin yanı sıra görsellerin yorumlanabilmesi de oldukça önemlidir. Birey, çevresindeki bütün görselleri yorumlayıp anlam kazandırması mümkün değildir. Algıda görsellik için kişinin görme duyusu ile meşgul olabileceği ortamlar seçilmelidir. Algı sürecinde edinilen algının, bireyden bireye toplumdan topluma farklılık gösterebileceğinden bahsedilmiştir. Bu

durum görsel algıda da geçerli olmaktadır. Görsel algı, bireyden bireye değişim göstermektedir. Görsel algı sürecinde bireyin kişinin motivasyonu, geçmişten deneyimleri ve dürtüleri etkili olmaktadır. Görsel algı kullanılırken önemli hususlardan bir tanesi renktir. Renkler, görsel algının belirleyici faktörlerinin başında gelmektedir. Renklerin, sıcak, soğuk, aktiflik, dinlendirici olması, sevinç yaratması ve üzüntü etkisi göstermesi yapılan deneylerle ispat edilmiştir. Dünya üzerindeki inanç sistemleri ve kültürlerde renklerden faydalanmıştır. Meditasyonun önemli bir bölümü de renklerden oluşmaktadır (İnceoğlu, 2010, s.79, Özdemir, 2005, s.392, akt. Taşkiran, 2019, ss.57-58). Sonuç olarak renk ve görsel algı doğru orantılı olmuş ve iyi seçilen renklerin algıda başarı getireceği görülmüştür.

1.2.1.2.3. Duygusal Algı

Duygusal algı, simgesel ve görselden farklı olarak bireyin duyu organlarına değil duygularına hitap etmektedir. Bireyin durumlara ve olaylara karşı geliştirmiş olduğu duygusal özellikleri içermektedir. Duygusal algıda, sevgi, saygı, sevme, sevmeme, zevk alma gibi duygusal durumlara etki eder. Duygusal algıyı açıklayacak en güzel tabir "Kuzguna yavrusu şahin görünür" atasözüdür. Bu özellikleri ile beraber duygusal algı, insanın bilgisi, bilgi birikimi ve deneyimleri ile duygusal tavırları arasındaki ilişkiyi tetiklemektedir. Bu durumda kullanılacak herhangi bir ifade veya sembol, toplum nezdinde inanç, ideoloji ve deneyimlerle ilişkilendirilerek sevgi veya nefret gibi duyguları ifade etmektedir. Rusya için Ukrayna'nın kullandığı "ayı" simgesi, Ukraynalı halk için nefret ifade etmektedir. Algıda görelilik ise kullanılan simgenin her toplum veya her birey için farklı anlam taşımalarıdır. Bu durum, yeni boşanmış bir bireyin görmüş olduğu gelin ve damat nefreti ifade ederken, bekâr bir bireye mutluluk ve ümit duygusu verebilmektedir. Sonuç olarak bireyin duyguları algı için çok önemli bir anlam ifade etmekte ve duygular algıyı yönlendirebilmektedir (Eraslan, 2020, ss.66-67).

1.2.1.2.4. Seçici Algı

Seçici algı, bireylerin etrafında olan birçok uyarıcıdan sadece birkaçını algılamasını açıklamak için kullanılmaktadır. Gündelik hayatta birçok uyarıcı ile karşılaşmakta olan bireyler, her uyarıları dikkate almamaktadır. Bireyler, kendi geçmiş izlenimleri, duyu ve düşüncelerine göre olan uyarıları dikkate almaktadır. Bu durumda bireyler, algılamada seçici davranmaktadır. Bireyin günlük hayatta ihtiyacı olan bir nesne, televizyonda veya sosyal medyada karşısına çıktığı zaman uyarıcıları çalışmakta ve algılaması kolay olmaktadır. Fakat ihtiyacı olmadığı bir nesne çıktığı zaman dikkatini çekmemiş ve algıda seçicilik ortaya çıkmıştır. Algı konusunda her bireyin veya toplumun farklılıkları olduğundan bahsedilmiştir. Algıda seçicilik, her bireyin ve toplumun aynı düzeyde ilgili olduğu zaman başarılı, ilgili olmadığı zaman başarısız olmaktadır (Taşkiran, 2019, ss.35-36). Algıda seçicilikte uyarıların dikkatle seçilmesi ve her kişiyi etkilemese de hedef kitlenin analizinin iyi yapılması gerekmektedir.

Uyarıcıların ses dalgaları ile işitmeye hitap etmesi sonucu birey veya toplum nezdinde algılanan işitsel algı olarak tanımlanmıştır. Uyarıcıların koku yoluyla hedef kitleyi uyarması sonucu koku algısı, tat yoluyla uyarması tat algısı, temas yoluyla uyarması sonucu dokunma algısı ortaya çıkmaktadır.

1.2.3. Algı Yönetiminin Kavramsal Boyutu

Algı yönetimi, herhangi bir bireyi veya toplumu hedef alan gücün birey veya toplumları, güç kaynağının istediği şekilde düşünüp görmesini sağlamak adına onları etkilemektir (Özdağ, 2020, s.13). Kitlelerin duygu ve düşüncelerini, amaçlarını etkilemesi sonucu hedef kitleyi istenilen davranış ve düşünceler doğrultusunda yönlendirmektir (Karabulut, 2014, s.16). Türk'e (2017) göre algı yönetimi, kamuoyunu anlamaktan ziyade etkilemek amacıyla gerçekleştirilen modern iletişim yöntemidir. Spaiser'e (2008) göre, algı yönetimi tür olarak bilgi savaşlarını anımsatmakta ve bu savaşın içinde bir tür olarak göze çarpmaktadır (Atılğan, 2018, ss.18-19). Nye (2005), algı yönetimini ikna ve propaganda üzerinden değerlendirmiş ve iki hususun doğru ve etkili kullanımının algı yönetimini oluşturacağını ifade etmiştir (Atılğan, 2018, ss.18-19). Algı yönetimi tanımlaması için iki unsurdan bahseden Özer (2012), birinci unsur olarak aldatma ve kandırmacadan, ikinci unsur olarak doğrulamadan bahsetmiştir. Doğru ve net bilgilerin karşısında karşıt düşünceler yayılmakta olup hedeflenen toplum için bilgi eksikliği yaratabileceği ve algıların yönlendirilebileceğinden bahsedilmiştir (Atılğan, 2018, ss.18-19). Huhtinen ve Rantapelkonen'e (2002) göre algı yönetimi, savaşta kullanılan sanatın bir parçası ve bilgilerin ustalıkla kullanılmasıdır (Eraslan, 2020, s.100). Johansson ve Xiong'a (2003) göre algı yönetimi, dış çevreden daha geniş içerik sunması, maksimum fayda vermesi, belirsizliği az olan ve veri kazanımını kontrol etmeyi amaçlayan bir kavram olarak belirtmiştir (Eraslan, 2020, s.100). Algı yönetimi, hedefteki toplum veya bireyi istenilen düşünce ve yaptıkları faaliyetler üzerine inandırma ve ikna etme sürecine sokmaktır (Akova ve Aslan, 2018, s.131). Tutar (2008, s.103) algılamının hal ve tutumları etkileyen bilimsel bir süreç olduğunu tanımlamış ve bireyleri yönlendirmenin öncelikle algı yönetimi ile başlaması gerektiğini dile getirmiştir. Kısaca tutum ve davranışların yönetimini algı yönetimi olarak tanımlamıştır.

Algı yönetimi kavramı, 20. yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı tarafından tanımlanmıştır. Tanıma göre algı yönetimi, devletlerin istihbarat kuruluşları ve liderleri içinde olmak üzere, devletlerdeki kitleleri kendi hedef ve amaç doğrultusunda yönlendirmeleri ve bu doğrultuda resmi adımlar atılmasını sağlamak için bilgilerin ve belgelerin yönlendirilmesini veya kabul görmemesini sağlayarak, kitlelerin duygularını, düşüncelerini ve hislerini etki altına almak amacıyla yapılan eylemlerin bütünüdür (DoD Dictionary of Military and Associated Terms, 2001, s.403). ABD menşeli kavram olan algı yönetimi, ABD'nin vermiş olduğu siyasal kararları devletlerde ve uluslararası alanda benimsenmesi amacıyla kullanılmaktadır (Payam, 2018, s.20). Algı yönetimi, hedeflenen kitlenin istenilmeyen duygu, düşünce ve inançlarının yerine yenilerini inşa etmeyi amaçlayan süreçtir. Algı yönetimine her birey veya kitle aynı tepkiyi

vermemektedir. Kimi birey veya kitle algı yönetimine daha açıkken, kimileri daha dirençli olmaktadır. H. Schiller ve P.Taylor, demokrasinin hakim olduğu toplumlarda yaşayan bireylerin algılarının daha kolay yönlendirilebileceğini belirtmiş ve sebebinin ise demokratik rejimlerin bilgi operasyonlarına açık olmasıyla açıklamıştır. Otokratik rejimlerde, demokratik rejimlere kıyasla medya sıkı kontrol altındadır. Bu sebeple bilgi operasyonları rahat yapılamamaktadır (Schiller, 1993, Taylor, 2002, akt. Gültekin, 2020, ss.17-18).

Siegel, algı yönetiminin tanımları doğrultusunda, algı yönetiminin amaçlarını üç başlık altında incelemiştir. Bu amaçlardan birincisi meşruluğu kazanmak ve kazanılan meşruluğu devam ettirmek için yurt içi ve yurt dışında hedef grubun desteğini kazanmak ve kazanılan desteği korumaktır. İkinci amaç ise yapılan eylemlerin sonuca ulaşmasını ve anlam kazanmasını sağlamak için muhalif veya tarafsız kesimin güvenilirliğini elde etmek amacıyla planları ve hedefleri iletme. Üçüncü amaç ise, yerel toplumun düşünce ve davranışlarını yönlendirmek olarak ifade etmiştir (Siegel, 2005, akt. Gülsünler ve Tahmaz, 2020, s.325). Algı yönetimi dört aşamada şekillenmektedir. Hedefteki birey veya toplumun dikkatinin çekilmesi, dikkati çekilen kitlenin veya bireyin dikkatinin kontrol altında tutulması, dikkati kontrol altında tutmak için paylaşılan bilgilerin tutarlı olması ve bilginin canlılığını kaybetmemesi için medya ve iletişim kaynakları ile tekrar edilmesidir (Callamari ve Reveron, 15, akt. Ceng, 2018, s.667). Algı yönetimi, siyasi organların ve hükümetlerin ihtiyaç duyması nedeniyle sıklıkla kullanılmaktadır. Yaşanan ihtiyaçtan dolayı algı yönetimi kimi zaman siyasi iletişim aracı olarakta kullanılmaktadır.

1.2.3. Algı Yönetiminin Tarihsel Arka Planı

Geçmişten günümüze toplum içerisinde birçok gruplaşmalar var olmuştur. Bu gruplar kendilerini üstün tutabilmek amacıyla birçok araç kullanmış ve kullanılan araçlar içerisinde en etkili olanı algı yönetimi olmuştur. Algı yönetimini, hedef toplumu veya grubu yönlendirebilmek, ikna edebilmek ve istekler doğrultusunda düşünce ve davranışları yönetebilmek etkili kılmaştır.

İnsanlığın geçmişine bakıldığı zaman bu geçmişin aynı zamanda savaşların tarihini de içerdiği görülmektedir. Yapılan savaşlar, insanların bulunduğu dönemlerdeki şartları ve olanakları ile değişiklik göstermiştir. Tarihte savaş kavramı, askeri güç ve imkânlarla dayalı olduğu bilinmektedir. Fakat günümüzdeki savaşların teknolojik boyutta olduğu bilinmektedir (Özkök, 2021, s.51). Teknolojinin gelişmesi ve internet ağının büyümesi ile beraber algı yönetiminin savaşlarda araç olarak kullanılması yaygınlaşmıştır. Algı yönetimi sadece savaşlarda kullanılmamakta, aynı zamanda devletlerin kendi toplumunu yönlendirmesi ve kontrolü elinde bulundurmasını da etkilemektedir. Yönlendirme politikası devletler, din adamları, siyasi figürler ve birçok siyasi organ tarafından kullanılmaktadır.

Algı yönetimi uygulamalarının köklü bir tarihi vardır. Tarihte algı yönetimi birçok devlet, kurum veya kişi tarafından kullanılmıştır fakat devlet stratejisi olarak kullanan ülkelerin

başında Çin gelmektedir. “36 Savaş Hilesi” isimli antik katalog Çin ve birçok devlet için öncü olmuştur. “36 Savaş Hilesi” isimli eser Çin’de okullarda okutulmakta, hikâyeler ve atasözleri içermektedir. Eserde, tarihten verilen örnekler ve hikâyelerle algının nasıl yönlendirilebileceği anlatılmakta ve karşı tarafı aldatma teknikleri, özel savaş hileleri gibi stratejiler bulunmaktadır (Erarşlan, 2020, s.77). Tarihi kaynaklarda algı yönetiminin uygulanması M.Ö. 500’lü yıllarda Sun Tzu tarafından ifade edilmiştir. Çinli komutan Sun Tzu tarafından yazılan “Savaş Sanatı” isimli eser askeri yönetim ve harp üzerine yazılmıştır. Fakat eserde birçok kısımda algı yönetiminin etkileri görülmektedir. Sun Tzu, düşman olarak hedeflenen devletlerin başarılı olduğu alanları başarısız göstermek, hedef devletin değerlerini düşürmek ve hedef devletin toplumunu anlaşmazlık, karışıklığa itmek gibi birçok öneri sunmaktadır (Tzu, 2018, ss.3-40). Kartacalı General Hannibal, Moğol İmparatorluğu’nun kurucusu Cengiz Han ve Roma İmparatoru Sezar tarihte isminden söz ettirmiş, algı yönetimi ve psikolojik savaşı çok iyi kullanan yöneticilerdir (Özdağ, 2008, s.210).

Tarihte algı yönetimini etkileyen ve geliştiren iki önemli olay bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Magna Carta’nın ilan edilmesi, diğeri de matbaanın icat edilmesidir. Demokrasinin ve hukuk devleti sisteminin miladı olarak kabul edilen Magna Carta’nın 39. maddesinde yer alan “özgür birey” ifadesi, sözleşmenin gerçeklik olgusunun üzerinde düşünülmesine yol açmıştır. Sözleşmenin bazı kesimleri kapsamaması ve geniş bir kitle tarafından kabul görmesi algı yönetiminin yöntemlerinden biri olarak görülmüştür. Sözleşmenin gerçek amacını içinde gizlemiş ve kadınları, köleleri, Kızılderilileri kapsamamıştır. Matbaa ile beraber basılan İncil’in birçok kişi tarafından yorumlanması ve ulaşılabilir olması da algı örneklerindedir (Özkök, 2021, s.45). Algı yönetimi uluslararası ilişkiler alanında Anglo-Sakson gelenekten etkilenmektedir. “Üzerinde Güneş Batmayan İmparatorluk” ifadesi ile uluslararası alanda büyük bir algı yaratan Büyük Britanya, farklı coğrafyalarda hakimiyetini sürdürmüştür. Farklı coğrafyalarda uzun yıllar hakimiyetini sürdüren Büyük Britanya, yaratmış olduğu algı sayesinde coğrafya ülkelerinden daha üstün bir konumda olduğunu yansıtmıştır (Erarşlan, 2020, s.83).

Algı yönetimi çalışmaları, geçmişten günümüze birçok alanda etkisini göstermektedir. Siyasi liderler, siyasi kurumlar, şirketler, birçok birey ve kuruluş bu tekniklerden yararlanmaktadır. Algı yönetimini doğru ve etkili kullanan kurumlar ve bireyler, toplumlar nezdinde reaksiyon almaktadır. Günümüzde de devam eden algı yönetimi faaliyetleri içinde birçok yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemlerden en etkili ise “Propaganda” yöntemidir.

1.2.4. Algı Yönetimi Yöntemleri

Toplumlarda ve bireylerde derin etkiler bırakan ve amaçlar doğrultusunda davranışlara ve fikirlere yön veren algı yönetimi kavramı ortaya çıkana kadar birçok yöntem mevcuttur. Farklı isimlerde çeşitlenen algı yönetimi biçimleri, hedefler doğrultusunda toplumların ve bireylerin algısını yönetmek için ortak paydada buluşmaktadır. Hedefler ve

amaçlar doğrultusunda ortak paydada buluşan algı yönetimi yöntemleri, gelişen teknolojinin etkisi ve uygulanma biçimlerindeki değişiklikler nedeniyle farklılaşmıştır. Ümit Özdağ, algı yönetiminin araçlarının gelişmesi sonucu algının daha etkili olabildiğini ifade etmekte ve algı yönetiminin amaç, psikolojik savaşın, propagandanın ve kamu diplomasisinin araç olduğunu belirtmiştir (Özdağ, 2020, s.14).

Algı yönetiminin araçları veya yöntemleri şeklinde ifade edilen kavramlar retorik, propaganda, psikolojik savaş ve kamu diplomasisidir.

1.2.4.1. Retorik

Eski Yunanca'da "retor" hatip, "retoreia" hatibin sanatla harmanlanmış söylevi anlamına gelmektedir. "Retorik" kelimesi ise, Platon'un "Gorgias" eserinde söz ile ikna edebilme gücü olarak tanımlanmaktadır (Altınörs, 2011, s. 82). Bu tanımlama ile günümüze kadar gelmiş olan retorik kavramı, TDK' da güzel söz söyleme, hitabet sanatı, söz sanatlarını inceleyen bilim dalı şeklinde tanımlanır (TDK, erş. tar. 12.11.2021). Felsefe sözlüğünde ise etkili biçimde konuşma sanatı olarak tanımlanan retorik kavramı, duygu ve düşünceleri iyi bir biçimde ifade etme ve konuşma sanatıdır (Cevizci, 2000, ss.292-293). Retorik temelinde duygu, düşünce ve fikirleri etkili bir sanat olarak kullanarak ikna edebilme yöntemidir.

Söz ve fikirlerin gücüne olan etkiyi, George Orwell "1984" isimli eserinde tanımlamıştır. Eserin bir bölümünde Orwell, retoriğin önemini şu şekilde vurgulamıştır (Orwell, 2019, s.63);

Yenisöylem'in tüm amacının, düşüncenin ufkunu daraltmak olduğunu anlamıyor musun? Sonunda düşünce suçunu tam anlamıyla olanaksız kılacağız, çünkü onu dile getirecek tek bir sözcük bile kalmayacak. Gerek duyulacak her kavram, anlamı kesin olarak tanımlanmış, tüm yan anlamları yok edilmiş ve unutulmuş tek bir sözcükle dile getirilecek. Bu işlem bizler öldükten sonra da sürecek elbette. Sözcükler her yıl biraz daha azalacak, bilinç alanı her yıl biraz daha daralacak.

Sözlerdeki hakimiyet, fikirlere de hakim olma üstünlüğü sağlamaktadır. Hedef kitleyi veya bireyi istenilen düzeyde etkilemektedir. Retorik yöntemi, günümüzde medya alanında sıklıkla kullanılmaktadır. Medyada verilen haberlerde retorik yöntemi araç olarak kullanılmakta, izleyiciye istenilen fikirler empoze edilmekte veya düşünceler yönlendirilmektedir.

1.2.4.2. Kamu Diplomasisi

Diplomasi, devletlerin uluslararası alanda, dış politikada amaçlarına ulaşmak ve başarı sağlamak için kullanmış olduğu siyasi araçlardan birisidir. Klasik diplomasi ise devletlerin resmi organları ile diğer devletler veya aktörler ile oluşturduğu iletişimidir. Bu iletişimi düzenleyen kişilerde diplomatlardır. Geniş anlamda ifade edilmesi gerekirse devletlerin, dış politikada ve uluslararası alanda kullanmakta olduğu, diğer devletleri siyasi açıdan

tesir altına alınması amacı için kullanılmakta olan yöntem ve tekniklerdir. Kamu diplomasisi, uluslararası alanda bir devletin veya aktörün, diğer devletler veya kamuoyu ile ilişkisi sonucu uluslararası düzende etkili konuma gelmesi veya uluslararası düzeni yönetme girişimi olarak tanımlanmaktadır (Akoğuz, 2018, s.107).

Geçmişten günümüze yürütülen diplomasi faaliyetleri ve hükümetler arası ilişkiler, zaman içerisinde kapsamını genişletmiştir. 1965 tarihinde Edward Murrow “kamu diplomasisi” kavramını tanımlamıştır. Murrow kamu diplomasisini tanımlarken, dış politikanın biçimlenmesi ve idare edilmesi kapsamında halkın düşüncelerinin etkisine vurgu yapmış ve bu düşüncelerin etkisinin kamu diplomasisinin önemli noktası olduğunu ifade etmiştir. Murrow kamu diplomasisinin, geleneksel diplomasinin ötesi bir boyutta olduğunu açıklamıştır. Uluslararası alandaki ilişkilerin boyutlarını, diğer devletlerde ki kamuoyu hükümetlerinin yetiştirilmesini, devletlerin içinde bulunan özel grupların ve bu grupların ilgi alanlarının diğer gruplarla etkileşimini, devletlerin dış politika raporlarını ve raporların politika üzerindeki etkisini, resmi temsilciler arasındaki ilişkileri ve kültürler arası iletişimi kamu diplomasisi ile açıklamaktadır (Cull, 2009, s.19, akt. Tunç ve Atıcı, 2019, ss.54-55).

Kamu diplomasisi, geleneksel diplomasi ile paralel bir düzen içinde olsa da bazı özellikleri geleneksel diplomasiyle farklılaştırmaktadır. Bu özelliklerden en temeli şeffaflıktır. Geleneksel diplomaside en temel konu gizlilik iken kamu diplomasisi şeffaftır. Geleneksel diplomasi devletlerin hükümetleri ve hükümetlerin politikaları ile ilgilidir. Kamu diplomasisi ise hedefteki devletin toplumlarındaki davranışları ve olaylar sonrası verilen tepkileri incelemektedir. Kamu diplomasisi fikir ve düşünceleri etkilemek amacı ile hedefteki diğer toplumlara yönelmiştir (Atılğan, 2018, s.45).

1.2.4.3. Psikolojik Savaş

Psikolojik savaş, savaşların kazanılıp kaybedilmesinde, savaş bitiminden itibaren üstünlüğün sürekliliğinde ve sorunların çözümü için bireylerin ruh hallerine etki edilmesi ile sonuç almak olarak tanımlanmaktadır (Tarhan, 2020, s.15). “Kaleyi içeriden fethetmek” tabirini de kullanabileceğimiz psikolojik savaş kavramı, güç ve silah kullanılmadan hedef ülkeyi savaş alanı haline getirmek veya istenilen durumların uygulanması yönünde zihinsel yaklaşımlar yaratılan bir savaş tekniğidir. Kitle iletişim araçlarının ve teknolojinin ilerlemesi ile de paralel şekilde etkisini göstermektedir (Kumkale, 2007, s.105). Psikolojik savaş bir başka tanıma göre ise, silahlı faaliyetlerin yanı sıra düşman olarak görülen hedef kitlenin moral seviyesini düşürmek, otoriteye güveni sarsmak, sosyal ve iç karışıklığa düşürmek, korku, heyecan ve telaş yaratmak adına yapılan yıkıcı faaliyetlerdir (Gümüş, 2000, s.693). Savaş tarihine ve savaş kavramına büyük katkılar yapan Clausewitz, askeri eylemlerin bütününe, psikolojik güçler ve bu güçlerin yapmış olduğu etkilerle bütünleştiğini ifade etmiştir (Clausewitz, 2003,s.1, akt. Karaağaç, 2018, s.81). Savaşların psikolojik etkisi, askeri harekâtları kapsayacağı gibi silahsız eylemlerin gerçekleşmesindeki süreçte de kendine alan yaratmakta olduğunu ifade etmiştir. Sun Tzu

“Savaş Sanatı” isimli eserinde savaşın kandırmacalı bir iş olduğunu ifade edip, yüz savaşta yüz zafer kazanılmasından daha mükemmeli savaşmadan zafer kazanmak olduğunu ifade etmektedir (Sun Tzu, 2018, ss.2-7).

Amerika Birleşik Devletleri, psikolojik savaş faaliyetleri ile ilgili kurumsal çalışmayı gerçekleştiren ilk devletlerden birisidir. Harry Truman öncülüğünde 1950 yılında Psikolojik Strateji Kurulu, 1952 yılında ise Psikolojik Savaş Merkezi kurulmuştur. Bu merkezlerin yaptığı faaliyetlerin en bilinenleri ise A.B.D.’nin 11 Eylül saldırıları sonrası Irak ve Afganistan harekâtları olmuştur. El Kaide örgütünün finansmanının Afganistan olduğu ve Irak’ta bulunduğu iddia edilen nükleer silahlardan dolayı düzenlenen harekâtlarda A.B.D. kurumları işgali meşru zemine oturtmak için özen göstermişlerdir (Karaağaç, 2018, s.82).

Bilginin öneminin artacağı geleceğin savaşlarında, psikolojik savaşın etkisinin büyük olacağı düşünülmektedir. Psikolojik savaşların stratejik amaçları büyük önem taşımaktadır. Bu amaçlardan en önemlisi, hedef devletin siyasi, sosyal, kültürel alanlarında istismar yaparak savaş gücünü kırmak ve maneviyatını zayıflatmaktır. Kurtarılmış olan bölgelerdeki teşkilatlanmayı güçlendirip kontrol alanını elinde tutmaktır. Hedef devletin veya kitlenin fikir, düşünce ve davranışları üzerine etki yaparak direnme sırasındaki azmini kırmak ve korku duygusu yaratarak hedefin cesaretini kırmaktır (Tarhan, 2020, s.23). Psikolojik savaşın bir takım özellikleri bulunmaktadır. Psikolojik savaş, saha savaşları gibi cephe sistemi bulundurmamaktadır. Saha savaşları gibi fetih olgusu bulunmamaktadır. Psikolojik savaşta önemli nokta toplumların etki merkezleridir. Bu etki merkezlerinin psikolojik savaşa karşı savunulması önem arz etmektedir. Psikolojik savaş, herhangi bir antlaşma ile bitmemektedir. Şiddeti azalabilir fakat süreklilik olgusu mevcuttur. Psikolojik savaşta düşman, üniformasından veya silahından tanınmamaktadır. Düşman, her zaman toplumun içinde bulunan, o topluma ayak uydurmuş, aynı dili kullanan ve o toplumun etki merkezlerini çok iyi bilen kişilerden oluşmaktadır. Psikolojik savaşta kullanılan silahlar, saha savaşlarındakilerden farklıdır. Kullanılan silahlar daha çok beyinleri ve fikirleri ele geçirmeye çalışan semboller, reklamlar veya sloganlardan oluşmaktadır. Psikolojik savaşta verilen zayıt belli olmamaktadır. Belirli bir süre geçtikten sonra fark edilmektedir. Psikolojik savaşta kullanılan silahların hedefi manevi değerlerdir. Bir toplumun etki merkezi ağır darbe alır ise başarıya ulaşılmış sayılmaktadır (Özdağ, 2020, ss.74-75).

Psikolojik savaşın başarılı uygulanması belirli ilkelere bağlıdır. Psikolojik savaş uzmanlık konusu olduğundan dolayı uzman kişiler tarafından tasarlanmalı ve uygulamaya geçirilmelidir. Psikolojik harekât ve operasyon konusu, psikoloji, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler ve reklamcılık gibi alanlarla ilişkili olduğu için bu kapsamda çalışılmalıdır. Psikolojik savaşın başarılı olabilmesi için psikolojik savaş öncesi istihbarat iyi ve başarılı bir şekilde gerçekleştirilmelidir ve etki noktaları iyi belirlenmelidir. Belirlenen etki merkezlerine göre psikolojik harekât yapılması etkiyi daha başarılı kılmaktadır.

Psikolojik savaşlar, saha savaşları gibi hemen sonuç veremeyeceği için sabırlı olunmalıdır. Psikolojik savaş devam ederken, her an değerlendirme yapılmalıdır. Çünkü sonuca ulaşılamaması halinde başarısız olunabilir. Eğer araçlar, toplumun etki merkezlerine müdahale edemiyor ise düzenlemelere ve değişiklere gidilmelidir (Özdağ, 2008, ss.230-231).

Psikolojik harekât veya operasyon ise, saldırı veya savunma ya da dost veya düşman durumu fark etmeksizin davranışlarını, tavır ve tutumlarını etkilemektir. Hedefte bulunan birey veya gruba sunulmak istenen fikir ve görüşlerin, hedef olanlar tarafından kendi fikri olarak algılamasıdır. Psikolojik savaş, hedef grubu psikolojik ve zihinsel bir boşluğa sürüklerken, yapılan bu psikolojik saldırı ile mücadelede bir o kadar önemlidir. Burada bahsedilen saldırı ve savunma kısımlarında da istihbaratın rolü son derece önemlidir. Psikolojik harekâtlar sonucunda insanlar birbirine düşmekte ve tepki vermez hale gelmektedir. Hedef toplum, verilmek istenen düşünceyi veya davranışı, itaatkâr biçimde kabul etmektedir. Hedef toplum veya birey, verilmek istenen düşünceyi, fikri veya davranışı algılamaya başlıyorsa psikolojik savaş kazanılmış demektir. Savaşlarda kullanılmak üzere tasarlanan kitle imha silahları, kamuoyu baskıları ve günümüzde gelişen teknoloji ile beraber psikolojik savaş ve psikolojik harekâtın önemi artmaktadır (Acar, 2011, s.157).

Psikolojik savaş, geleneksel savaşların bir parçası olabileceği gibi tek başına savaş metodu olarak da kullanılmaktadır. Devletler sadece savaş zamanlarında değil, barış süreçlerinde de psikolojik savaşı kullanabilmektedir. Psikolojik savaş, devletin veya grubun menfaatleri doğrultusunda, siyasi, askeri, kültürel ve psikolojik olarak her türlü alanda kullanılmaktadır (İyiat, 2021, s.96).

Günümüzde psikolojik savaşın en temel güçlerinden biri medyadır. Psikolojik savaş içinde, medyanın psikolojik gücü hedef toplumlarda büyük etki yaratmaktadır. Gelişen iletişim teknolojisi ile birlikte gücünü arttıran medya organları, hedef kitleyi etkilemek ve yönlendirmek amacıyla büyük bir süreç yönetmektedir. Medyanın sadece eğlence ile sınırlı kalmadığı günümüz şartlarında, medya kuruluşları devletlerin ve toplumlarda ortak benlik oluşturma veya zihin inşası görevi yürütmektedir (Utma, 2018, s.2907). Televizyon veya sosyal medya haberlerinde yer alan kurgu, seslendirme ve görüntüler vb. birçok etken hedef toplum üzerinde büyük etki bırakmakta ve psikolojik savaşın temel taşıını oluşturmaktadır. En önemli aracı propaganda olan psikolojik savaşın faaliyetlerinde propagandanın tespit edilmesi için belirli soruların cevabı bulunması gerekmektedir. Kaynağının ne olduğu, kaynağının gizli veya açık olup olmadığı, kullanılan aracın ne olduğu, hangi konunun işlenmiş olduğu, amacı ve etkisi ne olduğu bu sorulardan birkaçıdır (Güven, 2006, ss.28-29, akt. Özdemir, 2009, s.6).

Psikolojik savaşın savunma ve saldırı kapsamında çeşitleri bulunmaktadır. Bunlar, stratejik amaçlı psikolojik savaş, taktik psikolojik savaş, takviye edici psikolojik savaş ve provokasyon tipi psikolojik savaştır. Stratejik amaçlı psikolojik savaşta, dost ve düşman

hedeflerin önce doğru bilgiler paylaşarak güven kazanımını sağlamak gerekmektedir. Doğru bilgilerin hedeflere aktarılması ile hedeflerin güveninin kazanılması sonrasında istenilen yanlış bilgi verilerek hedeflerin etki alanında kalması söz konusudur. Taktik psikolojik savaşta, hedefler hakkında kar ve zarar analizi yapılmaktadır. Yapılan analiz ile hedefin direncini kırmaya yönelik feci durumlar anlatılıp hedefin teslim olamaya ikna edilmesi planlanmaktadır. Takviye edici psikolojik savaşta, yapılan savaşların sonunda toplumu rahatlatıcı ve güven verici söylemler ile çıkabilecek isyanları önleme amaçlanmıştır. Provokasyon tipi psikolojik savaşta ise, miting, gösteri ve cenazeler gibi hassas duyguların hakim olduğu koşullarda gerginliği ve öfkeyi arttırıcı söylemlerde bulunulması hedeflenmektedir. Söylemler ile toplumu etkileyip kargaşa çıkarılması amaçlanmaktadır (Tarhan, 2020, s. 28-30).

1.2.4.4. Propaganda

Propaganda, bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmak, benimsetmek ve yaymak amacıyla söz, yazı vb. yollarla gerçekleştirilen çalışma olarak tanımlanmıştır (TDK, erş.tar. 11.11.2021). Hedef olarak seçilen grupların moral seviyesini düşürmek, her alandaki mücadele, azim ve başarıya gayretlerini yok edip inançlarını zayıflatarak kendilerine olan güveni kaybettirmek ve sonunda kendi fikirlerini bu gruplara dayatmak için kullanılan vasıta (Kumkale, 2007, s.137). Propaganda, bir grubun fikirlerini, duygularını, hal ve hareketlerini etkilemek ve onları hedeflenen amaç doğrultusunda değişime sürükleyen bilgi, görüş ve doktrinlerdir (Tarhan, 2020, s.34). Pratkanis ve Aronson'a (2018, s.26) göre propaganda, görüşleri, önyargıları ve sezgileri etkileyen imgeler, sloganlar ve simgelerin başarılı bir şekilde uygulanması ve iletilmesidir. O'Shaughnessy (2018, ss.18-19) propagandayı, duyguların ve fikirlerin manipüle edilerek düzensizlik yaratılması sonucu oluşan siyasi bir ajitasyon biçimi olarak tanımlamıştır. Harold D. Laswell (1973) propagandayı, tutum ve davranışların, toplumsal düşünceler ileri sürülerek manipüle edilmesi olarak tanımlamıştır (Özdağ, 2020, s.22). Propaganda, gruplar veya bireyler tarafından sonuçları tahmin edilmiş şekilde, hedef birey ve grupları fikirler ve eylemlerle etkilemektir (Cantril, 1938, akt. Çetin, 2016, s.244).

Propagandaların başarılı olabilmesi için uygulanması gereken temel ilkeler bulunmaktadır.

- Propaganda yapılabilmesi için bir fikir veya mesaj olmalıdır.
- Propagandanın mesajını verebilecek afiş, resim, broşür, televizyon konuşmaları, sosyal medya organları merkezi bir şekilde planlanmalıdır. Bu planlanan organizasyon yerel ile etkileşim halinde olmalıdır.
- Propaganda faaliyetleri profesyonel bir biçimde gerçekleşmelidir.
- Propaganda faaliyetlerinin öncelikli hedefi inanılır ve güvenilir olunmasıdır.

- Yapılacak olan propaganda faaliyeti çerçevesi hedef olan toplumun kültürel yapısına uygun bir şekilde olmalıdır.
- Hedef alınan kitlenin onur duyduğu ve sıcak baktığı değerler bulunmalıdır. Propaganda, bu değerlerin üzerine öneride bulunmalıdır.
- Yapılacak propaganda bütün dikkatleri üzerine çekmelidir ve sürekli olmalıdır.
- Basit bir şekilde yapılması gereken propaganda, kitlenin ihtiyaç duyduğu bir olguyu zamanından önce gündeme getirmesini düşündürmelidir ve bu ihtiyaca cevap vermelidir.
- Propaganda, karşı tarafın stratejisini de ele almalı ve planlamasını bu yönde yapmalıdır (Özdağ, 2020, ss.27-33).

Propagandanın algı yönetiminden farklılıkları bulunmaktadır. Algı yönetimi, hedef grubu veya bireyi etkilemek adına verilen mesajlara dikkat çekmekte ve başarıyı beklemektedir. Propaganda ise, verilen mesaja bakılmaksızın hedef grubu veya bireyi etkilemeye odaklanmaktadır. Algı yönetimi iletişim yöntemi olarak, hedef grubun veya bireyin değerleriyle paralel mesajlara yer vermektedir. Propaganda iletişim yöntemi olarak dikey ve tek yönlü bir süreç izlemektedir (Apak ve Özçağlayan, 2017, s.115). Aynı hedef gruba veya bireye yönelen algı yönetimi ve propaganda faaliyetlerinin uygulanması birbirinden farklı olup aynı amaç doğrultusunda kullanılmaktadır. Ortalama insanların toplumsal psikolojisi dikkate alınmaz ise yapılan propagandanın başarı şansı yoktur. İstihbarat servisleri ve çalışanları, kendilerini propaganda faaliyetlerine karışmıyor fakat psikolojik savaş ve örtülü operasyon adı altında faaliyetlerini yürütüyor gibi gösterse de propaganda, psikolojik savaşın ayrılmaz bir parçasıdır (Özdağ, 2020, s.26).

1.2.4.4.1. Propagandanın Amacı ve Tarihsel Gelişimi

Propagandanın amacı, propaganda faaliyetlerini gerçekleştiren birey veya gruba fayda sağlamasıdır. Propaganda ile hedefteki birey veya grup ekonomik ya da siyasi olarak yalnız bırakmak amaçlanır (Tarhan, 2020, s.34). Propaganda, empoze edilmek istenen fikirlerin kabul edilmesini ve kabul edilen fikir doğrultusunda aktif faaliyetler içine girilmesini amaçlamaktadır (Özdağ, 2020, s.22). Toplum psikolojisi önemli bir noktayı ifade etmektedir. Propaganda, toplumların veya bireylerin değişmesi imkansız fikirlerinden değil, etkilenmeye açık olan fikirleri değiştirebilmeyi amaçlamaktadır (Acar, 2011, s.131).

Tarihsel olarak propagandanın çıkış noktası Antik Yunan olmuştur. Antik Yunan'da retorik ön planda olmuştur. Fakat sergilenen sahne oyunlarında propagandanın etkisi görülmektedir. Makedonya Kralı Büyük İskender, fetih zaferlerini ve başarılarını aktaracağı zaman propaganda yöntemini tercih etmiş ve sınırlarının içinde kendi heykel ve anıtlarının kullanılmasını sağlamıştır. Semboller üzerinden propaganda yöntemini

benimseyen Büyük İskender, adaletli yönünü, barışın simgesi olduğunu ve refahın getiricisi olduğunu propaganda yöntemi ile coğrafyalara taşımıştır (Orallı, 2017, s.230). Roma İmparatorluğu da Büyük İskender'den etkilenmiştir. Büyük İskender'in ve İskenderiye'nin propaganda sayesinde yüceltilmesi Roma İmparatorluğu'nda Sezar'ın ve Roma'nın propaganda ile yüceltilmesine öncül olmuştur. Yapılan propaganda faaliyetleri ile İmparatorluk halkı Sezar'a büyük saygı ve güven duymaya başlamıştır. Roma İmparatorluğu'nda sadece Sezar'ın değil dini yaymak adına da propaganda faaliyetleri yürütülmüştür. Ağaçlara, duvarlara ve birçok yere çizilen semboller ve simgelerle İsa ve havarilerinin propagandası yapılmıştır. İsa ve havarilerinin yapmış olduğu propaganda faaliyetleri, Antik Çağ filozoflarının iletişim kurarak yaptığı propaganda faaliyetleri ile benzer içerikler taşımaktadır (Erkiş ve Summak, 2014, s.297).

Haşhaşiler' in en büyük özelliği, suikast yapacakları kişileri hançerle öldürmeleridir. Fedailer, Haşhaşi örgütünün en önemli gücüdür. Hasan Sabbah'ın daileri propaganda teknikleriyle Batınlık için sempatizan toplayıp tabanı genişletseler de fedailer, Haşhaşilerin en önemli silahı idi. Hasan Sabbah, dağlık kesimlerden topladığı kişileri eğiterek onları Batınlık motivasyonu ile yetiştirmiştir. Yetişmekte olan fedailere, cenneti vaat ederek yapacakları eylemleri, dini motif altında yansıtmaktadır. Bâtını propagandası ile empoze edilen fikirler sayesinde fedailer, liderlerine tam biat etmektedir. Fedailer, tek başlarına yetişmiyorlardır. Fedailerin aileleri de, bireylerin davaları için şehit olduklarına inandırılmaktaydılar. Bâtınlık nedeniyle muhalif cepheden çoğu kişi fedailer tarafından öldürülmüşlerdir. Melikşah' ın ölümü ile birlikte yaşanan otorite boşluğunu iyi değerlendiren Haşhaşiler, gün geçtikçe güçlenmekteydiler. Gerek yapılan propagandalar gerekse yapılan suikastlarla, halka korku ve yıldırma politikası uygulayan Haşhaşiler, halkı ayrılıkçı fikirlere zorlamıştır (Ocak, 2004, ss.172-175). Örgütlü ve sistematik bir şekilde yapılan propagandanın en eski örneklerinden biri 1622 yılında gerçekleşmiştir. Papa 15. Gregory, Katolikliğin propagandasını yapabilmek hedefini gerçekleştirmek istemiştir. Fakat asıl amacı, Protestanlığa karşı propaganda örgütü olan Sacra Congregatiode Propagande Fide'yi oluşturmuştur (İnceoğlu, 1985 s.64).

Modern propaganda örnekleri 1789 Fransız İhtilali ile literatüre girmiştir. Propaganda, Fransız İhtilali ile birlikte siyasi bir rol üstlenmiş ve siyasi faaliyetlerde kullanılmaya başlanmıştır. Fransız İhtilali ile birlikte propaganda, işsizlik, toplumsal kaygı, nüfustaki artış oranları, yoksulluk üzerine kurulmuş ve bireyleri etkileyerek yalnızlık, güvensizlik duygusu yaratılmıştır. (Atılğan, 2018,s.29). 20.Yüzyıla gelindiğinde I. Dünya Savaşı ve II. Dünya Savaşı'nda propaganda faaliyetleri önemini daha da arttırmıştır. I. Dünya Savaşı esnasında propagandanın sınırları ortadan kalkmıştır. I. Dünya Savaşı esnasında İngilizler, Alman halkının üzerinde uçaklarla bildiri dağıtmıştır. Dağıtılan bildirimlerde Alman halkının savaş motivasyonunun düşmesine sebep olmuştur (Erkiş ve Summak, 2014, s.297). E.H. Carr, savaş dönemlerinde yapılan propaganda faaliyetlerinin kötüye kullanım olduğunu dile getirmiş ve propagandanın savaş esnasında yapılmasını kötülük olarak tanımlamıştır (Carr, 2002, akt. Erkiş ve Summak, s.297). I. Dünya Savaşı'nın son bulmasıyla birlikte 1923

yılında La Haye' de uluslararası hukuk komisyonu toplanmıştır. Komisyonun vermiş olduğu kararda, savaş esnasında hava propagandasının yapılabileceği ve propagandanın savaş esnasında meşru olduğunu ifade etmiştir (Orallı, 2017, s.234).

I. Dünya Savaşı esnasında yapılan propaganda faaliyetleri birçok devletin savaş taktikleri arasına girmiştir. II. Dünya Savaşı öncesi Joseph Goebbels, propaganda alanında ender çalışmalarda bulunmuştur. Goebbels, propaganda alanında gerçekleştirmiş olduğu uygulamalar sayesinde günümüze ışık tutmuştur. Goebbels, felsefe eğitimi alan bir insandır. 1933 ile 1945 yılları arasında Hitler'in, "Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanı" görevini yürütmüştür. Nazi Almanyası'nın tanıtım ve propaganda işlerini yürütmüş olan Goebbels, o dönem yürütülen medya unsurlarını çok profesyonel bir şekilde kontrol edip yönetmiştir. Goebbels propaganda faaliyetlerinin başarılı olup olmadığının tek ölçütü hedefe ulaşması olmuştur (Bozkanat, 2021, s.76).

II. Dünya Savaşı Nazi Almanyası ile birlikte propaganda faaliyetleri uluslararası alanda ve siyasette sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Yaşanan artışın en belirgin etkeni ise gelişen teknoloji ve kitle iletişimlerinin kıtalara yayılmasıdır. Günümüzde birçok yayın organı bulunmaktadır. Bu yayın organları özel veya kurumsal olabilmekte, devletler veya kuruluşlar için propaganda faaliyetlerini yürütmektedir. Ekonomi, siyaset gibi birçok alanda televizyon, sosyal medya gibi birçok araç ile yapılan propagandalar uluslararası alana taşınmaktadır (Ayhan ve Çifçi, 2018, ss.21-22). A.B.D., Dünya Savaşları'nda aldığı başarılar ile uluslararası alanda güçlü bir imaj çizmiştir. A.B.D. ve Vietnam arasında yaşanan savaşta alınan yenilgi ise bu imajı zedelemiştir. A.B.D., imajını yerine getirmek adına " Rambo" tarzı filmleri uluslararası kamuoyuna sunmuş ve kitleleri etkilemeye çalışmıştır. Sinema sektöründe yapılan propaganda faaliyetleri, Vietnam'da cesurca savaşıldığını ve A.B.D.'nin aslında savaşı kazandığı imajı verilmiştir (Gülsünler ve Tahmaz, 2020, s.326).

1.2.4.4.2. Propaganda Türleri

Propaganda, kaynağına göre değerlendirildiği zaman üç kısma ayrılır. Bunlar gri, kara ve beyaz propagandadır.

Beyaz propaganda, belirli ve görünürdür. Beyaz propagandanın önemi, güven duygusunu verebilmektir ve bu sebeple uygulanmış olduğu durumlarda şeffaf bir görüntü çizmektedir. Beyaz propagandanın amacı, etkisini iyi bir şekilde gösterip sonucunda kalıcı olmasıdır. Önceden belirlenmiş ve içinden seçilmiş olan bilgileri, açık bir şekilde ve karşı tarafa tek yönlü olarak sunmaktır. Bu propaganda kaynağının ana malzemesi haberlerdir (Tarhan, 2020, s.36). Kaynağı açık şekilde belli olan beyaz propaganda türü yarı resmi niteliktedir. Otoritenin kontrolünden geçtiği için otoriteden izler taşımaktadır. Beyaz propaganda türü genel olarak gelişmiş ve demokratik devletlerde uygulanmaktadır (Özer, 2019, s.17). Beyaz propaganda türünde en önemli niteliklerden biri doğruluktur. Doğruların abartılı bir şekilde ön plana çıkarılması ve tekrarlanması, rakiplerin karşı görüş üretmeyeceği gerçekliklerin aktarılmasında önem arz etmektedir. Beyaz

propaganda doğruluktan uzaklaşır ve yapılan algıda yalana başvurulduğu fark edildiği takdirde propaganda başarısız olmaktadır. Beyaz propaganda da asıl amaç rakibin zayıflığını hedef kitleye veya bireye yansıtarak güç elde etmek olmuştur (Ayhan, 2007, s.66).

Gri propaganda, belirli ve görünür değildir. Bu sebepten dolayı kaynak gizli tutulmaktadır. Gerçekliği olan olgu ve kavramlar ile dedikodu veya asılsız kavramlar, karışmış bir vaziyette birlikte yer almaktadır. Gri propagandanın doğruluğunun kanıtlanması zor olduğu gibi asılsız olabileceği de kanıtlanamayabilir. Kaynağı belirsiz olduğundan dolayı bireyler üzerinde propaganda düşüncesi yaratmamakla birlikte hedef birey veya toplumlarda olumlu karşılanmakta ve kabul görmektedir. Bu durumlardan dolayı gri propagandanın kimin tarafından uygulandığı kesin bir şekilde tahmin edilemediği için rivayetler üzerinden gitmektedir (Özdağ, 2020, s.42). Olaylar çarpıtılmakla birlikte yeniden kurgulanmış şekilde servis edilmektedir. Gri propaganda türünün hedef kitle veya bireye ulaşması reklam veya haberlerle olabilmektedir (Özer, 2019, s.17). Hedef kitle veya bireyler tarafından düşman propagandası olduğunun görülememesi, halk değerlerinin hassas olduğu konuların işlenmesi ve hedef kitleye yaptığı algı ile kendi içlerinde düşman olduğunu düşündürmesi açısından önem taşımaktadır (Telci, 2018, s.57). Sorgulama algısı yeterli olmayan toplumlarda çok etkili olan gri propaganda yönteminde hedef kitle veya bireyin eğitim ve algılama düzeyi önem arz etmektedir (Ayhan, 2007, s.66). Günümüz propaganda türleri arasında en tehlikeli olan gri propaganda olmuştur (Özer, 2019, s.17).

Kara Propaganda, belirsiz ve gizlidir. Hedef olarak belirlenmiş tarafı, karalama amacından dolayı küçümseme, küçük düşürme ve kötüleme gibi her türlü konuya yer verilmektedir. Kara Propaganda, en dikkat edilmesi gereken ve en ağır sonuçlar doğuran propaganda türüdür. Kara propaganda çalışmaları yapılırken, sanki kaynak belirliymiş gibi farklı bir hedefe dikkat çekilmektedir. Hedefi içerden etkileyebilme özelliğinden dolayı asıl kaynak gizli kalmakta ve hedef dışı bırakılmaktadır (Acar, 2011, ss.138-139). Kara propagandanın en önemli özelliği dost kaynaktan geliyor gibi gözükmesidir. Aslında düşman kaynaktan servis edilmektedir. Yalan ve yönlendirmenin yoğun şekilde kullanıldığı kara propaganda türünde hedef kitle veya birey, mesajın düşmandan geldiğini fark edebilmesi diğer türlere göre daha kolaydır (Özer, 2019, s.17). Kara propagandanın en dikkat çekici ismi, daha önce bahsedildiği gibi Nazi Almanya'sının Propaganda Bakanı Dr. Paul Joseph Goebbels'dir. Goebbels 'in hayata geçirmiş olduğu propaganda uygulamaları ve düşünceleri ile kara propaganda konusunda ün kazanmıştır. Goebbels propaganda çerçevesinde asılsız olarak ortaya sürülen bilgilerin asla teyit edilemeyeceği durumlarda yararlı olacağını ifade etmektedir.

Terörizmle etkili bir mücadele için toplumlarda algı oluşturmak ve algıyı yönetmek son derece önemlidir. Algı yönetimi yöntemlerinden propaganda ve terör eylemleri arasında ise bütüncül bir ilişki söz konusudur. Terör ve propaganda kavramlarının birarada

kullanılmasının en önemli nedeni terör eylemlerinin ses getirmek amacıyla gerçekleşen propaganda faaliyetleri niteliğinde olmasıdır (Aşkın, 2020, s.81).

2. BÖLÜM

TERÖR ÖRGÜTLERİ

Küresel boyut kazanan terörizm ve bu sorunu küresel boyutta eylemleriyle gerçekleştiren terör örgütlerinin kuruluşunda çeşitli ideolojiler ve amaçlar bulunmakta, yapılanmalarında ise belirli bir sistematığe uygun hareket etmektedirler. Terör örgütleri, organize şiddet eylemleri gerçekleştiren bir yapıdır. Kuruluşundaki sözde amaçları kapsamında hareket eden terör örgütleri, terörist sıfatında tanımlanan bireylerin oluşturduğu gruplardır (Çıtak, 2020a, s.1044).

Kuyaksile'e göre terör örgütlerinin tanımlanabilmeleri için, ideoloji bir beyine, örgüt ise bir vücuda benzetilmektedir. Çünkü birbirini tamamlayıcı değerlerdir (Kuyaksil, 2014, s.86). Bireyler, bir topluluğa aidiyet, statü ve saygı görme, sosyal bağlar kurma, maddiyat elde etme ve manevi heyecan yaşama gibi birçok ihtiyaçtan dolayı terör örgütlerine dâhil olurlar. Terör örgütleri ise varlıklarını bireylerin ihtiyaçlarını, örgütün ihtiyaçları ile uyumlu hale getirerek sürdürmektedirler (Crenshaw, 1988, s.19, akt. Demir, 2008, ss.61-62). Terör örgütleri grup dinamiği ve hareket sağlayarak örgüt elemanlarını örgüt ile bütünleştirmeye çalışmaktadırlar. Örgüt, samimi diyaloglar, maddi destek, hedeflere ulaşılması durumunda meslek sahibi etme sözü verme gibi birçok değeri araç olarak kullanmaktadır. Örgüt, elemanlarına algı yaratarak hedefleri doğrultusunda daha inançlı hale getirmektedir (Kartal, 2017, ss.55-56).

Terör örgütünün yapılanmasında amacı, hedefi, stratejileri, verilen destek gibi birçok unsur bulunmaktadır. Örgütler yapılarını kurmadan önce örgütlenme sürecine girmektedirler. İlk zamanlar silahlı şiddete karşı olan gruplar, miting ve gösteri gibi faaliyetler düzenleyerek veya katılarak kendilerine taban yaratır ve bireyleri etkilerler. İşçi sınıfından ve üniversite gibi kurumlarda taban arayışları devam etmekte, sonrasında ise süreklilik gösteren propaganda çalışmaları ile destek alacakları sosyal sınıfları belirlemektedirler (Acar, 2012, s.133).

Örgütlerin yapıları ele alınırken temel unsurlar üzerinde durmak gerekmektedir. Bu unsurlar, karizmatik lider, yönetici kadro, örgütlenme, ideoloji, elemanlar, silahlı güçler, finans kaynakları ve bağlantılarıdır. Her terör örgütünün veya oluşum sürecindeki terör gruplarının lider kadrosu mevcuttur. Lider kadro, eylemleri yönetmekle ve eylemler sonrası takip ve izlemede görevlendirilmiştir. Şiddet içerikli kısma karışmayan lider kadro, her zaman perde arkasında olmuştur. Lider kadronun tepesinde ise ideolojik veya dini otorite gördükleri sözde bir lider bulunmaktadır. Lider kadrodan sonra örgütün yeraltı kesimi diye nitelendirilen gruplar gelmektedir. Bu gruplar veya bireyler, çekirdek kadronun yönlendirmesi ile talimatları yerine getirmektedir. Bir nevi terör örgütünün alt yapısını oluşturmaktadır. Son olarak, şiddet eylemlerini gerçekleştiren militan güçler

gelmektedir. Örgütsel yapının son kısmı olan militanlar, kamuoyunda terör örgütünün vitrini gibi görülmektedirler. Gerçekte ise örgüt içinde en alt tabakadadırlar (Kuyaksil, 2014, s.86). Bu tabakadakiler, sözde lidere aşırı bağlılıkları ile bilinmektedir.

Örgütlerin hedeflerini yerine getirme doğrultusundaki en büyük ihtiyaçları güç unsurudur. Yeterli ve etkili gücü elinde bulunduramayan örgütler, hedeflerini gerçekleştirememekle kalmaz, ciddiye de alınmazlar. Örgütlerin sürdürülebilirliği de önem taşımaktadır. Terör örgütü, lider kadrosundan veya üst düzey yöneticilerinden birinin öldürülmesi veya kolluk kuvvetlerinin eline geçmesiyle sürdürülebilirliğine devam edemez ise sürecin sonu çöküştür (Demir, 2008, ss.62-63). Terör örgütleri, varlıklarının devamlılığını sağlama ve varlıklarını duyurma amacıyla hareket ederler. Bu amaç altında, devlet içi ortaya çıkan sorunlara çözüm getirmeyi iddia etmekte ve toplum üzerinde korku havasının hâkim olmasını istemektedirler. Şiddeti araç olarak kullandıkları eylemler ile bireyler üzerinde kaygı yaratırken aynı zamanda devlete yönelik güven duygusunu sarsmaktadırlar. Güven duygusunun sarsılması ile birlikte toplum ve devlet arasında ayrışma oluşmaktadır. Bu ayrışmanın sonucunda bireyler, korku ve güvensizlik duygusu ile terör örgütünün himayesine girebilmektedir. Yarattığı korku ve güvensizlik duygusu, bireyler özelinde taraf olunmasına yol açarken, toplumda gruplaşmaların artmasına neden olmaktadır (Acar, 2012, ss.130-131).

Terör örgütlerinin yapılanma süreci sonrası ihtiyaç duyduğu en önemli unsur destektir. Terör örgütlerine devlet içi veya devlet dışı destekler söz konusu olabilmektedir. Devlet içi destekler, genellikle kamuoyundan gelmektedir. Maddi veya manevi olabilen destek, basın ve sosyal mecralar aracılığı ile de olabilmektedir. Terör örgütleri, başka devletlerden destek de alabilmektedir. Rakip devletlerden maddi destek alabilen örgütler, aldıkları destekle ülke içinde faaliyetlerini arttırabilmektedir (Kuyaksil, 2014, s.86). Soğuk Savaş döneminde devletlerin, rekabette olduğu diğer devletleri hedef almaları terör örgütlerini finanse etmesiyle gerçekleşmekteydi. Soğuk Savaş döneminde yaygın olarak bu yöntem, Soğuk Savaş bitimiyle ve 11 Eylül saldırıları ile birlikte iyice azalmıştır. Bu süreçten itibaren terör örgütlerinin en belirgin maddi kaynağı uyuşturucu ticareti olmuştur. Fakat gelir getiren her türlü kaçakçılık (petrol, sigara, tarihi eser, insan) terör örgütleri için vazgeçilmez olmuştur (Çakır, 2020, s.305).

Uluslararası aktörlerin etkisinin artması, bazı büyük terörist gruplarını da yeni aktörler olarak gündeme taşımaktadır. Bahsedilen terör örgütleri (FKÖ, ETA, PKK), devlet dışı aktörlerin devlet otoriteleri üzerinde etki kurması amacıyla yönlendirilebilmektedir. Bu yönlendirmeyle birlikte uluslararası aktörler siyasi alanda güç toplamaktadır. Yönlendirilen terör grupları ise uluslararası alanda kısmi zamanlı saygı görmektedir. Fakat uluslararası desteklerin çekilmesi ile beraber saygı da son bulmaktadır (Arıboğan, 2019, s.177).

Terör örgütleri çıkış noktalarını, ideoloji, etnik veya inanç üzerine yürütebilmektedir. Eylemlerinin yöntemini bu bağlamda seçmekte, meşru düzene sokmaya çalışmakta ve aynı

zamanda motivasyonu sağlayabilmektedir (Çıtak, 2020b, s.198). Terör örgütlerinin, devlet otoritelerinin politikasını, devletlerin rejimini değiştirme veya süregelen durumun devamını sağlama gibi amaçları da olabilmektedir. Geleneksel fikir, askere şiddeti gerilla harekâtı veya ayaklanma gibi tanımlanırken, sivillere yönelik şiddet terör olarak tanımlanmaktadır. Fakat günümüzdeki terör eylemleri, iki hedefe de yoğunlaşmış biçimde gerçekleşebilmektedir (Kydd ve Walter, 2010, s.96, Ganor, 2008, ss. 271-273, akt. Çıtak, 2020a, s.1045).

2.1. PKK/KCK Terör Örgütü

PKK/KCK terörü Türkiye üzerinde insani, ekonomik, siyasi vb. alanlarda kırk beş yıla yakın zamandır birçok kayba sebep olmuştur. Bu süre içinde Türkiye'nin güvenlik politikalarındaki en önemli sorunlardan biri olagelmıştır.

2.1.1. PKK/KCK Terör Örgütünün Ortaya Çıkışı ve Eylemleri

PKK/KCK terörü, tarihte ilk etnik ayrılıkçılığı hedefleyen oluşum değildir. Etnik ayrılıkçı oluşumlar, Osmanlı ve Cumhuriyet tarihinde birçok defa görülmüştür. 27 Mayıs 1960 askeri darbesi sonrasında 1961 Anayasası ile özgürlük ortamı sağlanmıştır. Soğuk Savaş'ın sebep olduğu ideolojik çatışmalar ile birlikte Türkiye'de de Marksizm fikri taraftar bulmaya başlamıştır (Özcan, 1999, s.21). Marksizm fikri Doğu Anadolu'dan üniversitelere başlayan bireylere yeni bir fikir aşılabilir ve sorunlarına cevap bulmuştur. Marksizm fikri Türkiye'de şekillenmeye başlamış ve siyasi ittifaklar için vazgeçilmez bir zemin oluşturmuştur. Marksizm fikrinin ön plana çıkan ortak paydası ise Sosyalizm olmuştur (Küçükşahin, 2005, s.82). Türkiye'de yapılan ön hazırlıklar ile birlikte Marksist-Leninist tabanlı siyasal sözde Kürtçüler bir araya gelmiş ve birçok vatandaş sosyal şiddet ve terör faaliyetlerinin kurbanı olmuştur (Türkdoğan, 2011, s.10).

2.1.1.1. Türkiye İşçi Partisi ve Devrimci Doğu Kültür Ocakları

1961 tarihinde kurulan Türkiye İşçi Partisi (TİP), Kürt aydınları ve öğrencileri parti bünyesinde toplamıştır. Kürtçülük faaliyetleri, parti içinde bulunan "Doğulular Grubu" tarafından gündeme alınmaya başlamıştır. Türkiye İşçi Partisi 1970 tarihinde Genel Kurul toplantısı gerçekleştirmiştir. Genel Kurulda alınan karar doğrultusunda Kürt sorununun sadece gelişmemişlik ile alakalı bir sorun olmadığı, etnik kökene dayanan ve ulusal bir mesele olduğu vurgulanmıştır (Şen, 2021, s.63). Türkiye'de örgütlü ilk sol yapı 1920 senesinde Mustafa Suphi' nin önderliğinde kurulan Türkiye Komünist Partisi'dir. Dünya genelinde dönemin yaygın düşüncelerinden Marksist-Leninist düşünce TKP ile etkili olmuştur. Sol hareket 1956 senesinde Fikir Kulübü'nü kurmuş ve üniversite gençliğini çekmeye çalışmıştır. 1965 senesinde Sadun Aren başkanlığında Fikir Kulüpleri Federasyonu kurulmuştur. Sol hareketin birleşme noktası olan FKF, Türkiye İşçi Partisi bünyesindeki gençlerin desteğini almıştır (Karataş, 2008, ss.21-22).

Irak'ta kurulan Irak Kürdistan Demokrat Parti (I-KDP), Türkiye'den birçok isimle yakın ilişki içinde olmuştur. Silopi'de Sait Elçi, Faik Bucak, Ömer Turan tarafından Kürdistan Demokrat Partisi Eşgüdüm Komitesi kurulmuştur. Kurulan komite ise 1965 yılında

Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi şeklinde örgütlenmiştir ve seçimlerde Türkiye İşçi Partisini desteklemiştir. Örgütlenen komite, Devrimci Doğu Kültür Ocaklarının (DDKO) kurulması için çaba sarf etmiştir (Aşkın, 2020, s.112). Türkiye İşçi Partisi, 1967 yılında "Doğu Mitingleri" 'ne başlamıştır. Mitinglerin hemen ardından 1969 yılında DDKO kurulmuştur. Ankara'da kurulan hareket İstanbul, Silvan, Kozluk, Diyarbakır ve Batman'da aynı isimle devam etmiştir. DDKO hem siyasi Kürtçülük hem de Marksist-Leninist düşünceyi benimsemiş ve faaliyete geçirmiştir (Çay, 2008, ss.467-468). 1970 senesinde TİP'in Genel Kurulunda FKF içinden TİP üyelerinin tasfiyesi başlamış ve Dev-Genç kurulmuştur. Dev-Genç'in içindeki kopmalardan sonra ise Doğu Perinçek ve arkadaşları Proleter Devrimci Aydınlik (PDA), Mahir Çayan ve arkadaşları Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephe (THKP/C), Deniz Gezmiş ve arkadaşları Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu' nu (THKO) kurmuşlardır (Aşkın, 2020, s.114). Siyasi Kürtçülük ve Marksist-Leninist düşünceyi benimseyen kuruluşlar 12 Mart 1971 müdahalesi ile kapatılmış, kurucuları ve üyeleri gözaltına alınmıştır. Dönemin Başbakanı Nihat Erim, Kürt milliyetçiliğinin sağ ve solda aşırıcılığa kaçarak hükümeti tehlikeye soktuğunu vurgularken, dönemin Adalet Bakanı İsmail Arar ise Kürt hareketinin amacının bağımsız Kürt devleti kurmak olduğu, Doğu Bloku ülkeleri ve Irak Kürt Lideri Barzani ile temas halinde olduğunu söyleminde dile getirmiştir (Çay, 2008, ss.467-468). 1971 müdahalesi ile THKO örgüt lideri Deniz Gezmiş ve arkadaşları idam edilmiş, THKP/C lideri Mahir Çayan ve arkadaşları Tokat'ın Niksar ilçesi Kızıldere köyünde ölü olarak ele geçirilmiştir (Aşkın, 2020, s.115).

PKK/KCK terör örgütü Marksist-Leninist görüşleri savunan ve Kürt milliyetçiliğini dillendiren Abdullah Öcalan tarafından kurulmuştur. Öcalan, Marksist-Leninist düşünceleri terör unsurları ile kullanmış ve daha önce kurulan hareketlerden etkilenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin yaklaşık kırk senedir güvenlik politikalarını meşgul eden terör örgütünün lideri Öcalan, bölgede bulunan diğer Kürt hareketlerini de değerlendirmiş ve eleştirmiştir.

2.1.1.2. Abdullah Öcalan ve Kürdistan Devrimcileri

4 Nisan 1948 senesinde Şanlıurfa Halfeti doğumlu Abdullah Öcalan, 30 Temmuz 1969 senesinde Tapu Kadastro Meslek Lisesi'nden mezun olmuş ve Diyarbakır Tapulama Müdürlüğü'ne atanması yapılmıştır (Aşkın, 2020, s.117). Marksizm ile lise yıllarında tanışan Öcalan, "*Birgün yatağımın ucunda bulduğum 'Sosyalizmin Alfabetesi' kitabını bitirince adeta şöyle mırıldandığımı hatırlıyorum: 'Muhammed kaybetti, Marx kazandı'*" şeklinde fikirlerini beyan etmiştir (Öcalan, 2002, s.18). Tapu kadastro memuru olan Öcalan, üniversite giriş sınavlarına hazırlanmakta ve kalan zamanında DDKO toplantılarına katılmaktadır (Marcus, 2010, s.41). İstanbul Bakırköy Tapulama Müdürlüğü'nde tayin olan Öcalan, İstanbul Hukuk Fakültesi'ne başlamıştır. Daha sonra öğrenimine yatay geçiş ile Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde devam etmiştir (Aşkın, 2020, s.117). 1972 senesinde bildiri dağıtmak suçu ile cezaevine gönderilmiştir. Mamak Askeri Cezaevine konulan Öcalan, yedi ay tutuklu kalmıştır (Karataş, 2008, s.75). Yedi ay ceza hayatı sonlanan

Öcalan, cezaevinin fikirleri ve siyasi mücadele için bir okul olduğunu ifade etmiştir (Marcus, 2010, s.44).

Abdullah Öcalan, 1974 senesinde Ankara Yüksek Öğrenim Derneği (AYÖD) adlı kuruluşta faaliyet göstermiştir. Abdullah Öcalan, Haki Karaer, Cemil Bayık, Kemal Pir ve Kesire Yıldırım Ankara'nın Tuzluca'yır ilçesinde bir toplantı düzenlemiş ve yeni örgütün temellerini atmışlardır. Marksist-Leninist düşüncesinin etkisinde olan oluşum, bugüne kadarki yasadışı yapılardan farklı görülmektedir. Kürtlerin kendilerine ait bir devlet kurma düşüncesi taşıyan örgütlenme, Stalin'in "Ulusal Sorun", Lenin'in ise "kendi kaderini tayin edebilme" tezlerine dayandırılmıştır. Kendilerine "UKOCULAR" yada "Kürdistan Devrimcileri" adını vermişlerdir (Karataş, 2008, s.76). Ankara'da yeterli sayıya ulaşan Öcalan ve arkadaşları birtakım ideoloji ve politika belirlemiştir. Örgütün yaptığı tahlil sonucu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu sömürge konumunda bulunmaktadır. Örgüte göre sözde sömürgeci olarak görülen Türkiye'den bu bölgelerin kurtarılması ve İran, Irak ve Suriye'de bulunan diğer sözde "Kürdistan" bölgeleriyle birleştirme fikri esas alınmıştır. Örgüt sözde amacı uğruna, bahsedilen bölgelerde gruplaşma yaratmak, Türk ve Kürt soluna bu amacı anlatmak gerekmektedir. Ankara'da bulunan grup üyeleri Gaziantep, Tunceli, Kars, Diyarbakır ve Malatya'ya dağılarak propaganda girişimini başlatmışlardır. "Kürdistan Devrimcileri" gittikleri Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki genç nüfusa hitap etmiş ve onlara bugüne kadar olan Kürt solu ve Türk solunun bir yarar getirmediğini, yükselişin kendileriyle olacağını anlatmıştır. Örgüt, yapılan telkinler sonucu kendi aralarına aldıkları genç nüfusa saldırgan bir politika izletmektedir (Ayдын, 1992, s.44).

1975 senesinin Mart ayında Irak'ın kuzey bölgesinde, Kürtlerin özerkliği için yıllardır savaştan Kürt lider Molla Mustafa Barzani, Cezayir'de Irak-İran tarafından imzalanan Cezayir Anlaşması ile büyük bir yenilgi almıştır. İki devletin sınır ihlalleriyle ilgili yaptığı anlaşma sonucu yenilen ve Celal Talabani muhalefetine dayanamayan Barzani, İran'da birkaç ay kaldıktan sonra A.B.D' de sürgün yaşamı son bulmuştur (Marcus, 2010, s.54).

Barzani yenilgisini eleştiren Öcalan, Barzani'nin fikirlerini ilkel bulmuştur. Öcalan, devlet ile ilişki içinde olan Kürt aşiretleri veya meslek sahibi Kürtleri sözde bağımsızlık hareketine ihanet ettikleri gerekçesiyle suçlamıştır. Aynı zamanda rakibi gördüğü diğer Kürt grupları için işbirlikçi ve revizyonist yorumu yapıp onları reddetmiştir (Marcus, 2010, s.55). Kürdistan Devrimcileri grubundan Haki Karer, Kızılyıldız (Sterke Sor) örgütü tarafından öldürülmüş ve Öcalan öldürülme endişesiyle Ankara'da saklanmıştır. Daha sonra Kızılyıldız örgüt lideri Alaattin Kapan'ı öldürtmüştür (Karataş, 2008, ss.76-77).

2.1.1.3. Kürdistan İşçi Partisi (PKK)

27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır'ın Lice ilçesi Fis (Ziyaret) köyünde bir toplantı gerçekleşmiştir. Asıl kuruluş tarihi 1974 yılına dayansa da bu toplantıda Kürtçe adıyla "Partîya Karkerên Kurdistanê" (PKK), Türkçe adıyla "Kürdistan İşçi Partisi" kurulmuştur (Bila, 2016, s.21). Örgütün birinci kongresi kabul edilen bu program kuruluş kongresi olmaktan ziyade Öcalan'ın fikirleri ve düşüncelerini ilettiği bir eğitim çalışması niteliği

taşımaktadır. Yapılan bütün kongre ve konferanslar bu niteliği taşımakta ve birbirinin kopyası olmuştur. Birinci Kongrede Öcalan, kendisini partinin genel sekreteri olarak sunmuştur (Aydın, 1992, s.50). Hedefleri Irak, İran, Suriye ve Türkiye’de Kürt nüfusların bulunduğu bölgelerde ortak ve büyük sözde Kürdistan kurmaktır (Çay, 2008, s.470). Aynı zamanda partileşme kararlarının alındığı toplantıda “Serxwebun” dergisinin yayınlanması da kararlaştırılmıştır (Özcan, 1999, s.39). Abdullah Öcalan, Mehmet Ali Birand ile 1988 ve 1991’de yaptığı söyleşilerde kongrede alınan kararlardan bahsetmektedir. Söyleşilerde Öcalan, partisinin adını duyurmak için kendilerine hedef koyduklarını ve ses getirecek olaylar doğrultusunda medyada fark edileceklerini ifade etmiştir. Söyleşilerde de bahsedildiği üzere hedef alınan öncelikli isim dönemin Adalet Partisi milletvekili ve bölgede önemli bir ağa olan Mehmet Celal Bucak olmuştur (Birand, 1992, ss.92-93). 1979 senesinde Siverek’te Bucaklara karşı yapılan silahlı eylem, M. Celal Bucak’ın evine düzenlenmiştir. Bombalı ve silahlı gerçekleşen eylemde PKK medyaya yansımıştır (Karataş, 2008, s.78). 1978’de Şanlıurfa Hilvan ilçesinde Süleymanlar aşireti ile girilen çatışmada PKK’dan Halil Çavgun öldürülmüştür. Öldürülen kişinin intikamı gerekçesiyle Hilvan Belediye Başkanı ve Süleymanlar Kabilesi lideri Ahmet Bayık’a saldırılmıştır. Bayık, belediye başkanlığından ayrılmıştır. Yaşanan silahlı çatışmalar kırsal kesime kaymaya başlamıştır (Karataş, 2008, s.76-77). Yaşanan bu hadiseler sadece silahlı bir çatışmadan ibaret değildir. Bu çatışma ve alınan sonuç göstermektedir ki PKK artık “Ağa” otoritesini sarsmıştır. Güneydoğu’da PKK, aşiret ağaları ile devam eden çatışmalardan dolayı siyasi çıkarlar sağlamıştır. Fakat çatışmalarda yanlış savaş taktikleri ile birçok silahlı gücünü kaybetmiştir. Gelineen durumda örgüt içi rahatsızlıklar çıkmaya başlamış ve Mardin tarafına çekilme kararı alınmıştır (Demirel, 2011, s.423). Aynı yıllarda PKK, kırsal kesimlere yönelik faaliyetlerinde yurtdışı eğitim ve yurtdışında barınma söylemlerini kullanmıştır. Kırsal kesimde aynı dönem Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK) da etkilidir. PKK ve KUK arasındaki çatışmalarda yüze yakın kişi ölmüştür. 1980’li yıllara doğru Marksist-Leninist diğer grupların aracı olması ile ateşkes ilan edilmiştir (Karataş, 2008, s.79). Örgüt militanları artık saha çatışmalarından ziyade propagandaya ağırlık vermeye başlamıştır (Demirel, 2011, s.423).

1979 yılında PKK’nın yönetici kadrosundan Şahin Dönmez, kolluk kuvvetlerince yakalanmıştır. Dönmez’in itirafları sonucu PKK hakkında kolluk kuvvetlerince örgütün detayları öğrenilmiştir (Demirel, 2011, s.426). Bu gelişme üzerine Suriye üzerinden Lübnan’a kaçan Öcalan, Filistinli terörist gruplarla gerilla eğitimi için anlaşma sağlamıştır (Aşkın, 2020, s.121). 1980 Nisan ayına kadar eğitim gören teröristler, Doğu ve Güneydoğu’ya gönderilmiştir. Doğu ve Güneydoğu’da ise üç nokta seçilmiştir. Bu noktalar Adıyaman, Tunceli ve Sason’dur. Gerilla gruplarını ise Kemal Pir yönetmiştir. Urfa’da Bucaklara ve Mardin’de KUK ile gerçekleşen çatışmalarda birçok elemanı ölen PKK, geri çekilme kararı almıştır. Teröristlerini Suriye üzerinden Lübnan’a götürmüştür. Lübnan’da ise Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) ile ASALA örgütünün kamplarına dağılmışlardır. Ahmet Aydın’a göre mantıksızlık şudur ki; Suriye, PKK’nın sözde Kürt Devlet tanımlamasına göre

“düşman devletken”, Suriye topraklarından nasıl geçmiş ve kim geçirmiştir. Aydın’a göre yardımcı olan ve Öcalan’a destek veren Suriye istihbaratıdır (Aydın, 1992, ss.59-61). Filistin, PKK ile daha önceden yaptığı anlaşma gereği Bekaa vadisini PKK terör örgütüne tahsis etmiştir. PKK için Bekaa vadisiyle yeni bir dönem başlamıştır. Bekaa kampında milis gücü yetiştirmek, PKK için önemli bir gelişme olmuştur (Demirel, 2011, s.426). PKK, 1981 senesinde Beyrut’ta Birinci Ulusal Konferansını gerçekleştirmiştir. Bu konferans ile terör örgütü Viet-Kong modelini (Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi) benimsemiştir (İçişleri Bakanlığı, 2017a, s.36). Viet-Kong modeli ise bireylerin sınıflarına, statülerine veya milliyetlerine bakılmaksızın “Amerikan emperyalizmine” ve yandaşlarına karşı birleşmektir (Berk, 2020 ,s.270).

Mart 1982’de Diyarbakır cezaevinde tutuklu bulunduğu koşulları protesto amacıyla PKK üst düzey yöneticisi Mazlum Doğan kendini yakmıştır. Mayıs 1982’de Mahmut Zengin, Necmi Öner, Ferhat Kurtay ve Eşref Anyık aynı sebeplerden dolayı kendilerini yakmışlardır. Temmuz 1982’de Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemeleri tarafından görülen PKK ana davası sonrası Kemal Pir, Hayri Durmuş, Akif Yılmaz ve Ali Çiçek isimli PKK örgüt üyeleri ölüm orucu ile birlikte ölmüşlerdir. Aynı dönem Suriye’nin yardımı, hareket alanı açması ve Irak Kürdistan Demokrat Partisi’nin kontrolü ile PKK, Kuzey Irak’ın Kuzey kesimine geçmiştir. 1983 senesinden itibaren ise Türkiye’ye geçişler başlamıştır. PKK, Türkiye geçişi için Hakkari ve Şırnak’ı üs seçmiştir. İrtibat ve barınma imkânlarını bu şehirlerden sağlamaktadırlar (Karataş, 2008, s.80).

PKK, 20-25 Ağustos 1982 tarihinde ikinci kongresini gerçekleştirmiştir. Suriye’ nin Ürdün sınırına yakın konumunda gerçekleşen kongre, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKC)’nin sağlamış olduğu binada yapılmıştır. Bu kongrede terör örgütü, yurtdışına yönelik hazırlıkların neredeyse tamamlandığı ve yurtiçine yönelimin gerçekleşmesi gerektiği kararını almıştır. Libya’da temsilcilik kurmak gibi ilginç kararların alındığı kongrede diğer alınan kararlar şu şekilde özetlenebilir. Türkiye’ye güvenli giriş ve çıkış noktaları tespit edilmesi, gruplar halinde ülkeye girilip bölgenin keşfedilmesi, Türk askeri birliklerinin ve tesislerinin konumlarının belirlenmesi ve incelenmesi, halktan insanlarla iletişime geçilerek köylerde komiteler kurulması ve kurulan komiteler sayesinde gıda, barınma ve mühimmat gibi alanlarda destek alınmasıdır (Güçlüer, 2011, ss.233-234).

1984 yıllarının sonlarına doğru kongre kararları uygulanmaya başlamış ve PKK’nın keşifçi teröristleri askeri birlik bilgileri ve ulusal hassasiyetler hakkında bilgiler getirmiştir. Bu süreçten sonra Türkiye’ye sokulan teröristler, sivil güç oluşturmaya başlamışlardır. PKK, Türkiye üzerindeki birkaç bölgede sempati kazanmaya çalışmıştır. 1984’ün yaz başına doğru Türkiye-Irak sınırında, terk edilmiş Irak Kürt köyünde PKK militanları bir araya gelmiş ve Türkiye üzerindeki faaliyetlere başlama kararı vermişlerdir (Marcus, 2010, s.113). 15 Ağustos 1984 tarihinde örgüt eylemlerine devam etmiştir. Şemdinli ve Eruh’ta gerçekleştirilen silahlı baskınlar düzenleyen PKK, sözde silahlı kanadı Kürdistan Kurtuluş Cephesi’nin (Hezen Rızgarıya Kürdistan) kuruluşunu bu süreçte gerçekleştirmiştir. Bu

gelişmeler doğrultusunda Silahlı Propaganda Takımları ve Mangaları da kurulmuştur. Eruh-Şırnak bölgesinde 14 Temmuz Silahlı Propaganda Birliği, Hakkari-Çukurca bölgesinde 21 Mart Silahlı Propaganda Birliği, Van bölgesinde ise 18 Mayıs Silahlı Propaganda Birliği faaliyetlerine başlamıştır. Birliklerin liderleri ise sırasıyla Mahsun Korkmaz, Abdullah Ekinci ve Ali Ömürcan'dır. Faaliyetlerine başlayan bölgeler dışında yeterli örgüt mensubu bulunamamıştır. Bu doğrultuda PKK terör örgütü, çeşitli yayınlarla faaliyetlerine devam etmiştir. Denge Peşmerge (Peşmergenin Sesi) dergisi bunlara örnek olarak verilebilir. Bu dergi daha sonra Denge Arteşe Gel (Halk Ordusunun Sesi) olarak yayınına devam etmiş daha sonrada yayından kaldırılmıştır (Karataş, 2008, s.80-81).

Öcalan yazmış olduğu manifestoda Türkiye'yi, Kürt bölgesinin kuzey kısmını işgal etmiş sömürgeci ve emperyalist bir devlet olarak tanımlamıştır. Türkiye tarafından gerçekleştirilen sömürge ve işgale sözde bir çözüm bulmuş ve halkaların silahlı eylemlerle uzun süreli bir mücadele vermesi gerektiğinden bahsetmiştir. Terörist Öcalan'a göre hedef Türk sömürgeciliğidir (Öcalan, 1993, ss.121-122). Öcalan'ın 1978'de kaleme aldığı manifesto stratejileri gereği 1986 yılında Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK) kurulmuştur. Kurulan ARGK, HRK'nın yerini almıştır. 1986 tarihinde Eruh saldırısını planlayan ve gerçekleştiren Mahsun Korkmaz'ın adı Beka Vadisi'ndeki Helve Kampı'nda sözde bir akademiye verilmiştir. "Mahsun Korkmaz Akademisi", PKK terör örgütünün eğitim, siyaset ve bürokrasi merkezi olmuştur (Sökmen, 2012, s.60).

PKK, 1986 yılında gerçekleştirdiği üçüncü kongrede çeşitli kararlar almıştır. Terör örgütünün artık üç kanadı bulunmaktadır. PKK partileşme, ERNK (Kürdistan Halk Kurtuluş Cephesi) cephe, ARGK ordu kanadı olmuştur. Kongrede aynı zamanda köy korucuları hedef olarak seçilmiştir. Köy korucularının yaşadıkları yerlerin kundaklanması, öldürülmesi ve buldukları yerlerin yağmalanması hedef gösterilmiştir. 1987 tarihinde ise Siirt, Mardin ve Şırnak'ın başını çektiği on beş ilde katliamlar yaşanmıştır (Sökmen, 2012, ss.60-61). Aynı süreçte halkın desteğini kazanmak isteyen PKK terör örgütü, şiddet faaliyetlerini arttırmış ve bölge halkı üzerinde korku yoluyla, PKK ve Türkiye arasında seçim yapmaya zorlanmıştır. On dört köy baskını gerçekleştiren terör örgütü, üç yüze yakın vatandaşı katletmiş, yüz elliye yakın vatandaşı yaralamış ve yüz elliye yakın okulu yakıp yağmalamıştır (Yılmaz ve Akagündüz, 2011, s.130). Yapılan faaliyetler sonucu PKK terör örgütü halka, devletin onları koruma konusunda yetersiz kaldığına dair propaganda faaliyetleri uygulamış ve halka korku yoluyla yaptırımlarını uygulamıştır. PKK, üçüncü kongrede Türkiye'deki Kürt işadamlarından bağış ve haraç toplama kararı almıştır (İçişleri Bakanlığı, 2017a, s.38).

1980-1988 arası yaşanan Irak-İran Savaşı'nın bölgesel ve uluslararası alanda PKK'nın gelişiminde etkileri olmuştur. Irak, İran ile süren savaşta ordusunu Enfel Operasyonu ile kuzey bölgelere yönlendirmiştir. Bu operasyonla bölgedeki şiddetten kaçan Kürt nüfusu, Türkiye'ye sığınmış ve Türkiye Irak'ın kuzey bölgesinde terörle mücadelede zor duruma düşmüştür. Hemen sonrasında yaşanan 1990-1991 yılları arası Birinci Körfez Savaşı ile

A.B.D, Irak'ın kuzeyinde uçuş yasağı ilan etmiştir. Bu alan PKK/KCK terör örgütü için güvenli alan olarak kalmıştır. Bölgede ise Kürt Bölgesel Özerkliği tesis edilmiştir. Birinci Körfez Savaşı sonrası Irak'ın bölgeden çekilmesi ile beraber Türkiye bölgeye askeri operasyonlar düzenlemiştir. Bu operasyonlar sırasında ise Türkiye, Kürt Demokrat Parti (KDP) ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) ile işbirliği yapmıştır (Gönlübol, 1996, s.662).

Soğuk Savaş sona ermiş ve yeni uluslararası düzen kurulmaya başlanmıştır. A.B.D merkezli kurulan uluslararası düzende PKK yeni yöntemler geliştirmiş ve faaliyetlerini bu yöntemler üzerinden sürdürmeye karar vermiştir (Denker, 1997, s.62). PKK Terör Örgütü 26-31 Aralık 1990'da dördüncü kongresini gerçekleştirmiştir. Kongrede bazı önemli kararlar alınmıştır. Kitleler üzerine yapılan şiddet eylemlerinden vazgeçilmesi, yürüyüş ve açlık grevlerinin düzenlenmesi, Türkiye üzerindeki sistemleşmiş partilerin içine sızılması, kitlelerin yapacağı gösteri ve yürüyüşlerin silahlı eylemlerle provoke edilmesi, aşiret ağaları ile uyumlu çalışılması ve güvenlerinin kazanılması, devlet adamlarına suikast düzenlenmesi bu kararlardan birkaçıdır (Şehirli, 2000, s.310). Bu kararlar hemen faaliyete geçmiş ve 1990 seçimlerinde PKK terör örgütü Halkın Emek Partisi'ni (HEP) desteklemiştir (Denker, 1997, s.62).

1993 senesine kadar Türk Emniyet Kuvvetlerinin operasyonları sonucu ciddi zayıflık veren PKK terör örgütü, aynı yıl sözde ateşkes ilan etmiştir. Bu ateşkes PKK için yapılanma ve toparlanma anlamına gelmiştir. Yapılanma ve toparlanma adına düzenlemeye giden PKK, Kürdistan İslami Hareketi ismi ile dini birimler oluşturmuştur. 24 Mayıs 1993 tarihinde PKK sözde ateşkesini büyük bir katliam ile bozmuştur. Bingöl-Elazığ karayolunda otuz üç askeri şehit eden PKK terör örgütü, Erzincan Kemaliye ilçesi Başbağlar köyünde otuz üç sivil katletmiştir. Erzincan olayı ile ilgili PKK sözde lideri Öcalan, eylemden habersiz olduğunu ve eylemi yapan teröristin "Doktor Baran" kod isimli bir PKK yöneticisi olduğunu ifade etmiştir. 1994 senesinde de katliamlar ve bomba eylemleri devam etmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2017a, s.39).

7-27 Ocak 1995 tarihleri arasında PKK terör örgütü beşinci kongresini gerçekleştirmiştir. Kuzey Irak'ta bulunan Haftanın Kampı'nda gerçekleşen kongreye 317 kişi katılmıştır. Kongrede parti programında ve tüzüğünde değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca S.S.C.B'de çöken sosyalist rejimi PKK'yı da etkilemiştir. Kendine özgü bir sosyalizm teorisi geliştirmeyi amaçlayan PKK terör örgütü, idari yapısında da değişim göstermiştir. Genel sekreterlik kaldırılmış yerine genel başkanlık sistemi getirilmiştir (Güçlüer, 2011, s.255). PKK terör örgütü bu kongrede bayrağındaki orak ve çekici kaldırmış, sarı, kırmızı ve yeşil renklerinde yıldızlı bir simge belirlemiştir. Abdullah Öcalan, yaşanan konjonktürel değişimi terör örgütü için gecikmeden uygulamıştır (Aşkın, 2020, ss.136-137). Kongrede alınan farklı kararlar da bulunmaktadır. Kadın ordulaşması için harekete geçilmiş ve kadın birlikleri kurulmaya başlanmıştır (Güçlüer, 2011, s.256). Kadınlar, bilgi toplama, propaganda faaliyetleri, örgüt disiplini, erkek teröristlerin örgütten kaçmalarını caydırma,

örgüte yeni eleman kazandırma ve erkekler için eylem motivasyonu olarak görev almaları planlanmıştır. Aynı zamanda yapılan araştırmalarda 1998-2006 yılları arası en çok kadın intihar bombacısı kullanılan ülke Türkiye olmuştur. Dolayısıyla bu zaman diliminde etkisini gösteren topluluk, PKK/KCK terör örgütüdür (Bayraklı ve Alkanat, 2021, ss.127-129).

30 Mart 1995'te PKK, Med TV ismiyle televizyon kanalından yayın yapmaya başlamıştır. Birkaç sene sonra ise kanal, örgüt elemanlarına eylem noktaları ve şifreli bilgiler verme suçundan kapatılmıştır (Demir, 2008, s.71). Beşinci kongreyle birlikte siyasallaşma ve ordulaşma alanlarında gelişmek isteyen PKK, Nisan 1995 tarihinde Hollanda'da Kürt parlamentosu toplamıştır. Yapılan bu toplantıya yurtdışına kaçan DEP (Demokrasi Partisi) vekilleri de katılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2017a, s.39). Aynı dönemlerde Türkiye'de güvenlik güçleri kırsalda ve kentte etkili operasyonlar gerçekleştirmiş ve PKK'ya büyük darbeler verilmiştir. Aynı zamanda dönemin hükümeti, sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine tavizsiz ve sert bir yaklaşım sergilemiştir. Hükümet, örgüte birçok alanda yer bırakmamıştır. Örgüt ise siyasi ve legal olarak yön verdiği HADEP (Halkın Demokrat Partisi) yetkilileri aracılığı ile Avrupa'da ateşkes ve barışı savunmaktadır. Örgüt ateşkes ve barış amacından ziyade HADEP aracılığı ile zaman kazanma sürecine girmiştir (Aşkın, 2020, s.137).

Beşinci kongrede alınan kararlar doğrultusunda PKK, askeri faaliyet alanını genişletmiştir. 1996 senesine gelindiğinde kent merkezlerinde intihar eylemleri yapılması talimatı alan teröristlerin yeni politikası Karadeniz ve Akdeniz bölgelerine kaydırılmıştır. Fakat bu süreç örgüt için olumlu sonuçlanmamıştır. 1998 yılında örgüt yavaş yavaş sözde zaferlerine olan inancını kaybetmiştir. Elebaşı Öcalan'ın dönemsel amacı, örgüt çatışma noktalarını Türkiye'nin farklı bölgelerine çekip Doğu ve Güneydoğu bölgesinde hareket alanı sağlamaktır. Fakat kolluk kuvvetleri PKK terör örgütünün hedeflediği amaçlarına engel olmuştur (Şen, 2021, s.87). Alınan başarısızlıklarla beraber örgütte sözde ikinci adam olarak nitelendirilen Şemdin Sakık iç hesaplaşmadan kaçmış ve KDP lideri Mesut Barzani'ye sığınmıştır. Sakık, Barzani tarafından 13 Nisan 1998 yılında Türkiye'ye teslim edilmiştir. Aynı zamanda Suriye'de bulunan elebaşı Abdullah Öcalan ise Türk yetkililerin çabaları sonucu Suriye'yi terk etmiş ve 15 Şubat 1999'da Kenya'da yakalanmıştır (Özkan, 2000, ss.23-24).

2.1.1.4. Abdullah Öcalan'ın Yakalanması ile Başlayan Süreç

PKK terör örgütü altıncı kongresini Aralık 1998 ile Şubat 1999 arasında düzenlemiştir. Altıncı kongre, örgütün sözde lideri Abdullah Öcalan'ın Suriye'den Kenya'ya olan yakalanma süreciyle paralel zamanlarda yapılmıştır. Kongrede Abdullah Öcalan yeniden genel başkanlığa seçilmiştir. ARGK'nin büyütülmesi, Ortadoğu'da ittifak arayışları içinde olunması, Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği' nin (YAJK) eylemlerine başlaması, genç Kürt kesime ARGK'ye katılma propagandaları yapılması, sivil itaatsizlik eylemlerinin

sürdürülmesi ve gerillaların profesyonelleşmesi kararları alınmıştır (Güçlüer, 2011, ss.262-263).

Altı kongre düzenleyen PKK terör örgütünün faaliyetleri devam ederken Türkiye, 1990-1999 arasında 122 Milli Güvenlik Kurulu toplantısı gerçekleştirmiştir. Genel olarak iç güvenlik ve asayiş konularının üzerinde durulduğu toplantılarda devletin iç ve dış güvenlik durumlarını etkileyen faktörler görüşülmüştür. Toplantı sonrası basın bildirimlerinin hemen hemen hepsinde PKK terör örgütüne yer verilmiş ve devletin güvenlik gündemini oluşturan en önemli tehdit unsuru olmuştur (Kavsıracı ve Demirbaş, 2020, s.451).

PKK örgütünün teröristleri Şubat 1999-Mart 1999 arasında elebaşı Öcalan'ın serbest bırakılması için, İstanbul'da üç yüze yakın bombalama, yağmalama, molotof gibi eylemler düzenlemiştir. Bu eylemlerin en büyüğü ise 13 Mart 1999 Mavi Çarşı bombalı saldırısı olmuş, saldırıda 13 kişi hayatını kaybetmiştir. Aynı zamanda HADEP il ve ilçe binalarında birçok kişi Abdullah Öcalan'ın Türkiye'ye getirilmesini protesto amacıyla açlık grevlerine başlamıştır (Güçlüer, 2011, s.264). 5 Temmuz 1999 tarihinde Öcalan, tek taraflı silah bırakma ve şiddete son verme adına bir plan açıklamıştır (Kapmaz, 2011, s.86). Terörist Öcalan, 1 Eylül 1999 tarihinde örgüte silah bırakması için çağrıda bulunmuştur. Öcalan'ın çağrısından itibaren PKK ateşkes ilan ettiğini açıklamış ve sözde ateşkes 2004 yılına kadar sürmüştür (Şen, 2021, s.89). Bu süre içinde kolluk kuvvetleri PKK'ya ağır darbeler indirmiştir.

Siyasi alanda etkili olmaya çalışan PKK terör örgütü, birçok siyasi partiyi etkisi altında bırakmaya çalışmıştır. 2000 yılının Ocak ayında yapılan PKK yedinci kongresinde örgüt, sözde demokrasi söylemlerini dile getirmeye başlamıştır. "Demokratik Cumhuriyet ve Barış Planı" kararı alınmıştır. PKK isminin KADEK olarak değişiminin tasarlanması amaçlanmış, ERNK ismini Demokratik Halk Birliği olarak, ARGK ise ismini Halk Savunma Güçleri (HPG) şeklinde değiştirmiştir (Demir, 2008, s.76). Sözde demokrasi söylemlerini dile getiren terör örgütü, yedinci kongre ile beraber siyasallaşma faaliyetlerini hızlandırmıştır. Etnik dil ve kimliklerinin anayasal güvence altına alınması, eğitim hakkı tanınması, idam cezasının kaldırılması ve af konularında talepler iletilmişlerdir. Çıkacak olan afa birlikte PKK mensubu kişilerin siyaset alanına geri dönüş yapacağı düşüncesi mevcuttur (İçişleri Bakanlığı, 2017a, s.41).

11 Eylül 2001 tarihinde El-Kaide'nin A.B.D. ikiz kulelerine saldırısı ile birlikte uluslararası kamuoyu, uluslararası terörün şiddetine tanık olmuştur. 11 Eylül saldırıları küresel terörizmin çerçevesini çizmiştir. Dünya Ticaret Merkezine yapılan saldırı ile devletler teröre yönelik hassasiyetini arttırmıştır. Bu durum PKK terör örgütü üzerinde büyük bir baskı oluşturmuştur. Devletler terör örgütü listelerini düzenlerken PKK terör örgütü muhtemel sorunların görüşülmesi adına 20-24 Nisan 2002 tarihleri arası Kandil Dağı'nda sekizinci kongresini gerçekleştirmiştir (Güçlüer, 2011, s.271). Dole-Koge kampında yapılan kongrede PKK terör örgütü kendini feshetmiştir. Örgütün yeni adı KADEK

(Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) olarak değiştirmiştir. Yedinci kongreden itibaren siyasallaşma sürecine giren PKK, isim değişikliği ile birlikte bağlantılarını ve örgütleri kongre bünyesinde organize etmiştir. Örgüt aynı zamanda Abdullah Öcalan'ı "Onursal Başkan" ilan etmiş ve statüsünü düşürmüştür (Aşkın, 2020, s.140). 2 Mayıs 2002 tarihinde PKK terör örgütü, Avrupa Birliği Daimi Temsilciliği tarafından terör örgütü listesine eklenmiştir (T.C. Avrupa Birliği Başkanlığı, 2008). Yeni kurulan KADEK ise listeye alınmamıştır. Terör örgütü sekizinci kongresinden itibaren şiddet eylemlerine devam etmiştir. Silahlı eylemler, kundaklamalar, molotoflu eylemler ve yağmalamalar, siyasallaşma girişimindeki örgütün gerçekleştirdiği faaliyetlerdir (İçişleri Bakanlığı, 2017a, s.41). PKK tarafından sözde Kürt hareketlerini yürütmek adına 2002'de Irak'ta Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi (PÇDK), 2003'de İran'da Kürdistan Özgür Yaşam Partisi (PJAK), 2003'de Suriye'de Demokratik Birlik Partisi'ni (PYD) kurmuştur (Sökmen, 2012, s.68).

27 Ekim-06 Kasım 2003 arasında PKK dokuzuncu kongresini gerçekleştirmiştir. Kongrenin en önemli özelliği PKK'dan KADEK'e olan dönüşümün düzenlenerek KONGRA-GEL ismi ile şekil almasıdır. KONGRA-GEL'de alınan kararlar doğrultusunda Kürt sorununun "Demokratik Özgür Birlik" esasına dayandırılacağı ifade edilmiştir. KONGRA-GEL'de aynı zamanda demokratik ve siyasi terimler sıklıkla kullanılmış ve Abdullah Öcalan yeniden başkan seçilmiştir (KONGRA-GEL Program Tüzük ve Kararları, 2003, ss.263-264). Bu gelişmeler ışığında ve Türkiye Cumhuriyeti'nin söylemleri doğrultusunda 2 Nisan 2004 tarihinde Avrupa Birliği Daimi Temsilciler Komitesi PKK, KADEK ve KONGRA-GEL'e terör örgütleri listesinde yer vermiştir (Atay, 2008, s.421).

16-26 Mayıs 2004 ve 4-21 Mayıs 2005 tarihlerinde onuncu ve on birinci kongreler düzenlenmiştir. Onuncu kongre PKK için olağan geçse de on birinci kongre yeni PKK'nın oluşumunu içermektedir. On birinci kongrede KKK (Kürdistan Örgütler Birliği) kurulmuştur. PKK'nın yeniden oluşumu çerçevesinde ise Kürdistan Örgütler Birliği bir sistem olarak gösterilmiş ve sistemin ideolojik kolu olarak PKK yeniden kurulmuştur (Aşkın, 2020, s.141). Mayıs 2005 tarihine kadar PKK toplam 11 kongre ve 6 konferans düzenlemiştir. Genel olarak bakıldığı zaman düzenlenen 17 sözde etkinlikte PKK kurumsallaşma ve siyasallaşma adına adımlar atmış fakat yaptıkları eylem ve faaliyetlerle bu adımların ne kadar sözde olduğunu ispatlamıştır. PKK terör örgütü iki kongre daha düzenlemiştir. Bu kongre süreçlerinden sonra on dördüncü kongre 2007 tarihinde gerçekleşmiştir. On dördüncü kongrede KKK yapılanması Kürdistan Topluluklar Birliği (KCK) olarak dönüşüm geçirmiştir (Çelik, 2019, s.120).

2.1.1.5. PKK ve KCK

Sözde lider Abdullah Öcalan tarafından dile getirilmiş "Demokratik Konfederalizm" terimi üzerine evirilen KCK, PKK terör örgütünün genişletilmiş modeli olmuş ve örgütün kentlerdeki yapılanması olarak tanımlanmıştır. Amaç olarak silahlı bir yapıyı temsil eden KCK, Türkiye, İran, Irak ve Suriye'de yapılanmıştır. Yasama, yürütme ve yargı organları

olan KCK'nın aynı zamanda bir sözde anayasası bulunmaktadır. Sözde KCK Anayasası Abdullah Öcalan tarafından yazılmış ve parti tarafından onaylanmıştır (Özkan, 2015, ss.51-52). Bu sebeplerden dolayı örgütü ele alırken PKK/KCK tanımlaması yapılması uygun olacaktır. Sözde KCK Anayasası/Sözleşmesi, A.B.D.'de yer alan "Toplum Ekoloji Enstitüsü" kurucusu Murray Bookchin'nin "Toplumsal Ekoloji" kavramıyla alakalı izler taşımaktadır (Şen, 2021, s.103). Bugüne kadar birçok isim değiştiren PKK/KCK terör örgütü amaç bakımından neredeyse hiçbir farklılık taşımamaktadır. Asıl olan ise her kongre veya düzenlemeden sonra sözde amaç ve stratejide değişime gidilmeyip, silahlı propaganda faaliyetlerine devam etmek olmuştur. Değişim süreçlerinin bir diğer amacı ise uluslararası alanda verilen desteğin devam etmesi olmuştur (Aşkın, 2020, s.142). KCK sözleşmesi kendini sözde "demokratik toplumcu ve konfederal sistem" tanımlamıştır. Fakat hukuka uygun şekilde düşünüldüğü takdirde ve sözleşme maddeleri incelendiğinde, sözde sözleşmenin yasama, yürütme ve yargı organlarını içermesi, sözde yurttaşlarına temel hak ve özgürlükler vaat etmesi, vergi ve güvenlik gibi sözde temel yapıların oluşturulması, amblem ve bayrak içermesi paralel bir devlet yapılanması olduğunu ortaya koymuştur. KCK ile istenen amaç Irak, Suriye, İran ve Türkiye topraklarında sözde "Bağımsız Birleşik Kürdistan" fikri olduğu anlaşılmıştır (Güneş, 2019, s.268).

2009 senesinde dönemin hükümeti ile birlikte PKK/KCK'yı silahsızlandırma ve barışçıl çözüm için politikalar izlenmiştir. "Demokratik Açılım" (2009-2011) ve "Çözüm Süreci" (2013-2015) diye nitelendirilen dönemlerde birçok husus gündeme gelmiş fakat açılım süreci olumlu yönde gelişme kaydedememiştir (Altındağ, 2020, s.42). 2011 yılı Suriye'de yaşanan siyasi gelişmeler PKK/KCK'nın faaliyetlerinde önemli bir yer edinmiştir. Suriye'de yaşanan iç savaş ve belirsizlik durumu PKK'nın Suriye kanadı olan PYD'nin YPG'yi (Halk Savunma Birlikleri) kurmasına öncülük etmiştir. Suriye'de yaşanan karışıklık ve DEAŞ terör örgütünün faaliyetleri ile birlikte kurulan yapı, bölgesel durumdan faydalanarak Suriye'de önemli bir konuma gelmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2017b, s.5). PKK/KCK'nın tüzüğü ile PYD/YPG tüzüğü arasındaki benzerlik ve PYD/YPG eş başkanlarından Salih Müslim'in KCK üst düzey yöneticisi olması gibi birçok ayrıntı iki örgütün bağıni ortaya çıkarmaktadır. 2015 yılı ile birlikte Türkiye'de yapılacak olan seçim öncesi HDP (Halkların Demokrat Partisi) eş başkanlarından Selahattin Demirtaş'ın uzlaşmacı tavrının yerini sert eleştirilere bırakması ve terör örgütü PKK lehine kullandığı ifadeler, örgütü harekete geçirmiştir. 2015 yılı içinde yapılan eylemler sonucu otuz beş kişinin şehit edilmesi ve yüzden fazla yaralının olması Türkiye Cumhuriyeti'ni harekete geçirmiş ve operasyonlar düzenlenmiştir (Çelik, 2019, ss.121-122). Yapılan operasyonlar PKK/KCK ve Suriye sınırında PYD/YPG örgütlerine yönelik olmuştur. Yapılan operasyonlarda birçok terörist etkisiz hale getirilmiştir.

2.1.2. PKK/KCK Terör Örgütünün İdeolojisi

Soğuk Savaş dönemine kadar Marksist-Leninist düşünce amaç olarak devleti ve toplumu yeniden yapılandırmayı düşünmüştür. Genelde şiddetin aşırılığından sakınmış ve hücre tipi örgütlenme yapısını benimsemiş ve propaganda olarak davayı tanıtmayı hedeflemiştir.

Marksist-Leninist düşüncede olan terör grupları ise, komünizmin etkili olduğu bir düzen yaratabilmek için şartların olduğu yerlerde komünist devrim başlatmış ve silahlı mücadeleyi savunmuşlardır. Silahlı mücadelelerini ise “Devrimci Şiddet” adı altında ideolojinin bir unsuru olarak görmektedirler (Türkiye Barolar Birliği, 2006, ss.39-260). Üniversiteler, Marksist-Leninist ideolojilerin ve devrimci fikirlerin öğrencilerle tanışması için elverişli yerlerden biridir. Bu fikirlerin radikalleşmesi ile de terörizme geçişin önü açılmaktadır (Aslan ve Kıyıcı, 2017, s.25). 1970li yıllarda ise Türkiye’de genç nüfusun büyük bir bölümü politize olmuş ve derneklerin, grupların çevresinde toplanmıştır. Ülkede o dönem oluşan otorite eksikliği ve yaşanan istikrarsızlıkları sebep gören birçok Doğu ve Güneydoğu Anadolu genç propaganda faaliyetlerine maruz kalmıştır. Yapılan propaganda Türk ve Kürt gençlerinin beraber devrim fikri için olmuşsa da daha sonra “Kürt Marksistler” olarak ayrılmışlardır (Kırdök, 2020, s.1126). Marksist-Leninist örgütler, gerek ideolojileri gerekse örgütlenme şekilleri ile Türkiye’de birçok oluşuma öncü olmuştur. PKK/KCK terör örgütü de kuruluşunda Marksist-Leninist düşüncüyü benimseyerek Kürtçülük faaliyetlerine başlamıştır (İmset, 1993, s.14).

Soğuk Savaş döneminin ideoloji çatışmaları çerçevesinde Marksist-Leninist düşüncede olan PKK/KCK, diğer Marksist-Leninist düşüncedeki gruplardan farklılaşmaktadır. Lenin’in “Ulusların kendi kaderini tayin etme” düşüncesi ve Stalin’in “Ulusal Sorun” tezini de benimsemişlerdir. Mao’nun “kırsal gerilla taktiği” ve “köylü ayaklanması” teorilerini de içine alan PKK/KCK terör örgütü, Marksist-Leninist düşüncenin içine Maoculuğu da katmıştır (Bilgiç, 2014, s.18). PKK/KCK’nın yazılı olarak ideolojisini tanıtan üç eser bulunmaktadır. Kürdistan Devrimi (Manifesto), Parti Programı ve Parti Tüzüğüdür. Bu yazılı kaynaklarda Marksist-Leninist düşünce esas alınmıştır (Bila, 2016, s.23). Öcalan PKK/KCK’yi, sosyalist bir sistem içindeki örgüt olarak tanımlamıştır. Örgütün, sosyalist ideolojiyi benimsediğinin yanı sıra sosyalist politikayı da örnek aldığı savunmalarında bulunmaktadır (Öcalan, 2015, ss.269-270). Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla çöken sosyalizm teorisi, PKK/KCK’nın sisteminde de değişikliğe yol açmıştır. PKK/KCK bu süreçte kendisine özgü bir sosyalizm teorisi geliştirmeye çalışmıştır (Güçlüer, 2011, s.255).

2.1.3. PKK/KCK Terör Örgütünün Amacı ve Temel Yapılanması

PKK/KCK’nın 1977 yılı Kürdistan Devriminin Yolu Manifestosu, 1995 PKK Parti Programı ve 2008 PKK Parti programı ve KCK sözleşmesi temel taşları kabul edilmektedir (Sökmen, 2012, s.74). Örgüt ilk kurulduğu yıllardaki amacı Irak, İran, Suriye ve Türkiye sınırları içinde bölge çapında bir Kürt devleti (Kürdistan) kurmaktır (Çay, 2008, s.470). Abdullah Öcalan’ın ifade ettiği gibi sözde Kürdistan amacı ve isimlerinin medyada duyulması adına bir takım silahlı ve bombalı eylemler yapılmıştır (Birand, 1992, ss.92-93). Amaçlarından ilki bağımsız sosyalist Kürdistan devleti kurmak olan PKK/KCK, 2008 yılında bu amacını geride bırakmış ve Kürt kimliğinin tanınması ve özerk yönetim anlayışına geçmiştir (Sökmen, 2012, s.74). KCK Sözleşmesinde ise Türkiye’nin doğu ve güneydoğu bölgesinde Marksist-Leninist görüşte bir Kürt devleti kurma amacı taşımıştır. Aynı sözleşmede bu

amaç için terör ve propaganda faaliyetlerinin sürdürülmesi kararlaştırılmıştır (KCK Sözleşmesi, 2005, s.3). Öcalan, Mehmet Ali Birand ile gerçekleştirdiği söyleşide 27 Kasım 1978'de yapılan kongrede partinin örgütlenme yapısının merkez komiteye bağlı olduğunu ifade etmiştir. Örgütün kuruluş stratejisini, bölgedeki halkın sevgisini kazanmak, ideolojik ve siyasi çalışmalar ile kadrodaki kişilerin savaşı duruma getirilmesi, yapılan savaşlarla Kürdistan'ın tanınması olarak belirtmiştir. Örgütün hedef aldığı grup tanımlamasını ise, ajan, muhbir, yakalanma durumunda kendilerine sözde işkence yapan kolluk kuvvetleri, ağalar, aşiret reisleri ve kendilerine saldıran diğer örgütler şeklinde yapmıştır (Birand, 1992, ss.92-93). Kuruluşunda üç temel faktör (ordu, cephe, parti) bulunduran PKK/KCK terör örgütü, 2007 yılında KCK ile birlikte yapısında değişikliklere gitmiştir. Kürdistan Topluluklar Birliği (KCK) ile birlikte sözde yapısının temelindeki faktörlerin devlet yapısının temelindeki faktörlere evirildiği görülmektedir. Yasama, yürütme ve yargı organları ile birlikte askeri unsurlarında içerilmesi PKK'nın KCK'dan bir alt yapı olmasına yol açmış ve PKK çatı yapı haline gelmiştir (Bilgiç, 2014, ss.87-88).

Örgüt yaptığı faaliyetlerle bölge üzerinde etkili hale gelmiştir. Yürütülen faaliyetlerde de Irak'ta PÇDK, İran'da PJAK ve Suriye'de PYD kurulmuştur. Bu örgütlerin kurulma amacı ise bölgede Kürt faaliyetleri yürütmektir (Sökmen, 2012, s.68). Demokratik Birlik Partisi (PYD), resmi olarak bir siyasi parti sıfatı taşısa da Öcalan'ın "bölgeselleşme" tavsiyesi üzerine kurulmuştur. Kürtleri sözde birleştirme ve özgürleştirme düşünceleri içinde Suriye'de kurulan yapı sözde "Kürdistan Demokratik Konfederasyonu" çalışmalarını desteklemiştir (Şahin ve İrdem, 2017, ss.29-30). PYD ve onun silahlı gücü Halk Savunma Birlikleri (YPG), Suriye'de başlayan iç savaş ile birlikte Kürt siyasi hareketi liderlerine suikastlar düzenmiş ve birçok Kürt hareketini şiddet yoluyla tasfiye etmiştir (Demirel, 2017, s.35). PKK'nın İran kolu olarak bilinen Kürdistan Özgür Yaşam Partisi (PJAK), İran'ı istikrarsızlaştırarak hareket alanı sağlamak istemiştir. İran'da Kürt siyasi aktivistlerin daha şiddetli politika izlemesi ve Kürt siyasi partilerin daha güçlü eylemler için örgütlenmesine destek olmuştur (Sarı, 2019, s.296). Arap Baharı ve o süreçte ortaya çıkan Suriye İç Savaşı da PKK/KCK'nın etkin faaliyetlerinde önemli rol oynamıştır. PYD bu süreç içinde Rusya ve Baas rejimi ile ilişkilerini devam ettirirken, Suriye Demokratik Güçleri (SDG), sözde Suriye'nin geleceği için kullanılacak bir güç olarak ortaya çıkmıştır. A.B.D., Trump döneminde SDG'yi Suriye'deki müttefiki olarak görmüştür. SDG'ye verilen destek ise PYD'yi güçlendirmiştir (Köylü, 2018, s.81). Irak Kürt Bölgesel Yönetimi, 2021 yılında Irak'ı ziyaret eden Papa Françesko anısına pul bastırmıştır. Bastırılan pul üzerinde Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Diyarbakır, Malatya, Erzincan, Muş, Ağrı, Van, Mardin, Hakkari ve Tunceli'nin sözde Kürdistan haritasının içine alındığı görülmüştür (Milliyet, 2021).

PKK/KCK terör örgütü ile bağlantılı sözde yapılar Avrupa'da da faaliyet sürdürmektedir. Türkiye'de olduğu gibi Avrupa'da da demokratik hak ve özgürlükleri ihlal eden PKK/KCK terör örgütü ile bağlantılı yapılar ve bireyler aracılığıyla yapılan yasadışı eylemler ve faaliyetler ile ilgili soruşturmalar sürmektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2022a). PKK/KCK

terör örgütü, Avrupa'da faaliyetlerini yürütmek için paravan örgütler kullanmıştır. Bu örgütler sivil toplum kuruluşları, dernekler ve vakıflar çatısında toplanmıştır. Almanya'da PKK/KCK, terör örgütü listesine girmiştir. Fakat örgüt Almanya Demokratik Kürt Toplum Merkezi (NAV-DEM) üzerinden faaliyetlerini yürütmektedir. Fransa'da PKK/KCK'yı terör örgütleri listesine almıştır. Fakat Ahmet Kaya Kültür Merkezi Fransa'da faaliyetlerine devam etmektedir. Örneklerde verilen kuruluşlar gibi birçok ülkede yapılan PKK/KCK terör örgütü, paravan şirketler üzerinden Türkiye ve bölge ülkeler için terörist devşirmiştir. Avrupa'da geniş bir ağ kuran terör örgütü PKK/KCK, Kürt milliyetçiliğini canlandırmayı hedeflemiş ve Kürtlerin süregelen temsilcisi olduğunu iddia etmiştir. Avrupa'da kamuoyuna kendini ispat etme amacı taşıyan örgüt, Türkiye'ye karşı yürüttüğü terör kampanyalarına destek aramıştır (Bayraklı, Yalçın ve Yeşiltaş, 2019, ss.9-10).

PKK/KCK sözde Yürütme Komitesi üyesi Murat Karayılan ise 2022 yılında Denge Welat radyosuna yaptığı açıklamalarda mevcut otoritenin Kürt halkını, Türk Devleti için tehlikeli gördüğünü, PKK/KCK'yı ve Kürt halkını ortadan kaldırmak istediğini dile getirmiştir (RUDAW, 2022). Türkiye Cumhuriyeti'nin operasyonları sonrası yapılan açıklamadan anlaşılıyor ki PKK/KCK, etnik ayrımcılığı günümüzde de kullanmaya devam etmektedir.

2.1.4. PKK/KCK Terör Örgütünün Liderlik Kadrosu ve Önderlik

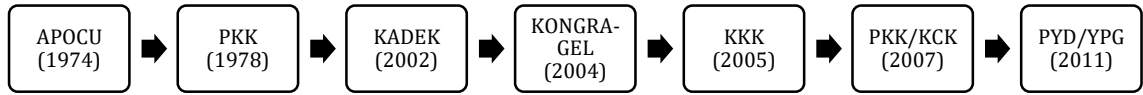
27 Kasım 1978 tarihinde yapılan PKK/KCK'nın kuruluş kongresinde kendisini genel sekreter atayan Öcalan öncülüğünde, yedi kişiden oluşan bir yürütme komitesi seçilmiştir. Fakat Öcalan her kişinin merkez komite üyesi olabileceğini ifade etmiştir. Öcalan bu tutumuyla bütün katılımcıları komite üyeliği için özendirmiş ve bu şekilde çalıştırma taktiği uygulamıştır (Aydın, 1992, s.50). Yapılan sözde kongrede Genel Sekreter olarak Abdullah Öcalan, Genel Sekreter Yardımcısı Cemil Bayık, Örgütlenme Sorumlusu Şahin Dönmez, Askeri Sorumlu Mehmet Karasungur, Yayın Sorumlusu Mazlum Doğan belirlenmiştir (Bila, 2016, s.21). 1995 yılında yapılan sözde PKK/KCK 5.Kongresine kadar bu yapı devam etmiştir. 1995'te Genel Sekreter kavramı yerini Parti Genel Başkanına bırakmıştır. Genel Başkan aynı zamanda Merkez Komite ve Merkez Disiplin Kurulunu seçebilecektir. Bu yapıyla birlikte PKK/KCK terör örgütü tek kişi otoritesi altına girmiştir. Örgüt içi sıkıntılarının çoğaldığı dönemde Öcalan, tek güç haline gelmiştir. Bu kongrede aynı zamanda "Denetleme ve İstihbarat Komitesi" kurulmuş ve örgüt üyelerinin hatalarının denetlenmesi ve bildirilmesi görevi verilmiştir. Komitenin asıl amacı devamlı bir kontrol sağlamak ve içyapıyı denetlemek olmuştur (Demir, 2008, s.66). Gerçekleştirilen Birinci Ulusal Konferansta Viet-Kong modelinin uygulanacağından söz edilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2017a, s.36). 1995 senesinde, örgütün beşinci kongresinde Genel sekreterlik kaldırılmış, Genel başkanlık getirilmiştir (Güçlüer, 2011, s.255). Abdullah Öcalan'ın 1999 senesinde Kenya'da yakalanması ile gerçekleştirilen kongrede yeniden genel başkan seçilmiştir (Güçlüer, 2011, ss.262-263). 11 Eylül saldırılarının gerçekleşmesi ile birlikte örgüt yedinci kongreyi düzenlemiş ve Öcalan, "Onursal Başkan" seçilmiştir (Aşkın, 2020, s.140).

PKK/KCK terör örgütü, tek kişinin otoritesine dayalı, keyfi olarak mutlak biçimde yönetilen, Öcalan ile özdeşleşmiş bir yapıya hâkimdir. 1980li yıllardan itibaren kullanılan “Önderlik” kavramı birçok şekle bürünmüştür (Aluçlu, 2020, s.323). Terör örgütü kurucularından ve üst düzey yöneticilerinden olan Duran Kalkan, Abdullah Öcalan’ın önderlik kavramını tanımlamış ve propagandacı özelliğini vurgulamıştır (Kalkan, 2006, s.6, akt. Aluçlu, 2020, s.325).

Çünkü Önderlik, en büyük silahı sorulduğunda “dilim” demştir. Bir propagandacıdır. Bu yönüyle bir peygamberlik hareketine benziyor. Doğruları söyleyen ve söylediği gibi yaşayarak insanları buna çeken bir durumu ifade ediyor yani bir çağrıcı. Doğruya, güzelliğe, özgürlüğe, eşitliğe bir çağrıyı temsil ediyor. Bu anlamda bir propagandacıdır. Bir eğitmen ve öğretmendir. Kendini eğitiyor, yoğunlaşıyor, okuyor, inceliyor, öğrendikleriyle de çevresini eğitiyor. Gece-gündüz demeden, yaşamla, sözle eğitmeye çalışıyor.

A.B.D., örgütün hayatta olan liderlerinden Murat Karayılan, Duran Kalkan ve Cemil Bayık’ın yerlerinin tespit edilmesi karşılığında ödül verileceğini açıklamıştır (BBC, 2018). Ödül koyulan üç isim şuan örgütün en önemli isimleri konumundadır. Elebaşı Abdullah Öcalan’ın kardeşi, PKK/KCK liderlerinden Osman Öcalan, 15 Kasım 2021 tarihinde Irak’ın Erbil ilçesinde koronavirüs sebebiyle ölmüştür (BBC, 2021).

2.1.5. PKK/KCK Terör Örgütünün Siyasallaşması ve KCK

Şekil 1. PKK/KCK terör örgütünün değişim süreçleri

PKK/KCK kuruluşundan günümüze kadar yaşamış olduğu tarihsel süreç Şekil.1’de görülmektedir. Oluşan yapılar birbirinden farklı örgütsel şemalar ve sistematikler olarak görülse de (Güneş, 2019, s.267) ideolojik ve eylemsel yönden gözle görülür bir farklılık bulunmamaktadır. KCK’ın kuruluşu ve sözde anayasa/sözleşme kabulü PKK/KCK’nın sözde siyasallaşma konusunda attığı önemli bir adımdır.

PKK/KCK terör örgütü gerçekleştirdiği birçok kongrede silahsızlanma ve siyaset arenasına geçiş yapma kararı olsa da, bu kararlar hiçbir zaman uygulanamamıştır. Fakat örgüt, siyaset faaliyetleri adına bazı partileri desteklemiştir. 1990 seçimlerinde HEP ile başlayan destek (Denker, 1997, s.62), beşinci kongreye DEP milletvekillerinin katılmasıyla devam etmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2017a, s.39). Örgüt yedinci kongreyle birlikte siyasallaşma alanında gelişmeler yaşamıştır. “Demokratik Cumhuriyet ve Barış Planı” kararları alınmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2017a, s.41). PKK/KCK terör örgütü birçok süreçte isim değiştirmiştir fakat işleyiş ve yöntem aynı kalmıştır. Örgütün değişiklikleri siyasi alana da yansımış, siyasi partiler isim değiştirmiş veya kapatılmış ama işleyiş yine aynı kalmıştır (Atay, 2008, s.421).

2.1.6. PKK/KCK Terör Örgütünün İnsan ve Mali Kaynakları

PKK/KCK terör örgütü kurulduğu ilk süreçte kendilerine yönelik maddi destekçi bulamadıklarından dolayı, kimi zaman gönüllü kimi zaman zorla köylerden barınma, mühimmat ve gıda desteği sağlamaktadır (Gülçüer, 2011, ss.233-234). PKK/KCK terör örgütü uyuşturucu ticareti faaliyetlerine aracılık etmeye başlamış ve kaçakçılardan komisyon almıştır. Alınan komisyonlar örgütün finansmanını büyük ölçüde etkilemiştir. 1980'li yılların sonuna gelindiğinde Bekaa Vadisi'nde tarımsal üretimin büyük bir bölümünü haşhaş oluşturmuştur. Uyuşturucu kaçakçılığında kendini finanse eden PKK/KCK terör örgütü aynı zamanda tarihi eser kaçakçılığında da finansmanını desteklemiştir. Güney Kıbrıs Rum Kesimi ile Türkiye üzerinden tarihi eser kaçakçılığı organize edilmiştir. Terör örgütü üçüncü kongrede Türkiye'de bölgelere bölünmüş ve bölgelere idareci atamıştır. Atanan idareciler ise bölgedeki Kürt işadamlarından bağış ve haraç toplamıştır (İçişleri Bakanlığı, 2017a, s.38). PKK/KCK terör örgütü, Avrupa'da dernekler ve vakıflar aracılığıyla Kürt vatandaşlardan bağışlar toplamaktadır. Fakat PKK'nın dernek ve vakıflarına karşı bir mekanizme bulunmadığı için istenen bağışlara itiraz edilememektedir. Almanya'da PKK/KCK yapılarının güçlü olmadığı dönem Alman mahkemelerine yapılan tehdit ve gasp şikayetleri, göçmenleri sıkıntıya soktuğu için zamanla ortadan kalkmıştır. PKK'nın finans faaliyetleri için iki yapı kurmuştur. Bu yapılar Uluslararası Kürt İşadamları Birliği (KARSAZ) ve Kürdistan Kızılayı (Heyva Sor) olmuştur. KARSAZ, örgütün finans faaliyetlerini denetlemek amacıyla 2001 senesinde kurulmuştur. Bu yapı kara para aklama gibi birçok faaliyeti yürütmektedir. KARSAZ'ın ismi, 2009 yılında Tüccarlar Birliği (Kooperatif) olarak değiştirilmiştir (Bayraklı, Yalçın ve Yeşiltaş, 2019, s.26). 2008 yılının AB ile İlişkilerden Sorumlu Bakanı Egemen Bağış, PKK/KCK terör örgütünün Avrupa'dan aldığı lojistik desteği bizzat açıklamıştır. Devam eden yıllarda ise Türkiye-Avrupa ilişkilerinde PKK/KCK'ya karşı gösterilen müsamaha öncelikli sorun haline gelmiştir. Eski Almanya Dışişleri Bakanı Sigmar Gabriel, PKK/KCK'nın Almanya'da 2015 yılında 13 milyon avronu üzerinde bir gelir elde ettiğini açıklamıştır. Ayrıca DEAS'a karşı müttefik olarak kullanılan PYD/YPG'ye sağlanan mühimmat, finansman ve ciddi destekler PKK'ya da ulaşmıştır (Alptekin, 2018, s.95). Örgüt, kaçakçılık, haraç, dış yardım, yasal görünümlü faaliyetten elde ettikleri gelirler, destekçi ve sempatanlardan alınan yardımlar gibi gelir kaynaklarına sahiptir.

PKK/KCK sözde lideri Abdullah Öcalan ifadelerinde üstünde durduğu unsurlardan birisi de siyaset akademisidir (Özkan, 2015, s.52). Siyaset akademisi 1986 senesinde "Mahsun Korkmaz Akademisi" ile test edilmiş, siyaset, eğitim gibi alanlarda akademi merkez olarak tanımlanmıştır (Sökmen, 2012, s.60). Siyaset akademisi amacı ile sözde Kürt devleti düşüncesinin fikrini Kürt bireylere ifade etmek ve bu fikre inanmışlığı arttırmak olmuştur. Abdullah Öcalan'ın Siyaset akademisi fikri, faaliyete geçmiştir. Faaliyetteki siyaset akademilerinin temel amacı Kürt kimliği inşa etmek, örgüt ideolojisini, sosyal yapısını, işlevini ve faaliyetleri ile birlikte insan kaynağı oluşturmak olmuştur (Özkan, 2015, s.52). Silahlı propaganda birlikleri kuran PKK/KCK kurulduğu ilk süreçte yeterli örgüt mensubu

bulamadığı için çıkartılan dergiler aracılığı ile sempati kazanmak ve insan kaynağı sağlamak için propaganda yapılmaktadır (Karataş, 2008, ss.80-81). PKK/KCK, İran-Irak Savaşı esnasında bölgede şiddetten kaçan Kürt nüfusundan faydalanmış ve Türkiye'ye kaçmaya çalışan bazı mültecileri kendilerine dahil etmiştir (Gönlübol, 1996, s.662). PKK/KCK terör örgütü içinde birçok "çocuk asker" bulunmaktadır. 1994 senesinden itibaren sistematik bir şekilde çocuklar, terörist olarak kullanılmaktadır. PKK/KCK eylemlerinde yaklaşık üç bin çocuğun kullanıldığı tahmin edilmektedir. Çocukların Kürdistan'ın özgürlüğü ve belirli vaatlerle kandırılıp zorla dağ kadrosuna alınması bilinmektedir. PKK/KCK terör örgütü bir dönem Şehit Agit Çocuk Taburu (Tabura Zaroken Şehit Agit) adı altında bir çocuk taburu kurmuştur. Ayrıca Murat Karayılan tarafından on sekiz yaşından küçük çocukların operasyonlardan ziyade eğitim faaliyetlerinde kullanıldığı açıklanmıştır (Kekevi ve Kılıçoğlu, 2016, ss.496-498). PKK/KCK terör örgütü silahlı faaliyetlerinde birçok kadın kullanmıştır. Örgütün faal olduğu bölgenin sosyal yapısı dikkate alındığında dikkat çekici bir kadın terörist sayısı bulunmaktadır. Örgütün ilk yıllarında çok sık kullanılmayan kadın teröristler, örgütteki erkek hegemonyasını biraz olsun değiştirmek için kullanılmıştır. Öcalan tarafından ifade edilen Türkiye'de kadın erkek eşitsizliği sorunu sonrası örgüte kadın terörist alımları artmış ve sözde kadının özgürleştirilmesi görev olarak kabul edilmiştir (Özcan, 1999, ss.160-161).

2.2. DEAŞ Terör Örgütü

Terörizmin küresel boyuta gelmesi, birden fazla bölgeyi ve ülkeyi tehdit etmesi güvenlik politikalarında uluslararası işbirliğinin önemi de arttırmıştır. Terör gruplarının uluslararası faaliyet göstermesi, organize suç gruplarının terör gruplarıyla işbirliği dâhilinde insan, uyuşturucu ve silah gibi kaçaklıklarda ilişkilendirilmesi, terör grubu elemanlarının birçok uyruktan olması gibi problemler birçok devletin terörle mücadelede ortak hareket etmesini sağlamıştır (Kartal, 2017, s.48). Bir dönem uluslararası boyuta taşınan terörizm tehdidinin en güçlü örneklerinden biri DEAŞ Terör Örgütü'dür.

2.2.1. DEAŞ Terör Örgütünün Oluşumu ve Gelişimi

Arapçada telaffuzu Da'ış olup Latin alfabesine göre DEAŞ, DAİŞ, DAES ve IŞİD isimleriyle bilinen terör örgütünün Türkçe adı "Devlet'ül Irak ve's Şam"'dır. Çalışmada örgüt hakkında DEAŞ (Irak Şam İslam Devleti) kısaltması kullanılmıştır. Kuruluşundan günümüze kadar birçok isim değiştiren DEAŞ, kuruluşunda hilafeti kurmak maksadıyla cihadı meşru kılmıştır. Kuruluş amacı doğrultusunda cihatçı ve selefi bir örgüt olan DEAŞ, Irak ve Suriye başta olmak üzere birçok ülkede faaliyet göstermiştir (Deniz, 2019, s.61).

2.2.1.1. Ebu Musab el-Zerkavi ve Irak El Kaidesi

Birinci Dünya Savaşı sonrası milliyetçi Arap devletleri kurulmuş ve Selefiler, kurulan devletleri İslam'ın kurallarına uymamakla suçlamıştır (Ateş-Çiftçi, 2017, s.47). SSCB'nin 1979 senesinde Afganistan'ı işgal etmesi de "cihat" olgusunu tetiklemiş ve cihat hareketi silahlı direniş boyutuna ulaşmıştır. Silahlı direniş boyutu, Afganistan'ın işgali ile kitlelere hitap etmeye başlamış ve birçok Müslüman, Afganistan'a direnişe gitmiştir (Abubaker,

2019, s.140). 1980 senesinde Usame bin Ladin ile Filistin Müslüman Kardeşler Örgütü lideri Abdullah Azzam önemli bir görüşme gerçekleştirmiştir. Görüşme sonrası Afganistan direnişi için gönüllü toplamak, maddi ve lojistik konularında mutabakat sağlanmıştır. Bu amaçla da “Mekteb el Hidamat” (MAK) kurulmuştur. A.B.D. ve Suudi Arabistan gibi elli devlette şubeler açan MAK büyük destek görmüştür. Bin Ladin, MAK isimli yapının bilgisayar ortamında veri tabanını oluşturmuş ve veri tabanına “El-Kaide” ismini vermiştir. S.S.C.B. 1988 senesinde Afganistan’dan çekilmiş ve MAK dağılmıştır fakat veritabanındaki gönüllülerden oluşan tabanla “El-Kaide” terör örgütü oluşturulmuştur (Abubaker, 2019, s.140). Soğuk Savaş döneminde “Yeşil Kuşak” projesi altında A.B.D., Sovyetlere karşı cihatçı grupları Suudi dolarlarıyla finanse etmiş ve bölgede Vehhabi mezhebinin etki alanını genişletmiştir (İyiat, 2019, s.67).

Ebu Musab el-Zerkavi, 1966 yılında Ürdün’de doğmuştur. Asıl ismi ise Ahmet Fadıl Nezzal El Haleylah’dır. Zerkavi, 1980 yılında bir süre cezaevine girmiş, 1988’de af ile cezaevinden çıkmıştır (İyiat, 2019, s.69) Cezaevinde, Selevi ve Cihadi İslam terimleriyle tanışan Zerkavi, 1988 yılında “Cihat Çağrısı” üzerine Afganistan’a savaşmak için gitmiştir (Gürler ve Özdemir, 2016, s.114). S.S.C.B işgalinin bitmesi ile Afganistan Celalabad’a giden Zerkavi, “El Bunyan el Marsus” dergisinde muhabir olarak çalışmış ve El Kaide’ye ait “Sada el Malahim” kampında kalmıştır. “Host” kampına geçen Zerkavi, Ebu Muhammed el Makdisi ile tanışmıştır. Filistin asıllı Ürdünlü olan Maksidi, Zerkavi’nin akıl hocalarından biri olmuştur. Daha sonra Makdisi ile Ürdün’e dönen Zerkavi, Makdisi’nin kurduğu Beyat’ül İmam (Tevhid Cemaati) örgütüne katılmıştır (Taştekin, 2017, ss.83-84). Zerkavi, Kral Hüseyin’e karşı faaliyet yürüttüğü gerekçesiyle takibe alınmış ve 1993 yılında sinema salonuna gerçekleştirdiği saldırı sonucu tutuklanmıştır. 1999 yılında hapisten çıkan Zerkavi, İslami ilimleri öğrenmeye çalışmış ve fetvalar yayınlamıştır. Sonrasında Afganistan’a giden Zerkavi, Usame bin Ladin ile tanışmış fakat istediği karşılığı bulamamıştır. Görüşme sonrası Afganistan’da bulunan Herat kapına gitmiş (Gürler ve Özdemir, 2016, s.116) ve 2000 senesinde Afganistan’da Tevhid ve Cihad Örgütü (et-Tevhid ve'l-Cihat Cemaati)’nü kurmuştur (Geyik, 2018, s.174).

11 Eylül 2001 tarihinde İkiz Kulelere yapılan saldırı sonucu, uluslararası alanda El-Kaide örgütü ve Batı zihniyeti olan İslam-Terör ilişkisi gündeme gelmiştir (Şen, 2011, s.5, akt. İyiat, 2019, s.67). 2001 senesinde A.B.D., Afganistan’ı işgal etmiştir. İşgal ile birlikte Zerkavi ve TCÖ, İran üzerinden geçerek Irak kuzeyine yerleşmiştir. Bölgede El-Kaide ile temas halinde olan Ensar el-İslam örgütü ile ilişkiler kurulmuştur (Abubaker, 2020, s.99). A.B.D.’li yetkililer ve siyasetçiler, Irak’ta bulunan Saddam yönetimini El-Kaide ile işbirliği içinde olmakla suçlamış fakat ispat edememiştir (Boz, 2014, s.8). 2003 senesinde A.B.D, BM Güvenlik Konseyini ikna ederek nükleer silah bulundurması sebebiyle Irak’ı işgal etmiştir (Bigaç, 2020, ss.10-11). 2003 yılında düzenlenen işgal sonrası TCÖ, A.B.D. silahlı güçlerine birçok eylem düzenlemiş ve adını duyurmuştur (İçişleri Bakanlığı, 2017c, s.6). İşgalcileri hedef alan Zerkavi, Sünnilerin yoğun olduğu bölgeye geçerek BM’yi ve Şiileri hedef alan açıklamalar yapmıştır. İki hedefe karşı yapmış olduğu saldırılar ve işkence

yöntemleri Zerkavi'nin uluslararası alanda ön plana çıkmasını kolaylaştırmıştır (Boz, 2014, s.8). Amerikan güçleri ve Iraklı direnişçiler arasında 2004 Nisan ayında Birinci Felluce Savaşı gerçekleşmiştir. Yapılan çatışmalarda Zerkavi, Irak birliklerine liderlik yapmış ve çatışmalar esnasında kazanmış olduğu sempati ile direnişçiler arasında öne çıkmıştır (Gürler ve Özdemir, 2014, s.117). Bu süreçte Irak'ta Baas rejimi yıkılmış ve binlerce Irak askeri görevlerinden uzaklaştırılmıştır. Batıya duyulan öfkenin getirmiş olduğu etki ile ordu mensuplarının birçoğu Selefi gruplara katılmıştır. Zerkavi'nin yükselişi ve ordu mensuplarının Selefi gruplara girmesiyle örgüt, bünyesine birçok yabancı terörist savaşçı kazandırmıştır (Ünsal ve Olçar, 2019, s.128).

Irak'ta Zerkavi'nin elde ettiği başarıları fark eden ve başarıları kendi bünyesinde görmek isteyen Bin Ladin, Zerkavi liderliğindeki TCÖ'yü yapısına almıştır (Boz, 2014, s.8). Zerkavi, 17 Ekim 2004 günü internet üzerinden yayınlamış olduğu video ile Usame bin Ladin'e bağlılığını dile getirmiş ve yemin etmiştir. Bin Ladin ise 27 Aralık 2004 günü vaaz yayınlamıştır. Vaazda Zerkavi'nin biadını hoş karşılamış ve Iraklı mücahitlerin Zerkavi'nin liderliğine girerek örgüte dahil olmalarını istemiştir (Gürler ve Özdemir, 2014, s.117). Yaşanan gelişmeler sonucu Tevhid ve Cihad Örgütü adını "Tanzim el-Kaide fi Bilad er-Rafideyn" (İki Nehir Arasındaki El-Kaide) (Irak El-Kaidesi) (Irak-Mezopotamya El Kaidesi) olarak değiştirmiştir (Türkoğlu, 2017, s.166). 18 Ekim 2004 tarihinde ise BM Güvenlik Konseyi El Kaide Yaptırım Komitesi tarafından Irak El Kaidesi, terör örgütü listesine dahil edilmiştir (Erdoğan ve Deligöz, 2015, s.6). Zerkavi'nin, El-Kaide ile gerçekleştirdiği birleşmenin başlıca sebepleri lojistik destek, yeni üyelere hitap ve finansal kaynaklar olmuştur. Fakat örgüt içinde ideolojilerin uymaması sebebiyle çeşitli ayrılıkçı tartışmalar yaşanmıştır. Zerkavi, Irak El Kaidesi ile birlikte Irak'ın yeniden inşa sürecinde bulunan sivillere, Amerika'nın bölgesel ortaklarına ve karakollara eylemler düzenlemiş ve Sünnilere yapılan saldırılar karşılığında Şiileri hedef almıştır (Boz, 2014, s.8). Bin Ladin şiddetin azaltılması yönünde talimat vermiştir. 2006 senesinde örgütün ismi Mücahidler Şura Konseyi olarak değişmiş ve beş örgüt aynı çatı altında toplanmıştır (Geyik, 2018, s.174). Ebu Musab el-Zerkavi, 7 Haziran 2006 senesinde A.B.D.'nin hava saldırısı sonucu ölmüştür (Ateş-Çiftçi, 2017, s.49).

2.2.1.2. Irak İslam Devleti

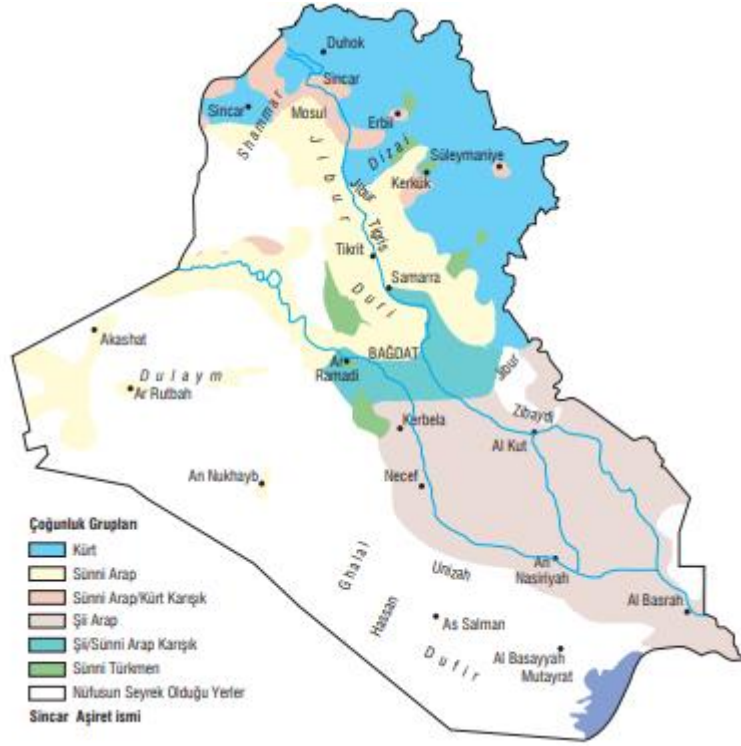
Ebu Musab el-Zerkavi'nin ölümünün ardından örgütün başına El-Muhacir getirilmiştir. El-Muhacir'in gerçek ismi Ebu Eyyub El-Mısri'dir (Bozkurt, 2019, s.175). 2006 yılının Ekim ayında örgüt, El-Muhacir ile birlikte adını "Irak İslam Devleti" olarak değiştirmiştir (Warrick, 2016, s.9). İİD, Kerkük, Neyneva, Diyala, Selahaddin, Babil ve Vasit illerini çevreleyen "Sünni Üçgeni" diye tabir edilen bölgede kurulmuştur (Taştekin, 2017, s.94). El-Muhacir döneminde terör örgütü içinde sıkıntılar yaşanmıştır. El-Muhacir'in liderliğinden hoşnut olmayan birçok savaşçı başka devletlere giderek kendi gruplarını kurmuştur. Bu ayrılıklardan en bilineni Nusra Cephesi kurucusu Muhammed el-Cevlani olmuştur (Sönmez, 2019, s.139). El-Muhacir'in kısa liderliğinden sonra Saddam Hüseyin'in BAAS'çılarında olan Ebu Ömer el-Bağdadi liderliğe gelmiştir (Warrick, 2016, s.9). El-

Muhacır ise İİD'nin savaş bakanı olmuştur. Ebu Ömer el-Bağdadi, Saddam Hüseyin döneminde görev yapan dindar bir polis memurudur. Bağdadi, 1993 yılında Selefi olduğu sebebiyle polislik görevinden alınmıştır. Elektronik tamir işleri ile ilgilenen Bağdadi, aynı zamanda camide vaaz vermeye başlamıştır. Irak'ın işgal edilmesi ile birlikte Zerkavi'nin lideri olduğu TCO'ye katılmıştır. Ebu Ömer'in İİD'nin lideri olmasıyla birlikte daha büyük bir yapıya bürünen örgüt, Irak'ta baskın konuma gelmiştir (Taştekin, 2017, s.94). Birçok bombalı saldırı, araç patlatmalar yüzünden Irak'ta 2007 ve 2008 senesinde birçok sivil hayatını kaybetmiştir. 2007 yılında 23.600 kişi, 2008 yılında 6.400 kişi hayatını kaybetmiştir (Boz, 2014, s.9).

Irak, tarihte uzun bir süre İngiliz himayesi altında bulunmuştur. Bu sürelerde Irak yönetim kadrosu elit Sünnilerden oluşmuştur. Bahsedilen yönetim kadrosu Saddam Hüseyin'in Baas yönetiminde de devam etmiştir. Fakat Irak'ın sözde demokratikleşmesi için yapılan adımlarda bu husus değişmiştir. Sözde demokratikleşme sürecinde Şiiler yönetim kadrosuna gelmiş ve Irak içinde iki baskın grup oluşmuştur. Şiiler ve Kürtlerin baskın olduğu Irak'ta Sünniler siyasi ve iktisadi alanda zayıflamıştır (Boz, 2014, s.11).

2007 senesinden itibaren işgal güçleri, Irak İslam Devleti'ne muhalif olan Sünni aşiretlerin ve yerel halkın desteğini almış ve yapılan operasyonlar sonucu İİD'nin gücü kırılmıştır. 2008 senesinin sonuna doğru ise Irak İslam Devleti'nin faaliyetlerinde düşüş görülmeye başlanmıştır (Gürler ve Özdemir, 2014, s.119). Yaşanan süreçlerden sonra Sünni Uyanış (Sahva Hareketi) ortaya çıkmıştır. İİD'nin hakimiyetindeki bölgelerde İslam'ın örgütün kendi algısına ve kaidelerine göre şekillenmesi sonucu Sünniler olumsuz etkilenmiştir. Aynı zamanda yaşanan çatışmalarda ekonomik durumu olumsuz etkilemiştir. İİD ve sünni aşiretler arasında yaşanan güç mücadelesi de hayatı zorlaştırmış ve yaşanan durumlara tepki olarak Sünni Uyanış'ın temelleri atılmıştır. 2006 ve 2008 yılları arası yaşanan büyük çatışmalar sonucu İİD örgütü, Sahva hareketine bağlı kişileri "kafir" ilan etmiş ve Şiilerle aynı tarafta olduğunu vurgulamıştır (Ateş-Çiftçi, 2017, s.50).

Yaşanan gelişmelerle birlikte 2010 yılının Nisan ayında İİD büyük güç kaybetmiştir. 2010 Yılı'nın Nisan ayında A.B.D ve Irak yönetiminin ortak operasyonunda Ebu Ömer el-Bağdadi ve Ebu Eyyub El-Mısri (El-Muhacır) öldürülmüştür (İçişleri Bakanlığı, 2017c, s.6).

Harita 1. Irak'ın mezhepsel ve etnik dağılımı (Boz, 2014, s.11)

Hava saldırısı ile ölen sözde örgüt lideri Ömer el-Bağdadi yerine Ebubekir el-Bağdadi geçmiştir. Ebubekir el-Bağdadi ile birlikte örgüt faaliyetlerini arttırmış ve liderlerin ölümüyle sarsılan terör örgütü kısa sürede toparlanma aşamasına girmiştir (Türkoğlu, 2017, s.166). 2012 yılının Temmuz ayında Ebubekir el-Bağdadi, “cihadı ileriye taşıyan” ve “mücahitlere sahip çıkan” aşiretlerin ileri gelenleri için övgü dolu sözler söylemiş ve “Duvarları Yıkamak” (Breaking the Walls) diye nitelendirdiği harekâtı açıklamıştır. Bu harekât iki temel faktörde incelenmiştir. Birincisi, bombalı eylem faaliyetlerinin sıklığının artırılmasıdır. Harekât çok kısa süre içinde uygulamaya geçmiş ve terör olaylarında iki günde yüzden fazla insan hayatını kaybetmiştir. İkinci faktör ise hapisanelerde bulunan savaş konusunda deneyimli mahkûmların kaçırılması ve İİD tarafına çekilmesi olmuştur. Bu bağlamda 2012 yılında Tikrit Taşırat Hapishanesi’nden yüz, 2013 yılında Ebu Garip ve Tacî Hapishanesinden beş yüzden fazla tutuklu kaçırılmıştır (Lewis, 2013, s.11, akt. Abubaker, 2019, ss.147-148). Terör örgütünün gerçekleştirdiği hapisane saldırılarında El-Kaide’ye yakın kaynaklar yüz, Iraklı yetkililer ise yirmi beş güvenlik görevlisinin öldürüldüğünü açıklamıştır (Gürler ve Özdemir, 2014, s.129). Hapishanelerden kaçırılan mahkûmlar, kalifiyeli nitelikleri ve örgütsel iletişimlerinin yüksek olması ile İİD’nin çekirdek yapısını oluşturmuştur. A.B.D.’nin işgali ile birlikte tutuklanan Sünni Baas kişileri hapisanelerden kaçırarak İİD, direnişçiler arasında “onur kurtaran” bir örgüte dönüşmüştür ve bölgede toplumsal destek kazanmıştır (Dağdeviren, 2021, s.305).

2.2.1.3. Arap Baharı Etkisi ile Irak ve Şam İslam Devleti

Irak İslam Devleti'nin güç kazanmasında önemli faktörlerden biri "Arap Baharı" olmuştur. "Arap Baharı" tabiri, ayaklanmaları anlatmak maksadıyla Amerikan Foreign Policy dergisinde, Marc Lynch tarafından çıkmıştır (Mushtaq, 2017, s.1, akt. Sayın, 2019, s.104). Kimi araştırmacılara göre "Arap Uyanışı" kimi yazarlara göre "Arap İsyancıları" olarak isimlendirilmiştir (Acar ve Aydın, 2017, s.512). Tunus'ta başlayan halk ayaklanmaları Cezayir, Lübnan, Ürdün, Moritanya, Sudan, Umman, Yemen, Suudi Arabistan, Mısır, Suriye, Cibuti, Fas, Irak, Bahreyn, Libya, Kuveyt ve Batı Sahra olmak üzere birçok Ortadoğu ve Kuzey Afrika devletine yayılmıştır (Göçer ve Çınar, 2015, s.55). 2010 senesinde Tunus'ta başlayan halk ayaklanmalarında, merkezi otoritenin despotluğunun son bulması, seçimlerin demokrasi çerçevesinde yapılması, usulsüzlüklerin üzerine gidilmesi ve son bulması, medya organlarının üzerindeki sansürün sonlandırılması ve mali açılardan adaletli olunması, çerçevesinde vurgular yapılmıştır (Sayın, 2019, s.105). Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da yaşanan halk ayaklanmaları sonrası, kimi devletlerde eski sistemlerin devamı, kimi devletlerde yaşanan krizlerin ilerlemesi ve Suriye başta olmak üzere iç çatışmaların yoğun şekilde devam etmesi, kimi devletlerde gelişimin durması ve Arap milliyetçilerinin gelecekteki belirsizliği, bölgesel güvenliğin yeniden şekillenmesi için geçerli nedenlerdir (Cicioğlu, 2013, s.2). Arap Baharı'nın etkisi görülen çoğu devlette iç karışıklıklar yaşanmış ve otoriteler düşmüştür. Yaşanan güvenlik sorunları ve merkez otorite boşlukları, terör örgütlerinin eylemlerine, yapılanmalarına ve faaliyetlerine hız kazandırmıştır. Aynı zamanda yaşanan iç savaşlar ve çözülemeyen ekonomik istikrarsızlıktan dolayı göç alanında artış görülmektedir.

Arap Baharı süreci ile Suriye'de gerçekleşen iç savaş, İİD'nin gerçekleştirmeyi düşündüğü "İslam Devleti" süreci için zemin oluşturmuştur. Ebu Bekir el Bağdadi'nin örgüt başına geçmesi ve örgütün faaliyet alanının genişlemesi ile birlikte Irak çevresini aşan terör örgütü, Suriye topraklarına yayılmaya başlamıştır. Suriye'de eski İİD elemanı ve Nusra Cephesi lideri olan Ebu Muhammed Cevlani ile müttefiklik anlaşması yapan Ebu Bekir el Bağdadi (Cengil ve Aydın, 2014, s.53), Suriye rejimine karşı direniş göstermeye başlamıştır (Demirci, 2017, s.3). El Kaide'nin Suriye kolu olan Nusra Cephesi, birçok yabancı teröriste sahip olan ve Suriye'de diğer terör gruplarıyla iş birliği içinde olan bir örgüttür. İİD'nin Sünni çerçevede keskinliğini sürdüren bir terör örgütü olmasından dolayı (Taştekin, 2017, s.10), İİD ve Nusra Cephesi arasında taktiksel ve ideolojik açıdan uyumsuzluklar yaşanmıştır (Friedland, 2015, s.11). Yaşanan süreçlere rağmen Ebubekir el Bağdadi, Nusra Cephesi'nin İİD'nin mali ve beşeri desteği sayesinde kurulmuş olduğunu ve bu sebepten dolayı Nusra Cephesi'nin aslında Irak İslam Devleti'nin Suriye'deki kolu olduğunu açıklamıştır. Aynı açıklamada İİD ve Nusra Cephesi'nin birleşerek "Irak Şam İslam Devleti" isimli yapının kurulduğu belirtilmiştir (Taşdemir, 2020, s.196). Fakat Nusra Cephesi lideri Muhammed Cevlani, yapılan birleşmeyi kabul etmemiş ve El Kaide lideri Eymen el Zevahiri'ye bağlılığını açıklamıştır. Zevahiri, Irak içinde İİD'nin, Suriye'de de Nusra Cephesi'nin faaliyetlerinin devam etmesine karar vermiş ve örgüt liderlerinin görev

süresinin bir yıl olduğunu iletmiştir. Zevahiri, arabulucu olarak da Ahrar el-Şam örgütü kurucularından Ebu Mus'ab es-Suri'yi atamıştır (Abubaker, 2019, s.149). Aynı süre içinde Ebu Bekir el Bağdadi ise arabuluculuğu kabul etmemekle birlikte Zevahiri'ye, Taliban lideri Molla Ömer'e bağlılığını bozmasını ve kendine biat etmesi gerektiğini açıklamıştır. Molla Ömer'i "saygıyı hak etmeyen cahil savaş lordu" olarak tanımlamıştır (Sönmez, 2019, s.140). Zevahiri ise Bağdadi'nin bütün birleşme tekliflerini reddetmiş ve İİD'yi yok saymıştır. Aynı zamanda Suriye'deki kolunun Nusra Cephesi olduğunu bildirmiştir (Taşdemir, 2020, s.196). İİD sözcüsü el Adnani ise İİD'nin bir devlet olduğunu ve herhangi bir devletin, bir örgüte biatının doğru olmayacağını ifade etmiştir (Taştekin, 2017, s.183).

2013 yılının Nisan ayında örgütün adı "Irak ve Şam İslam Devleti" (DEAŞ/DAEŞ/İŞİD) olarak değişmiş ve 2 Şubat 2014 yılında örgüt tamamen El-Kaide'den ayrılmıştır (Abubaker, 2020, s.100). DEAŞ, yaşanan süreçlerden sonra Irak'ın en büyük ikinci şehri Musul'u işgal etmiştir. 29 Haziran 2014 tarihinde ise Bağdadi sözde halifeliğini ilan etmiş ve İslam Devletini kurduğunu açıklamıştır (Şenol, Erdem ve Erdem, 2016, s.279). Sözde hilafeti ilan eden Bağdadi konuşmasında, örgütün Suriye ve Irak ile sınırlanmayacağını ve sınıraşan boyuta gideceğini ifade etmiştir. İbadethaneler ile dini sembollere saygısızlık yapılan yerlere sınıraşan bir direniş çağrısı yapmıştır. Afganistan, İran, Hindistan, Çin ve Pakistan özellikle vurgulanmıştır (Sönmez, 2019, s.141).

Suriye'de Arap Baharı ile başlayan iç karışıklıktan faydalanan DEAŞ, El Nusra ile büyük çatışmalara girmiştir. 2014 yılında Rakka'yı El Nusra'dan alan DEAŞ şehrin adını "Irak Şam İslam Devleti Rakka Vilayeti" olarak değiştirmiştir. Aynı zamanda Haseke, Deyrizor ve Kobani'yi işgal etmiştir. Arap Baharı'nın getirmiş olduğu karışıklıktan faydalanmaya devam eden DEAŞ, Suriye ve Irak sınırlarına yayılarak petrol yataklarının mevcut olduğu bölgelere sahip olmuştur. Bu bölgelerden sağladığı maddi kazanç ile silah, mühimmat ve medya gibi önemli noktalara takviye yapmış ve ciddi operasyonlar gerçekleştirmiştir (Abubaker, 2019, s.150). Örgütün kazanmış olduğu finansman eleman sayısını da arttırmıştır. 2014 yılında DEAŞ'ın Suriye'de 50.000 ve Irak'ta 30.000 teröriste sahip olduğu ve 2014 yılında 15.000 yabancı savaşçının örgüte katıldığı iddia edilmektedir. Aynı zamanda örgütün yıllık gelirinin 2006 yılında 100-200 milyon dolar iken 2014 yılında 2 milyar dolara ulaştığı tahmin edilmektedir (Bingöl ve Varlık, 2014, akt. Geyik, 2018, ss.175-176).

2.2.1.4. DEAŞ Terör Örgütü Faaliyetleri

DEAŞ terör örgütünün bölgesel boyutta genişlemesi otorite boşluğu, siyasal istikrarsızlık gibi birçok nedene bağlanmıştır. Örgüt yaratılan boşluğu ve kaos ortamını kendi adına iyi değerlendirmiş ve halktan destek sağlamak adına faaliyetler yürütmüştür (Şenol, Erdem ve Erdem, 2016, s.280). Terör oluşumunu geliştiren DEAŞ, radikal selefi gruplara sempati duyan ve İslam anlayışı ile devlet yönetilmesi gerektiğini düşünen birçok kişiyi örgütüne dahil etmiştir. Örgütlenmenin büyümesindeki temel sebeplerden en önemlileri sosyal medya kullanımı ve propaganda faaliyetleri olmuştur. Örgütten belirli kişiler sınır ötesine

gönderilmiş, örgüt ideolojisi ve selefi cihat ile ilgili görüşler paylaşılmıştır. Gerek Avrupa'da gerekse Ortadoğu'da birçok faaliyet sürdürülmüş ve birçok kişi örgüte dahil edilmiştir. Aşırı dinci grupların Kuran'ı yanlış yorumlaması ve yanlış yönlendirme yapılması sebebiyle DEAŞ gibi cihatçı örgütlere ilgi her geçen gün artmıştır. Bu durum sosyal medya üzerinden DEAŞ ve Bağdadi için hayran sayfaların açılmasına kadar gitmiştir. Gelişen teknoloji ve DEAŞ terör örgütünün teknolojiye sağladığı finansman sayesinde propaganda gücü büyümüş ve sınır aşan boyut kazanmıştır. DEAŞ artık sadece Ortadoğu ve Kuzey Afrika coğrafyasında değil batıda da faaliyetlerini hızlandırmıştır (Erdin, 2017, ss.126-127).

DEAŞ terör örgütü, ele geçirdiği kentlerin siyasal altyapısını da değiştirmektedir. Bir kenti ele geçiren DEAŞ, yerel aşiretler ve idarecilerle görüşüp kentin yönetimini onlara bırakarak rasyonel kararlar vermiştir. Kabul eden yöneticilere ise belirli şartlar sunulmaktadır. Bu şartlar, kent içinde DEAŞ simgeleri dışında hiçbir simge bulunmaması, kentteki ahlak kurallarının ve yasaların cihatçıların isteğine uygun şekilde yürürlüğe girmesi olmuştur. Verilen ayrıntıların dışında göze çarpan en önemli faktör, DEAŞ'ın yolsuzluk ve rüşvetten boğulan şehirlerde yönetimi ele alarak halk üzerinde maddi ve manevi sosyal yardımlarda bulunmasıdır. O dönem bu faktör, halkın DEAŞ'a sempati kazanmasını sağlamıştır (İyiat, 2019, s.209).

Bağdadi, DEAŞ'ın amaç ve hedeflerini üç vadede belirlemiştir. Kısa vadede hedef, Sünni-Şii çatışma ortamında sağlanan kaosla yeni bölgeler ele geçirmek ve alınan bölgelerde otoriteyi sağlamlaştırmaktır. Kısa vadede aynı zamanda Şiilere yapılan katliam ve işkencelerle Sünnilerin desteğini alma amacı güdülmüştür. Orta vadede hedef, Suriye ve Irak topraklarında alınan bölgelerin sağlamlaştırılması ve petrol finans gelirlerinin korunması olmuştur. Uzun vadede hedef ise komşu bölgelerdeki Sünni devletlerin ele geçirilerek genişlemeye devam edilmesidir (Friedland, 2014, s.13).

DEAŞ terör örgütü 2014 yılından itibaren Avrupa'da terör eylemlerine devam etmiştir. 2014 ve 2018 yılları arası ölenlerin sayısı 488'i bulurken 1450 kişi yaralanmıştır (Ünsal ve Olçar, 2019, s.131). Aynı zamanda 2014 yılında Musul ele geçirilmiş Türkiye'nin Musul Başkonsolosu ve kırk sekiz kişiyi esir alınmıştır. Yapılan saldırıların büyük bir kısmı DEAŞ tarafından yapılmıştır fakat bir kısmı da örgütlerden bağımsız olarak hareket eden "Yalnız Kurt" adını verdikleri bireylerin gerçekleştirdiği saldırılar olmuştur. Yapılan eylem sayılarındaki artış, Avrupa'nın terörizm konusundaki güvenlik politikalarını değiştirmiştir (Ünsal ve Olçar, 2019, s.131).

Avrupa'da ve Ortadoğu'da yapılan faaliyetler sonucu DEAŞ'a karşı operasyonlar için uluslararası alanda koalisyon kurulmuş ve DEAŞ'ın zayıflatılması hedeflenmiştir. 2014 yılının Eylül ayında 79 devletin katılımıyla "Küresel Koalisyon" kurulmuş ve DEAŞ'ın geriletilmesi hedeflenmiştir (Kurt, 2019, s.143). Koalisyonun, DEAŞ'a karşı yürüttüğü hava operasyonları örgütün imkânlarını bir süre kısıtlamış ve örgüt, Mahmur Kampını kaybetmiştir. Aynı zamanda A.B.D., PYD/YPG üyelerini DEAŞ ile mücadelede kara

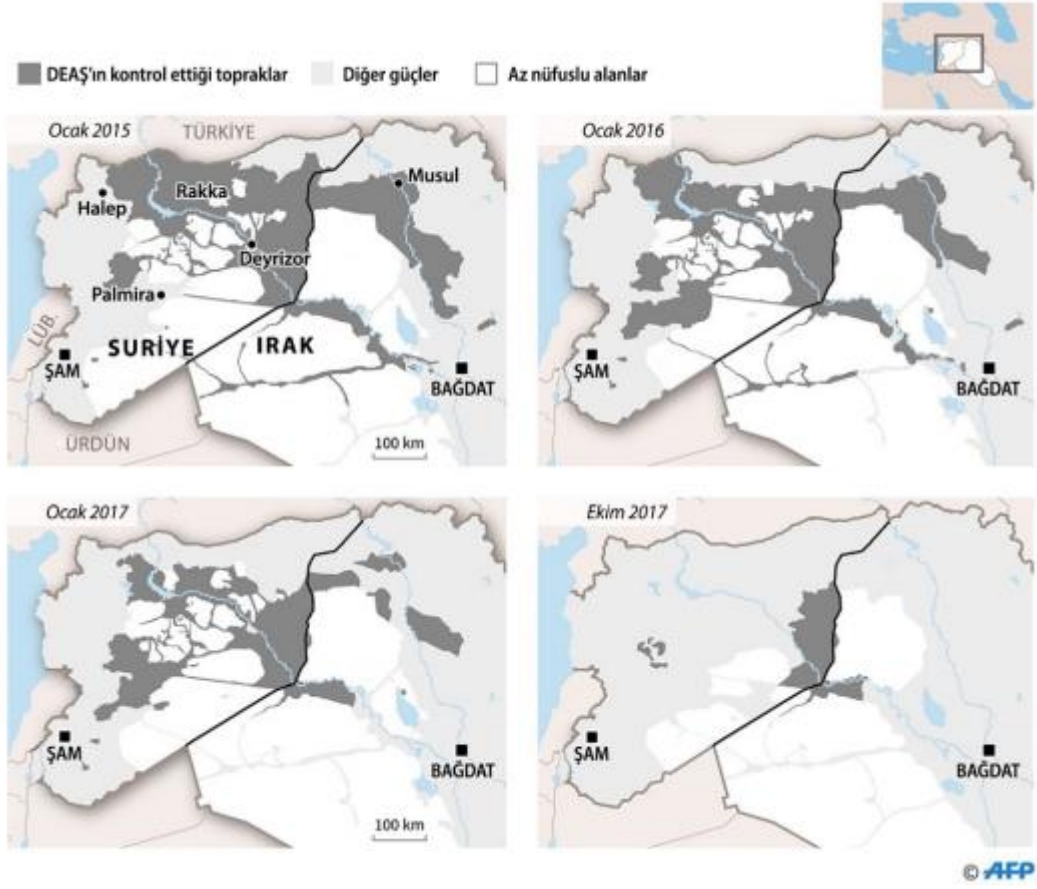
operasyonlarında kullanmış ve Musul Barajı geri alınmıştır. Dönemin A.B.D. Başkanı Obama ise birlikte yürütülen operasyonları işaret ederek, bölgede peşmerge ile birlikte çalışmanın faydalı olacağını ifade etmiştir (Bozkurt, 2019, s.188). Rusya, PYD/YPG örgütünün yapmış olduğu saldırılara göz yummuş ve Esad rejimini desteklemiştir. Türkiye ise bölgede Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) ile ittifak halinde olmuş ve PYD/YPG'nin bölgesel gücü kullanarak sözde Kürt devleti kurmasını engelleme adına çalışmalar yapmıştır. Aynı zamanda DEAŞ ile mücadelede bölgede önemli etken olmuştur (Kadioğlu, 2020, s.2184). 2015 senesinde de faaliyetlerine devam eden DEAŞ, uluslararası koalisyonların hava operasyonları ve Şii yandaşların çatışmaları ile yıpranmaya başlamıştır (Harita.2). Fakat 2015 yılında DEAŞ terör örgütü, Türkiye, A.B.D. ve Avusturalya başta olmak üzere birçok devlette saldırılar organize etmiştir. 5 Aralık 2015 tarihinde A.B.D.'nin Kaliforniya eyaletinin San Bernardino ilçesinde yapılan toplu ateş etme ve bombalama saldırısında on dört kişi öldürülmüş ve yirmi bir kişi yaralanmıştır. 13 Kasım 2015 tarihinde Fransa Paris'te Fransa Stadyumu'na düzenlenen saldırıda yüz otuz kişi öldürülmüş ve üç yüz altmış sekiz kişi yaralanmıştır (Taşdemir, 2020, s.196). DEAŞ terör örgütü Türkiye'de 6 Ocak 2015 tarihinde İstanbul Sultanahmet semtinde canlı bomba saldırısı, 20 Temmuz 2015 tarihinde Şanlıurfa Suruç'ta basın açıklaması sırasında canlı bomba saldırısı, 10 Ekim 2015 tarihinde Ankara'da Ankara Garı civarı canlı bomba saldırısı, 15 Kasım 2015 tarihinde Gaziantep'te canlı bomba saldırısı düzenlemiştir. Saldırılarda yüz kırk beş kişi öldürülmüş ve beş yüz iki kişi ise yaralanmıştır (Sevinç ve Babahanoğlu, 2019, s.982).

2015 senesinde DEAŞ tarafından birçok bölge kaybedilmiştir (Bozkurt, 2019, s.188). DEAŞ terör örgütünün bölge hakimiyetinin zayıflaması ile güç dengeleri değişmiş ve askeri operasyonlar sonucu aldığı mağlubiyet devlet ve hilafet iddialarının zayıflamasına neden olmuştur. Mecburi küçülmeye giden DEAŞ yeni koşullar ve yeni bir dönüşüm içine girmiştir. Uluslararası alanda da DEAŞ'ın zayıfladığı görülmektedir. Dönemin A.B.D. Başkanı Trump'ın Rakka'nın düşmesi ile DEAŞ'ın sonunun geleceğinin ifadesi diğer terör örgütleri için yeni bir kapı anlamına gelmektedir. Bölgesel olarak politika uygulamaya çalışan devletler, siyasi istikrarsızlıktan faydalanarak bölgede etkin konuma gelmeye çalışmakta ve bu sebeple de bölgesel faaliyette olan terör gruplarına destek vermektedir (Yeşiltaş ve Öncel, 2017, s.10).

Yaşanan gelişmelere rağmen DEAŞ terör örgütü saldırılarına birçok ülkede devam etmiştir. 22 Mart 2016 tarihinde Belçika Brüksel Havaalanı ve Brüksel Malbeek Metro İstasyonunda yapılan eş zamanlı saldırıda otuz iki kişi öldürülmüştür. 14 Temmuz 2016 tarihinde Fransa'nın Nice kentinde kamyonla intihar saldırısı düzenlenmiş ve seksen altı kişi öldürülmüş, dört yüz kişi yaralanmıştır. 12 Haziran 2016 tarihinde A.B.D'nin Orlando eyaletinde gece kulübüne düzenlenen saldırıda kırk dokuz kişi, 19 Aralık 2016 tarihinde Berlin'de intihar eylemcisinin kamyonla pazar alanına girmesi sonucu on iki kişi, 14 Ocak 2016 tarihinde Endonezya'nın Cakarta ilinde bombalı saldırılarda dört kişi, 22 Mart 2017 tarihinde Londra'da meydana gelen saldırıda yedi kişi terörün kurbanı olmuştur (Taşdemir, 2020, s.196). DEAŞ terör örgütü Türkiye'de 12 Ocak 2016 tarihinde İstanbul

İstiklal Caddesi'nde canlı bomba saldırısı sonucu on bir kişi öldürülmüş ve on beş kişi yaralanmıştır. 19 Mart 2016 tarihinde İstanbul Sultanahmet'te canlı bomba saldırısında beş kişi öldürülmüş ve otuz altı kişi yaralanmıştır. 1 Mayıs 2016 tarihinde Gaziantep'te bombalı aracın patlaması sonucu iki kişi ölmüş ve yirmi üç kişi yaralanmış, 28 Haziran 2016 tarihinde İstanbul Atatürk Havalimanı'nda silahlı ve bombalı saldırı sonucu kırk beş kişi ölmüş ve iki yüz otuz altı kişi yaralanmıştır. 20 Ağustos 2016 tarihinde Gaziantep'te canlı bomba saldırısında elli yedi kişi ölmüş ve altmış yedi kişi yaralanmıştır (Sevinç ve Babahanoğlu, 2019, s.982). 1 Ocak 2017 tarihinde İstanbul'da gece kulübü olan Reina'ya yapılan silahlı saldırıda otuz dokuz kişi öldürülmüş ve yetmiş kişi yaralanmıştır (Taşdemir, 2020, s.196).

Uluslararası alanda DEAŞ'a yönelik kurulan koalisyon operasyonları ile Suriye ve Irak'ta büyük toprak kayıpları veren DEAŞ, petrol kaynakları ve insan popülasyonunu kaybetmiş, çöl kesimine veya yeraltına çekilmiştir. 27 Ekim 2019 tarihinde Ebubekir el Bağdadi'nin hava operasyonu sonucu öldürülmesi ve diğer yönetici kadrolara vurulan darbeler örgütü ciddi olarak etkilemiştir. Örgüt, ekonomik ve siyasi olarak güç kaybetmiştir (Yaşa ve Yılmaz, 2020, s.123). Ebubekir el Bağdadi'nin öldürülmesiyle birlikte örgütün başına Ebu İbrahim Haşimi Kureyşi (Abdullah Kardaş) geçmiştir. Kureyşi ile birlikte DEAŞ, 2019 yılından itibaren çöl bölgelerinde faaliyet göstererek örgütün yeniden yapılandırılması için çalışmalar başlatmıştır. Hapishanelerde bulunan örgüt elemanlarının kaçırılma girişimleri ve hapishanelere yapılan saldırılar ile terör örgütünün elemanlarının motivasyonları yüksek tutulmaya çalışılmıştır. 3 Şubat 2022 tarihinde A.B.D'nin hava operasyonu sonucu Ebu İbrahim Haşimi Kureyşi öldürülmüştür (SETA, 2022).

Harita 2. 2015-2017 yılları arası DEAŞ terör örgütünün bölge grafiği (AFP, akt. Yeşiltaş ve Öncel, 2017, s.9)

2.2.2. DEAŞ Terör Örgütünün Dini Motivasyonunun İncelenmesi

Dini motifli terörizm, aşırı dindar grupların davalarının kutsallığına ve doğruluğuna inanç ile uyguladıkları siyasal şiddettir. Dini motifli terörizmde davalar yalnızca haklı değil, kutsal sayılmaktadır. Aşırıcilık belirli zamanlar öyle bir noktaya gelir ki bazı köktendinciler, diğer inançlara ve iddialara küfür olarak yaklaşmaktadır (Martin, 2017, ss.184-185). DEAŞ'ın ortaya çıkışını anlamak ve yorumlamak için tarihsel süreci iyi anlamak gerekmektedir. DEAŞ'ın ortaya çıkışında Selefi hareketler kadar Suudi Arabistan'ın kuruluş aşamasındaki dinamikleri de iyi anlamak gerekmektedir.

Cihat, “yechedü”, “cehede”, “cühden” ve “cehden” kökünden türemiştir. Kökü “cehd” ve “cühd” olan cihat, her türlü gayreti göstermek anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle kötülüklerden korunmak için her türlü çabayı sarf etmek anlamına gelir (Ezheri, 1956, s.458, İbn Manzur, 1955, ss.133-134, akt. Karadeniz, 2016, s.151). Cihat, Allah'ın (c.c) kullarına vermiş olduğu bedeni ve kuvveti Allah yolunda kullanmak ve o uğurda feda etmeyi ifade etmektedir (İbn Kayyum, 1992, ss.9-11, akt. Karadeniz, 2016, s.152). Türk Dil Kurumu'na göre ise cihat, din uğruna yapılan savaş anlamını taşımaktadır (TDK Sözlüğü, erişim: 10.03. 2022). Bilinmektedir ki Müslümanlık dininin bildirilmesinde asıl olan öncelikler öğüt, nasihat, bilgelik olmuş ve bu unsurlar ile davet gerçekleşmiştir. Mekke

döneminde verilen haber bu niteliği taşımıştır. Cihat ise Medine döneminde yaşanan durumlar uyarınca vaz edilmiştir. Bu sebeple esas değil, geçici nitelik taşımıştır (Öztürk, 2016, s.27). Kur'an'ın tefsirini ve hadislerin yorumlanmasını yapan âlimler cihadın, bireyin kendi nefsiyle, şeytanla ve kafirlerle ettiği mücadeleye karşılık bir terim olduğuna ve dar çerçevede "ehl-i küfre (inançsızlara) karşı savaşmak" anlamına da geldiğini ifade etmişlerdir. Cihat, Kur'an metinlerinde "iki grup arasındaki silahlı çatışma" olarak anlamlandırılan "harb" ve "kital" kavramlarıyla eşdeğer nitelik kazanmıştır (Ünsal, 2020, ss.263-264). Kur'an'da geçen harb kelimesi savaş anlamındadır. Fakat savaşta ele geçirilen "ganimet" de harb olarak adlandırılmaktadır. Kital kavramı ise öldürmek veya boyun eğdirmek anlamındadır (Ünsal, 2020, ss.264-265). "Darü'l-harp" kavramı ise Müslüman olmayan devletlere karşı savaş anlamını taşımaktadır (İslam Ansiklopedisi, 2022). İslam dünyası içinde aşırıcılığa kaçan bazı gruplar kendi mezhep düşüncelerine uymayan kişilere de cihat ilan etmiştir. Bu insanları veya grupları da İslam dininden çıkmış "mürted" olarak görmüş ve dinin esasları doğrultusunda kafirliğine "tekfir" hüküm vermiştir (Öz, 2017, s.83, İslam Ansiklopedisi, 2022).

Selef kavramı, "önce gelmek, geçmişte kalmak" anlamlarını taşımaktadır. İslam tarihinde önemli bir terim olan "Selef", Hz. Muhammed (s.a.v.)'in yol arkadaşı olan sahabeleri ve sahabelerden sonra gelen nesil için kullanılmıştır. Bu bağlamda İslam düşüncesi içinde sahabelerin görüşlerine bağlılığını gösteren birey "Selefi", sahabelerin görüşlerine bağlılığı temsil eden düşünce ise "Selefilik" diye tanımlanmıştır. Fakat İslami tarihte bazı bireyler ve gruplar, "Selefilik" düşüncesini dinsel ve hukuksal olarak yaşamlarının merkezine yerleştirmiş ve yöntemsel bir esas haline getirmiştir (Koca, 2015, s.16). Selefilik, dinin anlaşılmasının, yorumlanmasının Hz.Muhammed'in hayatta olduğu Asr-ı saadet döneminde ve selefler tarafından gerçekleştirildiğini ve bu konuların yorumlanmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Aksi bir yorumlamanın delile dayanmayan inanç ve ibadet "bidat" çıkarmak olacağını ifade etmişlerdir (İslam Ansiklopedisi, 2022, Abubaker, 2020, s.101).

Selefilik kavramsallaşmasına yapan kişi ise İbn Teymiyye'dir (Taştekin, 2017, s.29). İbn Teymiyye, felsefeciler, kelamcılar ve Şiiler ile mücadeleye girmiştir. Girdiği mücadelenin en önemli noktası ise dağınık olarak var olmuş Selefi düşünceye yeni bir canlılık kazandırarak fetret dönemine sokmuştur (Biçer, 2015, s.5). İbn Teymiyye, Selefilik düşüncesini muhafazakâr bir düşünce tarzı olmaktan çıkarmış İslam düşüncesi çerçevesinde sistematik bir bütünlüğün hâkim olduğu "nazariye" haline getirmiştir. İbn Teymiyye, Selefilik tasavvuf ve felsefe alanlarının karşısında alternatif bir hale getirmiştir. İbn Teymiyye, selefi düşüncenin din yorumlanmasında aklın yerine Kitap ve Sünnet'in kullanılmasını gerektiğini, selefi yolun Allah (c.c) hakkında kötü konuşmamak, sahabelerin yolunu takip etmek ve bilime tabi olmaktan geçtiğini vurgulamıştır (İbn Teymiyye, 1404, akt. Koca, 2015, s.20). Selefilik sistematik hal alarak nazariye haline gelmesinin sağlandığı bu dönem Muhammed bi Abdulvehhab'a kadar devam etmiştir (Koca, 2015, s.20).

Vehhabiliğin kurucusu olan Muhammed bin Abdulvehhab, Riyad'dan Medine'ye kadar olan bir bölüm toprakları hicret alanına dönüştürmüştür. Vehhabiliğin fikri temellerini Kuran ve hadisler oluşturmuştur. Vehhabilik, kıyasa ve akli delillere yer vermeyen Hambeli mezhebi ve İbn Teymiyye'nin fetvaları ile şekillenmiştir (Taştekin, 2017, s.29). Abdulvehhab ile Selefilik siyasallaşmış ve devlet mezhebine evrilmiştir (Biçer, 2015, s.5). Vehhabilik, Necd Bedeviliğine has bir yapı olmuştur (Taştekin, 2017, s.29). Muhammed bin Abdulvehhab, Vehhabilik' te Allah'ın birliğinin kabul edilmesinin sadece fikre dayanmamasını, kullarında kendi yaptıklarıyla Allah'ın bir olduğunun göstermesi gerektiğini savunmuştur. Bu görüşü (ameli tevhid) prensip haline getirmiştir. Bu tevhidi gerçekleştirmeyenler için kâfir betimlemesi yapmış ve canları ile mallarının helal olduğunu dile getirmiştir. Allah'a yakın olmak için araya aracı (tevessül) koymanın küfür olduğunu vurgulayan Abdulvehhab, şefaatin sadece Allah'a olması gerektiğini ifade etmiştir (Crawford, 1980, akt. Koca, 2015, s.21). Muhammed bin Abdulvehhab, diğer Ehl-i Sünnet mezhepleri bidat, şirk ve küfürle itham etmiş ve kendilerinden olmayanlara cihat ilan etmelerini vurgulamış ve onları tekfir etmiştir (Tığlıoğlu, 2021, ss.212-215). 1800lü yıllarda Vehhabiler, Necd'den Irak'a ve Kerbela'ya Şiilere özgü "aşura gününde" baskın düzenlemiş, binlerce kişiyi öldürmüşler ve türbeleri yıkmışlardır. DEAŞ'ta türbe yıkımlarını döneminde gerçekleştirmiştir (Erdoğan, 2014, s.8). Arabistan merkezli Suud ailesini ele geçiren ve statü kazanan Vehhabiler, ideolojik temelli devletlerini kurmuşlardır. Osmanlı topraklarında bağımsızlıklarını ilan etmiş ve selefi anlayışın temellerini ortaya koymuşlardır. Vehhabiliği politika olarak belirleyen İbn Suud'un Müslümanlara olan yaklaşımı "Eğer siz İngilizler, kızlarınızı karım olsun diye bana önerseniz kabul ederdim. Fakat Mekke Şerifi'nin veya Mekkelilerden ve diğer Müslümanlardan müşrik saydıklarımızın kızlarını alamam. Hıristiyanların kestiği hayvanların etlerini sorgusuz sualsiz yerim" açıklamasıyla anlaşılmaktadır. Aynı zamanda İbn Suud, 1.Dünya Savaşı esnasında Osmanlı'nın ittifak teklifini reddetmiş ve İngilizlerle ittifak içinde olmuştur (Biçer, 2015, s.5).

1970'li yıllarda ortaya çıkan "kılıç cihadı" ya da "cihatçı hareket" ideolojisi görüldüğü üzere yeni bir kavram değildir. Bu ideoloji, sapkın bir köktendinci düşünce okulunun aşırıcılığı ile varılan son nokta olmuştur. 1970'li yılların sonuna doğru gerçekleşen aşırıcılığın ismi sözde "Selefilik" olarak anılmaya başlanmıştır (Chaliand ve Blin, 2016, s.318). Arap ülkelerinin dini yeterince koruyamadığını ve İslam kurallarını yerine getirmediğini ifade eden Selefiler, İslam'ın saf haline dönmesini istemekte ve bu yolda cihat yapılması gerektiğini desteklemişlerdir (Abubaker, 2019, s.140). DEAŞ terör örgütünün liderlerinden Ebu Bekir el Bağdadi, 2014 senesinde Musul'u işgal ettiği gibi halifelliğini ilan etmiştir. Fırat ve Dicle nehri arasındaki hattı kontrol altına alan DEAŞ, Selefi cihatçılarla beraber bölgeyi "hicret yurdu" olarak belirlemiştir. DEAŞ'ın hicret için gerçekleştirdiği çağrısı ise Arabistan'ın Necd bölgesindeki Vehhabi çıkışına yakın bir şekilde olmuştur.

DEAŞ terör örgütünün, Musul'u işgal etmesiyle birlikte on altı maddelik bir bildiri yayınlamıştır. Bildirinin birkaç maddesi şu şekildedir;

- Müslüman olan kişiler beş vakit namazını camide kılacaktır.
- “Dinsiz kurumlar” adına görev yapmış polis veya asker gibi kişiler tövbe edecektir. Etmezler ise idamla cezalandırılacaktır.
- Şehirde ölümler ile ilgili yapılan türbeler, anıtlar ve mozoleler yıkılacaktır.
- Musul ve Musul çevresinde aşiret reislerinin, düşman olarak belirlenen kişilerle işbirliği yapması kesinlikle yasaktır.
- Sigara, alkol ve uyuşturucu yasaklanmıştır.
- DEAŞ organizasyonları dışında toplantı ve gösterilerin tamamı yasaklanmıştır.
- DEAŞ güçleri dışında silah taşımak yasaktır (Sabah, 2014).

Cihadi Selefilik merkezine alan DEAŞ'ın vermiş olduğu bildiri, ideolojik kodları ile de örtüşmektedir. DEAŞ'ın ideolojik görüşlerini sıralamak gerekirse:

- Her türlü şirk ortadan kaldırılmalıdır.
- Şiiler ve Rafiziler şirk ve ridde (Müslümanın İslam dininden çıkması) toplumdur.
- Temel hedef Haricilik ve Mürcie'dir.
- Allah'ın indirdiklerine inanmayanlar kafir olarak tanımlanır.
- Haşimi, Allavi, Hizbü-l Mutlak gibi siyasallaşan gruplar, kafir ve mürteddir.
- Batı dünyası ile işbirliğinde olanlar kafirdir.
- Endülüs Devleti'nin yıkılması ile beraber İslam devletlerinin kurtulması için cihat farzdır.
- Mevcut İslam devletlerindeki yöneticiler mürted ve kafirdir fakat halkı değildir.
- Mevcut İslam devletlerinin ordusuyla mücadele etmek, Gayrimüslimlerle olan mücadeleden daha vaciptir.
- Diğer İslam grupları tek çatı altında toplanamadığı için isyancı nitelik taşımaktadır (Baharçipek ve Yıldırım, 2021, s.320).

Sözde İslam hilafeti kurmak ve Müslümanları tek bir çatı altında toplamak isteyen DEAŞ terör örgütü, gerçekleştireceği çatışma ortamı ile beraber şariat kanunlarının uygulanacağı sözde resmi bir devlet kurmayı amaçlamıştır. Bu hedefte faaliyetlerini sürdüren DEAŞ, Şii ve Sünni çatışmasını sağlayacak bir ortam yaratmak istemektedir. Şiilerin katledilmesini azmettirerek mezhep çatışmasını sağlamak ve Sünni Müslümanları örgüte kazandırmak isteyen DEAŞ, Selefî anlayış çerçevesinde Şii anlayışı birçok yönden eleştirmiştir (Erdoğan ve Deligöz, 2015, Yöner, 2013, s.200). Örgüt, coğrafyadaki büyüme amacını gerçekleştirmek ve faaliyetlerin bu yönde uygulanması için “Baki ve Genişleyen” (Bâkiyyetün ve Tetemedded) sloganını kullanmıştır (Türkoğlu, 2017, ss.166-167).

2.2.3. DEAŞ Terör Örgütünün Amacı ve Temel Yapılanması

TARİH	ÖRGÜTÜN ADI	YÖNETİCİSİ	BAĞLI OLDUĞU ÖRGÜT	BAĞLI ODUĞU ÜLKE
1999	Cemaat el Tevhid vel Cihad	Ebu Musab el Zerkavi	El Kaide	Afganistan-Irak
Ekim 2004	Tanzim Kaidat el cihat fi Bilad el Rafidayn	Ebu Musab el Zerkavi	El Kaide	Irak
Ocak 2006	Mücahidin Şura Konseyi	Ebu Musab el Zerkavi	El Kaide	Irak
Haziran 2006	Mücahidin Şura Konseyi	Ebu Musab el Zerkavi	El Kaide	Irak
Ekim 2006	Irak Sözde İslam Devleti	Ebu Hamza el Muhacir-Ebu Ömer El Bağdadi	El Kaide	Irak
2010	Irak Sözde İslam Devleti	Ebubekir el Bağdadi	El Kaide	Irak
2013	Irak ve Şam Sözde İslam Devleti	Ebubekir el Bağdadi	-	Irak ve Suriye
Temmuz 2014	Sözde İslam Devleti	Ebubekir el Bağdadi	-	Irak ve Suriye
2019	Sözde İslam Devleti	Ebu İbrahim el Haşimi el Kureysi	-	Irak ve Suriye
2022	Sözde İslam Devleti	?	-	Irak ve Suriye

Tablo 1. Örgütün ortaya çıkışı ve değişim süreci (İçişleri Bakanlığı, 2017c, s.8, Yaşa ve Yılmaz, 2020, s.123, SETA, 2022)

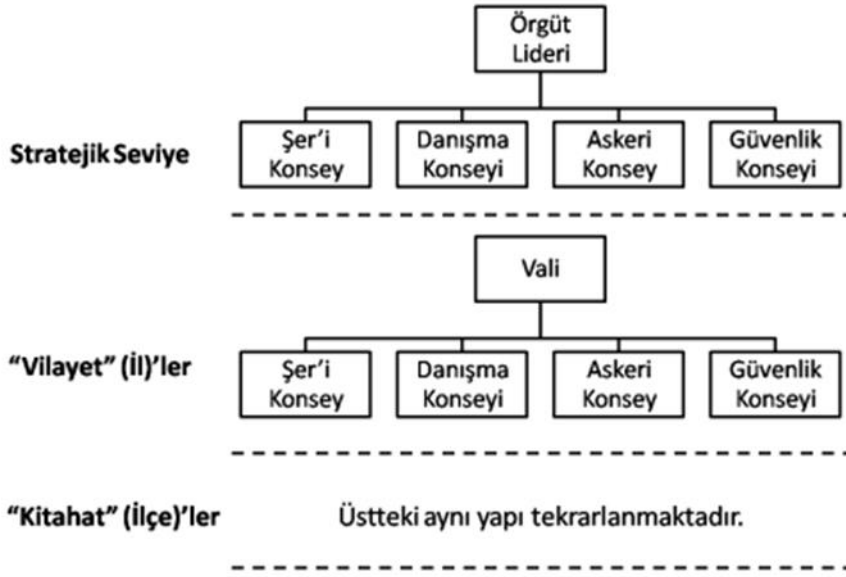
DEAŞ, İslam düşüncesinin ilk temsilcilerinin yaşam tarzı olan Selefi düşünceyi referans olarak belirleyen (Abubaker, 2020, s.110) terör örgütü olup, amacı sözde hilafete dayanan bir devlet kurmaktır (Yeşiltaş ve Öncel, 2017, s.7). Bu fikir ile birlikte bölgede yaşanan siyasi istikrarsızlık ve devlet, millet inşa sürecinin başarısızlığı, DEAŞ'ın gelişimine zemin hazırlamıştır (Ayhan ve Çifçi, 2018, s.21). S.S.C.B.'nin Afganistan işgali ile başlayan zemin ortamı "cihat" kavramını ön plana çıkarmıştır. Zerkavi'nin El-Kaide terör örgütünde alt

kademede başlayan süreci, Ebubekir el Bağdadi ile 2014'lerde "Sözde İslam Devleti"'ne kadar devam etmiştir (Tablo.1).

BM Güvenlik Konseyi 2170 sayılı DEAŞ Kararına göre örgüt üç temel yapıdan oluşmaktadır. Örgütün çekirdek kadrosu olan yönetici grup, örgütün idari ve askeri işlerinden sorumlu olan grup ve çoğunluğu yabancı ülkeden gelen saha grubudur (BM Güvenlik Konseyi Raporu, 2014). Örgütün yönetici kadrosu çoğunluklu olarak Iraklı kişilerdir. İdari ve askeri işlerden oluşun grubun çoğunluğu yine Iraklılardan oluşmaktadır. Fakat Suriyeliler de gruba sonradan dahil olmuşlardır. Saha grubu ise yüzde sekseni diğer ülkelerden gelen teröristlerden oluşmaktadır. Üçüncü grup DEAŞ terör örgütünün silahlı gücünün tamamına yakınıni oluşturmaktadır (Şenol, Erdem ve Erdem, 2016, s.280).

DEAŞ terör örgütünün önemli üç unsuru bulunmaktadır. Üç unsur dışında Lister 2014'teki çalışmasında örgütün yapısını sekiz alt konseyden oluştuğunu ifade etmiştir. sekiz alt konseyi bulunmaktadır. Liderlik, Askeri, Mali, Adalet, İstihbarat, Militan Destekleme ve Güvenlik ve Medya Konseyleridir. Liderlik Konseyi, DEAŞ'ın yönetici grubunu temsil etmektedir. Kararların alınması ve faaliyete geçirilmesi görevini yürütür. Askeri Konsey, askeri organizasyonları ve eylemleri koordine etmekte ve taktiksel açımları yürütmektedir. Mali Konsey, örgütün maddi ihtiyaçlarını belirlemektedir. Aynı zamanda ihtiyaçlar doğrultusunda kaynak bulup, bu kaynakları koordine görevi yürütür. Adalet Konseyi, halifeliğin ilan edildiği bölgelerdeki şariat ve hukuki işlerden sorumludur. İstihbarat Konseyi, istihbarat teşkilatlanmasını ifade etmektedir. Yönetici kadrolara stratejik bilgi getirme ve taktik sağlama görevi yürütmektedir. Militan Destekleme Konseyi, teröristlerin lojistik gereksinimlerini karşılamak ve koordine edilmesinden sorumludur. Güvenlik Konseyi, örgütün yönetim kadrosunun ve halifeliğin ilan edildiği bölgelerin güvenliğinin sağlanması görevini üstlenmiştir. Medya Konseyi ise propaganda ve algı yönetimi faaliyetlerinden sorumludur (Bozkurt, 2019, s.198, Şekil.3). DEAŞ terör örgütünün diğer terör gruplarından farklı bir yapıda olduğu görülmektedir. Elde etmiş olduğu bütün kaynakları kontrol altında tutan ve kaynakları örgüt içinde yönlendiren bürokratik bir yapıya sahiptir (Lister, 2014, s.21).

2.2.4. DEAŞ Terör Örgütünün Liderlik Kadrosu

Şekil 2. Örgütün teşkilat şeması (Erdoğan ve Deligöz, 2015, s.10)

Ebu Musab el Zerkavi'nin liderliğinde kurulan DEAŞ terör örgütüne Zerkavi'nin öldürülmesiyle beraber sırasıyla Ebu Eyyub El-Mısri (El-Muhacır), Ebu Ömer el Bağdadi, Ebubekir el Bağdadi ve Ebu İbrahim Haşimi Kureysi (Abdullah Kardeş) liderlik etmiştir (Tablo.1). Fakat DEAŞ terör örgütünün yükseliş dönemi Ebu Bekir El Bağdadi ile olmuştur (Şenol, Erdem ve Erdem, 2016, s.279).

Basit bir terör örgütünün aksine sıkı bir bürokrasi ile idare edilen DEAŞ'ta, ele geçirilen bölgeler, "vilayet" yapılanmasına sokulmuştur. Vilayetler ise valiler tarafından idare edilmektedir. Yerel halkın desteğini kazanmaya yönelik teşkilatlanan DEAŞ, "Hisbah" adında ahlak polisi ile birçok konuda denetim gerçekleştirmektedir. Sulh ve Şeriat mahkemeleri ile davalar yürütülmekte ve şeriat kanunlarınca hükümler verilmektedir (Şekil.2).

DEAŞ'ın alanlarından sorumlu sözde bakanların yer aldığı kabine bulunmaktadır (Tablo.2). Yönetim kadrosunun büyük bir kısmı Irak eski Baas Partisi mensubu üyelerdir. DEAŞ'ın döneminin sözde kabinesinin yeteneği ve başarısı (Erdoğan ve Deligöz, 2015, s.12) ile Bağdadi, terör örgütünü bölgesel olarak güç haline getirmiştir.

Adı	Kod Adı	Görevi
Şevket Hazem el-Ferhat	Ebu Abdul Kadr	Genel idare “bakanı”
Nasser el-Din Allah Ebu Süleyman	Ebu Süleyman	Savaş “bakanı”
Abdul Vahid Kutnayer Ahmed	Ebu Ali,	Genel güvenlikten sorumlu “bakan”
Muafak Mustafa Muhammed el-Karmuş	Ebu Salah	Ekonomi “bakanı”
Muhammed Hamid el-Duleymi	Ebu Hacer El-Esefi	Genel koordinasyondan sorumlu “bakan”
Abdullah Ahmed el-Meşedani	Ebu Hassem	Yabancı savaşçıların nakli, ağırlanması, intihar bombacıların nakli ve patlayıcı madde tedarikinden sorumlu “bakan”
Auf Abdal Rahman el-Arifi	Ebu Saci	Sosyal hizmetler” bakanı”
Farez Riyad el-Naimi	Ebu-Şima	Silah “bakanı”
Hayri Ebed Mahmud el-Taey	Ebu Kifah	Geliştirilmiş patlayıcı maddelerden ve buna yönelik operasyonlardan sorumlu “bakan”
Abdulrahman el-Afari	Ebu-Suca	Şehit ve yakınları ile ilgili faaliyetlerden sorumludur
Beşer İsmail el-Hamdani	Ebu-Muhammed	Tutuklulardan ve gözaltındakilerden sorumlu “bakan”

Tablo 2. DEAŞ Ebu Bekir el-Bağdadi dönemi sözde kabine üyeleri (The Telegraph, 2014, akt. Erdoğan ve Deligöz, 2015, s.12)

2.2.5. DEAŞ Terör Örgütünün Sınırşan Boyutu

Küreselleşme, iletişim ve ulaşım teknolojisinin sağladığı fırsatlar sayesinde neo-liberal kapitalizmin genişlemesi, yerel ve bölgesel birimlerin küresel sistem ile birleşmesi ve bu değişime direnme yeteneklerini temsil eder (Lewellen, 2002, s.7-11, akt. Altan ve Arslan, 2016, s.75). Küreselleşme kavramının, Soğuk Savaş’ın bitmesiyle beraber güvenlik tehditlerinde değişime yol açtığı ifade edilebilmektedir. Yeni güvenlik algulamalarının geliştiği, güvenlik algulamalarının birey, ulusal ve küresel odaklı olduğu söylenebilir. Uluslararası boyutta ticari faaliyetlerin ve ticari malların hareket alanındaki genişleme, yasadışı ticaretin kontrolünü de imkânsız hale getirmiştir (Wright, 2006, s.73, akt. Yıldız, 2020, s.277). Bu imkânsızlık, sınırları ortadan kaldırarak küresel çapta yasal olmayan ticaretleri aktif hale getirmiştir. Küresel düzeyde olan yasal olmayan faaliyetler, kimi bireyleri veya grupları kazanan konumuna getirirken, kimileri için küreselleşmenin yıkıcı etkisi olmuştur. Dünyanın birçok yerinde düzensizlik ve usulsüzlüğün büyük çaptaki etkisi görülmektedir. Bu etkilerin sonucu olarak da fırsatların eşitsizliği ve mali durumdaki orantısızlık artış göstermiş, bireyler organize suç şebekelerine yönelmiştir (Williams, 2012, akt. Yıldız, 2020, s.278).

Dolandırıcılık ve hırsızlık gibi sıradan suçlarda artış görülmesine rağmen asıl sorun küreselleşmenin organize suça kazandırdığı sınırşan boyutudur. Sınırşan organize

suçların başlıca faaliyeti, uyuşturucu kaçakçılığı olmuştur. Uyuşturucuya ek olarak insan, silah kaçakçılığı eklenmiştir. Organize suç örgütlerinin sınıraşan boyut kazanması, uyuşturucu piyasasındaki genişlemelere, iç savaş ve ayrılıkçı hareketlerdeki artışa, insan kaçakçılığı, yasadışı göç gibi konulardaki büyümeye ve cinayet gibi adli vakaların çoğalmasına neden olmuştur (Altan ve Arslan, 2016, ss.79-82). Değnilmesi gereken bir diğer husus ise sınıraşan organize suç örgütleri ve terör örgütleri ilişkisidir. Bu ilişki üzerinde fikir birliği sağlanan konular mevcuttur. Terör örgütlerinin bir kısmının devlet destekli olduğu düşünöldüğü ve araştırıldığından dolayı, devlet desteklerinin azaldığı görölmektedir. Terör örgütleri, desteğın azalması ile silah temini ve mali destek amaçlı suç örgütleri ile ilişki kurduğı söylenmektedir (Hutchinson ve O'Malley, 2007, ss. 1095-1107, akt. Öz Yıldız, 2013, s.41). Geleneksel ve hiyerarşi bakımından katı görünümde olan birkaç terör örgütünün, mali destek sağlamak amacıyla banka soygunu, sahtecilik ve şantaj gibi uzmanlık gerektiren konularda suç örgütleriyle ilişkili olduğu ve terör örgütleri içinde bu organizasyonları yürütecek görevliler tayin edildiğı gözlenmiştir (Toros ve Mavelli, 2013, s.76, akt. Öz Yıldız, 2013, s.41). Bazı terör örgütlerinin, kendi içinde organize suç örgütü kurup, uyuşturucu ve silah gibi kaçakçılıkları bu örgütler üzerinden yaptığı söylenmektedir (Öz Yıldız, 2013, s.42).

DEAŞ gibi dini motivasyonlu terör örgütleri, uluslararası yapının çoğuna meydan okumuştur. 2014 tarihinde hilafetin ilanı ile birlikte 2014-2018 yılları arası bütün dünyayı kapsayan terör faaliyetlerinin genişliğı, DEAŞ'ın sınıraşan güvenlik sorunu haline geldiğinin en önemli kanıtıdır (Tablo.3). El Kaide ve DEAŞ gibi örgütler, uluslararası çapta yapılan eylemleri motive etmek amacıyla coğrafi olarak geniş bir alana yayılmıştır. Eğitim kamplarında eğitilmiş ve dini olarak motive edilen küçük hücre ağıları yaratılmıştır. Küçük hücre ağıları birçok devlete yayılmış ve faaliyetleri yıkıcı sonuçlar doğurmuştur. DEAŞ, Müslüman camiası genelinde birçok sempatzanı bulunan sınıraşan bir terör örgütüdür.

	2014			2015			2016			2017			2018		
	Saldırı Sayısı	Hayatını kaybedenler	Yaralılar	Saldırı Sayısı	Hayatını kaybedenler	Yaralılar	Saldırı Sayısı	Hayatını kaybedenler	Yaralılar	Saldırı Sayısı	Hayatını kaybedenler	Yaralılar	Saldırı Sayısı	Hayatını kaybedenler	Yaralılar
Almanya				3	1	2	10	15	78	6	3	7	1	1	0
Fransa	3	1	25	15	148	379	13	89	220	13	6	22	3	6	19
İngiltere	1	0	1	2	1	3	5	3	10	9	36	232			
Belçika	1	4	0				6	35	229	2	0	2	1	3	2
Norveç	1	0	1												
İtalya				2	12	1				3	0	5			
Danimarka				3	2	6	1	0	3						
Avusturya				2	4	34	1	0	1	1	2	0	1	0	1
İrlanda				1	1	0									
İsveç							2	2	0	3	5	16			
İspanya										4	16	142			
Finlandiya										1	2	6			
Hollanda													1	0	3
TOPLAM	6	5	27	28	169	425	38	144	541	42	70	432	7	10	25

Tablo 3. 2014-2018 yılları arası DEAŞ terör örgütünün Avrupa’da gerçekleştirdiği eylemler (Ünsal ve Olçar, 2019, s.132)

Bu doğrultuda iki ana hedefi bulunmaktadır. Dünya genelinde aşırılık yanlısı Müslümanları kendi ağılarına bağlamak ve Gayrimüslim etkileri İslami coğrafyalardan uzaklaştırmaktır. Bu hedefler doğrultusunda terör örgütü üyeleri, internet, cep telefonu, e-posta gibi teknolojileri kullanarak iletişim kurmaktadır. Örgütün internet ağı üzerinden yapmış olduğu yayınlar ve fetvalardan etkilenen ve kendiliğinden radikalleşen bir grup bulunmaktadır. “Yalnız Kurt” olarak belirtilen bu kişiler, terör örgütüne direk bağlı olamamakla birlikte gerçekleştirdikleri eylemleri terör örgütü adına işlediklerini ilan etmişlerdir. Aralık 2015 tarihinde A.B.D Kaliforniya’da bir sağlık kurumuna gerçekleştirilen saldırıyı evli bir çift üslenmiştir. Çift terör örgütü üyesi değil sempatizanıdır (Kurt, 2019, ss.146-147).

Devletlerdeki istikrarsızlık ve devletler arası güvensizlik ortamından faydalanan DEAŞ, Ortadoğu ve Kuzey Afrika devletlerinin birçoğunda faaliyet göstermiştir. Örgüte sadece Ortadoğu’dan değil Kuzey Afrika’dan da yüksek sayıda yabancı terörist savaşçı (YTS) katılmıştır. Örnek olarak Tunus’tan altı bin, Fas’tan bin altı yüz yirmi üç kişi katılmıştır. Irak ve Suriye’den sonra 2014 yılında Libya’da da etki gösteren örgüt, sırasıyla Tunus ve Yemen’de de varlığını sürdürmüştür. 2015’in Mart ayında DEAŞ’a bağlılığını bildiren Boko Haram örgütü lideri Ebubekir Shekau ile birlikte DEAŞ, Afrika’ya da erişim sağlamıştır. Aynı zamanda El-Kaide’nin de Afrika’da etkinliğini sürdürdüğü düşünülürse iki örgüt sıkı bir mücadeleye girmiştir. Mısır’da faaliyet gösteren Ensar Beyt el-Makdis örgütü ve Boko Haram örgütü başta olmak üzere Libya’dan Filipinler’den, Endonezya’dan ve Orta Asya’dan birçok örgüt bağlılığını bildirmiştir. DEAŞ, ulaştığı sınırla ciddi bir network’e sahip olmuş, El-Kaide ile kolayca yarışabilir bir konuma gelmiştir (Sönmez, 2019, ss.142-

143). DEAŞ'ı diğer terör örgütlerinden ayıran en önemli nokta bölgeselleşme olmuştur. Devletleri istikrarsızlaştırma yolunu kullanan El-Kaide'nin aksi bir yol izleyen DEAŞ, devlet kurma ideasında olmuştur. DEAŞ'ın en güçlü olduğu dönemlerden olan 2014 yılında Irak'ta altı buçuk milyon insanı ve yaklaşık altmış bin kilometre kare alanı kontrol eden DEAŞ, Suriye'de üç buçuk milyon insanı ve yaklaşık elli bin kilometre kare alanı kontrol etmiştir. 2017 senesine kadar geçen süre içinde de Mısır, Libya, Nijerya ve Afganistan'da da sekiz bin kilometre kare alan sahibi olmuş ve beş yüz bin insanı kontrol etmiştir (Dobbins ve Jones, 2017, s.57, akt. Taşdemir, 2020, s.198).

Küresel terör örgütü olgusunun en açık örneği olan DEAŞ terör örgütü, bölgeselleşme sonucu sahip olduğu petrol yatakları sayesinde dünyanın en zengin terör örgütlerinden sayılabilmektedir. Küreselleşmenin avantajlarını iyi değerlendiren DEAŞ, dünyanın her yerinden binlerce insana ulaşmış ve tarafına çekmiştir. Teknolojik gelişmeleri iyi değerlendiren DEAŞ terör örgütü, internet, yazılı ve görsel medyayı büyük bütçe ve kalifiyeli ekip ile iyi kullanmıştır. Aynı zamanda sosyal medyada da etkin konumda olmuştur (Sevinç ve Babahanoğlu, 2019, s.982). 2011 yılı ile birlikte DEAŞ, Facebook ve Youtube kullanımlarına Twitter platformunu da eklemiştir. Üç platformdan da etkili bir propaganda yapan DEAŞ, 2016 yılı sonrasında sosyal medyanın sertleşen uluslararası güvenlikleri sebebiyle Telegram platformuna yönelmiştir. Medya konusunda örgütün önemli ismi Ebu Usame Sinan el-Gazzi 2016 yılındaki mesajında, örgüt üyelerinin sadece Telegram platformunu değil, Facebook ve Youtube üzerinden propaganda çalışmalarına devam etmesini vurgulamıştır. Uluslararası alanda etkisinin en çok hissedildiği zaman DEAŞ, birçok online dergi çıkarmıştır. İngilizce olarak "Rumiyah" ve "Dabiq", Rusça "İstok", Türkçe "Konstantiniyye", Fransızca "Daral İslam" gibi pek çok online dergi ile kitlelere ulaşmıştır. Teknolojiyi terör faaliyetlerinin planlanmasında ve hazırlanmasında da kullanan DEAŞ terör örgütü, küresel düzeyde kendinden söz ettirmiştir (Sönmez, 2019, ss.143-144).

2.2.6. DEAŞ Terör Örgütünün İnsan ve Mali Kaynakları

Toplumsal grupların ve örgütlerin her biri farklı karakterde yapılardır. Örgütlerin ve grupların her biri eleman temin etmek için farklı vaatler vermekte ve sebep üretmektedir. DEAŞ terör örgütünün de kendine özgü bir karakteri bulunmaktadır. DEAŞ'a dahil olmak isteyen bireyler de farklı profillere sahip olmakta ve örgüte katılma gerekçeleri de farklılaşmaktadır. Maddi sıkıntılar içinde olmak, aile içi şiddet, boşanma, dağılmış aile yapısı, "zulme karşı gelmek" fikriyle dini duyguların istismarı, buldukları devletlerde kanundan kaçmak, maddi çıkar elde etmek, cihat zihniyeti ile savaşma arzusu, aile bireylerinin zorlaması, maceraperestlik, şiddete meyilli olmak ve asosyallik gibi sebepler, DEAŞ terör örgütüne katılma nedenleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Kartal, 2017, ss.151-152).

DEAŞ terör örgütü kurulduğu yıllarda, örgüte bağlı teröristlerin büyük bir kısmı Irak vatandaşı olmuştur. Kurulduğu dönemlerde bünyesinde iki yüze yakın yabancı terörist

olduğu düşünölen DEAŞ, ilerleyen süreçlerde katılımını arttırmıştır. 2014 yılının Eylül ayında DEAŞ'ın tahmini örgüt üyesi yirmi-otuz bin civarında olmuştur. Dönemin A.B.D. Genelkurmay Başkanı Martin Dempsey'in raporuna göre örgüt mensuplarının yüzde yetmiş beşi Suriye'de konuşlanmaktadır (Blanchard, 2014, akt.Keser ve Ulusoy, 2020, s.207). 2015 yılında yirmi yedi bin kişinin dahil olduğu, dahil olanların içinde İngiliz, Alman, Rus, Fransız, Tunuslu, Türk gibi milletlerden yabancı savaşçıların olduğu belirtilmektedir (Keser ve Ulusoy, 2020, s.207).

DEAŞ terör örgütüne yabancı uyruklu birçok terörist katılmıştır. Literatürde yabancı terörist savaşçı (YTS) diye nitelendirilen kavram, Siyaset Bilimci Thomas Hegghammer (2011) tarafından maddi karşılık beklemeyen, resmi olarak askeri yapılarda bulunmayan, isyana katılıp faaliyetlerde bulunan bireyler olduğu ifade edilmiştir (Öztop, 2021, s.100). F. Cilluffo, J.Cozzens ve M.Ranstorp (2010) ise raporlarında yabancı savaşçıları, cihat yanlısı olan silahlı grupların faaliyet gösterdiği bölgelerde, Gayrimüslim olan gruplarla silahlı mücadeleye giren ve bu bölgelere eğitim almak amacıyla giden aşırıçılık yanlısı kişiler olarak değerlendirmiştir (Öztop, 2021, s.100). Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararınca "Yabancı Savaşçılar" gayri meşru ilan edilmişlerdir (BMGK 2178 sayılı Kanun). Bağdadi'nin "hicret" çağrısıyla birlikte aralarında Batılı bireylerinde olduğu dünyanın birçok noktasından insan DEAŞ terör örgütüne katılmıştır. Yaşanılan durum DEAŞ ve faaliyetlerini dünyanın yakından ilgilenmesine yol açmıştır. Suriye'de yaşanan iç karışıklık ve siyasi istikrarsızlığa, DEAŞ ve yabancı savaşçıların katılımıyla birlikte bölgedeki güvenlik tehdidi, küresel bir sorun haline gelmiştir (Yalçınkaya, 2017, s.30). DEAŞ terör örgütünün son yıllarda Türkiye'de yakalanan yüz kırk üyesi hakkında yapılan araştırmaların verdiği sonuçlara göre yüz kırk üyenin yetmiş dördü ilkökul mezunu, ellisi serbest meslek çalışanı veya işsiz olanlardan oluşmaktadır (Teltik, 2022, s.99).

2015 yılında DEAŞ terör örgütünün sahip olduğu bütçe iki milyar dolar olarak tahmin edilmektedir (Yaşa ve Yılmaz, 2020, s.125). DEAŞ'ın ekonomik gücünün büyük bölümü petrol üretimi ve kaçakçılığa dayanmaktadır. Ele geçirdikleri bölgelerdeki petrol rafinelerini gasp eden DEAŞ, petrolü kaçak olarak pazara sunmuştur. Faaliyet içinde oldukları bölgelerden geçiş yapmak isteyenlerden yasadışı vergi uygulaması yapılmaktadır. Aynı zamanda güçlü bir sosyal medya desteği alan DEAŞ, internet ortamlarından bağış şeklinde maddi gelir elde etmektedir. Tarihi eserlerin yok edilmesiyle bilinen örgüt, tarihi eserlerin bir bölümünü kaçak yollarla satarak da gelir elde etmektedir. Ayrıca banka yağmalaması, gasp ve fidye gibi birçok suç yoluyla maddi gelir sağlanmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2017c, s.68).

3. BÖLÜM

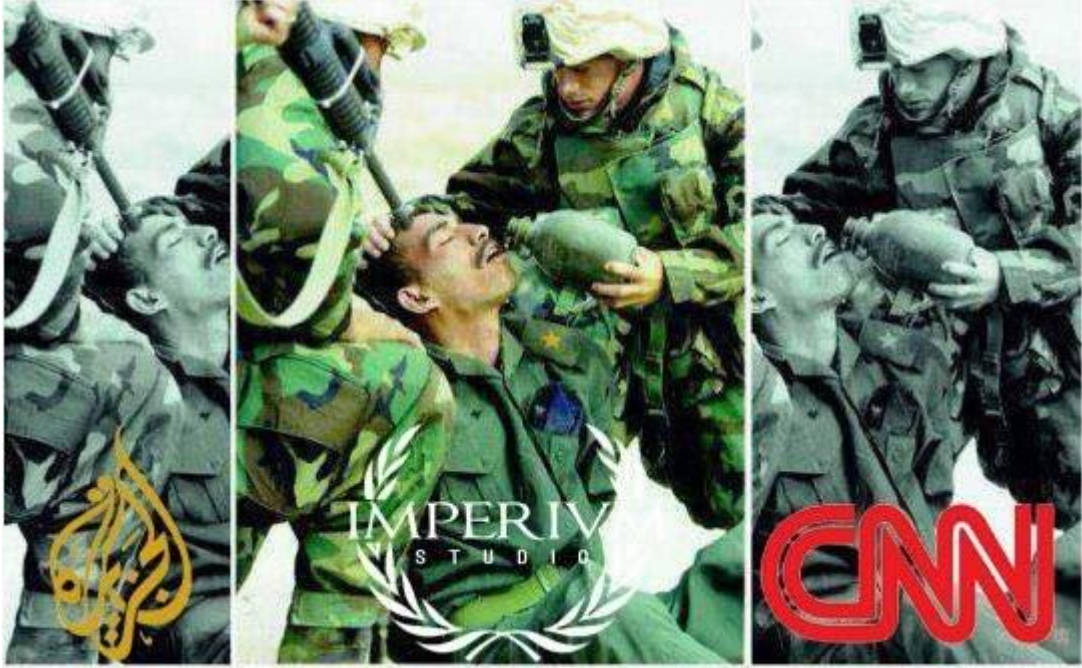
2015-2020 YILLARI ARASI PKK/KCK VE DEAŞ'IN TÜRKİYE'YE YÖNELİK ALGI YÖNETİMİ FAALİYETLERİ VE TÜRKİYENİN TERÖRLE MÜCADELESİ

Tarihteki ilk terör örgütleri olarak kabul edilen Haşhaşiler ve Sicariler terör eylemlerini kalabalıklar önünde gerçekleştirmiştir. Gerçekleştirilen terör faaliyetleri toplumda

kulaktan kulağa yayılmış ve eylemlerin etkisi daha fazla kitleye hitap etmiştir. Günümüzde ise terör örgütleri televizyon, internet ve sosyal medya gibi iletişim araçları ile eylemlerini ve mesajlarını bütün dünyaya iletebilmektedir (Salih ve Göksun, 2018, s.19). Zaman içinde terör faaliyetlerinin yöntemi değişmiş olsa da temel amaç her daim istenilen mesajı iletebilme kaygısı olmuştur.

Terörizm ve propaganda, günümüzde sıkça bir arada kullanılan iki kavram olmuştur. Terör ve propaganda kavramlarının birlikte kullanımı ile ilgili iki temel değerlendirme bulunmaktadır. Birinci değerlendirme, örgütlerin gerçekleştirdiği silahlı eylemlerin de propaganda olarak kabul edilmesidir. Bu durum aynı zamanda “eylem yoluyla propaganda” olarak da isimlendirilmektedir. İkinci değerlendirme ise örgütlerin yazılı ve sözlü iletişim araçları aracılığıyla gerçekleştirdiği propaganda faaliyetleridir. Bu faaliyetlerdeki asıl amaç sempatzan ve örgüt mensubu motive edilmesi ve kitlelerden destek arayışı olmuştur. Eylem yoluyla propaganda korku kültürü ile etki alanı yaratmaya çalışırken, yazılı ve sözlü iletişim araçları aracılığıyla gerçekleştirilen propaganda ise zihinlere girmeyi ve kalplere dokunmayı amaçlayıcı yöntemlere başvurmuştur (Korkmaz, 2021, s.37).

Terör örgütleri; kamuoyunda isimlerini duyurmak, dikkat çekmek ve sözde meşruiyetlerini sağlayabilmek için algı yönetimi ve propaganda faaliyetlerini kullanmaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte terör örgütleri, faaliyetlerini çoğunlukla medya organları ve sosyal medya platformları üzerinden gerçekleştirmektedir. Terör örgütleri, medya yolu ile sözde davalarını ifade edebilmekte ve isteklerini iletebilmektedir. Terör örgütlerinin, sempatzan kazanmak ve uluslararası platformlarda isimlerinden söz ettirmek için kullanmakta olduğu sosyal medya organları, aynı zamanda örgüt içinde haberleşme aracı olarak da kullanılmaktadır (Önen, 2021, s.20). Aktif olarak kullanılan web teknolojisi ile bilgiler kolaylıkla paylaşılabilen ve yayılabilmektedir. Bu imkânlardan yararlanan terör örgütleri geniş bir ağ sahibi olmuştur (Tuncer, 2013, s.3). Terör örgütlerinin faaliyetleri, hedef kitlede panik ve korku duygusunu tetiklemektedir. Yaşatılması istenen korku ve panik halinin başarıya ulaşabilmesindeki en önemli faktör ise kitle iletişim araçları olmuştur (Baydili, 2011, s.50). Günümüzde kitle iletişim araçlarının hedef kitlesi geniş bir alanı kapsamaktadır. Terör örgütleri, eylemlerini daha geniş kitlelere duyurabilmek için kitle iletişim araçlarını profesyonel şekilde kullanmaya çalışmıştır.

Görsel 1. Sosyal gerçeğin esas alınmaması ile ortaya çıkan durum (Turan ve Ayçe, 2018, s.368)

Terör örgütleri düzenlenen fotoğraf ve videoları, sosyal medya ve internet üzerinden sosyal gerçeğin esas alınmadığı şekilde yayınlamakta ve propaganda faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Görsel.1’de görülmekte olan fotoğraf, CNN ve Al-Jazeera haber sitelerinin farklı algı ürünü olmuştur. Örnek olarak gösterilen sosyal dezenformasyon, terör örgütlerinin sıklıkla kullandığı yöntemlerden biridir.

Sosyal medya platformlarında birden fazla teknik kullanılarak manipülasyon yapılabilmektedir. Örneğin, fotoğraflar veya video görselleri üzerinde oynanabilmekte, montajlar yapılabilmekte, yazılı resmi metinler içerisinde değişikliğe gidilerek bağlamından koparılabilen, yanlış veya var olmayan bilgiler, istatistikler, veriler paylaşılabilen, bireyler ve toplumlar üzerinde var olmayan tehditler yaratılıp güvensizlik hissi oluşturulabilmektedir (Aydınalp, 2019, ss.99-100). Terör örgütleri bahsedilen teknikleri gri, beyaz ve kara propagandaya dönüştürüp toplumlar üzerinde korku, endişe ve güvensizlik duyguları yaratabilmektedir.

3.1. PKK/KCK Terör Örgütünün Türkiye’ye Yönelik Algı Yönetimi Faaliyetleri

3.1.1. PKK/KCK Terör Örgütünün Algı Yönetiminde Başvurduğu Temel Kavramlar

PKK/KCK terör örgütü kurulduğu günden itibaren algı yönetimi faaliyetleri kapsamında farklı çalışmalar yapmıştır. Terör örgütü, ilişkili olduğu siyasi partiler ve sivil toplum kuruluşları vasıtası ile etkin bir psikolojik savaş içerisinde olmuştur. Psikolojik savaş ve algı yönetimi faaliyetleri rastgele olmamakla birlikte belirli bir planlama doğrultusunda gerçekleşmiştir (Özdağ, 2020, ss.82-83). PKK/KCK terör örgütü benimsemiş olduğu sözde “halk savaşı” stratejisi doğrultusunda toplumu ayaklandırmak, devletin istikrarsızlaşması ve otoriteyi zayıf duruma düşürmek amacıyla gerçekleşen faaliyetleri desteklemiş ve

uygulamıştır. PKK/KCK'lı teröristlerin cenazelerine sahip çıkılması, birçok alanda yapılan boykotlar, protestolar, yürüyüşler, Nevruz başta olmak üzere özel günlerin suiistimal edilmesi, Kürtçenin her mecrada kullanılması temelli eylemlerin yapılması, vergilerin ödenmemesi bu faaliyetlerden birkaçı olmuştur (Temizöz, 2012, s.176).

PKK/KCK terör örgütü propaganda faaliyetlerini iki amaçta kullanmaktadır. Birinci amaç, yapılan eylemler ile gündemde kalmak ve eylemlerin etkilerini canlı tutmaktır. Bu sayede halkta korku, otoriteye güvensizlik, panik ve yılgınlık hisleri oluşturmak istenmektedir. İkinci amaç ise örgütün ideolojisi doğrultusunda teröristlere ve sempatizanlara motivasyon vermek ve maddi-manevi destek sağlamak olmuştur.

3.1.1.1. İdeolojik Unsurlar

PKK/KCK terör örgütü, toplumun algılarını yönlendirmek amacıyla birçok propaganda faaliyeti gerçekleştirmiştir. İdeolojik çatı altında kurulan ve eylemlerini aynı çizgide sürdürmüş olan terör örgütü, faaliyetlerini de Marksist-Leninist ideolojisi temelinde yapmıştır (Sökmen, 2012, s.161). Yapılan propaganda faaliyetlerinin birçoğunun ideolojik temelli olmasının amacı, etnik veya siyasi olarak topluma kimlik ve aidiyet duygusu kazandırmak olmuştur. Gerçekleştirilen etki sonucu topluma sözde dava bilinci ve sorumluluğu kazandırılmak istenmiştir. Örgüt, propagandanın başarılı olduğu bireylerde sözde dava için birlik ve hedeflerin gerçekleştirilme azminin ortaya konmasını beklemiştir. PKK/KCK terör örgütüne göre sözde davalarını kutsayan en önemli unsur ideoloji olmuştur. Terör örgütü ideolojik temelli algı yönetimi faaliyetlerini desteklemek amacıyla önderlik, sömürü ve din kavramlarını özellikle tercih etmiştir.

PKK/KCK terör örgütü kurucusu Abdullah Öcalan, örgütün kuruluşundan günümüze kadar geçen süre içinde kendisinden başka kimsenin liderlikteki varlığını kabul etmemiştir (Taşkın, 2011, s.88). Hatta kendisini Kürt toplumunun lideri olarak görmüş ve kurulan örgütün değerlerini bilen ve yaşayan tek kişi olarak tanımlamıştır (Temizöz, 2012, s.93). Terör örgütü elemanları ve sempatizanları da dikta bir otorite sahibi olan elebaşı Öcalan'ın, Kürt halkı için önemini belirtmek adına birçok faaliyet düzenlemiş ve elebaşının önemini topluma göstermeye çalışmıştır. Örgüt elemanları tarafından Abdullah Öcalan'ın zehirlendiğini ya da tutulduğu fiziksel şartların yaşam seviyesinde olmadığını belirten birçok iddia ortaya atılmış ve bu kara propagandalar nedeniyle eylemlerin sayısı artmıştır. Abdullah Öcalan'ın doğum gününü doğduğu evde kutlanmasını sağlayan ve yakalanma tarihinde de çeşitli eylemlerle protesto eden örgüt elemanları, kendi tabanını kenetlemek adına birçok propaganda faaliyetine öncülük etmiştir. Aynı zamanda yapılan algı faaliyetlerinde hükümete, örgüt ile alakalı her konuda Öcalan'ın söz sahibi olduğu ve onunla görüşülmesi gerektiği mesajı verilmek istenmiştir (Taşkın, 2011, s.90). Elebaşı Öcalan'ın 2013 yılında altmış dördüncü yaşı Halfeti'de kutlanmış ve ziyarete gelenler ellerine aldıkları pet şişelerin içine Öcalan'ın evinin toprağını doldurmuştur (Mynet, 2013). Abdullah Öcalan'ın "önderlik" adında öne çıkarılması ile ilgili birçok algı uygulanmıştır. Örgüt içinde "insanüstü" gibi görülen Öcalan (Temizöz, 2012, s.92), yapılan

kara, gri ve beyaz propaganda yöntemleri ile ideolojik olarak Kürt halkının haklarını gözeten biri olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda uygulanan algı sayesinde Öcalan, sözde karizmatik kişilik olarak lanse edilmiş ve sözde Önderliğin etki gücünün gösterilmesi amaçlanmıştır.

PKK/KCK terör örgütünün propaganda faaliyetleri çerçevesinde sürekli kullandığı kavramlardan birisi de “sömürü” olmuştur. Terör örgütü, sömürü kavramını Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri için kullanmıştır. Devletin bu bölgeleri kasıtlı bir biçimde geri kalmışlığa terk ettiğini vurgulamıştır (KCK Sözleşmesi, 2005, ss.10-11). Marksist-Leninist düşünce kapsamında kullanılan sömürü, ezilen gibi kavramları Türkiye üzerine uygulayan terör örgütü sömürüyü iki gruba ayırmıştır. İç sömürü ağılık yapılarına, dış sömürü Türkiye Cumhuriyeti üzerine şekillenmiştir (Özcan, 1999, s.56). PKK/KCK terör örgütü, isimlerini duyurmak adına ilk eylemi de Celal Bucak’a uygulayarak (Karataş, 2008, s.78) silahlı propaganda faaliyetini gerçekleştirmiştir.

PKK/KCK terör örgütünün gerçekleştirdiği propaganda faaliyetlerinde sömürü olgusu, farklı sıfatlarla da sunulmaktadır. Kültürel veya ekonomik emperyalizm, sömürülmüş Kürt toplumu, ezilen ve ezilmekte olan halklar söylemleri bunlardan birkaçıdır. Terör örgütü, topluma yönelik sömürü olgusunu sürekli yayınlamış, söylemlerinde bahsetmiş ve toplumun, örgütün ideolojisine inandığı takdirde maddi ve manevi olarak sömürüden kurtulacağını belirtmiştir (Telci, 2018, s.82).

Marksizm ideolojisinde din, boyun eğme ve bağlılık gerektirdiği sebebiyle devrimlerin önünde engel gözükmektedir (Marx, 2017, s.17). Fakat Marksist-Leninist ideolojiyi benimseyen PKK/KCK terör örgütü, toplum desteğini yanında bulundurmamak amacıyla dini bir vasıta olarak kullanmıştır. PKK/KCK terör örgütü, dini söylemler içinde insanları etkilemeye, yanıltmaya ve sempatizanlara ulaşmaya çalışmış, Avrupa’daki Kürt bireyleri hac organizasyonlarına dâhil etmiş, fitre ve zekât toplamış, mevlitler düzenlemiş ve örgüt içinden imam kadrosu oluşturmuştur. Fakat yapılan gri propaganda faaliyetleri, toplum nezdinde kabul görmemiştir (Milliyet, 2011). Aynı zamanda 2022 yılında emniyet güçlerinin PKK ile faaliyet gösterdiği öne sürülen bir derneği kapatması gündeme gelmiştir. Dernek başkanının sözde “Kürdistan Diyanet İşleri Başkanı” olacağı ifade edilmiştir (Sabah, 2022).

3.1.1.2. Etnik/Ayrıştıracı ve Mağduriyet Unsurları

PKK/KCK terör örgütü, Marksist-Leninist düşünceyi benimsemiş fakat zaman içerisinde etnik kimlik altında terör faaliyetlerine başlamıştır. Kullandığı yöntemlerde de Kürt etnik kimliğini sıkça vurgulamış ve toplumsal kutuplaşmayı arttırmaya çalışmıştır. PKK/KCK terör örgütü Türkiye Cumhuriyeti tarafından, Kürtlerin kimliklerinden dolayı haksızlıklara uğradığını sıklıkla ifade etmiştir. İfade edilen konular daha çok ekonomik ve sosyal alanlar olmuş ve bu yönde kara ve gri propaganda faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Örgüt, yapılan algı yönetimi ve silahlı propaganda faaliyetleri ile devletin kendilerine engel olamadığını ve Kürt halkının tek savunucusu olduğunu iddia etmiştir. Bu etnik temelli propaganda

faaliyetlerinin en temel amacı ise örgütün kendi önderliğinde ayrı bir devlet kurma çabası olmuştur (Gürses, 2007, ss.22-23). PKK/KCK terör örgütü, Kürt kökenli vatandaşlara yönelik gerçekleştirmek istediği algının bir diğer amacı ise örgüte eleman kazandırmak olmuştur. Bu amaç doğrultusunda yapılan etnik kökenli kara propaganda faaliyetlerinde özgürlük ve bağımsızlık temel alınmış, topluma silahlı mücadelenin tek çıkar yol olduğu vurgulanmıştır. Propaganda faaliyetlerinde Kürt halkının sözde “ezilen halk” olarak ifade edildiği ve PKK/KCK terör örgütünün orduya karşı güçlü konumda duran, ezilenlerin savunucusu olduğu imajı yaratılmıştır (Özdemir, 2009, s.92). 2014 yılında yayınlanan Serxwebun dergisinin 33.sayısının manşet kısmında “*Bizim direnişimiz, kardeş halklara değil, hegemonik karakterli, yok sayan, imha eden, inkar eden zulüm düzenine karşı olmuştur.*”, “*Kendini çağına ve insanlığa karşı sorumlu sayan herkesi büyük barışımızın yapı taşı olmaya çağırıyoruz*” (Serxwebun, 2014) ifadeleri ile etnik unsura vurgu yapılarak gri propaganda yapılmış ve devlet otoritesi yok sayılmak istenmiştir.

Toplumsal ve sosyal alanda birbirinden ayrılması mümkün olmayan Türk ve Kürt kimlikleri, terör örgütü tarafından ayrıştırılmak istenmiştir. Bu ayrıştırmayı da siyasi ve hukuki yollardan hedeflemektedir. Bir zamanlar “akan kanı durdurmak” ifadesiyle gri propaganda faaliyeti gerçekleştiren terör örgütü, Kürt kökenini kullanarak etnik ayrımcılık söylemlerine devam etmiştir.

PKK/KCK terör örgütü etnik kökenli ayrıştırmayı gerçekleştirebilmek için kullandığı araçlardan biri de mağduriyet durumudur. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti’nin gerçekleştirdiği operasyonlar sırasında genellikle bu yöneme başvurulmaktadır. Özellikle mağduriyet algısı ile terör karşıtı faaliyetler başarısızlığa uğratılmak istenmiştir. Yapılan mağduriyet algısı özellikle uluslararası kamuoyunda karşılık bulurken, birçok sivil toplum kuruluşu yaşanan sözde mağduriyet hakkında açıklamalarda bulunmuştur (Özdemir, 2009, s.40). Zaman zaman bu mağduriyet algısı için sanat yapıtları da kullanılmış ve pek çok farklı araca başvurulmuştur. Örneğin, 2001 yılında vizyona “Büyük Adam Küçük Aşk” isimli bir film girmiştir. Filmde Rifat Bey isimli karakter emekli bir hâkim, Rifat Bey’in gündelikçisi Sakine Hanım ve Hejar karakterleri ise Kürt kökenli Türk vatandaşlardır. Filmde Rifat karakteri, sürekli azarlayan, baskıcı, aksi ve Kürtçeye karşı bir karakterdir. Sakine karakteri ise Kürt kimliğini gizlemek durumunda olan, baskılara boyun eğen bir karakterdir. Hejar karakteri ise isyankâr profildedir (Özalp, 2019, s.47). Filmde Rifat karakteri Sakine karakterini baskılamakta ve Kürtçe konuştuğu için Sakine karakterini azarlamaktadır. Aynı zamanda Hejar karakteri, Rifat karakterinin askerlik fotoğrafını sehpanın üstünden düşürmektedir. Filmin algısı Türkiye Cumhuriyeti yargı sisteminin Kürt halkına yönelik baskıcı bir sistem olarak yorumlanabilmektedir. Birçok ünlü ismin yer aldığı filmin gri propaganda yöntemi kullanılarak ve mağduriyet algısı yarattığı ifade edilebilmektedir.

Sömürülmüş ve hakları alınmış propagandası yapan PKK/KCK terör örgütü, faaliyetlerine sebep olarak “Türk” kimliğini göstermiştir. Kürt kimliğinin mağduriyeti için Türk kimliğini

sebepler gösteren örgüt, ırkçı bir Kürt kimliği yaratma çabası içinde olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti terör faaliyetlerinin önüne geçmek için operasyonlar yaparken PKK/KCK, operasyonların “Kürt olunmasından kaynaklı” olduğu algısı yaratmıştır. Bazı siyasetler tarafından “mağduriyet” kavramı “mazuriyete” dönüştürülmüş ve PKK/KCK eylemleri mazur gösterilmeye çalışılmıştır (Özdağ, 2020, ss.85-87).

3.1.1.3. Evrensel Kavramlar ve Özel Günler

2000'li yıllar itibariyle PKK/KCK terör örgütü ciddi değişimler geçirmiştir. Bu değişim içinde en önemli kısım ise demokrasi, kardeşlik, barış gibi evrensel konuları propaganda söylemlerinde kullanmıştır (Urlu, 2008, ss.160-161). Bahsedilen evrensel kavramlar, gri ve kara propaganda yöntemi olarak birçok kez kullanılmıştır. Nevruz kutlamalarını propaganda faaliyetlerinde kullanan terör örgütü, kutlamaların içine barış, kardeşlik ve demokrasi kavramlarını ekleyerek algı faaliyetlerine devam etmiştir. “*Yüreği Nevruz ateşiyle barış ve özgürlük için tutuşan bütün dostlar, merhaba! Medeniyetlerin beşiği Mezopotamya’da görkemli Nevruz ateşini bir uyanış ve demokrasi şölenine dönüştüren halkımızı selamlıyorum.*” (Serxwebun, 2014) şeklinde ifadeleri devamlı kullanan terör örgütü, evrensel kavramlar ile terör örgütünün kara propagandasını gerçekleştirmiştir. PKK/KCK terör örgütü, Nevruz gibi değer olarak gördüğü özel günleri yasal olarak kutlayamadığı için şiddet içerikli terör eylemlerine dönüştürmüş ve faaliyetlerine devam etmiştir (Beren, 2013, s.92).

PKK/KCK terör örgütü bazı simge, sembol, kavram ve özel günleri bir anlam katarak faaliyetlerinde kullanmıştır. Terör örgütünün bu tutumunun en büyük örneği “Kürdistan” tanımlaması olmuştur. Terör örgütü, “Kürdistan” kavramından sıkça bahsetmiş ve sözde haritasını zaman içinde birçok kez yayınlamıştır. Yayımlanan harita ve bahsedilen kavram, sadece terör örgütü elemanları ve sempaticianları tarafından değil, batılı bazı aydınlar ve siyasetçiler tarafından da zaman içinde algı yönetimi faaliyetlerinde kara propaganda yöntemi olarak kullanılmıştır (Ayhan, 2007, s.266). Yunan Genelkurmay Başkanlığı tarafından düzenlenen “Kriz Yönetimi” seminerinde konuşmacılardan Prof.Dr. Yannis Mazis, Türkiye’nin etnik yapısından ötürü bölünme riskinin olduğunu dile getirmiş ve sözde “Kürdistan” haritası üzerinden durumu değerlendirmiştir (Habertürk, 2007).

Terör örgütünün propaganda faaliyetlerinde sadece “Kürdistan” söylemi kullanılmamaktadır. PKK/KCK terör örgütü, “21 Mart Nevruz Kutlamaları”, “1 Mayıs İşçi Bayramı”, “8 Mart Kadınlar Günü” özel günlerinde Kürt halkına ve uluslararası kamuoyuna özel günleri kullanarak birçok kara propaganda faaliyetleri düzenlemiş ve kutlamalar esnasında şiddet içerikli provokatif eylemler ile birçok noktaya saldırılarda bulunmuştur (Temizöz, 2012, s.175). 2021 yılı içinde Mardin Valiliği tarafından yayımlanan yasaklama kararı ise PKK/KCK’nın özel günlerde uyguladığı propaganda faaliyetlerini ve şiddet içerikli eylemlerini kapsamaktadır (Mardin Valiliği, 2021).

PKK/KCK terör örgütüncü önem atfedilen günler arasında yer alan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, 16 Mart Halepçe Katliamı, 21 Mart Nevruz ile DHKP/C

terör örgütünce önem atfedilen günler arasında yer alan 11 Mart Berkin Elvan isimli şahsın hayatını kaybetmesinin, 12-15 Mart İstanbul Gazi Mahallesi olaylarının yıl dönümü olması, 12 Mart 2016 tarihinde Irak Kandil bölgesinde ortak bir bildiri yayınlayan PKK/KCK, MLKP, TKP/ML Konferans, MKP, TKEP-L, TİKB, DKP, THKP/C-MLSPB, Devrimci Karargâh terör örgütleri ile Avrupa ülkelerinde faaliyet sürdüren Proleter Devrimciler Koordinasyonu tarafından güç ve eylem birlikteliği yapacakları - sözde - “ Halkların Birleşik Devrim Hareketi (HBDH) ” isimli yapının kuruluşunun yıl dönümü olması da göz önünde bulundurulduğunda...

3.1.2. PKK/KCK Terör Örgütünün Algı Yönetiminde Kullandığı Propaganda Araçları

PKK/KCK terör örgütü Kürt kökenli bireyler ve toplum üzerinde algı yönetimi tekniklerini uygulamaya çalışmıştır. PKK/KCK terör örgütünün yürüttüğü algı yönetimi ve propaganda tekniklerinde genel olarak etnik, silahlı, gri ve kara propaganda araçlarını kullanmıştır (Özdemir, 2009, s.38). Silahlı propaganda için 1984 yılında Şemdinli ve Eruh'ta yapılan silahlı eylemler ile Halk Kurtuluş Ordusu (HRK) isimli sözde yapının kurulduğunu ilan etmiştir. 1986 yılında Beka Vadisi Helve kampında ise HRK yapısı sonlandırılıp Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK) kurulmuştur. Örgüt propaganda faaliyetlerini Kürdistan Ulusal Kurtuluş Ordusu (ERNK) ile yapmış ve ARGK yapısı bu birimin silahlı kuvveti olarak devam etmiştir (Ballı, 1991, s.61). Elebaşı Abdullah Öcalan'ın yakalanması ile birlikte yapılan kongrede ARGK yapısı yerine Halk Savunma Güçleri (HPG) kurulmuştur (Demirel, 2005, ss.92-93). Örgüt, 2000'li senelerde Demokratik Aydınlanma Birliği (YRD) çatısı altında algı yönetimi faaliyetlerine sistemselsel olarak devam etmiştir (Demir, 2018, s.19).

PKK/KCK terör örgütü medya ve algı yönetimi faaliyetlerinde uzmanlaşmaya çalışmış ve yönetim şemasında da bu alanla ilgili birim oluşturmuştur. Algı yönetimi ve propaganda faaliyetlerini yürütmek ve bu alanda sürekliliği sağlamak adına sözde “İdeolojik Alan Merkezi” biriminin altına “Basın Yayın Komitesi” kurulmuştur (Bila, 2016, s.21). Basın Komitesi faaliyetleri, sözde KCK sözleşmesinin 14/1-c maddesinde yer almıştır (KCK Sözleşmesi, akt. Demir, 2018, s.19).

Önderlik çizgisine göre basın-yayın politikalarını oluşturur, basın örgütlenmesinin sağlanmasını ve geliştirilmesini destekler. İdeolojik ve ulusal birliğin pekiştirilmesine yönelik çalışmalar yürütür. Demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması ekseninde toplumsal aydınlanmayı gerçekleştirmek için çalışmayı temel görev sayar. Demokrasinin oturtulması için kamusal alanda eleştiri, gözlem gücü ve temel bir denetleme mekanizması olarak işlev yürütür. Bilgi tekeline dayalı iktidarlaşmayı aşmak ve demokrasinin halka dayalı oluşumunu gerçekleştirmek amacıyla her türlü bilimsel bilginin genelleşmesini hedefler...

PKK/KCK terör örgütü aktif olduğu belirli dönemler uydu, günümüzde ise web teknolojisi oldukça yaygın biçimde kullanıldığından dolayı bütün teknolojik gelişmelerden

yararlanmıştır. Örgütün algı yönetimi faaliyetlerindeki temel amacı ulusal ve uluslararası medya organlarını yanlış veriler ve gerçekçi olmayan olaylar ile yönlendirmeye çalışmaktır. Bahsedilen yönlendirmeleri sağlamak adına ise alternatif medya organları oluşturulmaya çalışılmıştır. Terör örgütü yanlış televizyon yayınları rahat bir şekilde halka ulaşmaktadır. Terör örgütü bu şekilde istediği propagandayı yapmakta ve istenilen algıyı oluşturmaktadır. Gelişen teknolojiye ayak uyduran PKK/KCK, web teknolojisini aktif biçimde kullanmıştır. Mali açıdan uygun olması, kimliklerin ifşa olmaması, sahte isim ve hesaplarla giriş yapabilmeye uygun olması ve yasal olarak takibin her zaman mümkün olmaması PKK/KCK açısından avantaja dönüşmüştür. Bu niteliklerden dolayı günümüzde web teknolojisi, örgüt için en önemli algı araçlarından olmuştur (Urlu, 2008, s.158). PKK/KCK terör örgütü iletişim kaynaklarını iki şekilde kullanmaktadır. Birincisi, yaptığı faaliyetler ile gündemi oluşturmak ve faaliyetler etkisini yitirmeden halkta korku ve paniğe yol açmaktır. İkincisi ise web teknolojisi ve uydu kanallarını örgütün ideolojisi kapsamında kullanıp halk üzerinde propaganda faaliyetleri gerçekleştirmektir (Telci, 2018, ss.78-79).

PKK/KCK terör örgütünün faaliyetlerini sürdürdüğü ve haberleşme için kullandığı birçok yayın organı bulunmaktadır. Türkiye’de faaliyet göstermiş olan organlar şu şekildedir:

- Yukarı Mezopotamya Kültür ve Bilimsel Araştırma Merkezi (YMKM) aylık olarak yayınlanmıştır. Diyarbakır, İstanbul, Ankara ve Adana’da faaliyetlerini sürdürmüştür.
- Yurtsever Kadınlar Derneği (YKD), İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin, Adana ve Diyarbakır’da faaliyetlerini sürdürmüştür.
- Hakkari Hevkarî Kültür Merkezi 1992 yılında, Kürt Kültür Vakfı 1992 yılında, Amed Kültür Merkezi 1992 yılında, Kürt Enstitüsü 1992 yılında kurulmuş ve faaliyetlerini sürdürmüştür.
- Zin Basın Yayın, İstanbul’da faaliyetlerini sürdürmüştür.
- Özgür Halk Dergisi, aylık olarak yayınlanmıştır. Siyasi ve kültürel dergi olan Özgür Halk Dergisi, Türkçe olarak İstanbul’da basılmıştır.
- Özgür Yaşam Dergisi, 1995 yılından itibaren haftalık yayınlanmıştır. İlk sayılarında örgütü destekleyen bir izlenim verilmemiştir.
- Jiyan Revşen, YMKM tarafından aylık olarak yayımlanmıştır.
- Sosyalist Alternatif Dergisi, Devrimci Alternatif Dergisinin devamı olarak yayınlanmıştır. 1994 yılından itibaren basılmış olan dergi Türkçe’dir.
- Özgür Bakış gazetesi, Ülkede Gündem gazetesinin yerine 1999 yılında yayınlanmaya başlamıştır (Urlu, 2008, ss.118-119).

PKK/KCK terör örgütü yurtdışında da yayın organları çıkarmıştır. Özgür Politika (Almanya), Berxwedan (Almanya), Serxwebun (Almanya), Sterka Ciwan (Almanya), Neweya Jin (Almanya), Axina Welat (Rusya), Botan (Ermenistan), Denge Kurt (Azerbaycan), Wosea Mezopotamya (Romanya), Kürdistanın Sesi (Güney Kıbrıs Rum

Kesimi) çıkarılan yayın organlarından bazıları olmuştur (Bayraklı, Yalçın ve Yeşiltaş, 2019, s.67).

PKK/KCK terör örgütü aynı zamanda birçok televizyon kanalından, radyodan gri ve kara propaganda yöntemlerini kullanmaya devam etmiş ve kendi bünyelerinde haber ajansı kurmuştur. Bu kanallardan en bilinenleri İMC TV, MED TV, ROJ TV, C-TV ve Mezopotamya TV' dir. Radyolardan en bilinenleri, Roj Radyo ve Mezopotamya'nın Sesi'dir. Bilinen haber ajansları ise Fırat Haber Ajansı, Jin Haber Ajansı ve Dicle Haber Ajansı'dır (Demir, 2018, s.11).

PKK/KCK, geleneksel medyanın olanaklarını kullanarak propaganda faaliyetlerinin bir terör örgütü için ne kadar önemli olduğunu ispatlamıştır. Farklı kimlik ve farklı isimlerle yasal boşluklardan faydalanarak yayın hayatına devam etmiş, faaliyetlerini her mecrada sürdürmüştür. Sadece Türkiye'de değil dünyanın birçok noktasında medya organı kuran ve Kürt kökenli bireyler üzerinden mağduriyet algısı yaratma çabası içinde olan örgüt, yapmış olduğu paylaşımlar ile otoriteye karşı güvensizlik duygusu kazandırmak istemiştir. Bahsedildiği gibi ideoloji, etnisite, evrensel günler gibi birçok unsur propaganda malzemesi olarak kullanılmıştır.

S. NO	WEB SİTE ADRESLERİ	S. NO	WEB SİTE ADRESLERİ
1	www.agiri.de	52	www.kurdistan.nu
2	www.abdullah-ocalan.com	53	www.kurdistan-bakur.com
3	www.amidakurd.com	54	www.kurdistanforum.com
4	www.asrinhukuk.com	55	www.kurdistan-post.com
5	www.awazakurdistan.com	56	www.kurdistanweb.org
6	www.barikat-lar.de	57	www.kurdiu.org
7	www.baweri.com	58	www.kurdshow.com
8	www.beritan.com	59	www.kurt-kav.com
9	www.beroj.com	60	www.kurt-kav.org
10	www.birnebun.com	61	www.legerin.com
11	www.cik-baweri.com	62	www.lekolin.org
12	www.cimenkoyu.com	63	www.madiya.net
13	www.ciwahaco.com	64	www.malakurda.com
14	www.dende-mezopotamya.com	65	www.malame.org
15	www.dersim.dk	66	www.medyatv.com
16	www.devrimcikadin.com	67	www.metv.dk
17	www.diclehaber.com	68	www.mezopotamya.org
18	www.dilpak.de	69	www.mhanews.com
19	www.diyarname.com	70	www.militan.8m.com
20	www.dozame.org	71	www.mitglied.lycos.de/firatserzer
21	www.ekurd.de	72	www.mnyekta.com
22	www.feleknaşuca.de	73	www.navkurd.net
23	www.ferhattunc.net	74	www.nefer.com
24	www.flash-bulletin.de	75	www.netkurd.com
25	www.freedom-for-ocalan.com	76	www.newskurd.com
26	www.freewomen.de	77	www.ozgurpolitika.org
27	www.gelawej.org	78	www.ozguryurttas.org
28	www.gundem-online.org	79	www.pckurd.com
29	www.gündemimiz.com	80	www.pdk-bakur.com
30	www.haberkurd.net	81	www.pen-kurd.org
31	www.hakpar.or.tr	82	www.pirtuk.com
32	www.halkevi.com	83	www.pkk.org
33	www.halklarinsesi.com	84	www.pwdnerin.com
34	www.hawardengubas.com	85	www.radioasti.com
35	www.heval.info	86	www.rizgari.com
36	www.heyvasor.com	87	www.roj.tv
37	www.hezanparestina.com	88	www.rojaciwan.com
38	www.hpg-online.com	89	www.rojakurdistan.com
39	www.humanrights.de	90	www.rojame.com
40	www.ilisu.org.uk	91	www.rojava.net
41	www.institutkurde.org	92	www.rojev.com
42	www.jindar.hypermart.net	93	www.rojhilat.net
43	www.kadep.org.tr	94	www.rojname.net
44	www.komkar-info.org	95	www.serbesti.com
45	www.komkar-info.org	96	www.serxwebun.com
46	www.kon-kurd.org	97	www.teyrenkurdistan.com
47	www.kozonline.org	98	www.tryxk-online.de
48	www.krg.org/home.html	99	www.tzkurdi.com
49	www.kurdinfo.com	100	www.welat.com
50	www.kurdisinfo.com	101	www.yekkom.com
51	www.kurdishobserver.com	102	www.yeniozgurpolitika.org

Tablo 4. PKK/KCK terör örgütüne bağlı web siteleri (Özdemir, 2009, s.60)

PKK/KCK terör örgütünün 2009 yılında bile birden fazla haber sitesinden yayın yaptığı Özdemir (2009) tarafından ifade edilmiştir. Örgüte bağlı olduğu bilinen ve örgütün propagandasının yapıldığı web siteleri Tablo.4’de görülmektedir.

3.1.3. PKK/KCK Terör Örgütünün Türkiye’ye Yönelik Propaganda Faaliyetleri (2015-2020)

PKK/KCK terör örgütü kuruluşundan günümüze kadar silahlı eylemlerine, bombalı saldırılarına ve algı yönetimlerine devam etmiştir. Toplumda internet, sosyal medya kullanımının yaygınlaşması ve gelişen teknoloji ile birlikte propaganda faaliyetlerini daha aktif hale getiren terör örgütü, birçok sosyal platformda etkin konumda olmuştur. 1990’lı yıllarda gazete ve dergi basımlarıyla yapılan kara propaganda faaliyetleri basım yerlerinin kapatılması ile son bulurken, günümüzde kapatılan internet siteleri hemen farklı isimler ve portallarda açılabilir. Yaşanan bu durumda terör örgütünün propaganda faaliyetlerinin yayılım hızını arttırmıştır.

PKK terör örgütü, Fıratnews isimli, faaliyetlerini gerçekleştirdiği internet sitesinde “Önderlik” olarak tanımladığı Abdullah Öcalan’ın doğum gününü özel gün kabul etmiş ve yayınlanan haberde elebaşı Öcalan’ın doğum günü yazısı altında eylemsel talimatların içerildiği propaganda uygulamıştır. Bahsedilen metinlerde kara propaganda uygulanmış ve mağduriyet unsuru kullanılmıştır.

Şiyar Adıyaman: Şimdi her yerde, herkes ‘Bê Serok Jiyan Nabe’ sloganları ile meydanlarda bağıryorsa bu şunun ispatıdır ki; Önderliksiz yaşam mümkün değildir. Bunun böyle ele alınıp bilinmesi gerekir. Çünkü Önderliğimiz Kürt halkının ve kadınların özgürlük mücadelesini yürütüyor. Bunları görmemek özgürlüğü inkâr anlamına gelir. Bunun için tüm ezilen halklar 4 Nisan’ı görkemli ve direnişle karşılamalıdır.

Amara Viyan: Erkek egemen zihniyetinin yok saydığı kadının yeniden doğumunu gerçekleştiren Önderliğimizin doğum günü aslında tüm kadınların doğuş günüdür. Bizler böyle ele alıyoruz. Bu yüzden de Önderliğin fiziki anlamda da özgürleşmesi bizim esas hayalimiz, savaşıma nedenimiz olmaktadır. 4 NİSAN GÖRKEMLİ VE DİRENİŞLE KARŞILANMALI (Fıratnews, 2017).

Türkiye Cumhuriyeti’nin yaptığı operasyonlar sonucu mağduriyet algısı ile birçok gazete haberi yapılmıştır. “Cizre’nin çığlığını kimse duymadı” başlıklı haberde Türkiye Cumhuriyeti’nin Cizre halkına sözde katliam gerçekleştirdiği haberleşmiştir. 7 Eylül 2016 yılında Gazete Duvar isimli bir haber sitesinde yayınlanan haberde aşağıdaki ifadeler kullanılmıştır (Gazete Duvar, 2016).

Durum medyanın aktardığı gibi değildir. Cizre’de büyük bir katliam yaşanıyor ve büyük bir soykırımla yüz yüzeyiz. Bütün evler bombalanmış, tanklar kullanılıyor.

21'inci yüzyılda düşmana karşı kullanılan silahlar, kendi halkına karşı AKP hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından kullanılıyor. Cizre'de bir trajedi yaşanıyor. 60 gündür bu halk aç susuz. Gerçekten Cizre'de bir trajedi yaşanıyor. 28 kişi bir evde yaralandı. 5 yaralı yaşamını yitirdi. Su tamamen tükenmiş. Su almaya çıkıyoruz keskin nişancılar tarafından vuruluyoruz. Çıkamıyoruz. 4 kat bina havan topları ile tamamen yıkılmıştır.

2014 yılında Fransa menşeli kadın dergisi Marie Claire'de yer alan "Editörün notu" başlıklı metinde birçok PKK/PYD kadın teröristine yer verilmiştir. Örneğin, Evin adında PKK/PYD teröristinin yer aldığı bölümde "biz herkesi hangi ırktan ve dinden olursa olsunlar savunuruz", "birbirlerine ve bana dayanışma ve kardeşlik duygusuyla yaklaşıyorlar" ifadeleri yer almıştır. Fransa menşeli fakat bütün dünyanın takip edebildiği dergide teröristlerin bulunduğu bölgeye "Kürdistan" yazılmıştır. A.B.D., NATO ve AB'nin PKK'yı terör örgütü ilan ettiği vurgulanmış ve nedeni PKK'nın Türkiye'de özerklik mücadelesine girmesi olarak açıklanmıştır. PKK'nın DEAŞ ile verdiği mücadeleden sonra durumun hala devam ettiğini zelzenişle ifade etmiştir. Metin, PKK propagandası şeklinde hazırlanmış ve gri propaganda yoluyla kamuoyuna sunulmuştur (Marie Claire, 2014).

Sosyal medyanın dezenformasyonu sonucu doğru olmayan bilgiler farklı resimlerle süslenmiş ve terör örgütü propagandası olarak kullanılmıştır. Görsel.2'de görülmekte olan fotoğraf aslında Filistinli bir kız çocuğuna ait iken sol taraftaki terör örgütü sempatzanı, fotoğrafın Nusaybin'e ait olduğunu vurgulamış ve Türkiye Cumhuriyeti hakkında çirkin ifadeler kullanmıştır.

Görsel 2. PKK/KCK terör örgütü sempatzanının Twitter paylaşımı (Gazete2023, 2015)

Sosyal medyanın dezenformasyonuna yönelik bir diğer propaganda örneği ise Görsel.3'de görülmektedir. Suriye İç Savaşı'nda çekilen bir çocuk fotoğrafı üzerinden mağduriyet unsurunu kullanan PKK sempatzanları, topluma çocuklar üzerinden vicdani bir algı yaratmak istemiştir. Görselin, Türkiye'nin Afrin operasyonu sırasında çekildiği ifade edilmiştir. Fakat görsel 2015 yılına aittir (Görsel.3).

Terör örgütünün yapmış olduğu iki mağduriyet algısı da birçok kişi tarafından sosyal medya platformunda görülmüştür. Kara propaganda örneği olan Görsel.2 ve Görsel.3, PKK propagandasında mağduriyet algısının artık bir yöntem olarak ne kadar sık kullanıldığının ifade edilmiş halidir.

Görsel 3. 2015 Suriye iç savaşına ait bir fotoğraf (Memurlarnet, 2018)

The Economist dergisinin 2015 yılında kaleme aldığı yazı dizisinde PKK/KCK terör örgütünün elemanları ile ilgili "Kürt Militanlar" tanımı yaptığı görülmüştür. Görsel.4'de belirtilen fotoğrafı da yorumlayan The Economist dergisi, PKK/KCK terör örgütü elemanlarını, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin karşısında "silahlı masum ve çaresiz bireyler" olarak tanımlarken, örgüt elemanlarını Kürt halkına indirgemmiştir (The Economist, 2015).

Fıratnews yayın organı, 3 Ağustos 2022 tarihinde yaptığı haberde "Kürdistan Özgürlük Gerillası'nın gerçekleştirdiği eylemlerde 4 işgalci Türk askeri cezalandırıldı, 1 dron ve 1 ağır silah mevzisi içindeki silahlarla birlikte imha edildi." açıklamasına yer vermiştir (Fıratnews, 2022). TSK'nın yapmış olduğu operasyonlara karşı sözde direnişlerine de "tarihi direniş" sıfatlandırması yapmıştır. Bu haberde sempatanlarına "savaşıyoruz" izlenimi veren terör örgütü, "işgalcileri cezalandırdık" söylemiyle yine sempatanlarına motivasyon vermek istemiş ve topluma korku verme amacı gütmüştür. Fakat yapılan haber kara propaganda ürünüdür.

Görsel 4. The Economist dergisinin “Türkiye ile Kürt militanlar arasındaki ateşkes sona erdi” isimli yazısındaki resim (The Economist, 2015)

Kimi zaman terörizm propagandası olarak niyetlenilmeyen bir durum, terör örgütlerinin algı yönetimine hizmet edebilmektedir. 2017 yılında şov amaçlı yapılan televizyon programına bağlanan bir kişinin esasında güncel gelişmelerle ilgili bilgilendirme yapmak isterken terör örgütünün hali hazırda yürütmekte olduğu söylemleri destekler nitelikte bir algı ortaya çıkmıştır. Söz konusu programdan sonra gerek program sunucusu ve yapımcıları gerek telefonla bağlanan kişi böyle bir amaçlarının olmadığını terör örgütüyle veya terörizm propagandası ile ilgili bir girişim yapmadıklarını defaatle ifade etmelerine rağmen söz konusu terör örgütü, bu durumu kendi lehine olacak şekilde hem yurt içinde hemde yurt dışında kullanmaya çalışmıştır. Bu nedenle terör örgütlerinin yürüttüğü algı yönetimi faaliyetleri her zaman terör örgütü mensuplarınca bilinçli olarak yapılmamaktadır. Örnekte görüldüğü üzere toplumdaki farklı konuşmalardan, farklı gelişmelerden, farklı tepkilerden suistimal edilerek gerçekleştirilebilmektedir. Bu nedenle özellikle toplum nezdinde önde olan kişilerin veya yapılan işlerin terör örgütlerinin kendi lehlerine suistimal edilemeyecek şekilde hassasiyetle gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Görsel 5).

Görsel 5. Beyaz Show isimli programda mağduriyet algısı yaratan Ayşe Çelik isimli kişi hakkında atılan sosyal medya gönderisi (Sözcü Gazetesi, 2017).

PKK/KCK terör örgütünün terör propagandası yapan aktif haber sitelerinden Fıratnews, 2022 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin PKK/KCK terör örgütüne yönelik gerçekleştirdiği operasyon ile ilgili "*HPG'den 2 aylık savaş bilançosu: 985 işgalci cezalandırıldı, 3 helikopter ve 1 tank imha edildi*" başlıklı haberinde, Türkiye Cumhuriyeti askerlerine "*işgalci*", terör örgütünü desteklemeyen Kürt halkına "*işbirlikçi ihanetçi Kürtler*", terör örgütü elemanlarına ise sözde "*Kürdistan özgürlük gerillası*" tanımlaması yapmıştır (Fıratnews, 2022).

Sol Haber Portalı isimli medya organı Görsel.6'da görüldüğü üzere Erzincan şehrine DEAŞ terör örgütünün bayrağı dikildiği haberini yapmıştır. Haberin hemen sonrasında ise bir vatandaş kendi sosyal medya hesabından Görsel.7'de yer alan yazıyı paylaşmıştır. Vatandaş yazıda bayrağın aslında Türkiye'de bir futbol kulübü olan Fenerbahçe'nin bayrağı olduğu ve kendisinin oraya diktiğini açıklamıştır (Sabah, 2015). Gazete haberinde aslında vatandaşa korku verilmek istenmiştir. Bayrağın o bölgeye dikilmesi ile Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin DEAŞ terör örgütü karşısında sözde aciz

kaldığını ima etmiştir. PKK terör örgütü yanlısı haber sitesi, DEAŞ üzerinden Türkiye'ye kara propaganda uygulamıştır.

Görsel 6. Erzincan'da sözde DEAŞ bayrağı dikilmesi haberi (Sabah, 2015)

Görsel 7. DEAŞ tarafından dikildiği iddia edilen bayrağın gerçek fotoğrafı (Sabah, 2015)

Türkiye Cumhuriyeti'nin PKK/KCK terör örgütüne yönelik düzenlediği saldırılardan sonra terör örgütü sempatisini, Suriye İç Savaşı'na ait bir fotoğrafı almış ve Afrin bölgesinde Türk askerlerinin sözde acımasızlığını ifade etmiştir. Fakat almış olduğu resim 2013 yılı içinde Al-Jazeera haber sitesinin paylaşımı olmuştur (Görsel.8).

Görsel 8. PKK/KCK terör örgütü sempatzanının sosyal medya paylaşımı ve Al-Jazeera sitesinin Suriye İç Savaşı paylaşımı (Anadolu Ajansı, 2018).

PKK terör örgütüne karşı gerçekleştirilen operasyonlar esnasında terör örgütü sempatzanları, görseller üzerinden birçok manipülasyon gerçekleştirmiş ve mağduriyet algısı yaratmaya çalışmıştır. Görsel.9'da yer alan fotoğraf aslında Tarsus'ta gerçekleşen ve terör örgütleri ile alakalı olmayan bir haberde kullanılmıştır (Aydınalp, 2019, s.140). Fakat PKK sempatzanı olan Twitter kullanıcısı, haberdeki görseli kullanarak mağduriyet algısı yaratmaya çalışmış ve terör örgütünün kara propagandasını yapmıştır. Twitter kullanıcısı "bu çocuklar niye dağa çıkmasın" sözüyle kast ettiği aslında "neden terörist olmasın" dır.

Görsel 9. TSK'nın Cizre'de gerçekleştirdiği operasyon esnasında PKK sempatzanının yapmış olduğu manipülasyon (Aydınalp, 2019, s.140)

PKK'nın medya organlarından olan Fırat Haber Ajansı tarafından 2015 yılının Ağustos ayında yayınlanan bir haberde "Devlet ne yaptı size, Türk'ün gücünü göreceksiniz" diyen sözde komiserin HPG güçleri tarafından yakalandığı iddia edilmiştir. Daha sonra ise "Başkomiser Ersin Demirel ile röportaj" isimli haber yayınlanmıştır (Dersimnews, 2015).

Fakat yapılan haber medya dezenformasyonu örneği olmuştur. Haberi yapılan kişi, akıl sağlığı yerinde olmayan biridir (Görsel.10). Yapılan kara propaganda örneğinde PKK'lı teröristlerin kolluk kuvvetleri görevlisini kaçırdığı iddia edilmiş, asıl amacın topluma korku vermek ve sempatzıları motive etmek olduğu görülmüştür.

Görsel 10. Fıratnews'in medya dezenformasyonu örneği

2016 yılının Eylül ayında düzenlenen 73.Venedik Film Festivali'nde "Bizim Savaşımız (Our War)" isimli belgesel yayınlanmıştır. Belgeselde PKK/PYD teröristlerinin DEAŞ ile sözde mücadelesi anlatılmaktadır (21.yüzyıl Türkiye Enstitüsü, 2019). Belgeselde yer alan oyuncular Venedik Film Festivali'ne PKK/PYD teröristlerinin giydiği kıyafetlerle katılmış ve örgütün uluslararası alanda kara propagandasını gerçekleştirmiştir (Görsel.11). Belgeselde PKK/PYD teröristlerinin DEAŞ ile mücadele ettiğini ve terör örgütünden ziyade özgürlük savaşçıları olduğu konusu işlenmiştir. Örgütün belgesel içinde de kara propagandası yapılarak, sempatzıları arttırılmaya çalışılmıştır.

Görsel 11. 73.Venedik Film Festivali "Bizim Savaşımız" belgeseli oyuncuları

PKK terör örgütü yurtdışına Türkiye ve Suriye gibi ülkelerden göç eden kişileri, yaptığı ideolojik propaganda sayesinde sempatzı veya terörist olarak bünyesine çekmektedir.

Bu sorunun en büyük nedeni kişilerin adaptasyon sorunu çekmesi ve PKK/KCK terör örgütünün bu durumu kullanması olmuştur. Örgüt bu faaliyetleri sosyal medya ve dernekler üzerinden sürdürmektedir. Cemil Bayık ve Murat Karayılan gibi isimlere yurtdışı etkinliklerinde yer açan örgüt, 18 Mart 2017 tarihinde Frankfurt'ta Nevruz etkinliği (Görsel.12) düzenlemiştir. Etkinliği PKK'nın yurtdışı derneklerinden NAV-DEM düzenlemiş ve PYD eş başkanı Salih Müslim katılım sağlamıştır. 10 Temmuz 2017 tarihinde ise Saarbrücken'de yürüyüş düzenlenmiş (Görsel.13) ve PYD kesiminden konuşmacılar katılmıştır. Düzenlenen gösterilerde ve yürüyüşlerde PKK birçok simgesel algı kullanmıştır. Kullanılan flamalar sözde "Kürdistan"ı temsil etmekte, elebaşı Öcalan ön plana çıkarılmakta, atılan sloganlarla terörist ve sempatizanlara motivasyon unsuru oluşturulmaktadır. Yapılan gösterilere birçok PKK teröristi davet edilmiştir. Örneğin PKK'lı bir teröristin cenazesine katıldığı için Türkiye'de hakkında soruşturma başlatılan Tuğba Hezer de davet edilmiş ve örgütü temsil etmiştir (Bayraklı, Yalçın ve Yeşiltaş, 2019, ss.28-50).

Görsel 12. Frankfurt'ta düzenlenen Nevruz etkinliği (Bayraklı, Yalçın ve Yeşiltaş, 2019, s.49)

Görsel 13. Saarbrücken'de düzenlenen yürüyüş (Bayraklı, Yalçın ve Yeşiltaş, 2019, s.49)

PKK, MED TV, Roj TV gibi görsel ve işitsel yayınlarda, Serxwebun, Alternatif, Özgür Gündem gibi yazılı basın araçlarında ve sayılamayan web sitelerinde belirli dönemlerde yayın yapmış ve devlet tarafından kapatılmış veya kapanmıştır. Örgüt geleneksel ve dijital medya platformlarında lehine haberler ve yayınlar yapmış ve sempatizan kazanmaya çalışmıştır. Günümüzde örgüt haberleri ve yayınları hala sosyal medya üzerinden proaktif olarak devam etmektedir. PKK, Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki kültürel, ekonomik ve sosyal dinamikler ile bölgede kolluk kuvvetlerinin operasyonları sonucu demografik ve

psikografik değişkenleri manipüle ederek sosyal medyada propaganda yöntemi olarak kullanmıştır. Kullanılan yöntemler beyaz propaganda çerçevesinde ele alınmaktadır. TSK'nın PKK'ya yönelik gerçekleştirdiği operasyonların sivilleri hedef aldığı yönünde çarpıtılması ve çarpıtılan haberlerin kitle iletişim araçlarında hızlı bir şekilde yayılması gri propagandaya örnek olmuştur. Başka devletlerde yaşanan vahşetlerin görsellerinin, TSK'nın operasyonlarına yönelik kullanılması da yine gri propaganda örneğidir. Gri propaganda sayesinde PKK, sosyal medyaya birçok asılsız haberler ve görüntüler ulaştırmıştır. PKK'nın kaynak olarak kendini saklaması ile haberlerinde TSK araçlarının infilak ettirildiği, askerlerin öldürüldüğü gibi birçok haberin yaptırıldığı ve bu haberlerin sosyal medya aracılığı ile dağıtılması ise kara propaganda örneği olmuştur (Aşkın, 2020, ss.305-313).

3.2. DEAŞ Terör Örgütünün Algı Yönetimi Faaliyetleri

3.2.1. DEAŞ Terör Örgütünün Algı Yönetiminde Başvurduğu Temel Kavramlar

DEAŞ terör örgütü gerçekleştirmiş olduğu terör faaliyetleri ve etkin biçimde kullandığı sosyal medya platformları ile küresel çapta bir terör örgütü olmuştur. DEAŞ, aynı zamanda büyük çapta bir medya kuruluşu gibi hareket etmiştir. Haber ajansları, radyolar, dergiler ve yüksek bütçeli video prodüksiyonları ile terör faaliyetlerini ve mesajlarını küresel düzeyde hedef kitlelerine ulaştırmıştır (Salihi ve Göksun, 2018, s.19).

Sosyal medya ve yayın organlarının etkilerini fark eden DEAŞ terör örgütü, silahlı terör eylemlerine devam ettiği gibi propaganda faaliyetlerini de aksatmamıştır. Medyanın da büyük bir silah olduğunu fark eden DEAŞ terör örgütü, ekipler oluşturmuş ve kurulan ekibin yönlendirmeleri ile örgüt bünyesine birçok yabancı terörist kazandırmıştır (Klausen, 2015, ss.4-5). Irak eski Ulusal Güvenlik Danışmanı Muvaffak er-Rubai, DEAŞ terör örgütünün propaganda faaliyetlerindeki gücü ve etki alanını şu şekilde ifade etmiştir. Rubai ifadesinde, Musul kentinin DEAŞ tarafından ele geçirilme sürecinde ve ele geçirilme sonrası Irak ordusunun çekilmesinin temelinde, sosyal medya üzerinden verilen mesajlar ve görüntüler ile yapılan algı faaliyetleri olduğuna değinmiştir (Weiss-Hassan, 2016, akt. İyiat, 2019, s.73). Ayrıca dönemin DEAŞ sözcüsü Ebu Muhammed el Adnani'nin yapmış olduğu bir konuşma yedi farklı dilde yayınlanmıştır. Adnani'nin Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça, Endonezce ve Felemenkçe olarak yayınlanan konuşması örgütün imkanlarının geldiği boyutu göstermiştir (Türkoğlu, 2017, s.167).

Williams, örgütün algı yönetimi ve propaganda faaliyetlerini etkili bir şekilde kullanmasındaki dört temel amacı ifade etmiştir. Birincisi, hedef kitleler üzerinden terör örgütüne eleman temin etmek ve sempatizan kazanmaktır. İkincisi, Batılı devletler, Şiiler ve Gayrimüslimler üzerinde korku yaratmaktır. Üçüncüsü, uluslararası alanda meşru zemin kazanmak ve devlet olarak tanınmaktır. Dördüncü amaç ise kitle iletişim araçları sayesinde örgütü finanse etmek ve gelir kazanmaktır (Williams, 2016, akt. Bozkurt, 2019, s.247).

El-Kaide terör örgütü ile olan bağı ilerleyen zamanlarda koparan DEAŞ'ın El-Kaide'den farklılaşan temel özellikleri, propaganda amaçlı mesaj üretim sisteminin merkezi olmaması ve medya organlarını aktif bir şekilde kullanmasıdır. Bahsedilen nedenlerden ötürü DEAŞ, diğer terör gruplarından daha yoğun ve sık bir şekilde propaganda malzemesi üretmiştir. DEAŞ'ı diğer gruplardan ayıran bir başka özellik ise örgütün geniş çaplı sosyal medya kullanımı sayesinde bilgisayar sistemli eleman kazanımının fazla olmasıdır. Bu sayede örgüt hızlı bir şekilde ve geniş çapta etkisi ciddi olmuştur (Türkoğlu, 2017, s.168).

Ebu Musaf ez-Zerkavi liderliğinde kurulan örgüt, kısa zamanda topraklarını ve etki alanını genişletmiş, sonraki dönemde sözde halifelik ilanı ile söylemlerinde de ciddi bir değişime gitmiştir. Aynı zamanda örgüt, şeriat kanunları ile yönetilecek bir devlet kurma iddiasında da bulunmuş ve gerçekleştirdikleri faaliyetlerle Sünni-Şii çatışmasını tetiklemeye çalışmıştır (Şahin, 2019, s.187). Halifelik kapsamında algı faaliyetlerini genişleten DEAŞ terör örgütüne bağlı "Siber Halifelik" ismi altında toplanan bir grup, Mayıs 2015 tarihinde Batılı devletler ve A.B.D'ye yönelik yaptığı videoda "*Elhamdülillah hem karada hem de internette genişliyoruz. Mesajımız ABD ve Avrupa için: Elektronik savaş henüz başlamadı. Şu ana kadar gördükleriniz gelecekte yaşanacakların sadece başlangıcı*" şeklinde ifadeler kullanmıştır (Paganini, 2015, akt. Karakaş, 2017, s.37). Örgüt, ideolojisi kapsamındaki faaliyetlerini sosyal mecralardan yöneterek vermek istediği mesajı evrensel boyuta taşımıştır.

DEAŞ terör örgütü sosyal mecralarını kullanarak belirli kesimleri "kafir, dinsiz" ilan etmiştir. Propaganda faaliyeti olarak paylaştıkları "Tekfir Doktrini" ile örgüt kimleri ötekileştirdiğini açık bir dille ifade etmiştir. Sözde doktrinde ötekileştirilenler;

- On iki imam inancını benimsemiş olanlar ve benimseyenlere karşı çıkmayanlar,
- Ulusalcı, liberal, milliyetçi ve komünistlik gibi bütün siyasi oluşumlar,
- Şeriat kanunları ile yönetilmeyen devlet kurumları,
- Medeni hukuk kanunlarınca yargılanmak isteyen bireyler veya gruplar (Hassan, 2017, akt. Salihi, 2019, s.404) şeklindedir.

Örgüt, kitle iletişim araçları ile gerçekleştirdiği propaganda yöntemlerini kurgularken üç ana strateji kullanmıştır. Bu stratejiler, "Zafer Halifeliği", "Pastoral Halifelik" ve "Seferberlik" olmuştur (Ross, 2017). Stratejilerde halifelik kavramını yeniden inşa etmek, inşa edilen halifeliği genişletmek ve yeri geldiği zaman halifeliği savunmak amaçları üzerine kurulmuştur. Bu amaç doğrultusunda devamlı toprak genişletilmesinin yanı sıra daima güçlü olduğu algısı da toplum üzerinde kurulmaya çalışılmıştır. "Zafer Halifeliği", örgütün kitle iletişim araçları vasıtası ile başarı ve kazanımlarından söz etmesi stratejisidir. "Pastoral Halifelik", sözde halifeliğin gerçekleştiğini ve kurulmuş olan devlet yapısı ve bürokratik sistemler vasıtası ile bölgede yaşayan bireylere her türlü hizmetin verildiği üzerine yapılan algı stratejisi olmuştur. Bu strateji vasıtası ile mahkemeler, hastaneler ve sosyal hizmetlerin başarılı bir şekilde işlediği ve özel günlerin her zaman

çoşkulu bir şekilde kutlandığı algısı yaratılmak istenmiştir. Bu şekilde İslam dininin en iyi yaşandığı sözde devlet olunduğuna dair propaganda faaliyetleri uygulanmıştır. “Seferberlik” stratejisi ile sözde kutsal davalarını örgütsel bir boyuta dönüştürmeye çalışmıştır. Bu strateji sayesinde kendi ideolojisine sahip bireyleri başarılı şekilde yanına çeken DEAŞ, aynı zamanda “cihat” çağrıları ile birçok yabancı terörist savaşçıyı bünyesinde barındırmıştır (Ross, 2017).

DEAŞ terör örgütü, kitle iletişim araçlarını sadece sempatizan toplamak ve hilafet için kullanmamış, belirli zamanlarda infaz adı altında acımasızca öldürme yöntemlerini de sergilemiştir. Terör örgütü, kitle iletişim araçları vasıtası ile kafa kesme, yüksek yerlerden aşağı atma ve yakma videoları paylaşmış ve korku duygusunu tetiklemek istemiştir. Bu videolarda işkence edilen ve öldürülen kişiler örgüt tarafından “kafir”, “mürtet”, “esir” ve “ajan” ilan edilenler olmuştur (İçişleri Bakanlığı, 2017c, s.20).

Terör örgütlerinin temelini oluşturan ve onları birbirlerine göre güçlü kılan en önemli faktör birey olmuştur. Terör örgütleri, bireyleri bünyesine katmak ve bireylerden destek almak amacıyla birçok faaliyet gerçekleştirmektedir. Bu sayede terör örgütleri varlıklarını inanmış bireyler ve kabul edilmiş olan ideoloji ile sürdürmektedir. Zihinlerde yer oluşturmak isteyen terör örgütleri aynı zamanda meşru olmak istemekte ve bu hedef doğrultusunda bir takım araçlara yönelmektedir. Örgütün kitle iletişim odaklı faaliyetleri de bu minvalde olmuştur. İdeolojisini anlatmak ve iletişim konusunda birçok kitleye hitap etmek isteyen DEAŞ, dijital yayınlara yönelmiştir. Bahsedilen yayınlarda dünya gündemi, şehitlik ve cihat gibi birçok noktaya değinilmekte ve sözde Hilafet Devleti’ndeki yaşama dair bilgiler bulunmaktadır. Örgüt, çıkarılan dijital dergilerde ideolojik bir taban oluşturmaya çalışmıştır.

3.2.2. DEAŞ Terör Örgütünün Algı Yönetiminde Kullandığı Propaganda Araçları

DEAŞ terör örgütünün en çok önem verdiği ve finansal açıdan büyük bütçe ayırdığı alanların başında medya ve propaganda gelmiştir. Örgütün yayınlamış olduğu dergiler ve video görüntüleri, tasarım ve görsel zenginlik olarak üst seviyede olmuştur. Aynı zamanda ideolojisini yayma, sempatizan kazanma ve eleman temin etme amacıyla bilgisayar oyunu bile yapmıştır (Taştekin, 2017, s.275).

Örgüt, medya ve propaganda faaliyetlerini kontrollü ve profesyonel bir ekiple sürdürmüştür. DEAŞ terör örgütü yapısı içerisinde “Medya Divanı” olarak isimlendirilmiş bir kademe oluşturulmuştur. Örgüt tarafından yapılan terör propagandası ve sosyal medya projelerinin içerik üretimi, denetimi ve yayımı “Medya Divanı” tarafından kontrol edilmiştir. Örgüt, geleceği için önemli gördüğü “Medya Divanı” bünyesi içerisinde farklı birimler de kurmuştur (Salihi ve Göksun, 2018, s.20). Kurulan ilk birimlerden biri “Al-Furkan Medya Prodüksiyon” olmuştur. 2006 yılında kurulan birim dergi, broşür, CD/DVD ve internet sayfaları üzerinden terör örgütünün propagandasını yapmıştır (Şenol, Erdem ve Erdem, 2016, s.287). Görsel medya içeriklerinin yanı sıra vahşet videolarının da yer aldığı Twitter hesabı kuran birim, yaklaşık yirmi bin takipçi sayısına ulaşmıştır. Cihat

çağrısı içeren söylemler ve görseller oluşturan birimin örgütle resmi bağlantısı açıklanmamıştır (Çiçek, 2017, s.73). 2006 yılından itibaren medya ağını genişleten terör örgütü 2013 yılında “Al-İtisaam Medya Vakfı”nı kurmuştur. Aynı dönemde “Neşid” isimli ilahi benzeri marş geliştirmiştir (Şenol, Erdem ve Erdem, 2016, s.287). Al-İtisaam Medya Vakfı, video hazırlama işlerini yürütmüş, çatışma alanlarında video ve röportajlar yayınlamıştır (Rose, 2014).

“Medya Divanı”, Irak İslam Devleti ilan edildikten sonra “Medya Bakanlığı” olmuştur (Taştekin, 2017, s.275). Birimlerden en aktif bir şekilde faaliyet göstermiş olanı ise Mayıs 2014 tarihinde kurulan “Al-Hayat Merkezi” olmuştur (Salihi ve Göksun, 2018, s.20). Londra merkezli kurulan birim, örgütün propaganda faaliyetlerinde ve bilgi savaşlarında önemli noktada olmuştur. Ahmet Abu Samara tarafından yönetilmiştir. Al-Hayat Merkezi, DEAŞ’ın mesajlarını farklı dillere çevrilip paylaşılması görevini yürütmüştür. Al-Hayat Merkezi’nin amacı Müslümanları tek çatı altında toplamak olmuş, çevirdiği mesajlar ile de amaçlarının gerçekleştiği mesajları verilmeye çalışılmıştır (Rose, 2014). Twitter üzerinden açılan hesabın çoğunluğu Avrupalılar tarafından takip edilmiş ve yaklaşık on bin takipçi sayısına ulaşmıştır. DEAŞ terör örgütünün hedef kitlelerinden olan sonradan Müslüman olmuş kişilere ve Avrupalı bireylere yönelik İslami yayınlar yapılmış, ideolojileri hakkında bilgi verilmiştir (Deniz, 2019, s.97). Medya merkezi tarafından yayınlanmış videolar profesyonel ekipler tarafından düzenlenmiş ve yüksek düzeyli efektler kullanılmıştır. Video içerikleri ve görsellerin büyük bir bölümü Batılılara karşı şiddet ve öfke içermektedir (Çiçek, 2017, s.73).

Örgüte ait birçok birim oluşturulmuş ve faaliyetler gerçekleşmiştir. Bu birimlerden:

- Rayat Al Tawheed Sosyal Medya Grafiği: DEAŞ terör örgütünün Suriye’ye yönelik faaliyetlerini destekleyen birim, bölgede İngilizlerin sesi olmuştur. İngilizlere hitap eden ve çalışanları genelde İngilizlerden oluşan birim, İngilizleri Suriye’ye davet eden yayınlar yapmıştır.
- Al-Malhama Ekibi: DEAŞ terör örgütünün görsellerini ve video içeriklerini yayınlayan birimdir. Al-Malhama Ekibi’nin birçok alt kuruluşu bulunmaktadır. İbn-i Azad, Al-Khansaa Medya Ekibi, Rakka İslami Haber Ağı, İslam Devleti Rakka Medya Merkezi, Workshop of the Knights of Publication, Al Isabah Medyası, Halifelik Medya Al-Malhama Ekibi’nin alt kuruluşlarıdır. Twitter, Youtube ve Facebook gibi sosyal medya ağlarında DEAŞ terör örgütü propagandasını yapmıştır (Rose, 2014).

DEAŞ terör örgütü uluslararası yayın organları dışında bölgesel olarak da yayınlar yapmıştır. Emirate of Kairouran (Tunus), Ifriqiya Lil-Illam (Afrika), Al-Sham Medya (Suriye), Al-Fawaris Medya (Suriye), Al-Amaq Medya, South us Salam (Güney Amerika), Ansar Al-Dawla Al-Islamiya fi Gaza (Filistin), West Africa Province Medya (Batı Afrika), Fezzan Province Medya (Libya) bölgesel olarak kurulmuş medya yapıları olmuştur. Örgüt aynı zamanda forum sitelerinde ve çevrimiçi tartışma platformlarında yayınlarını

sürdürmüştür. Bu yayınlardan sorumlu Al-Platform Medya ve Ansar Al-Haqq yapılarıdır. Yabancı terörist savaşçıları çekmek ve sempatican toplamak amacıyla da iki ayrı birim oluşturmuştur. Bu birimler Jamaat Ansar Al-Dawla Al-Islamiya fi Bayt Al-Maqdisi ve De Basis'dir (Rose, 2014).

Örgüt kurmuş olduğu birimler aracılığı ile yaptığı faaliyetlerin en önemli noktası izleyici kitesinde karşılık bulması olmuştur. Kurulan birimlerden terör mesajlarını doğrudan yayınlamayan terör örgütü, birçok sosyal medya organını propaganda amaçlı kullanmıştır. Terör örgütüne ait olan medya içerikleri, Google Drive, Yandex, Youtube, Cloud.mail.ru, Dailymotion, Archive.org, Sendvid.com gibi sosyal medya platformlarına yüklenmiş daha sonra Twitter, Facebook, Telegram, Whatsapp, Instagram, Pinterest, Tumblr, Viber ve WeChat gibi sosyal mecralardan paylaşılmıştır. Paylaşılan medya içerikleri ise hızlı bir şekilde internet üzerinden kişilere ulaşmıştır. Sosyal medya organlarının yanı sıra dergilerden de algı faaliyetlerini sürdüren örgüt, girmiş olduğu sözde savaşında yeni bir boyut oluşturmuştur (Ayhan ve Çifçi, 2018, s.23).

Sempatican kazanmak, ideolojilerine taban bulmak ve yabancı terörist savaşçıları örgüte dahil etmek amacıyla birçok elektronik dergi çıkarılmıştır. Dabıq, Konstantiniyye ve Rumiya bu dergilerden birkaçıdır. Örgüt bünyesindeki teröristler, Dabık Ovası ve Amik Ovası arasında büyük muharebenin yaşanacağına inanmaktadır. Bu sebeple yayınlanan dergilerden birisine "Dabıq", haber ajanslarından birisine "Amaq" ismini vermiştir. DEAŞ terör örgütü, fethine inanmadığı İstanbul'un eski ismi olan "Konstantiniyye"yi de diğer bir dergisinin ismi olarak kullanmıştır. Aynı zamanda Müslümanlar ile Roma arasında savaş olacağına inanıldığı için bir başka derginin adını da Roma anlamında olan "Rumiya" olarak çıkmıştır (T24, 2016). Örgüt liderlerinden Zerkavi'nin "*Allah, Dabıq'i sahve ihanetinden arındırsın ve Hilafet bayrağını bu bölgede dalgalandırsın, çünkü bu bölge Konstantinopolis'in fethine, ardından Roma'nın fethine kadar çıkan savaşlarda tarihi bir rol oynayacaktır.*" sözü de konuya açıklık getirilmesi bakımından önemlidir (Dabıq, 2014, akt. Şahin, 2019, s.189). Zerkavi bu sözle İstanbul'un işgalinin gerçekleşmediğini ve gerçekleşecek fetihin örgüt tarafından olacağını vurgulayarak motivasyon sağlamayı amaçlamıştır.

Örgütün oluşturduğu medya stratejileri doğrultusunda çıkarttığı en önemli dergilerden biri Dabıq'dır. Dabıq dergisi Al-Hayat Medya tarafından çıkarılmış ve uluslararası algı faaliyetleri hedeflenmiştir. 5 Temmuz 2014 tarihinde yayın hayatına başlayan dergi, 2016 Temmuz ayına kadar on beş sayı yayınlamıştır (Şahin, 2019, s.188). Dabıq dergisi, DEAŞ terör örgütünün medya biriminin uzmanları tarafından hazırlanmış ve uluslararası kitlelere hitap edilmesi planlanmıştır. Dergi için seçilen metinler ve dergi görselleri özgün bir tasarımla işlenmiş, görselliğin ön planda olduğu ve okuyucuyu sıkmayan zenginliğe sahip olmuştur. Toplamda yüz kırk altı sözde makale yayınlayan dergide daha çok güncel konular işlenmiş ve dini kaynaklar referans gösterilmiştir (Tablo.5, Tablo.6).

Sayı	Yayın Tarihi	Kapak Konusu	Kapak Görseli	Mesajı
1	Temmuz 2014	Hilafetin Dönüşü (The Return of the Khilafah)	Ortadoğu haritası	Hilafetin kurulduğu ve Müslümanlar için yeni bir dönemin başladığı mesajı
2	Temmuz 2014	Felaket (The Flood)	Fırtına içerisindeki Nuh'un gemisi	"Ya İslam Devleti ya da felaket olacaktır" mesajı
3	Kasım 2014	Hicrete Çağrı (A Call to Hijrah)	Pikapkasasında yolculuk eden DEAŞ elemanları	"Her Müslüman Hilafet'e katılmak için şimdi harekete geçmelidir" mesajı
4	Aralık 2014	Yenilen Haçlı (The Failed Crusade)	Vatikan Aziz Petrus Meydanı'na dikilmiş DEAŞ bayrağı	"Haçlıların saldırıları başarısız olacak ve Roma ele geçirilecek" mesajı
5	Ocak 2015	Yerleşmek ve Yayılmak (Remaining and Expanding)	Kabe	"İslam Devleti kalıcı olarak kurulmuştur ve Arap Yarımadası, Yemen, Sina, Libya ve Cezayir'den Halife'ye biatlarla genişlemektedir" mesajı
6	Ocak 2015	Veziristan'ın El-Kaidesi (Al-Qaidah of Waziristan)	Nehir ve ağaçlık tepelerin olduğu bir bölge	Zerkavi'nin Tevhid ve Cihad Cemaati'nde yken Bin Ladin'in El-Kaidesi'ne biat eden bir mücahidin "Veziristan El-Kaidesi" ile tanışmasından sonra edindiği olumsuz izlenimler
7	Şubat 2015	İki yüz lülükten Döneklige (From Hypocrisy to Apostasy)	"Je Suis Charlie" pankartı taşıyan Müslümanlar	"Müslümanların DEAŞ'a katılmaktan başka tercihleri olamaz" mesajı
8	Mart 2015	Afrika'da Sadece Şeriat Hükmedecek (Shari'ah Alone Will Rule Africa)	Afrika kıtasında bir minare	Afrika kıtasından DEAŞ'a biat eden gruplar sayesinde örgütün güçlendiği mesajı
9	Mayıs 2015	Onlar Plan Yapar. Allah da Plan Yapar. (They Plot and Allah Plots)	Johny Kerry, Körfez ülkeleri liderleri ile yanyana	Tüm planlara rağmen düşmanların başarılı olamayacağı mesajı
10	Haziran 2015	Allah'ın Kanunu ya da İnsan Kanunları (The Law of Allah or The Laws of Men)	Çeşitli muhalif grup bayrakları üzerine çekilmiş DEAŞ bayrağı	DEAŞ'ine leğecirdiği bölgeleri Allah'ın kanunu ile yönettiği buyüzden diğer muhaliflerden toprak almanın meşru olduğu mesajı
11	Eylül 2015	el-Ahزاب Savaşından Koalisyonlar Savaşına (From The Battle of Al-Ahزاب to The War of Coalitions)	Erdoğan-Obama görüşmesi	Tarihteki Hendek Savaşı ile bugün DEAŞ'a karşı kurulan koalisyon güçleri arasında benzetme, müşriklere karşı savaş
12	Kasım 2015	Sadece Terör (Just Terror)	Paris saldırısı sonrasında bir görüntü, sağlık ekipleri	"Onlar Hilafet'i tanıyana kadar terör saldırıları devam edecek" mesajı
13	Ocak 2016	İbn Seba'dan Deccal'e Rafiziler (The Rafidah from Ibn Saba' to The Dajjal)	Siyah giyinmiş ve bayrak taşıyan bir grup Şii	Rafizileri hedef gösteren mesajlar
14	Nisan 2016	Mürted Kardeşler (The Murtadd Brotherhood)	Mursi sandık başında oy kullanıyor	Müslüman Kardeşler'ine hedef gösteren mesajlar
15	Temmuz 2016	Haçı kır (Break The Cross)	DEAŞ elemanının bir haçı yıkması	"Tüm peygamberleri Allah gönderdi ve onları tanıyoruz, ancak Hristiyanlık bozulmuştur" mesajı

Tablo 5. Dabıq dergilerinin kapak konuları, görselleri ve mesajları (Göksun ve Salihi, 2018, s.44)

Tema	Makale sayısı
Din	24
Kişilerin takdir edilmesi	17
Bölgesel genişleme	17
Rakipler	14
Yakın düşmana karşı savaş	14
Batı'ya karşı savaş	14
DEAŞ yönetimi	13
Askeri harekât takdirnamesi	12
Cihad Yürütmek	9
Saldırıların takdiri	7
Hicret	7
Amerika'ya karşı savaş	5
Haçlılardan Kurtuluş	4
Amerika'nın Kötülükleri	3
Kadınların rolü	3
Mücahitlerin gücü	3
İslam ve Müslümanların Savunması	2
Mahşer	1
Hilafet	1
İnfaz(Uygulamak)	1
Saldırıları için talimat	1
Yakın düşmana ve Batı'ya karşı savaş	1

Tablo 6. Dabıq dergisinde kullanılan temalar (Pokalova, 2020, s.277)

Dabıq dergisi, İngilizce olarak yayınlanmıştır. Dergide örgüt stratejisi, siyasi ve dini otoriteyi kazanmadan önce silahlı güç aracılığıyla kontrolü sağlamak olarak açıklanmıştır. Dergide dini tartışmalar titizlikle ve kapsamlı bir şekilde anlatılmış ve kendilerine yakın İslam âlimlerinin argümanları kullanılmıştır (J.Lewis, 2014, s.10).

2016 yılının Ekim ayında Dabıq köyü Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından DEAŞ terör örgütünden temizlenmiştir. Terör örgütü yaşadığı bu durum sonrası Dabıq dergisinin adını Rumiyah olarak değiştirmiştir. Geçmişinde bağlı bulunduğu El Kaide terör örgütünün çıkarmış olduğu İmpire dergisi ile karşılaştırmak gerekirse İmpire, Batılı bireyleri etkilemek ve bireysel saldırılara yönelmek üzerine kurulmuşken Dabıq dergisi, sözde halifeliğin dini esaslarını ortaya koymuş ve Müslümanları DEAŞ terör örgütünü desteklemeye ve kendi buldukları yerlerden sözde İslam Devleti'ne göç etmeye yöneltmiştir (Şahin, 2019, ss.189-190).

Propaganda faaliyetlerinin merkezine Roma'yı alan DEAŞ, 2016 yılının Eylül ayında Al Hayat Medya aracılığıyla Roma anlamında olan "Rumiyah" isimli dijital dergiyi çıkarmıştır (Independent, 2016). Rumiyah dergisi Rusça, Almanca, Türkçe, Fransızca, İngilizce, Uygurca, Kürtçe, Peştunca, Boşnakça ve Endonezce olmak üzere on dilde yayınlanmıştır (Ayhan ve Çifçi, 2018, s.22). Rumiyah dergisi Dabıq dergisindeki görsel ve biçimsel tarzını korumaya devam etmiştir. Fakat Dabıq dergisindeki tema işlemlerinden ziyade genel bilgiler verildiği görülmüştür. Kadınların Müslüman toplumundaki yeri, en temel din uygulamalarının açıklamaları, Şiilere karşı olumsuz anlatım ve kendi bünyesine bağlı terör örgütü elemanlarına genel öneriler sunulmuştur. Dabıq dergisinden Rumiyah dergisine olan içeriksel anlatımın değişmesinin en büyük sebeplerinden biri de DEAŞ terör örgütünün Irak ve Suriye'de toprak kaybetmeye başlaması ve karşı karşıya kalınan zorluklar olarak görülmüştür (Azani ve Dotti, 2021, s.17).

Sayı	Yayın Tarihi	Manşet	Kapak Görseli	Mesajı
1	Eylül 2016	“Kalkın ve Kardeşlerinizin öldüğü Şey Üzere ölün”	Şeyh Ebu Muhammed Adnani	“Adnani’nin öldürülmesi DEAŞ’ı zayıflatmayacak aksine mücahidler onu örnek alarak savaşmaya devam edecek” mesajı.
2	Ekim 2016	“Müşrikleri Bulduğunuz Yerde öldürün”	Kan içerisinde bir bıçak	DEAŞ destekçilerinin olabildiğince fazla kayıp verdirecek terör eylemleri düzenlemeleri için çağrı.
3	Kasım 2016	“Evlerin En Dayanaksız örümcek Evidir”	Diyarbakır terör saldırısı	Diyarbakır’daki terör saldırısı meşrulaştırılıyor ve Türkiye’de yeni terör eylemleri talimatı veriliyor.
4	Aralık 2016	“Hicret Kafirlerle Savaş Devam Ettiği Sürece Bitmez”	Ohio terör saldırısı	Türkiye’nin aldığı önlemler yüzünden Suriye sınırından geçemeyen destekçilerin diğer DEAŞ topraklarına yönelmeleri çağrısı.
5	Ocak 2017	“Suriye’deki Sahavatlar Tağutlara Tevekkül Eden Bir Topluluktur”	Yanan ceset görüntüsü	Türkiye destekli Suriyeli muhaliflerden duyulan rahatsızlık ve onları hedef gösteren mesajlar.
6	Şubat 2017	“Diyorlar ki ‘Bize Bir Felaket Gelmesinden Korkuyoruz”	Reina terör saldırısı	Suriye’deki ateşkesten duyulan rahatsızlık ve Suriyeli muhalif grupları hedef gösteren mesajlar.
7	Mart 2017	“İslam Devleti’nin Kurulması”	DEAŞ bayrağı	DEAŞ’ın ilahi yasaları uyguladığı iddiasını güçlendirme çabası.
8	Nisan 2017	“Şeyh Ebu Süleyman Şami”	Şami’nin kucığında çocuk ile fotoğrafı	ölen Şami’nin hayatının örnek kişilik olarak yüceltilmesi ve diğer destekçilere ilham olması.
9	Mayıs 2017	Muharip Hristiyanların Hedef Alınması Hükümü	Kırılmış bir haç fotoğrafı	Mısır’daki Kıpti hedeflerine yönelik terör saldırılarının meşrulaştırılması.

Tablo 7. Rumiyah dergisi kapak konuları, görselleri ve mesajları (Göksun ve Salihi, 2018, s.55)

Sözde İslam Devleti tarafından benimsenmiş olan uzun vadeli düşünme stratejisinin ipuçları da Rumiyah dergisi üzerinden verilmiştir. Dergi sayılarının birçoğunda DEAŞ’ın şiddet eylemlerinin, Batı dünyası üzerindeki etkisinin vurgulandığı görülmüştür. Örneğin altıncı sayıda terör örgütünün faaliyetleri sonucu sözde düşmanların sermayesinin boşalması, iç güvenlik meselelerinin artması ve turizm endüstrisinin zayıflaması gibi orta ve uzun vadede kayıplar beklendiği “Mücahitlerin saldırıları sonucu müşrikin ekonomisinin etkilendiği” söylemiyle ifade edilmiştir (Azani ve Dotti, 2021, s.20). İngilizce olarak yayınlanan Rumiyah dergi sayılarında “Yalnız Kurt” olarak isimlendirilen, buldukları bölgelerde eylemler yapan terör örgütü sempatizanlarına adil terör taktikleri başlığı altında saldırı teknikleri anlatılmıştır. Bıçaklı ve araçlı saldırı, rehin alma gibi birçok konu hakkında yazılar yazılmıştır. Fakat Rumiyah dergilerinin Türkçe sayılarında “Manchester saldırısı” anlatımı dışında “Yalnız Kurt” kavramı kullanılmamıştır (Okumuş, 2019, s.164). Örgüt bazı sayılarında sempatizanlarına hedefleri görseller kullanarak

paylaşmıştır. Örneğin derginin beşinci sayısında ABD'nin Teksas eyaletinde bulunan bir kilisenin görseli paylaşarak hedef gösterilmiştir. Türkiye'ye yönelik tehdit söylemlerine de Rumiya dergisinde yer verilmiştir. Türkiye içinde bulunan kurumlar ve siyasiler dışında toplumun birçok kesimi hedef olarak gösterilmiştir. Bu durumun en büyük sebeplerinden biri ise Türkiye'nin DEAŞ terör örgütüne uyguladığı tedbirler ve operasyonlar olduğu düşünülmektedir (Bozkurt, 2019, s.274).

Rumiya dergisinde Dabıq dergisine benzer şekilde sözde bölgesel düşmanlara da yer verilmiştir. İslam Devleti'ni desteklemeyen yerel rejimler ve Müslümanlar birçok dergi sayısında hedef gösterilmiştir. Örneğin, DEAŞ terör örgütünün yozlaştığını düşündüğü yerel Müslüman din alimlerini de günahkar ve kötü alimler olarak nitelendirdiği bölümler yayınlamıştır. Aynı zamanda DEAŞ terör örgütünün, toprak kaybetmeye başlaması ile birlikte Rumiya dergisinde "gecikmiş zafer" konulu sözde makaleler yayınlamış ve sabrın zaferde stratejik rol oynadığı ifade edilmiştir (Pokalova, 2020, s.281).

Tema	Makale sayısı (toplam 555)	Açıklama
Mahşer	2	Dünyanın sonuyla ilgili dini kehanetler
Hilafet	1	İslam halifeliğinin kurulması
Saldırıların takdir edilmesi	29	Düşman olarak görülen kesimlere yapılan terör saldırılarına övgü Makaleler ise yapılan terör saldırı stil ve yöntemlerini içerir
Bireylerin takdir edilmesi	52	Düşmanlara karşı saldırıları gerçekleştiren kişilere övgü
Gerilla hareketlerinin takdir edilmesi	25	Gerilla taktiklerine, geleneksel olmayan terör saldırılarına ve isyan hareketlerine övgü
Rakipler	17	Muhafif veya rakip grupların tartışılması
İslam'ın Savunması ve Müslümanlar	18	İslam Devleti'nin baskı altında olması, İslam'ın ve Müslüman dünyasının kafirlerin saldırılarından ve şer'den korumak
Gecikmiş zafer	14	Zafere ulaşmada sabrın önemi Bazı makaleler yaşanan yenilgilerden sonra gecikmiş zafere odaklanıyor
Amerika'nın Kötülükleri	22	Amerikan yaşam tarzının ahlaksızlıkları, yolsuzlukları ve Amerikan hükümetinin başarısızlıkları
İnfaz	1	Düşmanların infazı
Cihada katılmama	7	Dini emirlerin yerine getirilmemesinin sonucu olarak cihat etme zorunluluğu
Hicret	8	İslam topraklarına göç
Saldırıları için talimatlar	41	Teröristlerin hedef seçimini, kullanacağı yöntemi ve saldırılar vb. ile ilgili konuları nasıl gerçekleştirileceğine dair ayrıntılı talimatlar
İletişim için talimat	3	Grupların ve bireylerin, liderlik veya temsilciler ile nasıl iletişime geçileceğine ilişkin talimatlar
Kimyasal silahlardan korunma talimatı	2	Kimyasal silah saldırılarının oluşabileceği bir durumda nasıl davranılacağına dair talimatlar
Silah taşıma ile ilgili talimatlar	4	Silahların nasıl kullanılacağına ve uygun şekilde nasıl bakımının yapılacağına ilişkin talimatlar
İslam Devleti yönetimi	18	İslam Devletinde adil yönetim
İslami yönetim	2	Adil İslami yönetimin ilkeleri
Haçlılardan kurtuluş	12	Müslüman dünyasına Haçlı saldırısı sonucu Haçlılardan ve müttefiklerinden kurtuluş
Din	64	İslam'ın açıklamaları, dini ilkeleri ve eylemler için dini gerekçeler
Kadınların rolü	19	İslam ve cihatta kadının rolü
Mücahitlerin gücü	13	Mücahitlerin cesareti, kaynakları ve düşmanı yenme kararlılığı
Bölgesel genişleme	17	Kontrol altındaki bölgeleri genişletmek
Bölgesel kayıplar	2	Kontrol altındaki bölgelerin kaybı
İslam Devleti için denemeler	1	İslam Devletinin Karşılaştığı Zorluklar
Cihat yapmak	42	Cihada katılımı ilgili hikâyeler, üsluplar ve cihat yöntemleri
Amerika'ya karşı savaş	36	ABD'nin neden düşman olduğunun gerekçeleri ve neden Amerika ile savaşmak gerektiği

Müslüman ve Şii düşmana karşı savaş	41	Müslüman dünyasındaki gruplar neden düşmandır, onlarla ve yerel rejimlerle neden savaşmak gerekiyor
Müslüman, Şii düşmana karşı ve Batı'ya karşı savaş	5	Yakın görülen Müslüman ve Batılı düşmanlara karşı savaşın gerekçelerine odaklanan makaleler
Batı'ya karşı savaş	37	Batı'nın neden düşman olduğuna dair gerekçeler ve batıya karşı neden savaşmak gerekiyor

Tablo 8. Inspire, Dabıq ve Rumiya dergi makalelerden temaları ve açıklamaları (Pokalova, 2020, ss.271-272)

Inspire, Dabıq ve Rumiya dergilerindeki makalelerde işlenen temalar göz önüne alındığında, bireylerin gerçekleştirdiği eylemlerin takdiri önemli yer tutmuştur. Bireylerin dergiler aracılığıyla takdir edilmesi kritik bir öneme sahiptir. Terör örgütlerinin bireyleri övmesi, terör gruplarına katılmayı düşünen bireyleri etkileme ve terör örgütü elemanlarını motive etme faktörü olarak kullanılmıştır. Terör örgütü elemanları ve sempatizanları için de yaptıkları eylemler ile dergide anılacağını bilmek ilham kaynağı olmuştur (Tablo.8). Örneğin Rakhmat Akilov 7 Nisan 2017 tarihinde İsveç'te bir kalabalığın üzerine kamyon sürerek eylem düzenlemiştir. Yapılan gözlemler teröristin, DEAŞ'ın kara propagandalarından motive olduğunu göstermiştir. Çünkü çevrimiçi olarak yaptığı yayında örgüte sözde bağlılık yemini etmiştir (Pokalova, 2020, s.270). Ayrıca terör saldırılarının nasıl gerçekleşeceğine dair talimatlar içeren makaleler de dergilerde önemli yer tutmuştur. Söz konusu üç dergide takipçilerine, ideolojilerini desteklemeleri ve terör örgütlerinin tanımladığı düşmanları hedef almaları konusunda ilham vermeyi amaçlamıştır. Birbirine benzer yapıda olan terör örgütleri El-Kaide ve DEAŞ, dergilerin önemli bir bölümünde düşman tanımlaması yapmış, Batı'ya, Amerika'ya, çevresel ve yerel faktörlere neden düşman olduğunu sözde haklı sebeplerle açıklamaya çalışmıştır (Tablo.8).

DEAŞ terör örgütü, İstanbul şehrinin Arapçadaki karşılığı olan "Konstantiniyye" ismiyle bir başka dergiyi de yayına çıkarmıştır. 2015 yılının Mayıs ayında Al Hayat Medya çatısı altında "Türk Masası" tarafından Türkçe olarak basılmaya başlamıştır (Bozkurt, 2019, s.263). Terör örgütü derginin çıkış sebebini, Türkiye topraklarında bulunan hedef kitleleri bilgilendirme ve Türkiye'deki DEAŞ'a karşı olan olumsuz algının yıkılması olarak belirtmiştir. Dergi birinci sayısından itibaren her sayının önsözünde Konstantiniyye'nin fethedilmesi için dua yayınlamıştır. Aynı zamanda yayınlanan bütün sayıların içindekiler kısmında Hz. Muhammed (s.a.v)'in sözü olarak bilinen "Konstantiniyye müteakiben fethedilecektir" hadisi yer almıştır (Korkmaz, 2016, s.14). DEAŞ terör örgütü, Türkiye Cumhuriyeti'ni yayınlarında ve yazılarında devamlı hak yoldan saptıran olarak ifade dilen "tağut" (İslam Ansiklopedisi, 2022) olarak isimlendirmiş, Türk halkının çoğunu da "mürted" olarak tanımlamıştır (Çiçek, 2017, s.82). Bu sebeple İstanbul'un fethinin tekrar gerçekleşmesi gerektiği savunulmuştur (Korkmaz, 2016, s.14).

Konstantiniyye Dergisi bir yıllık süre içinde yedi sayı yayınlamıştır. Konstantiniyye dergisinin her sayısında terör örgütü için önemli konuya değinilmiş ve tam sayfa görsel ile kapakta yer almıştır. Örgütün faaliyet stratejileri ile uyumlu olarak belirlenen konular gerçekleştirilen terör faaliyetleri ile birbirini tamamlayıcı nitelik taşımıştır. Örnek olarak

vermek gerekirse Konstantiniyye dergisinin üçüncü sayısında intihar eylemleri meşru kılınmıştır. Fakat önemli olan husus, DEAŞ üstlenmesi de çıkan sayı Suruç ve Ankara'da gerçekleşen terör eylemleri arasında yayına verilmiştir (Salihi ve Gökşun, 2018, s.33). Konstantiniyye dergisinin diğer konularında ise DEAŞ terör örgütünün ideolojisine düşman olarak görmüş olduğu kimlikleri, cemaatleri ve ideolojileri hedef görüp itibarsızlaştırmaya çalışmıştır (Tablo.9).

Sayı	Yayın Tarihi	Kapak Konusu	Mesajı
1	Haziran 2015	Konstantiniyye'nin Fethi	DEAŞ hedefleri arasında Türkiye'nin de olduğu mesajını vermektedir.
2	Temmuz 2015	Hilafet'le Savaşmak Riddet Midir?	Suriye'de Türkiye tarafından desteklenen gruplar hedef alınmaktadır.
3	Eylül 2015	İstişhadi Operasyonların Caizliği ve Fazileti	Terör örgütü destekçileri canlı bomba eylemi düzenlemek için teşvik edilmektedir.
4	Aralık 2015	Sen Onları Birlik Sanırsın, Oysa Kalpleri Paramparçadır	DEAŞ'ın farklı dinlerden ve ülkelerden çok sayıda düşmana karşı mücadele verdiği mesajı verilmektedir.
5	Ocak 2016	Küfredenler ise Tağutun Yolunda Savaşır	Türkiye'deki demokratik ve laik düzen, Meclis ve ordu gibi kurumlar hedef alınmaktadır.
6	Nisan 2016	Mürted Kardeşler	Müslüman Kardeşler'in siyasi ve dini duruşu hedef alınmaktadır.
7	Ağustos 2016	Küfür Risaleleri	Türkiye'deki Nur Cemaati'nin siyasi ve dini duruşu hedef alınmaktadır.

Tablo 9. Konstantiniyye dergisinin kapak konuları ve mesajları

Konstantiniyye dergisinde sık tekrarlarla başvurulmuş ve sözde İslam Devleti ilkeleri okuyuculara benimsetilmeye çalışılmıştır (Türkoğlu, 2017, s.176). Konstantiniyye dergisinde “tağut”, “cihat”, “küfür”, “mürted” kelimeleri sıklıkla tekrar edilmiş ve defalarca “cihat” ilanı yapılmıştır. Dergide aynı zamanda tağut ve küfür, cihat ve hicret, müşrik ve tekfir kelime öbekleri sıklıkla çakışmıştır. Seçilen kavramlara bakıldığında Müslüman olan toplumların ötekileştirilmesi ve Müslüman devletlerde İslamiyet'in yaşanmadığı anlatılmak istenmiştir. Ayrıca Müslüman devletlerde yaşayan Müslüman bireylerin de küfre bulaşıp mürted durumuna düştüğü kabul ettirilmek istenmiştir. Müslüman olarak yaşanacak tek yerin İslam Devleti olacağı algısı yaratılmaya çalışılmıştır (Teltik, 2022, s.101).

Dabıq, Rumiya ve Konstantiniyye dergileri haricinde üç tane daha dijital dergi yayınlanmıştır. Dar Al-İslam dergisi Fransızca, Al Manba dergisi Rusça ve En-Nebe dergisi Arapça olarak Al Hayat Medya tarafından çıkarılmıştır (Ayhan ve Çifçi, 2018, s.22).

Örgüt tarafından aynı zamanda “Insigt Into The Islamic State” ismi verilen bir rapor yayınlanmıştır. Batılı devletlerin çatışma olan bölgelere nasıl ve hangi yöntemlerle geleceği hakkında çıkan raporda, örgütün ideolojisi ve yöntemi de anlatılmıştır (Vice News, 2014). Ayrıca örgüt Irak, Suriye ve Libya'da “El-Beyan” isimli bir radyo şirketi

kurmuştur. Yapılan yayınlarda uygulanan algılarla geniş kitleler hedeflenmiştir (Dailymail, 2015).

Terör örgütü, Youtube platformunu çok etkin bir biçimde kullanmıştır. Youtube platformuna yüklenen videolarda asıl amaç düşman olarak görülen hedeflerin moral seviyesini düşürmek olmuştur. Genellikle çatışma anları ve intihar eylemlerini içeren videolar kullanmıştır. Videolarda yürütülen savaşın ölüm kalım savaşı olduğu ve düşmanların eline geçmektense intiharın veya çatışma esnasında ölmenin daha iyi olduğu vurgulanmıştır. 17 Mart 2014 yılında Al Furkan Medya aracılığıyla yüklenmiş olan “Salil el-Sawarim 1” adlı video, bir gün içerisinde yaklaşık altmış bin Youtube kullanıcısı tarafından izlenmiştir. Twitter üzerinden ise yaklaşık sekiz yüz on bin kez “retweet” yapılmıştır (Prucha, 2014). Youtube üzerinden milyonlarca kişiye algı yöntemlerini uygulayabilen DEAŞ terör örgütünün yüklemiş olduğu vahşet içeren uygunsuz görüntüler uygulama yöneticileri tarafından hızlı bir şekilde silinse bile sosyal medyanın dinamik yapısından dolayı diğer platformlar üzerinden dağıtılabilmektedir. Youtube üzerinden, günlük hayatı içeren görüntüler yayınlanmış fakat videolarda rutinlerden bahsedildiği için birçoğu uzun bir süre uygulamada kalmıştır. Örneğin günlük yaşamlar ve röportajlar içeren “Mujatweets” video serisi uzun bir süre Youtube platformunda yayınlanmıştır (Karakas, 2017, s.37). Youtube üzerinden görsel olguları cesur bir şekilde paylaşan ve bireyler üzerinde derin izler bırakan yüksek çözünürlükte videolar aracılığı ile birçok defa terör propagandası yapılmıştır (Sarıdiken, 2019, s.4653). Hollywood tarzı videolar olarak anılan DEAŞ videoları, vahşet içeren infaz görüntülerinden bölgedeki çocukların lunapark eğlencesine kadar birçok çeşitte yayınlanmıştır (Tablo.10). Terörü destekleyen yetenekli reklamcılarının içinde bulunduğu bu çalışmaların çoğunda “biz biriz” olgusu detaylandırılmadan öne çıkmış olsa da “öteki” olgusu her bakımdan detaylandırılmıştır (Ayhan ve Çifçi, 2018, s.23). Örgüt, Youtube’un görsel ve işitsel bir platform olmasından dolayı, üst düzey görseller hazırlamıştır. Youtube platformuna öncelik vermesinin nedeni ise sempatanlarını etkilemek, hareketlendirmek ve düşman olarak gördüklerine korku kültürünü hissettirmek olmuştur.

ÜRETEN MEDYA KURULUŞU	VİDEONUN ADI	VİDEONUN SÜRESİ	VİDEONUN AMACI	YAYINLANMA TARİHİ
Al Hayat Media Center	Hakikatin Askerleri İleri Gidin	2' 32"	Eleman Temini	02.06.2014
Al Hayat Media Center	Cihatsız Hayat Yok	13'22"	Cihat Çağrısı ve Şehitliğe Övgü	19.06.2014
Al Hayat Media Center	Sykes Picot'un Sonu	15'03"	Tehdit, Cihat Çağrısı	29.06.2014
Al Furkan Media	Amerika'ya Mesaj	04'43"	Tehdit	19.08.2014

Al Hayat Media Center	Haydi Cihada Gidin	05'26"	Cihat Çağrısı	02.10.2014
Al Furqan Media	Amerika ve Müttefiklerine Mesaj	01'31"	Tehdit	03.10.2014
Al Furqan Media	Bana Kulak Verin-Bölüm 3	05'33"	Meşruiyet Kazanmak ve Batı Kamuoyunda Hükümetlerine Yönelik Tepki Oluşturmak	12.10.2014
Al Furqan Media	Bana Kulak Verin-Bölüm 4	07'48"	Doğru Bilgi Vermek	16.10.2014
Al Furqan Media	Bana Kulak Verin-Bölüm 5	06'30"	Gelir Elde Etmek ve Batı Kamuoyunda Hükümetlerine Yönelik Tepki Oluşturmak	25.10.2014
Al-I'tisam Foundation for Media	Aynel İslam'ın İçinden	06'30"	Doğru Bilgi Vermek	27.10.2014
Al Hayat Media Center	Devletimiz Galiptir	5'09"	Cihat Çağrısı	09.12.2014
Al Hayat Media Center	Kanadalı Ebu Müslim	11'23"	Cihat ve Destek Çağrısı	13.12.2014

Tablo 10. DEAŞ terör örgütünün video analizleri (Taşdemir, 2017, s.742)

Twitter ve Facebook platformları da sıklıkla kullanılan sosyal medya organları olmuştur. Örgütün propaganda yapılması için kullandığı hesapların devamlı kapatılmasına rağmen yeni hesaplar açarak içerik paylaşımlarına devam etmiştir. Örneğin 2015 yılının Nisan ayında TV5 Monde isimli kanalın Facebook hesabını ele geçiren DEAŞ terör örgütü, "Je Suis Charlie" (Charlie Hebdo Katliamına yönelik söylem) kampanyasına gönderme yapmış ve hesabın kapak fotoğrafını "JesuS" (Ben İslam Devletiyim) olarak değiştirmiştir. Aynı zamanda ABD Kuvvet Komutanlığı (CENTCOM) adına olan Twitter ve Youtube hesabını ele geçiren DEAŞ, kendi propagandasını bu hesaplar üzerinden yapmaya devam etmiştir (Karakaş, 2017, s.38). 2014 yılının Haziran ayında Brezilya'da Dünya Kupası düzenlenmiştir. DEAŞ terör örgütü Twitter üzerinden yaptığı manipülasyonlar düzenlemiş ve "Brazil2014, ENG, France, WC2014" hashtaglerine giren bütün kişiler "Cihada Davet" videosu ile karşılaşmıştır (İyat, 2019, s.74). 19 Haziran 2014 tarihinde ise DEAŞ terör örgütü Twitter üzerinden destekçilerine kampanya başlatma çağrısı yapmış, "Bir milyar Müslüman DEAŞ'ı destekliyor" başlığıyla afiş ve görüntüler paylaşılmış ve gündemde uzun süre kalınmıştır (Taştekin, 2017, s.281).

Medyan Daririeh isimli muhabir DEAŞ terör örgütünün hakim olduğu bölgelerde üç hafta geçirmiş ve belgesel yayınlamıştır. Çekilen belgeselde muhabire DEAŞ teröristleri eşlik etmiş ve birçok konuda DEAŞ anlatılmıştır. Belgeselde militanlar ve halkla röportajlar, sözde devlet daireleri ve mahkemeler gösterilmiştir. Çekilen belgeselde bölgede yaşayan toplumun sosyal hayatının devam ettiği ve kardeşlik vurgusu ön plana çıkmıştır (Habertürk, 2014).

Propaganda yöntemi olarak video oyunları da kullanılmıştır. “Call of Duty” isimli oyun revize edilmiş ve “Call of Jihad” isimli bir oyun yaratılmıştır. Gençleri örgüte kazandırmak için kullanılan bu tarz yöntemlerle hedef kitleye hitap edilmek istenmiştir (Wilson, 2017, s.2). Ayrıca ekipler, propaganda yöntemi olarak birçok film de çekmiştir. Filmlerde sözde İslam Devleti anlatılmış, örgüt elemanlarına ve sempatanlara motivasyon uygulanması amaçlanmıştır.

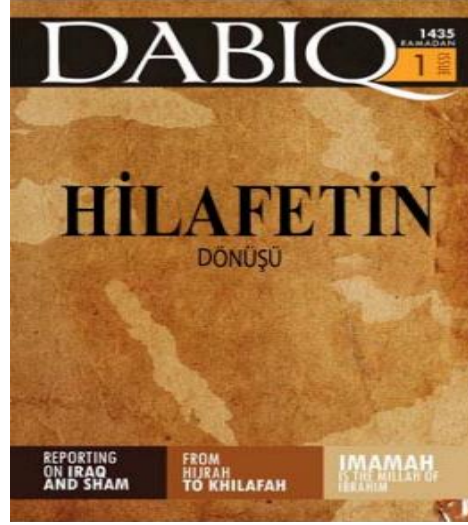
Örgütün sosyal medya platformlarını kullanarak ulaşmak istediği amaçlardan bazıları, gerçekleştirdiği katliamları video şeklinde yayınlamak, yabancı terörist savaşçıları bünyesine katmak, sözde halifeliği başarılı bir şekilde kurduğunu gösterebilmek olmuştur. Ayrıca sosyal medya platformları üzerinden teröristlerin Suriye ve Irak’a nasıl gelebilecekleri ve örgüt ile nasıl iletişim kurulabileceğini de paylaşmıştır. Zamanla toprak kaybına uğrayan DEAŞ, sosyal medya üzerinden etkisini daha da arttırarak toprak kayıplarının örgüte zarar vermediğini sempatanlarına iletmeyi amaçlamıştır (İsmaili, 2018, ss.94-95).

Sosyal medya platformlarını etkili bir şekilde kullanan örgüt, gerçekleştirdiği faaliyetlerle birçok yaş grubunu etkilemeye çalışmıştır. Çocuklardan yaşlılara her kesime ait içerik üreten örgüt, ürettiği içerikleri hızlı bir şekilde uluslararası alanda yayabilmiştir. Bu yayılmanın en büyük sebebi de gelişen teknoloji ve teknolojinin getirisi ile ulaşılabilirliğin yükselmesidir. Her toplumun her bireyi bahsedilen görsel veya videolara istediği zaman ulaşabildiği için örgüt, faaliyet alanını her kesime yaymaya çalışmıştır.

3.2.3. DEAŞ Terör Örgütünün Türkiye’ye Yönelik Propaganda Faaliyetleri (2015-2020)

Algı yönetimini, hedeflerinin üzerinde en etkili biçimde kullanan terör örgütlerinden biri DEAŞ’tır. Dijital dergiler, oyunlar, raporlar, sosyal medya platformları dâhil olmak üzere birçok alanda faaliyetlerini sürdüren DEAŞ terör örgütü, bünyesine bu sayede birçok terörist katmıştır. Aynı zamanda farklı bölgelerde bulunan sempatanlarına da kullandığı yöntemler sayesinde eylemler yaptırabilmiştir. Dergilerinde de eylem taktiklerini ve yöntemlerini sunma becerisi gösterebilmiştir. Sözde İslam Devleti olma hedefinin belirlemede en büyük faktör uygulanan kara ve gri propaganda faaliyetlerinde kat edilen yol olmuştur.

DEAŞ terör örgütünün sözde hilafetin ilanından hemen ardından çıkartılan Dabıq dergisi birinci sayısı, “Hilafetin Dönüşü” başlığı ile yayınlanmıştır (Görsel.14). Derginin başlığında sözde davalarının gerçekleştiği vurgusu yapılmış ve uluslararası katılım sağlanması için gri propaganda yöntemi uygulanmıştır (Şahin, 2014, s.188). Aynı zamanda ilk sayıda Ortadoğu haritası kullanılmış ve terör örgütünün jeopolitik hedefleri gösterilmek istenmiştir. Kullanılan harita üzerinde Türkiye’nin de olması, DEAŞ tarafından hedef alındığının göstergesi olmuştur.

Görsel 14. Dabiq dergisi birinci sayısı (Çiçek, 2017, C1)

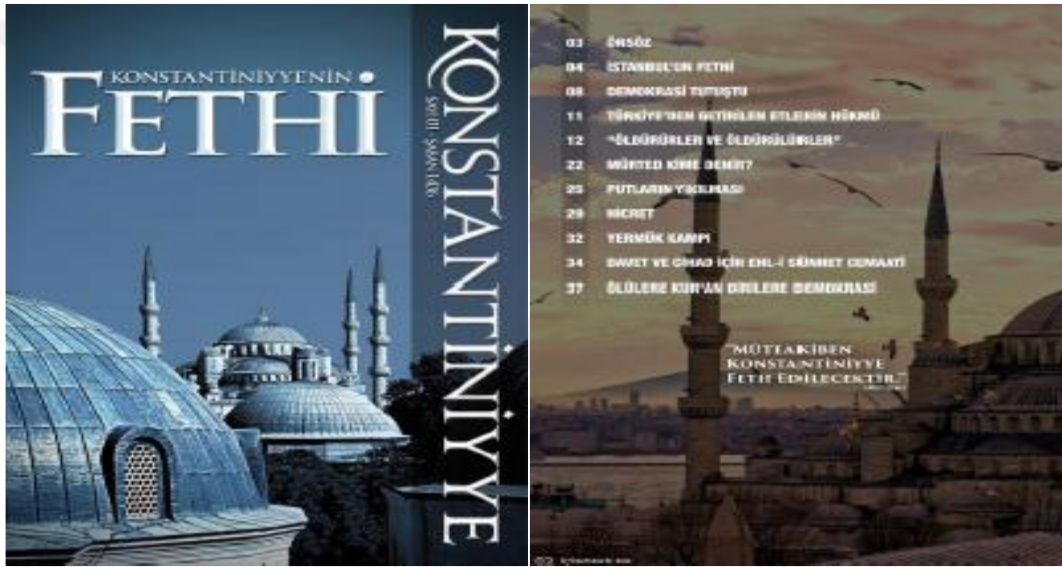
Rumiyah dergisinin ilk sayısının kapağında yer alan fotoğraf örgütün ünlü komutanlarından Şeyh Ebu Muhammed Adnani'ye aittir. Kapakta manşet olarak “Kalkın Kardeşinizin Öldüğü Şey Üzere Ölü” yazısı kullanılmıştır. Örgüt, Adnani'nin ölümü ile zayıflamadığı, Adnani gibi birçok mücahidin çıkacağı mesajını vermek istemiştir (Görsel.15, Tablo.7). Örgüt çıkarmış olduğu yedinci sayısında ise türbe ziyaretlerinin ve türbe yapımının Allah'a şirk koşmak olduğunu öne sürmüştü ve Türkiye'de bulunan, ziyaretçi sayısı yüksek türbeleri hedef olarak göstermiştir (İçişleri Bakanlığı, 2017c, s.14).

Görsel 15. Rumiyah dergisi birinci sayı (Çiçek, 2017, Ç1)

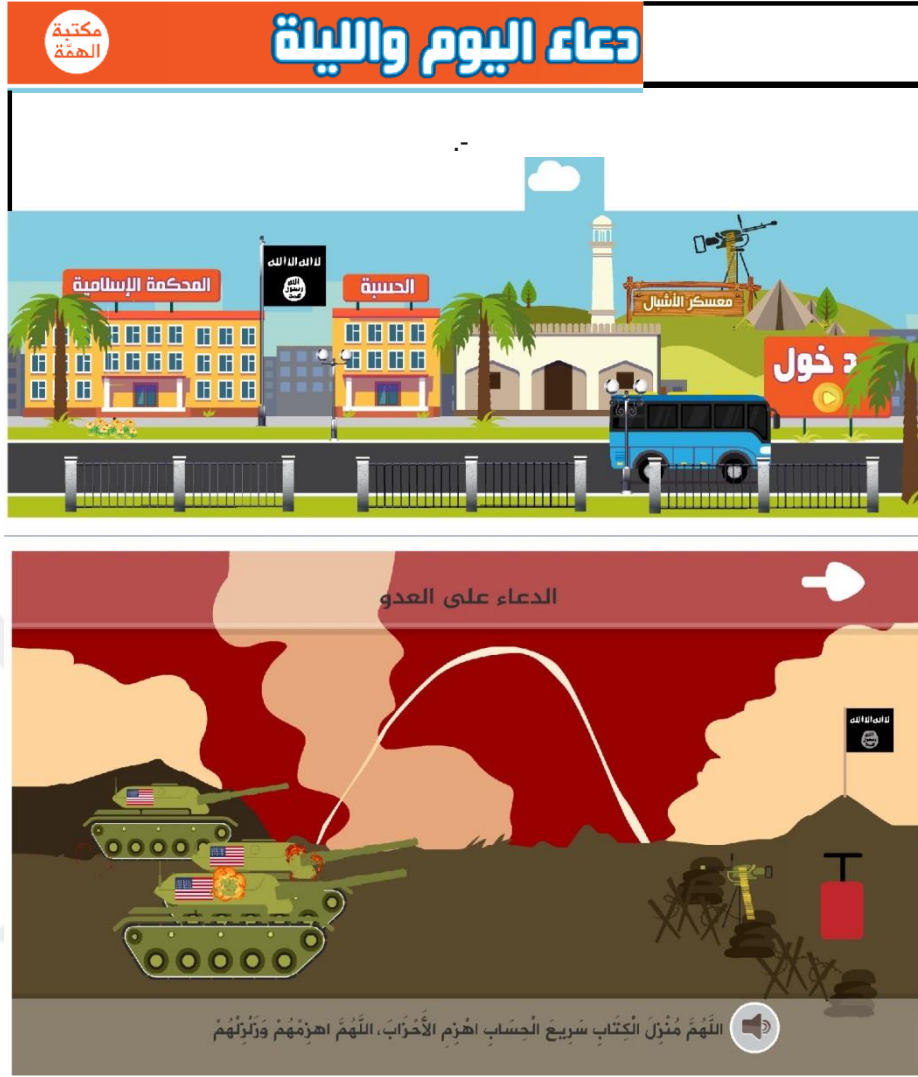
Dergide yapılan kara propaganda ile “tağut” olarak gösterilen Türkiye'ye şiddet eylemleri düzenlenmesi meşru kılınmıştır.

Birinci sayısını kırk altı sayfa çıkartan Konstantiniyye dergisinin kapak başlığı “Konstantiniyye’nin Fethi” olmuştur (Görsel.16). Birinci sayıda yayınlanan bir makalede “Türkiye’den Gelen Etlere Hüküm” konusu anlatılmıştır. Makalede sözde “İslam Devleti Araştırma ve Fetva Kurulu” kararı ile Türkiye’den gelen etlerin haram olduğu ifade edilmiştir. Çünkü örgüt Türk halkını “mürted” olarak tanımladığı için kesilen etleri de haram olarak nitelendirmiştir. Birinci sayıda ayrıca Türkiye’de Kur’an’ın sadece mezarlarda okunmasından dolayı Türkiye’de bir şirk düzeni olduğu ifade edilmiştir (Çiçek, 2017, s.82). Türkiye’yi “mürted” olarak tanımlanması, DEAŞ sempatanları ve teröristleri tarafından açık hedef haline gelmesini ifade etmektedir. Sempatizanlar ve teröristler, Türkiye vatandaşlarının “kafir” olduğunu, devletin “mürted” olduğunu yorumlamış ve Türkiye’yi düşman hedef olarak görmüşlerdir. Bu sebeple dergide “Müteakiben Konstantiniyye fethedilecektir” ibaresi koyulmuştur.

Görsel 16. Konstantiniyye dergisi birinci sayısı kapak görseli ve içindekiler (Çiçek, 2017, D1)

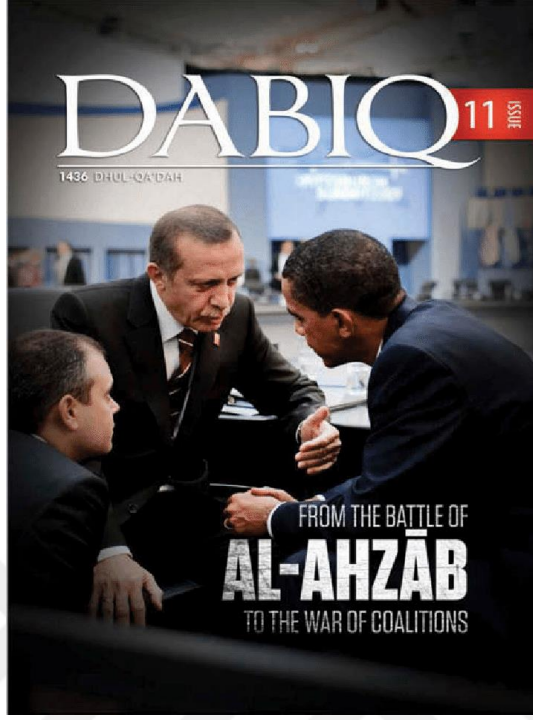
Türkiye üzerine gerçekleştirilen faaliyetlerde farklı yöntemler de kullanmıştır. Çocukların ilgisini çekmek adına Arapça eğitim veren mobil uygulama yapılmıştır. Arapça eğitim adı altında kendi simgelerini de kullandığı uygulamada, çocukların uçak düşürmesi ve tankları patlaması gibi birçok görevin yerine getirilmesi istenmiştir. DEAŞ bu yöntem ile çocukların örgütsel eğitimini amaçlamış ve kendi örgütüne sempati duyulmasını hedeflemiştir (Salihi ve Göksun, 2018, s.73). Uygulamada aynı zamanda patlatılması gereken tankların üzerinde ABD bayrağı olması ve çocukların ABD'ye karşı kışkırtılması da söz konusu olmuştur (Görsel.17).

Görsel 17. DEAŞ'ın sözde Arapça eğitimi veren uygulaması (Salihi ve Göksun, 2018, s.73)

2015 yılının Eylül ayında yayınlanan Dabıq dergisinin on birinci sayısının kapağında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve dönemin ABD Başkanı Barack Obama'nın fotoğrafı paylaşılmıştır. Derginin başlığında ise "Al-Ahزاب Savaşı'ndan Koalisyon Savaşına" ifadesi kullanılmıştır (Görsel.18). "Al-Ahزاب Savaşı" diye ifade edilen savaş aslında Hz.Muhammed (s.a.v) zamanında geçen "Hendek Savaşı"dır. Hendek Savaşı'nda ise bölgede bulunan ve birçok farklı dinlere bağlı insanların İslam'a karşı savaşmaları ön plana çıkmaktadır (İslam Ansiklopedisi, 2022). Bu kapakta dergi okuyucularına Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan hedef olarak gösterilmiştir. Sözde İslam Devleti'nin sözde savaşında bölgede bulunan güçlü aktörlerden Türkiye'nin de Batılı devletlerin yanında yer alıp Müslümanlara karşı savaşacağı düşüncesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu düşünce çerçevesinde de Türkiye'yi "tağut" ilan eden DEAŞ, Türkiye'nin İslam dininden saptığını ve "şeytanlaştığını" betimleyen ifadeler kullanmıştır. Bu ifadeler de Türkiye'yi hedef haline getirmiştir. Türkiye ile yapılacak olan savaşın sözde "Dar'ul Harp" olduğuna değinen örgüt, Türkiye'nin Müslümanlıktan uzaklaştığı yönünde

yaptığı kara propagandalarla Türkiye'nin üzerinde yapılacak eylemlerin "hak" olduğunu ifade etmiştir.

Görsel 18. Dabıq dergisi on birinci sayısı kapağı (Researchgate, 2022)

Örgüt, Dabıq dergisinin on birinci sayısının içinde yer alan bir bölümde yine Türkiye'yi ele almıştır. İstanbul müftüsü Rahmi Yaran ve Papa Francis'in birlikte dua ettikleri fotoğraf paylaşılmış (Görsel.19) ve "mürted rejim alimi ve haçlı papa" ifadeleri kullanılmıştır. Türkiye'yi sempatanlarına ve örgüt üyelerine hedefe açık hale getiren örgüt, dergide kullandığı ifadelerle Türkiye'yi "mürted" olarak nitelendirmiştir (Çiçek, 2017, s.79). Daha önceki dergi sayılarında da Türkiye'yi "mürted" ve "tağut" ilan eden terör örgütü, kullanılan fotoğrafla da İslam dininin temsilcisinin Papa ile fotoğrafına atıf vererek fikirlerinin ispatlandığı yönünde yorumlarda bulunmuş, kara propaganda uygulayarak Türkiye'de bulunan ve dini temsil eden kişiler üzerine yapılacak eylemleri meşru kılmıştır.

Görsel 19. Papa Francis ve İstanbul Müftüsü Rahmi Yaran

Türkiye Cumhuriyeti üzerine şiddet eylemleri dışında yazılı ve görsel algı faaliyetleri uygulayan DEAŞ, Konstantiniyye dergisinin dördüncü sayısında kapak fotoğrafı olarak yine Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı kullanmıştır. Türkiye Cumhurbaşkanı'nın Rusya Devlet Başkanı Putin ile konuşması sırasında çekilen fotoğrafı kullanan dergi, kapak yazısında ise "Sen Onları Birlik Sanırsın Oysa Kalpleri Paramparçadır" ifadesine yer vermiştir (Görsel.20). Kapak görseli ve kullanılan ifade ile Türkiye'nin sözde Müslümanlıkla bağdaşmayacak şekilde hareket ettiğinin kara propagandası yapılmış ve hedef gösterilmiştir. Derginin aynı sayısının sekizinci sayfasında ise "*Şeriatı kaldırıp cumhuriyeti ilan eden, İslamiyet'i yaşamak isteyenleri öldüren ve tüm ömrü İslam'ı kaldırmak ve Müslümanlara zarar vermekle geçen Kemal Atatürk gibi tağutlar bu ders kitaplarında kahraman ve örnek alınması gereken birer lider olarak anlatılıp övülmektedir.*" (Korkmaz, 2016, s.20) ifadesine yer verilmiştir. Gerçeklikle bağdaşmayan betimlemeler yapan DEAŞ terör örgütü Mustafa Kemal Atatürk'e hakaret içeren metinler yayınlamış ve sözde Türkiye'nin Müslümanlara zulüm ettiğine yönelik kara propaganda yapmıştır.

Görsel 20. Konstantiniyye dergisi dördüncü sayısı kapak fotoğrafı ve içindekiler (Çiçek, 2017, D2)

Rumiyah dergisi 2017 yılında yayınlanan beşinci sayısında yine Türkiye Cumhurbaşkanı'nı hedef olarak göstermiştir (Görsel.21). Dergide yer alan haberde "Kâfirlerin suikast ile öldürülmesi" başlığı ile verilen görselde asıl amaç sempatanların ve teröristlerin hedefinin Türkiye Cumhurbaşkanı olarak belirtmek ve eylem düzenlenmesini istemek olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'ne "mürted", "tağut" gibi kelimeler kullanan örgüt, Cumhurbaşkanı hakkında "kafir" kelimesi kullanması ile sempatanlarına ve teröristlerine motivasyon vererek eyleme yönlendirmeye teşvik etmiş ve Türkiye'deki hücrelerine suikast çağrısı yapmıştır. Aynı zamanda suikast çağrısını bir ayet ile meşru hale getirmek istemiştir.

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a olsun. Salat ve Selam O'nun Resulüne, ehline sahabesine ve kıyamete kadar O'nu takin edenlerin üzerine olsun.

buna teşvik etmektedir. Oyle ise bu ayet, kâfirlerin her türlü suikast ile öldürülmesinin meşruluğuna açık bir delildir.

Görsel 21. Rumiyaş dergisi beşinci sayısı (Twitter, 2017)

Yine Rumiyaş dergisinin beşinci sayısında Reina saldırısı bir kez daha üstlenilmiştir. Dergide, Türkiye'yi "Haç'ın Hizmetçisi" olarak niteleyen örgüt, Reina saldırısının tek bir kişi tarafından otomatik silah kullanılarak gerçekleştirildiğini takipçileriyle paylaşmıştır (Cumhuriyet, 2017). Gerçekleştirdiği kanlı eylemleri de dergilerinde üstlenen örgüt, Reina saldırısı ile Türkiye vatandaşlarına korku kültürünü yaşatmak, sempatanlarına da motivasyon sağlamak istemiştir.

DEAŞ terör örgütü, 22 Aralık 2016 gecesi bir video yayınlamıştır. Yayımlanan videoda örgüt, Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı Seftir Taş ve Fethi Şahin'i (Görsel.22) yakarak infaz etmiştir. Görüntü Youtube, Facebook ve Twitter gibi birçok sosyal platformda yayılmış ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından erişim engeli getirilmiştir (Independent, 2020). Örgüt yayınlamış olduğu videoda Türk ordusunu kafir ilan ederek Türkiye'yi tehdit etmiş ve sempatanlarına da motivasyon oluşturmuştur.

Görsel 22. Seftar Taş (sol) ve Fethi Şahin (sağ) (Independent, 2020)

DEAŞ terör örgütünün Türkiye üzerine uyguladığı gri, kara, beyaz ve silahlı propaganda faaliyetlerinin en büyük sebebi Müslüman devletler arasında Türkiye'nin önemli bir konumda olması olmuştur. Bölgede sözde İslam Devleti kuran ve güç arayışı içerisinde olan DEAŞ terör örgütü, bölgede güçlü konumda bulunan Türkiye üzerinde uyguladığı bu faaliyetler ile bölgede İslam Devleti olarak güç kazanmak istemiştir. Uygulanan propaganda faaliyetleri ve silahlı terör eylemleri ile uluslararası alanda korku olgusunu tetiklemek isteyen DEAŞ terör örgütü, bölgesel olarak ise devletleri ve toplumları “mürted”, “kafir”, “tağut” ilan etmiş ve hedef haline getirmek istemiştir.

3.3. PKK ve DEAŞ'ın Algı Yönetimi Faaliyetlerinin Karşılaştırması

PKK/KCK terör örgütünün “halk savaşı, barış, kardeşlik, özgürlük, bağımsızlık” söylemleri gerçekleştirdikleri algı yönetimi faaliyetlerinin temelini oluşturmaktadır. Bu temellere dayanan örgüt, devleti istikrarsızlaştırıp otoriteyi zayıflatmayı hedeflemiştir. Faaliyetlerinde “mağduriyet” ve “ezilen halk” kavramları sıklıkla kullanılmış ve etnik ayrımcılığın önü açılmak istenmiştir. Marksist-Leninist ideolojiyi benimsemiş olan örgütün amacı, etnik ve siyasi olarak topluma kimlik ve aidiyet duygusu kazandırmak olmuştur. Kuruluşu itibari ile dergi, gazete ve televizyon gibi geleneksel medya organları kullanılmış daha sonra teknolojinin gelişmesiyle dijital faaliyetlerde bulunulmuştur. Sosyal medyanın dezenformasyonundan yararlanarak yanlış bilgiler veren örgüt, toplumda vicdani algı oluşturmaya çalışmıştır. Özel günler başta olmak üzere gösteri, yürüyüş ve protesto gibi birçok etkinlik düzenlenmiştir. Etkinliklerde semboller ve flamalarla görsel algı yaratılmaya çalışılmıştır. Abdullah Öcalan sembolleştirilerek sıkça algı yönetimi faaliyetlerinde kullanılmıştır. PKK/KCK terör örgütü, faaliyetlerin düzenlenmesi ve yürütülmesi için “Basın Yayın Komitesi” oluşturmuştur.

DEAŞ terör örgütü, Türkiye'ye yönelik faaliyetlerinde “cihat, mürted, kafir, tağut, darul harp” söylemlerine sıklıkla yer vermiş ve Türkiye'yi hedef haline getirmiştir. Türkiye'ye yönelik dini söylemleri kullanan DEAŞ, motivasyon unsurları ile dini suiistimal etmeye çalışmıştır. Türkiye'yi Dabık ve Konstantiniyye dergileriyle tehdit etmiş ve suikast çağrılarında bulunmuştur. Özellikle siyasiler, devlet adamları ve din görevlileri hedef alınmıştır. DEAŞ, algı yönetimi faaliyetleri ile Türkiye'nin toprak bütünlüğünü bölmeyi amaçlamıştır. Algı faaliyetlerinde “İslam Devleti” temasını sıkça işleyen örgüt,

Konstantiniyye'nin fethiyle Türkiye'nin yeniden İslam devleti olacağını konu almıştır. DEAŞ, İslam Devleti olmadan önce algı yönetimi faaliyetlerini "Medya Divanı" ile yürütmüş sözde İslam Devleti düşüncesi oluştuktan sonra "Medya Bakanlığı" adı altında faaliyetlerine devam etmiştir. Dergi, oyun, rapor, sosyal medyada etkin bir şekilde paylaşım yaparak faaliyetler sürdürülmüş ve görsel algıya önem verilmiştir. Mezhepsel ayrımı her faaliyetinde dile getiren örgüt, Sünni-Şii çatışmasını tetiklemeye çalışmış ve Gayrimüslimleri de düşman ilan etmiştir.

DEAŞ terör örgütü algı yönetimi faaliyetlerine PKK/KCK terör örgütünden daha sık başvurmaktadır. Gençlere hitap etmek için sosyal medyadan faaliyetlerine devam eden örgüt, radikal eğilimler için platformlar oluşturmaktadır. Bahsedilen yöntem ile dünya genelinden birçok eleman temini sağlamaktadır. Bu sayede de birçok ülkeden gelen elemanların bilgi ve birikiminden faydalanılmıştır.

3.4. Türkiye'nin Terör Örgütlerinin Algı Yönetimi Faaliyetleri ile Mücadelesi

Uluslararası terörizm, devletleri ve toplumları etkileyen, önemli sonuçlar doğuran bir güvenlik tehdidi olmuştur. Sorununun çözümü ise uluslararası alanda doğru analiz yapmak ve önlemleri yapılan analizlere göre inşa etmek olacaktır. Uluslararası terörizm ile mücadelede ulusal düzeyde alınan önlemler ve terör örgütlerine yapılacak operasyonlar büyük önem taşımaktadır. Ulusal önlemlerin yanı sıra uluslararası alanda yapılacak hukuksal ve askeri yaptırımlar ile bilinçlendirme politikaları ele alınmalıdır. Bu politikalar ve yaptırımlar uygulanırken de terörizmle mücadele stratejileri, terörizmin motivasyonu örgütsel yaklaşım ile incelenip istihbarat faaliyetlerinin aktif biçimde gerçekleşmesi gerekmektedir. BM, NATO ve AB gibi uluslararası ve bölgesel düzeyde etkili aktörlerin terörle mücadelede işbirliği ve önlemler kapsamında etkili çalışmaları bulunmaktadır (Çıtak, 2020b, s.220).

Teknolojinin gelişmesi ve yayılım hızının artmasıyla geniş kitlelere ulaşan terör örgütleri, propaganda faaliyetlerini de sosyal medya ve internet ortamından hızlı bir şekilde yaymaktadır. Medya ve web organlarının bilinmezlikle dolu olması ve teknolojinin günden güne ilerlemesi propaganda faaliyetlerinin engellenmesini de zorlaştırmaktadır. Siber boyutta faaliyet gösteren terör örgütleri ile ulusal ve uluslararası alanda mücadele devam etmektedir (Çıtak,2021, s.11).

We are Social ve Hootsuite ortaklığıyla yayınlanan Dijital 2022 raporunda internet ve veri kullanımları incelenmiştir. Üç yüz sayfa olarak yayınlanan raporda, dünya üzerinde dört milyar altmış iki milyon sosyal medya kullanıcısı bulunduğu belirtilmiştir. Pandemi sürecinin de etkisiyle geçen yıla göre yüzde on artış olmuştur. Dünya üzerinde yaşayan bireylerin yaklaşık üçte ikisi cep telefonu kullanırken internet kullanıcı sayısı beş milyara yaklaşmıştır. Dünya üzerinde en çok kullanılan uygulama Facebook olurken onu Youtube ve Whatsapp takip etmektedir. Son yıllarda en çok artış yaşayan uygulama ise Tiktok olmuştur. Dünya çapında bireyler internette ortalama yedi saat süre geçirirken Türkiye'de bu ortalama sekiz saattir. Türkiye'de sosyal medyada vakit geçirme süresi ise ortalama üç

saattir. Türkiye’de en çok vakit geçirilen uygulama Instagram olurken onu Facebook, Youtube ve Tiktok takip etmekte ve en çok kullanılan uygulama ise Youtube olarak ön plana çıkmaktadır (DİGİTAL2022, 2022). Verilen bu bilgiler terör örgütlerinin de faaliyetleri ile örtüşmektedir. Türkiye vatandaşları hangi sosyal medya platformunda vakit geçiriyorsa, örgütlerin propaganda faaliyetleri o yöne doğru yoğunlaşmaktadır. Bu konuda yapılması gereken politikalar ile durumu en düşük seviyeye çekmek gerekmektedir.

3.4.1. Türkiye’nin Terörle Mücadelesinin Genel Çerçevesi

Türkiye Cumhuriyeti’ne yönelik geçmişten günümüze birçok terör örgütü faaliyet göstermiştir. Terörizm, Türkiye’de gerçekleşen silahlı eylemlerin yanı sıra sürdürülen propaganda faaliyetleri ile bir sorun olmaya devam etmektedir. Terörle mücadelesini uzun yıllardır veren Türkiye, mücadele esnasında edindiği birikim sayesinde örgütlere karşı çeşitli yöntem ve stratejiler oluşturmuştur. Gerçekleştirilen faaliyetlere ve terör eylemlerine yönelik birçok alanda mücadele veren Türkiye, gerek bölgesel gerekse uluslararası düzeyde işbirliği içinde olmaya devam etmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının beşinci maddesine bakıldığında terör grupları ve terör faaliyetleri ile mücadele devletin asli görevi olmuştur (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982).

Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

Türk Ceza Kanunu’nun 220.maddesinde suç örgütüne ait hükümler “suç örgütü kurma” başlığı ile yer almıştır. 220.maddenin birinci fıkrasında, kanunda yer alan ve suç sayılan fiillerin işlenmesi amacıyla örgütü kuranların ve yönetenlerin, örgütün yapısı, üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli bulunması durumunda cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Birinci fıkranın son cümlesinde ise örgüt üye sayısının en az üç kişi olması gerekmektedir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek ve kurulan örgüte üye olmak suçları ayrı ayrı ele alınmıştır. Fıkroda yer alan araç ve gereçlerin elverişli bulunması ise asgari kişi sayısı sağlandığı zaman hazırlık hareketi niteliği taşımakta ve kamu düzeni, barışı ve güvenliğini sağlamak amacıyla ile de somut tehlike olarak kabul edilmektedir (Türk Ceza Kanunu, 2004, md. 220).

Türkiye Cumhuriyeti, silahlı bir örgüt kurma, kurulan örgütü yönetme ve örgüte üye olma suçlarını ayrı suçlar olarak nitelendirmiştir. TCK’nın 314.maddesi gereğince silahlı örgüt, 314.maddenin 2.Kitap 4.Kısım altındaki “Devlet Güvenliğine Karşı Suçlar” başlığı içerisindeki dördüncü bölümde “Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar” başlıklı beşinci bölümünde yer alan suçları işleme amacıyla kurulan silahlı örgüttür (TCK,

2004, md. 314). Silahlı örgüt, suç örgütü oluşturma ile amaç ve araçlar bakımından ayrılmaktadır.

Terörle Mücadele Kanunu'nun ikinci maddesinde ise terör suçluları ile ilgili ifadelere yer verilmiştir (TMK, 1991, md. 2).

Birinci maddede (bkz, s.6) belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur. Terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusudur sayılır.

Terörle Mücadele Kanunu'nun altıncı maddesinde ise terör örgütlerine bilgi sızdırma suçlarına yer verilmiştir (TMK, 1991, md.6).

İsim ve kimlik belirterek veya belirtmeyerek kime yönelik olduğunun anlaşılmasını sağlayacak surette kişilere karşı terör örgütleri tarafından suç işleneceğini veya terörle mücadelede görev almış kamu görevlilerinin hüviyetlerini açıklayanlar veya yayınlayanlar veya bu yolla kişileri hedef gösterenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu'ndaki maddeler ile terörle mücadelede önlem almak isteyen Türkiye Cumhuriyeti, terör örgütü propagandası yapılması ile ilgili de kanun maddeleri tasarlamıştır. Türkiye, TMK'nın yedinci maddesinin değişik ikinci fıkrasına göre terörle mücadelede propagandanın hukuki cezalarını belirlemiştir (TMK, 1991, md.7).

Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Ayrıca, basın ve yayın organlarının suçun işlenmesine iştirak etmemiş olan yayın sorumluları hakkında da bin günden beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

Ayrıca 2022 yılında "Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair" kırk maddelik bir yasa teklifi ve değişiklik ön görülmüştür. Teklif ile internet suçları ile mücadele hedeflenmiş ve cezaların sınır ve kapsamı genişletilmesi düşünülmüştür (NTV, 2022).

Türkiye'de sosyal medya üzerinden yapılan terör propagandasını engellemek ve sanal ortamda terörle mücadele etmek için İçişleri Bakanlığı'na bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Siber İstihbarat Şubesi kurulmuş ve kurum tarafından şikâyet hatları oluşturulmuştur (Taşdemir, 2017, s.745). Aynı zamanda 2000 yılında kurulan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) da teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan riskler ve

tehditlerden korunmayı hedeflemekte ve ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde çalışmalar yürütmektedir (BTK, 2022).

Türkiye Cumhuriyeti, 24 Temmuz 2018 tarihinde 30488 sayılı Resmi Gazete raporu 14 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile "İletişim Başkanlığı" kurulmuştur. Türkiye'nin en yeni kurumlarından biri olan İletişim Başkanlığı'nın kurumsal sayfasında başkanlığın çalışmaları aktarılmıştır (İletişim Başkanlığı, 2022).

Yerel, ulusal ve uluslararası medya pek çok açıdan Başkanlığımızla ilişkili bulunmakta; çalışma alanları kesişmektedir. Uluslararası medya ve düşünce kuruluşlarının yakından takibi, çıktılarının değerlendirilmesi, analizi, raporlanması ve duyurulması, basın kartı ve akreditasyon gibi rutin işlemlerin ve bu süreçlerin geliştirilmesinin yanı sıra; meslek mensuplarının eğitimleri, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve kitle iletişim araçlarında eğitici, öğretici, ufuk açıcı içeriklerin artırılmasına dönük çabalar Başkanlığımız tarafından yürütülmektedir.

Devlet ile ulusal ve uluslararası medya organları arasında bir köprü görevi de gören İletişim Başkanlığı, kuruluşu ile Türkiye Cumhuriyeti nezdinde atılan önemli bir adım olmuştur. İletişim Başkanı Fahrettin Altun ise amaçlarının gerçeği savunarak her türlü aldatma ve dezenformasyonun ortadan kaldırılması olarak yorumlamıştır. Dijital medyanın toplumu manipüle etmesini önlemek için adımlar atıldığını ifade eden Altun, kurumlar ile işbirliği içinde devletin refahını korumak gayesinde olduklarını iletmiştir. Bu konuyla ilgili "Türk Keneşi Sosyal Medya Eğitim Programı" ve "Türk Keneşi Medya Koordinasyon Kurulu" toplantıları düzenleyen İletişim Başkanlığı amaçları doğrultusunda uzman akademisyenler ile birlikte "Sosyal Medya Kullanımı ve Dezenformasyonla Mücadele", "Teknolojik Dönüşüm ve Siber Güvenlik Tehditleri", "Sosyal Medyanın Manipülasyonu", "Devletlerle Müdahale Aracı: Yalan Haber ve Uluslararası Örnekler", "Algı ile Gerçek Arasındaki Sosyal Medya Kanalları: Türkiye Barış Harekâtlarında Sosyal Medya Dezenformasyonu" ve "Sosyal Medya Kullanımında Medya Okuryazarlığı ve Dezenformasyonla Mücadele" konulu eğitimler vermiştir (İletişim Başkanlığı, 2021).

Terör örgütleri ile mücadelede en önemli faktörlerden biri örgütün finans kaynaklarının kesilmesi olmuştur. 1999 senesinde Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'de, örgüt faaliyetlerinin genişlemesinde finans kaynaklarının öneminden bahsedilmiştir. Türkiye'nin de onayladığı bu sözleşmenin takibini Mali Suçlar Araştırma Komisyonu (MASAK) üstlenmiştir (MASAK, 2022). 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunu gereğince terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan birey veya şirketlerin fiili diğer suçları işlemediği takdirde beş yıldan on yıla kadar hapsi istenmektedir (Resmi Gazete, 2022).

6532 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Kanunu Madde 1'de Milli İstihbarat Teşkilatı da terörle mücadelede etkin konuma getirilmiştir (Resmi Gazete, 2022).

Dış istihbarat, millî savunma, terörle mücadele ve uluslararası suçlar ile siber güvenlik konularında her türlü teknik istihbarat ve insan istihbaratı usul, araç ve sistemlerini kullanmak suretiyle bilgi, belge, haber ve veri toplamak, kaydetmek, analiz etmek ve üretilen istihbaratı gerekli kuruluşlara ulaştırmak

Türkiye Cumhuriyeti yasalar ve kurumlar ile teröre karşı hukuki ve bürokratik mücadele vermektedir. Aynı zamanda Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Dairesi ile de terör örgütlerine yönelik başarılı operasyonlar yapılmakta ve Türkiye terörden temizlenmek istenmektedir. Sınır ötesi harekâtlar, illerde bulunan hücre evi baskınları, kaçakçılık operasyonları gibi birçok alanda faaliyet gösteren kolluk kuvvetleri, terörle mücadeleyi sahaya başarılı bir şekilde taşımışlardır. Örneğin 2020 yılı içinde düzenlenen operasyonlarda iki bin altı yüz on bir terörist etkisiz hale getirilmiştir (Global Savunma, 2021). Aynı zamanda 2021 yılı içinde İçişleri Bakanlığı'na bağlı kolluk kuvvetleri sanal devriye faaliyetlerinde bulunmuştur. Takip edilen sosyal mecralar çerçevesinde 1-7 Şubat 2021 tarihleri arasında terörle ilişkili bin iki yüz altmış dört hesap incelenmiştir. PKK/KCK, FETÖ, DEAŞ gibi terör örgütlerini propagandası yapan beş yüz yetmiş beş hesap hakkında işlem başlatılmış ve otuz dokuz kişi gözaltına alınmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2021).

Türkiye, bugüne kadar yaşanan terör eylemleri ve psikolojik faaliyet sebebiyle birçok kayba uğramıştır. Örneğin, 2006 yılında Antalya'da gerçekleştirilen bombalı eylemler sebebiyle Antalya'da günlük kayıp dokuz yüz üç bin dolar olmuş ve rezervasyonların yüzde kırkı iptal edilmiştir. Sadece turizm alanında değil sosyal, ekonomi ve göç gibi birçok konuda terörizm, Türkiye'nin sistemini zarara uğratmaya çalışmıştır. Terör faaliyetleri birçok kırsal kesimde göç hareketlerini tetiklemiş ve ulusal göç dalgaları yoğunlaşmıştır. Bu göç dalgaları da işsizlik ve altyapı problemleri gibi birçok soruna yol açmıştır (Öztürk ve Çelik, 2009, ss.99-100). Bahsedilen sorunlar dışında ise terör örgütleri, birçok sivil, siyasetçi, kolluk kuvvetleri personeli gibi yurttaşın hayatına son vermiş ve ailelerini arkada bırakmıştır.

3.4.2. Türkiye'nin PKK/KCK ve DEAŞ Terör Örgütlerinin Algı Yönetimiyle Mücadelesi

Genel olarak terör örgütleri, toplum desteğinin artması durumunda örgütlerinin etkili bir siyasal güce ulaşacağı düşüncesi içinde olmuştur. Bu düşünce doğrultusunda medya ve basın organlarını kullanarak toplum desteğini arttırmayı amaçlamışlardır (Wilkinson, 2002, ss.163-164). Terör örgütleri sağladıkları toplum desteği ile de meşru zemin sağlama amacında olmuştur. Devletler de öncelik olarak ulusal ve uluslararası boyutta terör örgütlerinin sağladığı veya sağlayacağı toplum desteklerinin azaltılmasını ve bitirilmesini hedeflemektedir.

Terörle mücadelenin başarı sağlaması ve sonuç alınması için en önemli nokta terörle mücadele farkındalığının arttırılması olmuştur. Toplum desteğinin yanı sıra devletin kurumlarının ve kolluk kuvvetlerinin ortak çalışması ve işbirliği ile süreklilik sağlanması terörle mücadelede kalıcı nitelikte çözümler getirilmesi açısından önemlidir. Mücadelede stratejik iletişim çalışmaları ile etnik ayrışımı önlemek, farklılıkların toplumları zenginleştirdiğini anlatmaya çalışmak ve ortak olarak yaşama kültürü yaratmak terörün önüne geçebileceği gibi gelecekte olası riskleri azaltmakta etkili olacaktır (Saran ve Bitirim, 2010, s.100).

Avrupa Konseyi'nin hazırladığı ve 2006 yılında Türkiye'nin imzaladığı "Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi" terörle mücadelede önem arz etmektedir. Birçok kapsamda terörle mücadeleyi ele alan sözleşmede "kamu bilinci" olarak ifade edilen kamuoyunun terörle mücadele konusunda bilgilendirilmesi ve terörle mücadeleye dahil edilmesi terörün önlenmesi için önemli bir durum teşkil etmektedir (Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi, 2007).

Terör örgütleri kitlelere ideolojilerini çarpıcı şekilde anlatmak, ilgi toplamak, sempati kazanmak ve her türden destek toplamak için algı yönetimi faaliyetlerine başvurmuşlardır. Özellikle propaganda teknikleriyle hem korku hem de çekicilik elde etmeye çalışmaktadır. Bu amaca yönelik nedenlerin araştırılması ve demokratik yollardan çözüm aranarak terörle mücadele verilmesi terörün kaynaklarının kesileceği anlamı taşımaktadır. Türkiye Cumhuriyeti etnik milliyetçilik vurgusu ile toplumu ayrıştırmaya çalışan PKK/KCK terör örgütünün propaganda faaliyetlerine medya organı olan Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) ile önlem almaya çalışmıştır. Yerel dillerde yayın yapmaya başlayan TRT ile devletin medya kanallarını kullanması terörle mücadelede önem arz etmektedir (Türkay, 2010, s.36). Kürtçe yayın yaparak, terör örgütünün kendi yayın organları ile topluma ulaşmasının önü kesilmeye çalışılmıştır.

Türkiye'de GAP kapsamında Bölgesel Kalkınma Ajansları, Sosyal Destek Programı (SODES), Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) ve Girişimci Destek Merkezleri (GİDEM) gibi kurumlar ve kuruluşlar eğitim, sağlık, kadının istihdamı, sosyal destek ve sorumluluk programları gibi bölgede yaşayan halkın sorunlarına çözüm bulmaya çalışarak terörle mücadelede etkin rol oynamaktadır (Aşkın, 2007, s.178).

Terörle mücadelede toplumu bilinçlendirmek ve bilgilendirmek amaçlı İçişleri Bakanlığı tarafından bir takım raporlar yayınlanmaktadır. PKK/KCK terör örgütüne karşı 2017 yılının Şubat ayında hazırlanan "Narkoterörizm İle Mücadele Uyuşturucu ve PKK/KCK" isimli raporda, PKK/KCK terör örgütü tarafından finansman olarak kullanılan uyuşturucu ile ilişkisini ortaya çıkarmıştır. Toplumu bilinçlendirmek ve bilgilendirmek amacıyla yayınlanan raporda terörle mücadelenin yanı sıra uyuşturucu ile mücadele de hedef alınmıştır. Rapor birçok dilde yayınlanmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2017a). PKK/KCK terör örgütüne ve Suriye kolu olan PYD-YPG terör örgütüne karşı 2017 yılının Mayıs ayında hazırlanan "PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG" raporda örgütlerin iç

yapısı, KCK Sözleşmesi, kadınlara uygulanan şiddet ve çocukların terör örgütlerine katılması gibi birçok temel soruna değinilmiş ve Arapça, Almanca dahil birçok dile çevrilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2017b).

Türkiye Cumhuriyeti, PKK/KCK terör örgütü ile ilgili çalışmalar yaparken bir diğer güvenlik problemi DEAŞ terör örgütü olmuştur. Küresel bir terör örgütü olan DEAŞ, sadece Türkiye için değil birçok devlet için güvenlik problemi niteliği taşımıştır. DEAŞ terör örgütüne karşı alınan bazı önlemler uluslararası düzeyde olurken Türkiye Cumhuriyeti ulusal olarak da çalışmalarını sürdürmüştür.

DEAŞ terör örgütünün bölgesel olarak düşman devlet gördüğü Türkiye, terörle mücadele kapsamında örgüte birçok operasyon düzenlemiş ve uluslararası alanda konunun ciddi takipçilerinden olmuştur. Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet güçleri tarafından düzenlenen operasyonlar DEAŞ terör örgütüne birçok darbe vurmuş ve faaliyetlerine engel olmuştur.

Terörle mücadele eden devletlerin gençlere yönelik anlayışlarında yaşanan eksiklik DEAŞ tarafından fark edilmiş ve terör örgütü yatırımı sosyal medya organlarında yoğunlaşmıştır. Terörle mücadele stratejileri içinde kamu ve özel sektör ilişkisinin oluşturulamaması ve kesin önlemler alınamaması terör örgütü için devletlerde alan yaratmıştır (Taşdemir, 2017, s.743). Dolayısıyla DEAŞ terör örgütünün propaganda faaliyetlerinde ilerlemesinin en büyük sebebi terörle mücadelede işbirliğine ve uygulanacak yaptırımlara geç kalınması olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti DEAŞ terör örgütünü, 30 Eylül 2013 tarihinde terör örgütü listesine almıştır. 2017 yılının Temmuz ayında ise İçişleri Bakanlığı “Türkiye’nin DEAŞ ile Mücadelesi” başlıklı raporunu çıkarmıştır. Raporda DEAŞ terör örgütünün propaganda faaliyetlerine, yabancı terörist savaşçılara ve Türkiye’de gerçekleşen DEAŞ eylemlerine değinilmiş, Türkiye’nin DEAŞ ile mücadelesi anlatılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2017c).

DEAŞ’ın sosyal medya üzerinden yaptığı propaganda faaliyetlerine karşı Türkiye birçok sosyal medya organında terör ile ilgili hesapları kapatmış, internet sitelerine yayın engeli getirmiştir. Aynı zamanda Türkiye üzerinden sözde İslam Devleti’ne geçen yabancı terörist savaşçıların olduğu fark edilmiş ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından “Yolcu Bilgi Sistemi” kurulmuştur. Birçok yolcunun kimlik bilgilerinin toplandığı sistem ile yabancı terörist savaşçıların dolaşımı engellenmeye çalışılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2017c, s.59). Ayrıca YTS’lerin yakalanıp radikalleşmelerinin giderilmesi için rehabilite çalışmaları uygulanmıştır (Dışişleri Bakanlığı, 2022b). Türkiye Cumhuriyeti, 2011 yılında oluşturulan Terörle Mücadele Akademisi (TEMAK) vasıtası ile birçok devlette terörle mücadele eğitimi vermiş ve uluslararası işbirliğine katkı sağlamıştır (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2022).

Terörle Mücadele Daire Başkanlığı’nın Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri isimli raporunda terör gruplarının, bireylerin psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını istismar ederek propaganda unsuru olarak kullandıklarına değinilmiş ve başta eğitim kurumları olmak

üzere toplumun propaganda faaliyetlerine karşı bilinçli hala getirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir. Bu minvalde bireylerin sosyal ve kültürel ihtiyaçları doğrultusunda gezi faaliyetleri, sportif etkinlikler ve kültürel gezileri barındıran çalışmalar yapılmıştır. Ailelerin çocuklarını terör örgütlerinden nasıl koruyacağına dair bilgilendirmeler verilmiştir (EGM, 2022).

AB, NATO, Arap Ligi ve Interpol gibi birçok kuruluşun içinde olduğu yetmiş üyeli kurulan koalisyon, uluslararası alanda en geniş yapılı terörle mücadele işbirliği olmuştur. Türkiye'nin de dâhil olduğu yapıda "İletişim Çalışma Grubu" kurulmuş ve propaganda ve iletişim faaliyetlerine karşı önlemler alınmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2017c, ss.71-73).

Alınan önlemler ve toplumun bilgilendirmesi terörle mücadele konusunda önemli bir yere sahiptir. Terör örgütleri Türkiye üzerine dezenformasyon yaparak yanlış bilgiler yaymaktadır. Türkiye ise, yayılan yanlış bilgilerin doğrusunu ifade etmek için büyük çaba sarf etmektedir. Bu süreçte kamuoyuna yapılan girişimler neticesinde doğru bilginin yayılması önem arz etmekte ve toplumu dezenformasyon etkisinden çıkarmaktadır.

NATO başta olmak üzere birçok uluslararası işbirliği platformunda terör örgütleri ile mücadele için çağrılar yapan Türkiye, ulusal düzeyde de birçok önlem almıştır. Teknolojinin de dâhil olduğu terör örgütleri propaganda faaliyetlerini gerçekleştirirken Türkiye, kurumlarıyla elinden geldiğince mücadele etmeye çalışmıştır. Terör ile ilişkili bireyleri tespit eden ve hukuki anlamda cezalandıran Türkiye, terör örgütlerinin sosyal medya ve internet ortamındaki kaynaklarını da engellemeye çalışmıştır. Çıkarılan yayınlarla hedefte olan kendi toplumunu bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yapan Türkiye, terörle mücadele ederek güvenlik problemlerini en hafif düzeye indirme gayreti göstermeye devam etmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüz dünyasının en önemli güvenlik sorunlarından biri terörizmdir. Terörizm sadece ortaya çıktığı devletin bir güvenlik sorunu olmaktan ziyade uluslararası bir hal almıştır. Terörizm, dünyanın neresinde olursa olsun kabul görmemesi gereken bir olgudur.

Suç niteliği taşıyan terörizmin üzerinde uzlaşmış bir tanım yapılamaması, terörün devletler ve bölgeler nezdinde farklı değerlendirilmesine yol açmıştır. Değerlendirmelerin çeşitliliği de terörizmle mücadeleyi derinden etkilemiştir. Kimi devletlerin terörist olarak değerlendirdiğini başka devletler özgürlük savaşçısı olarak kabul etmiştir. Türkiye için terör örgütü kabul edilen fakat bazı devletlerin özgürlük savaşçısı olarak nitelendirdiği PKK/KCK bu durumun açık bir örneğidir. Soğuk Savaşın bitimi ile uluslararası yapı bozulmuş terör gruplarının oluşması için uygun ortam meydana gelmiştir. Sonrasında terörizm konusunda milat olarak nitelendirilen 11 Eylül Saldırıları meydana gelmiş ve terörizm uluslararası bir boyut kazanmıştır. DEAŞ terör örgütünün ideoloğu olan El-Kaide terör örgütü, gerçekleştirdiği saldırılar ile terör gruplarının küresel düzeyde eylem kapasitesine ulaştığını göstermiştir. Yaşanılan bu durumdan dolayı terör örgütleri için

sınırlar silik hale gelmiştir. Uluslararası bir boyut kazanmasının diğer önemli nedenleri de küreselleşme sürecinin bir çıktısı olarak görülen, iletişim, ulaşım ve teknoloji hızının gelişmesi olmuştur. Bahsedilen nedenler terör gruplarının modern ve gelişmiş silahlara ulaşmasını sağlamıştır. Aynı zamanda küreselleşmenin etkisi sonucu gelir eşitsizliğinin artması uluslararası şirketlerin modern sömürü sistemine sahip olmasına neden olmuştur. Üçüncü dünya ülkelerinin ekonomileri de bu sistemde zayıflamaya başlamıştır. Ekonomideki zayıflamanın sonucunda Batılı devletler ve uluslararası şirketlere karşı öfke duyulmaya başlanmış, bu durumda radikalleşmeyi tetiklemiştir. Ezilmişlik ve sömürülmüşlük hissi bireylerde kendini ifade edebilme isteği yaratmıştır. Terör örgütleri, bireylerin bu isteklerine cevap olarak sahte ideolojiler üretip kendilerini son çare gibi göstermeye çalışmışlardır. Terör örgütleri çeşitli kanlı şiddet eylemleri düzenleyerek bireyler üzerinde etki bırakmaya çalışmış ve algı yönetimi faaliyetleri ile de zihinlere girmeyi hedeflemiştir.

Terörizm stratejisi aynı olsa bile her terör örgütünün bunu uygulaması tercihleri, imkânları, kapasitesi veya yeterlilikleri farklıdır. Algı yönetimi konusunda da terör örgütleri, günümüzde karşı toplumun psikolojisini etkilemenin ve sahadaki eylemlerini diğer alanlara yaymanın önemini son derece kavramış durumdadırlar. Bunun yanında kullanabildikleri algı yönetimi teknikleri, ideolojileri bağlamındaki tercihleri ve teknolojik imkânları aynı değildir. Fakat algı yönetiminin etki kapasitesinin daha belirgin şekilde anlaşılması terör örgütlerini hem geleneksel ortamlarda hemde çevrimiçi ortamlarda bu kapsamda daha etkin olmaya zorlamaktadır.

Algı yönetimi eğitimden işletmeye, siyasi propogandadan devlet yönetimine kadar geniş bir kullanım alanına sahiptir. Algı yönetimi özellikle itibar oluşturmak için hedef kitlenin davranışlarını lehine etkileyerek istenilen şekilde davranışlarını yönlendirmede başarılı bir şekilde uygulanmaktadır. Fakat günümüzde yapılan algı faaliyetlerinin başarıya ulaşmasının en önemli noktası hedef dinamiklere yapılan doğru analizlerdir. İletişim ve etkileşimin yoğun olduğu bir devirde bulunulduğundan dolayı yapılan doğru analizler algı yönetiminin başarıya ulaşmasında önemlidir. İletişim yoğunluğunun yaşandığı bir devirde algının yönetilebilmesi psikolojik ve bilinçaltı bir durum haline gelmiştir. Uyarıcı etkenlerin yoğun olduğu dönemde kitlelerin değer yargıları ve gelenekleri önemli bir role sahip olmakla beraber bu kitlelerin hassas noktaları çok iyi analiz edilmelidir..

Terör örgütleri şiddet eylemlerinin yanı sıra algı yönetimi faaliyetleri ile kendini meşru kılma ve kamuoyu desteği sağlama amacıyla olmuştur. Şiddet eylemlerinin planlanıp gerçekleştirilmesi, terör örgütlerinin hedefine ulaştığı sonucu doğurmamaktadır. Örgütlerin hedefine ulaşması için propaganda faaliyetleri önemli yere sahiptir. Gerçekleştirilen propaganda faaliyetleri ile örgütler, geniş kitlelere hitap edebilmekte ve sempatizan toplayabilmektedir.

Günümüzde terör örgütlerine karşı verilen mücadele çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Özellikle medya organlarının insan hayatında önemli bir noktaya ulaştığı günümüz

dünyasında sosyal mecralar, devletler ve terör örgütleri arasında yeni bir mücadele sahası olarak ortaya çıkmıştır. Dijital platformların geniş kitleler tarafından kullanılması ve bu konudaki denetim mekanizmasının zayıflığı terör örgütleri tarafından bir fırsat olarak değerlendirilmekte ve propaganda amaçlı kullanılmaktadır. Bu anlamda yerelde yaşanan kitlesel faaliyetler küresel bir boyuta ulaşarak tehlikeli bir durum teşkil etmektedir. Sosyal medyanın etkisi bu kapsamda Arap Baharı ya da Twitter Devrimi olarak bilinen olaylar zincirinde somut bir şekilde görülmüştür. Dijital platformlarda gerçekleştirilen propaganda faaliyetlerinin başarıya ulaşmasındaki en önemli nokta devlet otoritelerinin dijital teknolojiyi kontrol edememesi olmuştur. Bu noktada terör örgütleri aktif şekilde sanal ortamları kullanarak mesajlarını iletmektedir. Terör örgütleri bu mesajlarda çoğunlukla kazanım elde etmeyi amaçlamaktadır. Terör örgütleri propaganda ile bireylerin algısını yöneterek sempatican toplamakta ve kendilerini meşru kılmayı hedeflemektedir.

Teknolojinin gelişmesi, iletişim ve haberleşme hızının artması terör örgütlerinin neredeyse her bireye ulaşabilmesindeki en temel faktörlerden olmuştur. Şiddet eylemlerini ve faaliyetlerini birçok mecrada duyurmaya başlayan terör örgütleri kısa süre içinde birçok kişiye ulaşabilmektedir. Youtube ve Dailymotion gibi video paylaşım sitelerine birçok içerik yükleyen terör örgütleri, sempaticanlarına ulaşabilmekte ve onlarla kolay bir şekilde iletişim kurabilmektedir. Paylaşım sitelerine yüklenen videolar kimi zaman eylem niteliği taşımakta kimi zamanda tanıtım içeriği olabilmektedir. Eylem niteliği taşıyan infaz, adam kaçırmaya gibi içerikler kısa süre içinde silinirken tanıtım içerikli videolar paylaşım sitesinin niteliğine uygun olduğu için silinmesi günler sürebilmektedir. Bu süre içinde propaganda yapılan içerikler kolay bir şekilde farklı sosyal mecralara ulaşabilmektedir. Dolayısıyla içerikler silinse dahi artık farklı sosyal mecralardan yayılımına devam etmektedir. Her bireyin ulaşabileceği alana yayılan içeriklere kimi bireyler tepki gösterirken kimi bireyler örgüte sempati duymaya başlamıştır. Sempati duyanlar ise zamanla örgüt ideolojisini benimsemeye başlamış ve örgüt adına eylemler düzenlemeye çalışmıştır.

Terörle mücadelede güvenlik politikaları büyük önem arz etse de medya üzerinden oluşturulan manipülasyon ve dezenformasyon gücü bazı güvenlik politikalarının önüne geçmektedir. Çünkü kanlı terör eylemlerinin hedeflediği ruh hali, medya üzerinden çoğaltılıp yayılım kazandığında yeni boyutlara evrilebilmektedir. PKK/KCK terör örgütünün kuruluş yılı göz önüne alındığında geleneksel ve yeni medyanın bütün avantajlarından yararlanmışır. PKK/KCK terör örgütü kendi medya organları üzerinden “dost ve düşman” olarak sınıflandırmalar yapmış, Türkiye ve Türkler hakkında “düşmanca” politikalar izlemiştir. Örneğin yapılan politikalar sonucu “Türk” kavramı ırkçılıkla bağdaştırılmışır. Her türlü jargonun etrafında şekillenebilen dost ve düşman kavramları çerçevesinde örgüt, yaşayan terör örgütü mensuplarını güdülemiş, ölenlerini ise kutsamaya çalışmıştır. Birçok sosyal medya platformunda içerikler paylaşan terör

örgütü, kimi içeriklerinde “dağa çıkmaya” teşvik etmiş kimi içeriklerinde ise eylemlerini paylaşarak korku kültürünü egemen kılmıştır.

PKK/KCKC terör örgütü Türkiye’ye yönelik propaganda faaliyetlerini ulusal ve uluslararası düzeyde devam ettirmiştir. Birçok yayın organı bulunan PKK/KCK terör örgütü, kendi örgütünü sempatik göstermek için birçok yol denemiştir. Propaganda faaliyetlerinde terör örgütü elemanlarını “kahraman gerilla” diye kutsallaştıran örgüt, yayınladığı bazı uluslararası propaganda içeriklerinde ise etnik milliyetçilik sebebi ile Türkiye’nin kendilerinin hak ve hürriyetine engel olduğunu vurgulamış ve mağdurluk durumu üzerinden destek kazanmaya çalışmıştır. Yapılan propaganda faaliyetleri ile örgüt kendisini sempatik ve mağdur göstermeyi amaç edinmiş, Türkiye’yi her platformda itibarsızlaştırma girişimlerinde bulunmuştur. PKK/KCK terör örgütü, barış, özgürlük ve demokrasi kavramlarını propaganda faaliyetlerinde sıklıkla kullanmıştır. Kavramların içini boşaltan terör örgütü, örgütün adını olumlu çağrışımlarla akılda tutmayı amaçlamıştır.

PKK/KCK terör örgütünün yapmış olduğu propaganda faaliyetlerine ek olarak Batı medyasında yer alan bazı haberlerde örgütü destekler nitelikte olmuştur. Medya kuruluşları terör örgütünü “Kürt özgürlük hareketi” veya “Kürt direnişçiler” olarak tanımlamış ve Türkiye’yi kötüleme çabasına girmiştir. Yaptığı kanlı eylemler ve propaganda faaliyetleri ile kendisine destek ortamı yaratan PKK/KCK terör örgütü ise yaşanan durumları iyi kullanmış ve birçok uluslararası ortamda mağduru oynamıştır. Asıl amacı sözde “Kürdistan” olan örgüt, kendi çıkarları ve bölgedeki aktif hareketini devam ettirebilmek için DEAŞ terör örgütü ile mücadeleye bile girmiştir.

PKK/KCK terör örgütü, Marksist-Leninist ideolojiyi benimseyen bir terör örgütü olarak ortaya çıksa da dönemseller olarak ideolojisinde değişimler yaşamıştır. DEAŞ terör örgütü ise dini motivasyonla ortaya çıkan terör örgütü olmuştur.

DEAŞ terör örgütü günümüz teknoloji ve iletişim hizmetlerini amaçları çerçevesinde en iyi kullanan terör örgütlerinden biri olmuştur. Fakat DEAŞ terör örgütünü diğer terör örgütlerinden ayıran en önemli özellik popüler kültüre hâkim olması ve bunu diline yansıtması olmuştur. Terör örgütü, modern dünyanın yaşadığı kimlik ve sosyal sorunları iyi analiz etmiştir. Örgüt, vermiş olduğu mesajlarda yaşanan sorunların bireyler üzerindeki yıkıcı etkisinden ve emperyalizmin zulmünden bahsetmiştir. Öncelikle örgüt bünyesine kendi ideolojilerine sahip bireyleri katmak istemiş fakat asıl hedefleri sosyal ortamlarından kopuk, ezilmiş ve mevcut düzen içinde var olamayan kişiler olmuştur. Örgüt propaganda faaliyetlerinde hedefteki bireylere örgüte dâhil olmaları durumunda değer görecekleri bir çevre ve saygınlık vaat etmiştir.

DEAŞ terör örgütü, gerçekleştirdiği kanlı terör eylemleri ile korku kültürünü egemen kılmıştır. İşgal ettiği bölgelerde petrolü finansman haline getiren DEAŞ, yatırımlarının birçoğunu propaganda faaliyetlerine harcamıştır. Gelişen dünyanın ve artan iletişim

hızının farkında olan terör örgütü, propaganda faaliyetleri ile birçok bireye ulaşmıştır. Dergi, film ve oyun gibi modern dünyanın sosyal ortamına ayak uydurup sempatican kazanmak ve destek sağlamak isteyen terör örgütü, çekmiş olduğu infaz videolarıyla da düşmanlarına korku vermeyi amaçlamıştır.

DEAŞ terör örgütü, ilahi gücün kendileri olduğunu birçok kez ifade etmiş, eleştirilmeyi ve sorgulanmayı kesinlikle kabul etmemiştir. Bu sebeple belirlediği kriterler haricindeki ideolojileri, cemaatleri, toplumları ve kimlikleri düşman olarak yorumlamıştır. Sözde “İslam Devleti” kurma çabası içinde olan ve Müslümanlık dininin yaşanabileceği tek toprağın İslam Devleti olduğunu savunan DEAŞ terör örgütü, başta Türkiye olmak üzere birçok bölgesel devlet ile mücadele içinde olmuştur. Hatta 1453 yılında Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethedilen İstanbul’u bile fethedilmemiş saymıştır. İstanbul’u “Konstantiniyye” olarak adlandıran DEAŞ, fethin tekrar gerçekleşmesi gerektiğini savunmuştur.

Sözde İslam Devleti’nin toprak kaybettiği dönem bile algı faaliyetlerinden geri durmayan terör örgütü, çarpıtılan geçelikler ile toprak kayıplarının etkisini hafifletmeye çalışmıştır. Yaşanan kayıplar esnasında algı faaliyetleri ile diğer devletlerde bulunan terör örgütü elemanlarına ve sempaticanlarına eylem çağrısını duyurabilmiştir. “Yalnız kurt” olarak ifade edilen bireyler de bu çağrıya uymuş ve birçok kanlı terör eylemi ile örgütün adını duyurmaya devam etmiştir. Bünyesinde birçok “Yabancı terörist savaşçı” bulduran ve eylemlerini “Yalnız kurt” olarak isimlendiren kişilere yaptırabilen terör örgütü, gerçekleştirdiği terör odaklı propaganda faaliyetlerinin ürününü almıştır.

DEAŞ terör örgütü bölgede büyük bir güç olarak gördüğü Türkiye’ye birçok kanlı terör eylemi düzenlemiş ve terör faaliyetleri ile de toplumda fikir çatışması yaratmayı amaçlamıştır. Büyük bir bölümü Müslüman olan Türkiye Cumhuriyeti’ni dini vazifeleri yerine getirmemekle suçlayan örgüt, sadece Türkiye üzerine algı faaliyeti gerçekleştirmek amacıyla dergi ve oyun gibi görsel kalitesi yüksek içerikler üretmiştir. İçeriklerinde Türkiye’yi kötüleyen ve doğru dinin sözde İslam Devleti’nde yaşandığını belirten ifadeler sıklıkla kullanılmış, Türkiye ve kendilerine destek vermeyen Türkiye halkını da düşman olarak yorumlamıştır.

DEAŞ, modern dünyanın kimlik sorunlarını iyi incelemiş ve medya stratejilerini bu ölçüde tasarlamıştır. Örgüt tarafından verilen mesajlarda kişi üzerindeki yıkıcı etkilerden veya emperyalizmin toplum üzerindeki olumsuz etkisinden yola çıkmıştır. Toplum içinde dışlanmış, kimlik sorunu yaşayan veya ezilen bireyleri öncelikli hedef seçen DEAŞ, bu bireylere örgüt içinde saygın bir yer edinmeyi ve değer göreceğini vaat etmiştir. DEAŞ bireyleri, konjonktürü, devletleri ve toplumları çok iyi analiz etmiş ve faaliyetlerini analizler üzerinden gerçekleştirmiştir. Teknolojinin ve iletişimin değişen dinamiklerini doğru bir şekilde tahlil eden örgüt, algı yönetimi faaliyetlerini de değişen dinamiklere göre gerçekleştirmiş ve geniş kitlelere hitap etmiştir.

DEAŞ terör örgütü, günümüzde algı yönetimi ve terörizm kavramlarının birlikte sıkça bahsedilmesinde önemli rol oynamıştır. Birçok terör grubu finans kaynaklarının büyük bir bölümünü modern ve gelişmiş silahlara harcıyıp otoritelere büyük zarar vermeyi amaçlamıştır ve bölgesel etki alanı yaratabilmiştir. Fakat DEAŞ terör örgütü, finans kaynaklarının büyük bir bölümünü algı faaliyetlerine ayırmıştır. Bu şekilde bireylerden gruplara toplumlardan aktörlere kadar birçok alanda etkisini hissettirmiş ve uluslararası boyut kazanmıştır. DEAŞ'ın algı faaliyetleri sonucu yarattığı etki, günümüzde faaliyetlerini yürüten veya gelecekte yapılacak terör örgütlerine yol göstermiştir. Medya ve iletişim kanallarında gerçekleştirilmesi gereken mücadele ve bilinçlendirme ile birlikte DEAŞ gibi yapılabilecek örgütlerin önüne geçilmesi gerekmektedir.

PKK/KCK, sınırlı alana sahip, bölgesel düzeyde faaliyetlerini sürdüren, gerilla taktikleri uygulayan ve kendi kendine öğrenebilen bir örgüt iken DEAŞ, küresel alana yayılan faaliyetleri ile uluslararası düzeyde etki gösteren, El-Kaide gibi geniş kitleli terör örgütünden ayrılan bir örgüttür. PKK/KCK etnik ayrımcılığı hedefleyen ideolojik bir terör örgütü olarak ifade edilirken DEAŞ, dini suiistimal eden bir terör örgütü olarak bilinmektedir. PKK/KCK sözde Kürdistan devleti kurma ideali taşıırken, DEAŞ sözde İslam Devleti kurma amacıyla olmuştur. PKK, daha çok gerilla tipi faaliyetler düzenlerken, DEAŞ şehirler üzerinde hâkimiyet politikası izlemiştir. PKK örgüt elemanları Abdullah Öcalan'ı karizmatik otorite olarak görürken, DEAŞ terör örgütü elemanları isme bağlı kalmaksızın lidere ve örgüte sadakati söz konusudur. PKK, kanlı eylemlerine rağmen sözde siyasallaşmak için bir güç yaratmak isterken, DEAŞ hiçbir siyasi alanda güç yarışı içinde bulunmamıştır. DEAŞ sözde bakanlıklar içeren bir yapıda bulunurken, PKK liderlik üzerine alt yapılanmalarla oluşan bir örgüttür. PKK, kadınlardan oluşan alt yapıları barındırırken DEAŞ erkek hegemonyasında yapılaşmıştır. PKK en sık mağduriyet algısını kullanırken DEAŞ cihat anlayışı çerçevesinde algı faaliyetlerini yönetmiştir.

İki terör örgütü de şiddet eylemlerini genellikle propaganda faaliyetleri için kullanmıştır. Dezenformasyon yöntemi ile topluma farklı algı yaratmak isteyen PKK/KCK ve DEAŞ, yayınları ile de hedef kitleye yönelik faaliyetlerde bulunmuştur. PKK terör örgütü sözde KCK Sözleşmesi ile kendi yasalarını belirlemiş, DEAŞ ise dini suiistimal ederek kendi yasalarını uygulamıştır. İki örgütte sözde devlet kurma amacıyla olmuştur. İki örgütte sempatican kazanmak ve örgüt elemanı toplamak adına birçok dilde yayında bulunmuşlardır.

Devletlerin terörle mücadelesi ve konu alınan terör örgütleri tüm dünyada benzerlikler taşımaktadır. Fakat Türkiye, siyasi, ekonomik, jeopolitik ve jeostratejik açıdan farklı bir ülkedir. Çok özel ulusal ve uluslararası şartlara sahip olan Türkiye, PKK/KCK ve DEAŞ örgütleri ile mücadelede başarılı olabilmesi için örgütleri iyi tanımalı ve analiz etmelidir. Örgütlerin değişen dinamiklere hızlı bir şekilde ayak uydurması nedeniyle örgütler hakkında bilgilerin güncel olması gerekmektedir. Bu konuda istihbarat ve akademik çalışmalara büyük ihtiyaç duyulmaktadır.

PKK/KCK ve DEAŞ terör örgütleri dâhil olmak üzere birçok örgütün hedefi olan Türkiye, terörle mücadelesini güvenlik politikalarının öncelikleri arasına koymuştur. 2016 yılında terör faaliyetleri ile birlikte darbe girişimine maruz kalmış Türkiye, terörizmle bütüncül bir mücadele içinde olmuştur. Kolluk kuvvetleri, devlet kurumları ve istihbarat çalışmaları ile birçok alanda mücadele eden Türkiye, terörle mücadelede büyük başarılar elde etmiştir. Türkiye, örgütlerin kolluk kuvvetleri aracılığıyla eylem planlarını olumsuz etkileyen operasyonlar yapmış, kaçakçılık ile mücadele ederek terör finansmanını bitirmeye çalışmış ve istihbarat yoluyla da terör propagandasına karşı faaliyetler düzenlemiştir. Fakat gelinen noktada terörle mücadele günümüzde hala devam etmektedir.

Terörle en büyük mücadele uluslararası işbirliği olmuştur. Uluslararası örgütler, sivil toplum kuruluşları, devletler ve uluslararası hukukun işbirliği terörle mücadelenin sonunu getirmektedir. Uluslararası konferanslar ve uluslararası kuruluşlar aracılığı ile toplumu bilinçlendirmek terörle mücadele bir diğer önemli husus olmuştur. DEAŞ, gerek propaganda faaliyetleri gerekse kanlı eylemleri ile dünya üzerinde korku kültürü oluşturan bir terör örgütü olmasına rağmen uluslararası işbirliği ve ortak operasyonlar ile etkisi azaltılmıştır. Fakat aynı işbirliği her terör örgütü için yapılmamaktadır. Türkiye, PKK/KCK başta olmak üzere bugüne kadar birçok terör örgütü ile mücadele vermesine rağmen uluslararası alanda her çağrısına cevap alamamıştır. Uluslararası işbirliği konusunda günümüzde arayış içinde olan Türkiye, NATO aracılığı ile işbirliği kapsamında birçok adım atmıştır.

Türkiye, terör örgütlerinin gerek yurt içinde gerek yurt dışında yoğun algı yönetimi faaliyetleri düzenlediği bir devlettir. Gerçekleştirilen algı faaliyetleri ile toplumu etnik veya dini yönden ayırıştırmak terör örgütlerinin önceliği olmuştur. Türkiye ise düzenlediği faaliyetlerle ve operasyonlarla bu saldırıların önlenmesinde önemli yol kat etmiştir. Fakat değişen ve gelişen dinamikler ile birlikte algı faaliyetlerine karşı mücadele de zorlaşmıştır. Bu noktada terör örgütleri Türkiye'ye yönelik birçok dijital yayınlar, oyunlar ve belgelseller gibi faaliyetler düzenlemiştir. Toplumu bölmeye yönelik algı yaratmak isteyen örgütler, faaliyetleri ile sempatican kazanmak istemişlerdir. Terör örgütleri tarafından algı faaliyetlerinde kimi zaman mağduriyet unsuru kimi zaman dini suiistimal üzerine unsurlar kullanılmış ve toplumda ayırışma olacağı düşünülmüştür. Terör örgütleri, toplumda ayırışma dışında ülkede siyasi istikrarsızlık ve ekonomide zayıflama gibi hedefler de belirlemiştir.

Türkiye'yi tehdit eden terör örgütlerinin değişen yapısı ve dinamikleri dikkatlice incelenmelidir. Terör örgütlerinin silahlı eylemlerinden ziyade dijital ortamlardan yürüttüğü propaganda faaliyetlerine karşı daha fazla önlem alınmalıdır. Bu konuda yasal bir altyapı oluşturulması haricinde kapsamlı bir karşı strateji belirlenmelidir. Türkiye'de terörle mücadele için şu önerilerde bulunulabilir:

- Terörle mücadelede toplumu bilinçlendirmek Türkiye açısından oldukça önemlidir. Etnik ayrımcılığı, dini temelleri sonuna kadar kullanan terör örgütlerine karşı birçok alanda bilgilendirme çalışmaları yapılmalı ve toplumla sosyal destek projelerinde daha çok buluşulmalıdır. Birçok terör örgütü, toplumu dini ve ideolojik olarak bir çelişkiye düşürmek istemektedir. Devlet, bu çelişkilere anında müdahale etmeli ve gerçekliği çarpıtılmış tezlere gerçek antitez üretmelidir. Örneğin barış, kardeşlik ve demokrasi kavramlarını sloganlaştıran örgüte karşı propaganda çalışmaları başlatılmalıdır. Topluma, örgütün kavramları kullanımı ve eylemleri hakkında yaşadığı çelişkiler yüksek prodüksiyonlu görsel içeriklerle anlatılmalıdır.
- Devlet yetkilileri, Google, Yandex ve Yahoo gibi arama motorlarında örgüt isimlerini yazıp arama yapan bireylerin görebileceği şekilde karşı propaganda siteleri oluşturmalı ve ulaşılabilirliğini arttırmalıdır.
- Dijital teknoloji oldukça hızlı dönüşüm geçirmektedir. Terör örgütleri de günümüzde dijital teknolojiyi her alanda kullanmaktadır. Dijital teknolojiyi iyi takip etmek, dijital teknolojinin geçirdiği dönüşümlerin eğitimlerini vermek ve dijital teknolojinin terör örgütleriyle hangi aşamalara ulaşabileceğini öngörmek gerekmektedir. Örneğin dijital teknoloji ile ilgilenen kurum çalışanlarına Metaverse eğitimleri verilmelidir. Çünkü dijital teknoloji Metaverse evrenine doğru eğilim göstermekte ve gelecekte nasıl kullanılacağı bilinmemektedir.
- Sosyal medya platformlarında terör örgütlerinin etkinliğinin yitirilmesi yönünde birçok adım atılmalıdır. Terör örgütlerinin içerik paylaşımı yapılan sosyal medya organlarında gerçekleştirdiği propaganda faaliyetleri ve eylemleri anında engellenmemektedir. Teknik açıdan olası olmayan bu durum karşısında yapılan propaganda faaliyetlerine karşı propaganda faaliyetleri ile cevap verilmeli ya da gündem anında manipüle edilmelidir. Örneğin terör örgütlerinin Twitter üzerinden Türkiye'ye yönelik gündem çalışmalarına anında yeni gündem çalışmaları ile karşılık verilmeli ya da birkaç tane gündem oluşturulup propaganda faaliyetinin etki alanı düşürülmelidir.
- Terör örgütlerinin sosyal medya organlarında gerçekleştirdiği propaganda faaliyetlerinin kitlelere hitap etmesinin en büyük nedeni kullandığı popüler kültür dili olmuştur. Kullanılan popüler dile karşılık bürokratik dil bırakılmalıdır. Yapılan karşı propaganda faaliyetleri de popüler kültür dili ile yapılmalıdır.
- Türkiye'ye yönelik propaganda faaliyeti düzenleyen örgütlerin yapısında veya sosyolojik etmenlerinde zayıflıklar aranmalıdır. Bu zayıflıklara karşı ya müdahale edilmeli ya da karşı propaganda faaliyeti gerçekleştirilerek

örgüt küçük düşürülmelidir. Bu konuya en iyi örnek olarak Türk Silahlı Kuvvetleri'nin DEAŞ tarafından kutsal görülen ve propaganda faaliyetlerini yürüttüğü derginin adı olan Dabıq'ın DEAŞ'tan geri alınması olmuştur. Yaşanan bu durum sonrası örgüt küçük düşmüş ve Dabıq dergisinin adını bile Rumiyyah olarak değiştirmiştir.

- Terörle mücadele kapsamında başta örgüt ile ilişkisi ispatlanan başta örgüt yöneticileri olmak üzere örgüt üyeleri ve örgüt finansörleri Türk Ceza Kanunu gereğince daha ağır cezalara çarptırılmalıdır.
- Radikalleşme süreçleri iyi incelenmelidir. Bireyin veya grupların radikalleşme süreçleri ile alakalı sosyal platformlarda veya geleneksel medya ortamında yayılabilen, bilgilendirici video ve görseller hazırlanmalıdır.
- Terörle mücadele kapsamında uluslararası işbirliği söylemlerde daha sık dile getirilmelidir. Sağlanmış olan veya gelecekte sağlanacak olan işbirliklerinin de takipçisi olunmalıdır. Örneğin, NATO'ya üyelik kapsamında İsveç ve Finlandiya ile PKK/KCK terör örgütüne destek vermeme ve örgüt üyelerinin Türkiye'ye iadesi konusunda yapılan uzlaşmanın takipçisi olunmalıdır.

PKK ve DEAŞ gibi daha birçok terör örgütü Türkiye'de varlık göstermeye çalışacaktır. Fakat önemli olan bu örgütlere karşı verilmesi gereken mücadeledir. Gelecekte var olabilecek örgütleri şimdiden tespit etmek ve yapılarını iyi bir şekilde analiz etmek gerekmektedir. Analiz edilmesi ile beraber varolabilecek terör örgütleri hakkında karşı faaliyetler oluşturulmalı ve operasyonlar yapılmalıdır. Örgütlerin Türkiye'ye yönelik gerçekleştirdiği saldırılardan sonra yapılacaklardan ziyade gerçekleşmeden ne yapılabilir düşüncesi içinde olunmalıdır. Bu tutumun sürdürülebilirliği halinde ise terör örgütlerinin faaliyetlerinde zamanla azalma görülecek ve birçok örgüt oluşma aşamasına girmeden son bulacaktır.

Terör örgütleri belirli bir noktaya geldikten sonra dünyanın birçok yerinden finans kaynağı bulmaktadır. Elde edilen finansman sonrası terörle mücadele daha da zorlaşmaktadır. Terör örgütleri finans kaynaklarının kesilmemesi için terör eylemleri gerçekleştirmekte ve birçok can kaybına sebep olmaktadır. Terörün sürdüğü sürece kan ve gözyaşı asla durmamış ve durmayacaktır. Verilen desteklerin birçok platformda ortaya çıkarılması aslında kandırılan birçok bireyin sempatisini azaltacak ya da örgüt elemanlarını örgüt bünyesinden çıkartacaktır. Bahsedilen durum hakkında yapılacak ciddi araştırmalar ve kamuoyunda sağlanabilecek destek ile terörizmin önü kesilmesi göz ardı edilmeyecek bir gerçek olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abubaker, S., S. (2019). Hilafet'ten terör teşkilatlanmasına dönüş: IŞİD. *Lectio Socialis*, 3(2), 139-158.
- Abubaker, S., S. (2020). Işid'in ideolojisi: cihadi selefilik. *Lectio Socialis*, 4(2), 97-112.
- Acar, A. & Aydın, H. (2017). Arap baharı üzerine oryantalist ve marksist değerlendirmeler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(2), 511-524.
- Acar, Ü. (2011). *İstihbarat*, Akçağ Basım Yayın.
- Acar, Ü. (2012). *A'dan Z'ye Terörizm*, Kripto Basım Yayın.
- Ağkaya, O. (2018). Eski terörizm, yeni terörizm: 9/11 ve eskimeyen terörizm söylemi. *DEÜ SBE Dergisi*, 20(2), 275-298.
- Akkaya, E. (2019). *Algı Yönetiminin Tarihçesi*, 1-22.
- Akoğuz, N., O. (2018). *Uluslararası İlişkilerde Hegemonya, Yumuşak Güç, Algı Yönetimi: Amerika Birleşik Devletleri Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akova, S. & Aslan, M., N. (2018). Kültürel markalaşma uygulamalarında algı yönetiminin önemi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 125-136.
- Alptekin, H. (2018). *Etnik Terör ve Terörle Mücadele Stratejileri*, SETA Kitapları.
- Altan, Y. & Arslan, M. (2016). Küreselleşme ve organize suç, *Uluslararası İş, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, 1(1), 73-86.
- Altındağ, N. (2020). Türkiye'nin Pkk bölücü terör örgütü ile mücadelesine dair bir analiz, *Anadolu Strateji Dergisi*, 2(1), 33-48.
- Altınörs, A. (2011). Platon ile Aristoteles'in retorik anlayışlarının karşılaştırılması, *EKEV Akademi Dergisi*, 15(49), 81-92.
- Aluçlu, M., B. (2020). Pkk'nın söylem serüveninde önderlik, *Akademik Hassasiyetler*, 7(14), 321-339.
- Anadolu Ajansı. (2018). PYD/PKK'nın 'Afrin yalanları' çıkmaza girdi. Erişim Tarihi: 07.06.2022. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/pyd-pkknin-afrin-yalanlari-cikmaza-girdi/1041199#>
- Anadolu Ajansı. (2019). Anayasa Mahkemesinden Akademisyenler İçin Hak İhlali Kararı, Erişim Tarihi: 01.06.2022. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/anayasa-mahkemesinden-akademisyenler-icin-hak-ihlali-karari/1542380>
- Apak, D. & Özçağlayan, M. (2017). Soğuk savaş yıllarında algı yönetimi, haber ve propaganda ilişkisi, *Marmara İletişim Dergisi*, (28), 107-130.

- Arıboğan, D., Ü., (2019), *Terör: Tarihin Sonundan Barışın Sonuna*, İnkılap Kitabevi.
- Aslan, Ö. & Çakır, M. F. (2017). Radikalleşme, şiddet içeren aşırılık ve terörizm, *Polis Akademisi Yayınları*, 26(8), 10-41.
- Aslan, Ö. & Kıyıcı, H. (2017). Sosyal ve beşeri bilimlerden radikal örgütlere: Türkiye’de radikalleşme: terör ve üniversite, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 19(2), 21-48.
- Aşkın, H. (2020). *Terör ve Algı Yönetimi*, Yayın B Basın Yayın Dağıtım.
- Atay, M. (2008). Türkiye’de terörü ortaya çıkaran iç ve dış dinamikler, stratejiler ve taktikler, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (8), 409-424.
- Ateş-Çiftçi, E., B. (2017). Işid: oluşum, kuruluş ve devletleşme süreçleri, *Lectio Socialis*, 1(1), 44-58.
- Atılğan, A. (2018). *Uluslararası İlişkilerde Algı Yönetimi*, (Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi. (2007). Erişim Tarihi: 20.07.2022. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/160-avrupa-konseyi-terorizmin-onlenmesi-sozlesmesi/>
- Aydın, A. (1992). *Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan*, Kiyap Yayın Dağıtım.
- Aydın, S. (2014). Terörün makroekonomik etkileri: Türkiye’de PKK örneği, *Journal of Academic Studies*, 15(60), 137-170.
- Aydınalp, H., Ş. (2019). Sosyal Medyada Manipülasyon: Pkk Tarafından Oluşturulan Haberler Üzerine Bir İnceleme, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayhan, A. & Çakmak, F. (2018). Türkiye’ye yönelik algı operasyonlarının dijital medyaya yansımaları, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 11-35.
- Ayhan, A. (2007). *Propaganda Nedir?*, Literatürk Yayınları.
- Ayhan, B., Çifçi, M., E. (2018). Işid, propaganda ve islamofobi, *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDİAD)*, 1(1), 17-32.
- Azani, E. & Dotti, F., (2021). The Islamic state’s web jihadi magazine dabiq and rumiyah more than just propaganda, *International Institute for Counter-Terrorism*, Erişim Tarihi: 10.07.2022, <https://www.ict.org.il/images/The%20Islamic%20State's%20Web%20Jihadi%20Magazine.pdf>

Baharçiçek, A. & Yıldırım, U., T. (2021). Irak ve Şam İslam Devleti'nin (İŞİD) terör saldırıları üzerine bir analiz, *20. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu*, 316-332.

Bakan, İ. & Kefe, İ. (2012). Kurumsal açıdan algı ve algı yönetimi, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 19-34.

Ballı, R. (1991). *Kürt Dosyası*, Cem Yayınevi.

Baydili, İ. (2011). *Terör Konulu Sinema Filmlerinin Genç Nüfus Üzerindeki Etkileri*, (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bayraklı, E. & Alkanat, A. (2021). PKK'da kadın teröristlerin rolü ve örgüt içi cinsel istismar, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 17(37), 119-156.

Bayraklı, E. & Yalçın, H., B. (2019). *Avrupa'da PKK Yapılanması*, (M. Yeşiltaş, Edt) SETA Yayınları.

BBC. (2018). ABD'nin milyonlarca dolar ödül koyduğu PKK yöneticileri Murat Karayılan, Cemil Bayık ve Duran Kalkan kimdir?, Erişim Tarihi: 02.05.2022, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-46116593>

BBC. (2021). Osman Öcalan: PKK lideri Abdullah Öcalan'ın kardeşi, Erbil'de tedavi gördüğü hastanede öldü, Erişim Tarihi: 02.05.2022, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-59289301>

Beren, F. (2013). *Demokratikleşen Güvenlik Terörle Mücadelede Değerlerin Korunması*, Karınca Yayınları.

Berk, M., B. (2020). Defeating communist insurgency: the lessons of Malaya and Vietnam, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 9(1), 269-274.

Biber, A. (2014). Toplumsal şeytan üçgeni: iktidar, hegemonya ve propaganda, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (21), 28-41.

Biçer, R. (2015). İşid düşünce yapısının teolojik arkaplanı, *KADER Kelam Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 1-11.

Biçer, R. (2019). Uluslararası çatışmaların değişen yapısında terörün yeri ve önemi üzerine bir inceleme, *Savunma Bilimleri Dergisi*, 18(36), 109-133.

Bigaç, O. (2020). Körfez Savaşı ve Irak'ın 2003 yılındaki işgaline yönelik Avrupa Birliği'nin yaklaşımı, *UPA Strategic Affairs*, (1), 4-14.

Bila, F., (2016), *İdeolojik Kodlarıyla Kağıt Üstündeki PKK*, Doğan Kitap.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. (2022). Erişim Tarihi: 19.07.2022. <https://www.btk.gov.tr/bilgi-teknolojileri>

Bilgiç, M., S. (2014). PKK/KCK'nın stratejisi, taktikleri ve taktik düzeyde etnik terörle mücadele, *Bilge Strateji*, (6), 85-114.

Bilgiç, S. (2014). *Dünden bugüne Kürt sorunu ve PKK*, Bilgesam Yayınları.

Birand, M., A. (1992). *Apo ve PKK*, Milliyet Yayınları.

BM Güvenlik Konseyi 2178 Sayılı Kararı. Erişim Tarihi: 20.04.2022, https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uluslararası-toplumun-terörle-mucadele-cabalarına-katkilari.tr.mfa

BM Güvenlik Konseyi Raporu. (2014). SA933/ TG61: Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun (BMGK) 2170 sayılı DEAŞ kararı.

Bodur, H., E. (2005). Dini motifli terör fenomeni ve İslam'ın siyasal istismarı, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (5), 65-88.

Borum, R. (2004). Psychology of terrorism. University of South Florida, Erişim Tarihi: 20.07.2022, <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/grants/208552.pdf>.

Boz, G. (2014). IŞİD terör örgütü ve evrim süreci Irak el-Kaide'sinden Irak-Şam İslam Devleti'ne, *Ankara Strateji Enstitüsü Yayınları*, (3), 7-21.

Bozkanat, E. (2021). Algı yönetimi ve propaganda: Nazi Almanyası üzerinden bir değerlendirme, *Öneri Dergisi*, 16(55), 74-94.

Bozkurt, İ. (2019). *Daeş Terör Örgütünün İdeolojisi Ve Yöntemi*, (Doktora Tezi), Polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü.

Ceng, E. (2018). Algı yönetimi aracı olarak Twitter kullanımına ilişkin siyasal bir analiz, *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 663-689.

Cengil, M. & Aydın, A., R. (2014). IŞİD Irak Şam İslam Devleti: psikopolitik ve teolojik bir değerlendirme, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (6), 51-63.

Cevizci, A. (2000). *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları.

Chaliand, G. & Blin, A. (2016). *Terörizmin Tarihi: Antik Çağdan İşid'e*, (B. Tanatar, Çev.), Nora Kitap.

Cicioğlu, F. & Miş, N. (2013). Arap baharı ve yeni Ortadoğu, *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 1-4.

Cumhuriyet Gazetesi, (2017). Erdoğan'a suikast tehdidi, Erişim Tarihi: 10.08.2022, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/erdogana-suikast-tehdidi-657937>.

Çakır, M., F. (2020). Yasadışı uyuşturucu ticaretinin terör örgütleri üzerinde etkileri, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 303-324.

Çay, A., M. (2008). *Her Yönüyle Kürt Dosyası*, Sistem Basın Yayın.

- Çelik, M. (2019). Kuruluşundan bugüne PKK/KCK'nın uluslararası konjonktürel değişimlere uyum sağlama ve uluslararasılaşma çabası, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 21(2), 111-133.
- Çelik, O. (2015). Dini istismar eden terör örgütlerinin radikalleşme süreçleri, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(22), 99-122.
- Çetin, B. (2016). Propaganda olgusu ve propagandanın Amerikanlaşması, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(2), 239-266.
- Çınar, Y. (2017). Terörizmin uluslararası sistem ve uluslararası hukuk ilişkisinde ortak tanımlama sorunu, *Bilge Strateji*, 9(17), 33-57.
- Çıtak, E. (2020b). Küresel terörizm: uluslararası toplumun imtihanı, (E. Çıtak, S. Kiraz, Edt.), *Uluslararası Güvenlik: Gelenekselden Güncele Bir Gündem Analizi*, Orion Kitabevi, 187-230.
- Çıtak, E. (2021). Siber terörizm: potansiyelin gerçekçi tehdidi, *Turkuaz Uluslararası Sosyo-Ekonomik Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 3(4), 1-16.
- Çıtak, E., (2020a), Terör örgütlerinde örgütsel öğrenme: örgüt kültürü anlayışı üzerinden bir değerlendirme, *Turkish Studies - Economy*, 15(2), 1039-1054.
- Çiçek, O. (2017). *Işid Ve Medya: Işid'e Yabancı Militan Katılımlarında Medyanın Rolü*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dağdeviren, Z. (2021). Işid'in ortaya çıkmasında etkili olan küresel, yerel gelişmeler ve Işid'le mücadele stratejisi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 301-316.
- Daily Mail. (2015). ISIS launches English language radio bulletins on its iraqi broadcast service discussing suicide bombings and assassinations, Erişim Tarihi: 15.07.2022, [ISIS launches English language radio bulletins on its Iraqi broadcast service | Daily Mail Online](#)
- Dedemen, F. & Çitlioğlu, E. (2014). Terörizmi anlamak, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 3(2), 25-39.
- Demir, C., K. (2008). Öğrenen örgütler ve terör örgütleri bağlamında PKK, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(19), 57-88.
- Demir, S., T. (2018). *Pkk'nın İletişim Stratejisi*, SETA Yayınları.
- Demirci, S. (2017). Işid'in genişleyen Afrika ağı: Boko Haram ve Eş Şebab uzantısı, *Uluslararası AfroAvrasya Araştırmaları Kongresi*, 1-17.
- Demirel, E. (2005). *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Demirel, E. (2011). *Siyasi Yapılanmalar ve Terör Grupları*, Renk Yayıncılık.

- Demirel, G. (2017). Terör örgütlerinin kimlik inşasında etkisi: PYD-YPG ve Suriye'de Kürt kimliği, *Ulusa: Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, 25-41.
- Deniz, T. (2019). *Terörizmin Değişen Boyutu: Deaş Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Orta Doğu Ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü.
- Denker, S. (1997). *Uluslararası Terör, Türkiye Ve PKK*, Boğaziçi Yayınları.
- Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms, (2001), Erişim Tarihi: 20.08.2021, [https://www.cia.gov/library/abbottabad-compound/B9/B9875E9C2553D81D1D6E0523563F8D72 DoD Dictionary of Military Terms.pdf](https://www.cia.gov/library/abbottabad-compound/B9/B9875E9C2553D81D1D6E0523563F8D72%20DoD%20Dictionary%20of%20Military%20Terms.pdf)
- Dersimnews, (2015). ANF, Pertekli Deli Ersin'i 'Devlet Size Ne Yaptı Ulan' diyen komiser olarak servis etti, Erişim Tarihi: 09.08.2022, <http://dersimnews.com/haberler/2015-09-10/anf-pertekli-deli-ersini-devlet-size-ne-yapti-ulan-diyen-komiser-olarak-servis-etti>.
- Digital 2022 Raporu. (2022). Digital 2022: Another Year Of Bumper Growth, Erişim Tarihi: 19.07.2022, <https://wearesocial.com/uk/blog/2022/01/digital-2022-another-year-of-bumper-growth-2/>
- Dücan, E. & Özsoylu, A., F. (2016). Türkiye'de terörün sosyo-ekonomik nedenlerinin bölgesel analizi: panel veri analizi, *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 111-132.
- Emniyet Genel Müdürlüğü. (2022). Terörle Mücadele Akademisi, Erişim Tarihi: 20.07.2022, <https://www.egm.gov.tr/tem/temak>.
- EGM. (2022). Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri, Erişim Tarihi: 21.08.2022, <https://www.egm.gov.tr/tem/bof>.
- Eraslan, L. (2020). *Sosyal Medya ve Algı Yönetimi*, Anı Yayıncılık.
- Erdin, Ç. (2017). Radikal selefi örgütlerin sosyal medya kullanımı: IŞİD örneği, *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 124-130.
- Erdoğan, A. (2014). Yeni Selefilik ve Işid, *Dünya Bülteni Araştırma Masası*, 4-27.
- Erdoğan, Ş. & Deligöz, E. (2015). Irak Şam İslam Devleti (Işid): gücü ve geleceği, *Savunma Bilimleri Dergisi*, 14(1), 5-37.
- Ergil, D. (2015). Terörizmin mantığı ve hedefi, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 46(1), 171-181.
- Erkiş, İ., U., Summak, M., E. (2014). Propaganda ve dış politika, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14(1-2), 269-292.

Evrensel Haber. (2017). Batman'daki saldırıda yitirilen Öğretmen Yalçın uğurlandı, Erişim Tarihi: 07.06.2022, <https://www.evrensel.net/haber/322985/batmandaki-saldirida-yitirilen-ogretmen-yalcin-ugurlandi>.

Firatnews,(2022). HPG: Ağır silah mevzisi içindeki silahlarla birlikte imha edildi, Erişim Tarihi: 04.08.2022, <https://firatnews.com/analiz/hpg-agir-silah-mevzisi-icindeki-silahlarla-birlikte-imha-edildi-173701>.

Firatnews. (2017). Gerillalar: 4 Nisan Kürtlerin Doğuşunu Temsil Ediyor, Erişim Tarihi: 01.06.2022, <https://firatnews.com/kurdistan/gerillalar-4-nisan-kurtlerin-dogusunu-temsil-ediyor-88371>.

Firatnews. (2022). HPG'den 2 aylık savaş bilançosu: 985 işgalci cezalandırıldı, 3 helikopter ve 1 tank imha edildi, Erişim Tarihi: 15.06.2022, <https://firatnews.com/kurdistan/hpg-den-2-aylik-savas-bilancosu-985-iskalci-cezalandirildi-3-helikopter-ve-1-tank-imha-edildi-171843>.

Friedland, E. (2015). Fact sheet the Islamic state ISIS, *The Clarion Project*, <https://cija.ca/wp-content/uploads/2014/10/Islamic-State-isis-isis-factsheet-1.pdf>.

Gazete 2023. (2015). Pkk'nın Sosyal Medyada Algı Operasyonu Operasyonu, Erişim Tarihi: 05.06.2022, <https://www.gazete2023.com/siyaset/pkk-nin-sosyal-medyada-alm-operasyonu-h43482.html>.

Gazete Duvar Sitesi. (2016). Cizre'nin çılgınlığını kimse duymadı, Erişim Tarihi: 22.05.2022, <https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2016/09/07/cizrenin-cigligini-kimse-duymadi>.

Geyik, Y., S. (2018). İşid'in toplumsal ve küresel dinamikleri, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 170-182.

Global Savunma. (2021). 2020 Yılında Türkiye'nin Terörizmle Mücadelesi, Erişim Tarihi: 19.07.2022, [https://www.globalsavunma.com.tr/2020-yilinda-turkiye-nin-terorizmle-mucadelesi.html#:~:text=2020%20y%C4%B1%C4%B1nda%20yurt%20i%C3%A7inde%3B%20341,hale%20getirilm%C5%9Ftir%20\(Tablo%202\).&text=Etkisiz%20hale%20getirilen%201.193%20ter%C3%B6r,%C3%B6rg%C3%BCtlerine%20mensuptur%20\(Tablo%203\)](https://www.globalsavunma.com.tr/2020-yilinda-turkiye-nin-terorizmle-mucadelesi.html#:~:text=2020%20y%C4%B1%C4%B1nda%20yurt%20i%C3%A7inde%3B%20341,hale%20getirilm%C5%9Ftir%20(Tablo%202).&text=Etkisiz%20hale%20getirilen%201.193%20ter%C3%B6r,%C3%B6rg%C3%BCtlerine%20mensuptur%20(Tablo%203)).

Göçer, İ., Çınar, S. (2015). Arap baharı'nın nedenleri, uluslararası ilişkiler boyutu ve türkiye'nin dış ticaret ve turizm gelirlerine etkileri, *KAÜ İİBF Dergisi*, 6(10), 51-68.

Gönlübol, M. (1996). *Olaylarla Türk Dış Politikası 1919 – 1995*, Siyasal Kitabevi.

Gunn, A. & Demirden, A. (2019). Radikalleşmenin önlenmesi & terörizm olgusu, *Polis Akademisi Yayınları*, 72(24), 5-49.

Gurses, E. (2007). *Uluslararası Sistemin Kısacasında Etnik Terör*, Profil Yayınları.

Güçlüer, E., D. (2011). *Pkk'nın 1978-2010 Tarihleri Arasında Örgütsel Yapısının Değişimi Ve Kurumsal Girişimci Olarak Hedeflerinin Sosyolojik Analizi*, (Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gülsünler, M., E. & Tahmaz, Ş. (2020). Siyasal iletişim ve algı yönetimi ilişkisinin ideolojik açıdan değerlendirilmesi: Selçuk Üniversitesi iletişim fakültesi örneği, *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(1), 321-344.

Gültekin, M. (2020). *Algı Yönetimi ve Manipülasyon*, Pınar Yayınları.

Gümüş, B. (2000). Terör ve terörle mücadelede psikolojik harekâtın önemi, *1. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildirileri*.

Güneş, E. (2019). Terörizmle mücadelede yeni bir trend olarak terör örgütleriyle görüşme tekniği: PKK/KCK örneği, *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 266-286.

Güngör, U. (2019). Terörizm stratejisi mi? Terörizmin stratejileri mi?, *Gazi Akademik Bakış*, 12(24), 1-17.

Gürler, R., T. & Özdemir, Ö., B. (2014). El Kaide'den Post-Kaide'ye dönüşüm: IŞİD, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 113-154.

Habertürk. (2007). Yunanistan'da 'Kürdistan' Haritası Ayıbı, Erişim Tarihi: 01.06.2022, <https://www.haberturk.com/gundem/haber/28335-yunanistanda-kurdistan-haritasi-ayibi>.

Habertürk. (2014). Tüm çıplaklığıyla IŞİD gerçeği, Erişim Tarihi: 17.07.2022, <https://www.haberturk.com/dunya/haber/986052-tum-ciplakligiyla-isis-gercegi>.

Hoffman, B. (2006). *Inside terrorism*, Columbia University Press.

Independent, (2020). IŞİD'in katlettiği TSK üniformalı Fethi Şahin'in ailesi 4 yıllık sessizliğini bozdu: Sefter Taş'a şehitlik verildi, oğlumza da verilsin, Erişim Tarihi: 05.08.2022, <https://www.indyturk.com/node/285471/haber/i%C5%9Fi%CC%87din-katletti%C4%9Fi-tsk-%C3%BCniformal%C4%B1-fethi-%C5%9Fahinin-ailesi-4-y%C4%B1ll%C4%B1k-sessizli%C4%9Fini-bozdu>.

Independent. (2016). Isis' New Magazine Rumiya Shows The Terror Group Is 'Struggling To Adjust To Losses', Erişim Tarihi: 09.07.2022, <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-propaganda-terror-group-losses-syria-iraq-a7228286.html>.

Ismailı, F. (2018). *Medya ve Terörizm İlişkisi: Işid Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İçişleri Bakanlığı, (2021). Sosyal medyadan terör propagandasına 39 gözaltı, Erişim Tarihi: 10.08.2022, <https://www.icisleri.gov.tr/sosyal-medyadan-teror-propagandasina-39-gozalti>.

İçişleri Bakanlığı. (2017a). Narkoterörizm İle Mücadele Uyuşturucu Ve Pkk/Kck, Erişim Tarihi: 02.12.2021, https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/narkoterorizm_web%20icin.pdf.

İçişleri Bakanlığı. (2017b). PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG, Erişim Tarihi: 10.02.2021, https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/pyd_arapca.pdf.

İçişleri Bakanlığı. (2017c). Türkiye'nin Deaş İle Mücadelesi, Erişim Tarihi: 10.02.2022, <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas%20en.pdf>.

İletişim Başkanlığı, (2021). İletişim Başkanı Altun: "Amacımız gerçeği savunmak, her türlü aldatma ve dezenformasyonu ortadan kaldırmak", Erişim Tarihi: 11.08.2022, <https://www.iletisim.gov.tr/english/haberler/detay/director-of-communications-altun-our-goal-is-to-defend-the-truth-and-eliminate-all-forms-of-deception-and-disinformation>.

İletişim Başkanlığı. (2022). Erişim Tarihi: 20.07.2022, <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/kurum-hakkinda>.

İmset, İ. (1993). *PKK, Ayrılıkçı Şiddetin 20 Yılı (1973-1992)*, Turkish Daily News Yayınları.

İnceoğlu, M. (1985). *Güdüleme Yöntemleri*, Ankara Üniversitesi Basın Yayın.

İslam Ansiklopedisi, (2022), Erişim Tarihi: 10.05.2022, <https://islamansiklopedisi.org.tr/>.

İslam Ansiklopedisi, (2022), Erişim Tarihi: 17.07.2022, <https://islamansiklopedisi.org.tr/hendek-gazvesi>.

İslam Ansiklopedisi, (2022), Erişim Tarihi: 17.07.2022, <https://islamansiklopedisi.org.tr/tagut>.

İyiat, B. (2019). Orta Doğu'nun kırmızı jeopolitiği bir dini terör organizasyonu olarak DAESH, *Novus Orbis: Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(1), 63-79.

İyiat, B. (2021). Psikolojik harbin evrimi: atılan bildirilerden, atılan twitlere, *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 88-113.

Kadioğlu, İ., A. (2020). Suriye İç Savaşı ve Türkiye: çatışma, güvenlik ve sığınma, *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(29), 2179-2213.

Kapmaz, C. (2011). *Öcalan'ın İmralı Günleri*, İthaki Yayınları.

- Karaağaç, Y. (2018) Sınır savaşının aktörleri: psikolojik harp, psikolojik hareket ve propaganda, *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 80-97.
- Karabulut, B. (2014). *Algı Yönetimi*, Alfa Basım Yayın.
- Karadeniz, A. (2016). Kur'ân'da Cihad-Kıtal farkı ve İşid terör örgütü, *TESAM Akademi Dergisi*, 3(1), 151-173.
- Karakaş, C., K. (2017). DAESH propagandasında yeni medya kullanımı, *Marmara İletişim Dergisi*, (28), 33-46.
- Karataş, H., (2008), *Kelimelerle Terör*, Kilim Matbaası.
- Kartal, A., B. (2018). Uluslararası terörizmin değişen yapısı ve terör örgütlerinin sosyal medyayı kullanması: Suriye'de DAESH ve YPG örneği, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 14(27) , 39-77.
- Kartal, B. (2017). İşid'e katılma sürecine Psiko-Sosyal bir bakış, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (45), 147-164.
- Kavsıracı, O. & Demirbaş, M. (2020). Türkiye'de güvenlik kavramının dönüşümü (Pkk Örneği), *3. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi (USBİK)*, 445-457.
- Kaya, S. (2017). Development of international terrorism and the phenomenon of religiously motivated terror, *International Journal of Social Inquiry*, 10(1), 53-79.
- KCK Sözleşmesi. (2005). Erişim Tarihi: 02.12.2021, <https://docplayer.biz.tr/56583487-Koma-civaken-kurdistan-sozlesmesi.html>.
- Kekevi, S. & Kılıçoğlu, G. (2016). Uluslararası hukuk açısından çocuk askerler ve PKK'nın çocuk askerleri/militanları, *Ankara Barosu Dergisi*, 483-510.
- Keser, A. & Ulusoy, B. (2020). Bırakınız gitsinler, bırakınız savaşsınlar (Laissez Jihad): Kafkasya'dan DAESH'e katılım nedenleri, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 16(34), 203-243.
- Kırdök, C. (2020). Türkiye'de terör olgusu ve mücadelesine yönelik stratejik yaklaşımlar, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, (7), 1117-1135.
- Kızıloğlu, S. (2012). İsrail Devleti'nin kuruluşuna kadar geçen süreçte Yahudiler ve Siyonizm'in gelişimi, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 35-64.
- Klausen, J. (2015). Tweeting the Jihad: Social Media Networks of Western Foreign Fighters in Syria and Iraq, *Studies in Conflict & Terrorism*, Erişim Tarihi: 11.06.2022, <http://dx.doi.org/10.1080/1057610X.2014.974948>.
- Koca, F. (2015). İslam düşünce tarihinde Selefilik: Tarihsel serüveni ve genel karakteristiği, *İlahiyat Akademi*, 1(2), 15-70.

Kongra-Gel Program Tüzük ve Kararları. (2003). (132), *Weşanen Serxwebûn*, Erişim Tarihi: 20.02.2022, <http://serxwebun.info/kitaplar/KONGRA-GEL%20Program%20T%C3%BCz%C3%BCk%20ve%20Kararlari>.

Korkmaz, S., C. (2016). Terörün propagandası: Daş terör örgütü ve Konstantiniyye dergisi, *Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi*, (204), 7-28.

Korkmaz, S., C. (2021). Terör Örgütü Pkk'nın Propagandasında Kimlik İnşası: Serxwebun Dergisi Örneği 1982-2019, (Doktora Tezi), Ankara: Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Köylü, M., (2018), Suriye, PYD/YPG yapılanması ve Zeytin Dalı harekâtı, *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 5(11), 70-86.

Kumkale, T., T. (2007). *Psikolojik Savaş*, Pegasus Yayınları.

Kurt, S. (2019). Yeni terörizmin geleceğin güvenlik ortamına etkileri: Daş Örneği, *Gazi Akademik Bakış*, 13(25), 133-161.

Kurum, M., Avcı, E., (2018), Radikalizm ve aşırıılıktan terörizme: siyasal şiddetin araçsallaştırılması, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 14(28), 37-90.

Kuyaksil, A. (2014). Terör örgütlerinin ideoloji unsuru olarak kullandığı bazı dinî kavramlar. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 1(1), 79-114.

Küçükcan, T. (2010). Terörün sosyolojisi: Toplumsal kökenleri anlama imkânı. *Uluslararası İlişkiler*, 6(24), 33-54.

Küçükşahin, A. (2005). Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu PKK terörüne hazırlayan nedenler, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 1(2), 0-94.

Lewis, J. D. (2014). The Islamic State: A Counter-Strategy For A CounterState, *Middle East Security Report*, Erişim Tarihi: 07.07.2022, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/LewisCenter%20of%20gravity.pdf>.

Lewis, B., (2014), *Haşhaşiler: İslam'da Radikal Bir Tarikat*, Kapı Yayınları.

Lister, C., (2014), Profiling the Islamic State, Erişim Tarihi: 10.04.2022, https://www.brookings.edu/wpcontent/uploads/2014/12/en_web_lister.pdf.

Lockhart, L. (2006). Hasan-ı Sabbâh ve Haşîşiler, (S. Tülücü, Çev.), *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (26), 213-240.

Marcus, A., (2010), *Kan ve İnanç: PKK ve Kürt Hareketi*, İletişim Yayıncılık.

Mardin Valiliği, (2021), 07.03.2021 Yasaklama Kararı, Erişim Tarihi: 07.06.2022, <http://www.mardin.gov.tr/07032021-yasaklama-karari>.

- Marie Claire, (2014). These remarkable women are fighting ISIS. It's time you know who they are, Erişim Tarihi: 02.08.2022, <https://www.marieclaire.com/culture/news/a6643/these-are-the-women-battling-isis>.
- Martin, G. (2017). *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*, (İ.Çapçioğlu, B.Metin, Çev.), Adres Yayınları.
- Marx, K. (2017). *Türkiye Üzerine-Şark Meselesi*, (S.Hilav, A.Tokatlı, Çev.), Sümer Yayıncılık.
- MASAK. (2017). Terörün finansmanı niteliği, Erişim Tarihi: 20.08.2022, <https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmani-niteliği>.
- Memurlarnet, (2018). 10 soruda PKK'nın Afrin'deki algı operasyonu, Erişim Tarihi: 02.08.2022, <https://www.memurlar.net/album/14014>.
- Milliyet Gazetesi. (2011). PKK Hac Ve Umre Hizmetleri, Erişim Tarihi: 28.05.2022, <https://www.milliyet.com.tr/gundem/pkk-hac-ve-umre-hizmetleri-1474343>.
- Milliyet, (2021), Papa pulunda harita skandalı! Barzaniler'den 'Büyük Kürdistan' propagandası, Erişim Tarihi: 02.05.2022, <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/papa-pulunda-harita-skandalı-barzanilerden-buyuk-kurdistan-propagandası-41759135>.
- Mynet, (2013), Doğduğu Evin Bahçesinden Toprak Taşdılar, Erişim Tarihi: 27.05.2022, <https://www.mynet.com/dogdugu-evin-bahcesinden-toprak-tasidilar-110100687314>.
- Newell, W., R. (2016). *Tiranlar: Gücün, Adaletsizliğin ve Terörün Tarihi*, (D. Şengül, Çev.), Yapı Kredi Yayınları.
- Nizamü'l-Mülk. (2017). *Siyasetname*, (M.T.Ayar, Çev.), İş Bankası Yayınları.
- NTV, (2022), Sosyal medya düzenlemesi TBMM'ye sunuldu, Erişim Tarihi: 19.07.2022, https://www.ntv.com.tr/turkiye/son-dakika-haberi-sosyal-medya-duzenlemesi-tbmm-ye-sunuldu,6qnp_yjdUGdUcCXQL501g.
- O'Shaughnessy, N. (2018). Hitler'i Pazarlamak, (A.Öztürk, Çev.), The Kitap Yayınları.
- Ocak, A. (2004). Bir terör örgütü olarak "Bâtınlık ve Selçuklu ülkesindeki faaliyetleri, *Dini Araştırmalar*, 7(20), 163-178.
- Okumuş, B., (2019), DAİŞ'in süreli yayınlarında eylemlerini meşrulaştırma stratejisi: Dabıq, Kostantiniyye Ve Rumiyyah örnekleri, *7. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı - III*, 159-169.
- Orallı, L., E. (2017). Propaganda Olgusu ve Algı Yönetimi, (B. Karabulut, Edt.), *Algı Yönetimi*, Alfa Basım Yayın, 226-249.
- Orwell, G. (2019). *1984*, (C. Üster, Çev.), Can Yayınları.
- Öcalan, A. (1993). *Kürdistan Devriminin Yolu: Manifesto*, Weşanen Serxwebun.

Öcalan, A. (2002). Erişim Tarihi: 17.12.2021, http://ontwikkel2.mvanlaar.net/Portals/0/adam/Blog%20App/-lmMLDJFN02DuHxN8UEtVg/File/serxwebun_243.pdf.

Öcalan, A. (2015). *Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü*, Asrın Yayıncılık.

Önen, N. (2021). Küresel terörizm kapsamında terör örgütlerinin yeni propaganda alanı sosyal medya platformları, *Anadolu Strateji Dergisi*, 3(1), 13-26.

Önenli, G., M. (2022). Radikalleşme süreçleri: PKK örneği, *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 130-152.

Öz Yıldız, S. (2017). Makarenko'nun "Kara Delik Sendromu" teorisi ve terörizmin finansmanında sınıraşan organize suçlar, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 13(25), 27-64.

Öz, A. (2017). Ortadoğu'da Şii-Sünni savaşının Kur'âni dayanakları, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(7), 69-90.

Özalp, H. (2019). Devlet, milliyetçi Türkler Ve Pkk kıskacında Kürtler: "Büyük Adam Küçük Aşk" filminin sosyolojik film eleştirisi bağlamında analizi, *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (1), 37-54.

Özcan, N., A. (1999). *PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi, Yöntemi*, ASAM.Yayınları.

Özdağ, Ü. (2008). *İstihbarat Teorisi*, Kripto Kitaplar.

Özdağ, Ü. (2020). *Algı Yönetimi*, Kripto Basım Yayın.

Özdemir, Ç. (2009). *Pkk Terör Örgütünün İnternet Siteleri Aracılığıyla Yaptığı Propaganda Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü.

Özer, N., P. (2019). Propagandada yöntemler, araçlar ve bir propaganda modeli olarak; Herman Ve Chomsky propaganda modeli, *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 15-30.

ÖZKAN, E. (2015). Nitelikli terör örgüt üyesi kaynağı: Kck siyaset akademisi örnek olay çalışması, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 49-60.

Özkan, T. (2000). *Operasyon*, Doğan Kitap.

Özkök, C. (2021). İfk hadisesi bağlamında Kur'an'da algı yönetimi, *Journal of Analytic Divinity*, 5(1), 44-67.

Özmen, S. (2018). Milenyum sonrası değişen dünyada güvenlik algısı, *Çukurova Araştırmaları*, 4(2), 293-306.

Öztop, F., A. (2021). Yabancı terörist savaşçıların motivasyon faktörleri: DEAŞ ve YPG çerçevesinde bir değerlendirme, *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, 9(1), 97-131.

- Öztürk, M. (2016). Kur'an, yorum ve şiddet meselesi, *Bilimname*, (3), 7-40.
- Öztürk, S., Çelik, K. (2009). Terörizmin Türkiye ekonomisi üzerine etkileri, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 1(2), 85-106.
- Payam, M., M. (2018). Güvenlik bağlamında güç kullanımı ve algı(lama) yönetimi, *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 15-25.
- PKK 1995 yılı Program ve Tüzüğü, (1995), (71), Weşanen Serxwebûn.
- Pokalova, E., (2020), Online terrorist propaganda: Strategic messaging employed by Al Qaeda and ISIS, (J. R. Vacca, Edt.) *Online Terrorist Propaganda Recruitment, and Radicalization*, 267-291.
- Pratkanis, A. & Aronson, E. (2018). (N. Haliloğlu, Çev.), *İkna Çağı: Propagandanın Gündelik Kullanımı ve Suistimali*, The Kitap Yayınları.
- Prucha, N. (2014). Is This The Most Successful Release Of A Jihadist Video Ever?, Erişim Tarihi: 15.07.2022, <https://www.jihadica.com/is-this-the-most-successful-release-of-a-jihadist-video-ever/>.
- Researchgate. (2022). Erişim Tarihi: 15.07.2022, https://www.researchgate.net/figure/Dabiq-Issue-11-Cover-page-ISIL-2015_fig1_316846258.
- Resmi Gazete. (2022). 6415 Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun, Erişim Tarihi: 20.08.2022, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130216-3.htm>.
- Resmi Gazete. (2022). 6532 Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Kanunu, Erişim Tarihi: 20.08.2022, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/04/20140426-1.htm>.
- Rose, S. (2014). The ISIS Propaganda War: A Hi-Tech Media Jihad, Erişim Tarihi: 07.07.2022, <https://www.theguardian.com/world/2014/oct/07/isis-media-machine-propaganda-war>.
- Ross, D., G. (2017). Radicalization: Social Media and the Rise of Terrorism, Erişim Tarihi: 07.07.2022, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CHRG-114hhr97977/html/CHRG-114hhr97977.htm>.
- Rudaw. (2022). Çatakli ve Karayılan'dan çatışmalara ilişkin açıklama, Erişim Tarihi: 07.05.2022, <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/turkey/060520225>.
- Sabah Gazetesi, (2015). PKK medyasının DAESH yalanı!, Erişim Tarihi: 05.08.2022, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2015/09/10/pkk-medyasinin-daes-yalani>.

Sabah Gazetesi. (2014). IŞİD'den 16 maddelik manifesto, Erişim Tarihi: 10.04.2022, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2014/06/12/isidden-16-maddelik-manifesto>.

Sabah Gazetesi. (2022). İslam'ı Teröre Böyle Alet Etiler! İşte PKK'nın Sözde [Diyamet İşleri](https://www.sabah.com.tr/gundem/2022/01/01/islami-terore-boyle-alet-ettiler-iste-pkknin-sozde-diyamet-isleri-baskani) Başkanı, Erişim Tarihi: 01.06.2022, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2022/01/01/islami-terore-boyle-alet-ettiler-iste-pkknin-sozde-diyamet-isleri-baskani>.

Salih, E. (2019). Işid, şiddet ve propaganda: En-Nebe dergisi incelemesi, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 399-411.

Salih, E., Göksun, Y. (2018). *Deaş'ın Medya Stratejisi*, Seta Yayınları.

Saran, M. & Bitirim, S. (2010). Terörle mücadelede sosyal pazarlama ve iletişim stratejileri, *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 1(2), 100-105.

Sarı, İ. (2019). The United States foreign policy towards Kurds, *Ortadoğu Etütleri*, (11), 278-299.

Sarıdiken, B. (2019). Deaş (Işid) örneği ile medya ve terör ilişkisi, *International Social Sciences Studies Journal*, 5(43): 4646-4657.

Sayın, Y., (2019), Arap Baharı ve Tunus'un Yasemin Devrimi'ni yeniden anlamak, *International Journal of Politics and Security*, 1(2), 104-121.

Serxwebun Dergisi. (2014). Erişim Tarihi: 27.05.2022, http://ontwikkel2.mvanlaar.net/Portals/0/adam/Blog%20App/McBZYOp1_0mXwQR8bK DxCw/File/Serxwebun_387.pdf.

SETA. (2022). 5 Soru: DEAŞ Lideri Ebu İbrahim Kureysi'ye Yönelik Operasyonun Detayları Nelerdir?, Erişim Tarihi: 22.03.2022, <https://www.setav.org/5-soru-deas-lideri-ebu-ibrahim-kureysiye-yonelik-operasyonun-detaylari-nelerdir/>.

Sevinç, İ., Babahanoğlu, V. (2019). Küresel güvenliğin değişken yapısı ve terör örgütleri üzerine etkisi: Deaş terör örgütü örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(4), 969-987.

Sökmen, A., İ. (2012). *İdeolojik Boyutu İle Pkk Terör Örgütü*, (Doktora Tezi), Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü.

Sönmez, D., G. (2017). Çoklu radikalleşmenin odağında Türkiye ve mücadelesi, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 19(1), 1-19.

Sönmez, G. (2019). El-Kaide'den DEAŞ sonrası döneme: Küresel militan Selefi hareketin dönüşümü ve geleceği, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 21(2), 134-148.

- Sözcü Gazetesi, (2017), Beyaz Show'a bağlanan Ayşe öğretmen çocuğunu hapiste doğuracak, Erişim Tarihi: 07.06.2022, <https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/beyaz-showa-baglanan-ayse-ogretmen-cocugunu-hapiste-doguracak-2034149/>.
- Şahin, H. (2019). Dabiq dergisi bağlamında IŞİD'in Şiflik algısı, *Turkish Journal of Shiite Studies*, 1(2), 183-214.
- Şahin, Y. & İrdem, İ. (2017). PYD-YPG : Suriye'deki PKK, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 19(1), 21-45.
- Şahin, Y. (2018). *Radikalleşme, Şiddet ve Terörizm*, (S. Z. Haklı, Edt.), Polis Akademisi Yayınları, (63), 77-98.
- Şehirli, A. (2000). *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri*, Burak Yayınları.
- Şen, H. (2021). *PKK: Terör ve İdeoloji*, Yeditepe Yayınevi.
- Şen, O. (2017). *Terörizmle Stratejik Mücadele*, Alfa Basım Yayım.
- Şenol, D. & Erdem, S. & Erdem, E. (2016). Işid: Küresel bir terör örgütü, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 277-292.
- T.C. Avrupa Birliği Başkanlığı, (2008), Avrupa Adalet Divanı - AB Terör Örgütleri Listesi - PKK, Erişim Tarihi: 15.02.2022, <https://www.ab.gov.tr/p.php?e=41576>.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2022a). PKK, Erişim Tarihi: 02.05.2022, <https://www.mfa.gov.tr/pkk.tr.mfa>.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2022b). Türkiye'nin DAESH ile mücadelesi ve Yabancı Terörist Savaşçılar (YTS) konusuna yaklaşımı, Erişim Tarihi: 10.08.2022, https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-yabanci-terorist-savascilarla-mucadelesi.tr.mfa.
- T24. (2016). IŞİD'in Yayın Organları Dabiq, Rumiya Ve Konstantiniyye'nin İsimleri Nereden Geliyor?, Erişim Tarihi: 07.07.2022, <https://t24.com.tr/haber/isidin-yayin-organlari-dabiq-rumiya-ve-konstantiniyyenin-isimleri-nereden-geliyor.358983>.
- Tan, M. (2012). Tarihsel süreçte İsmaililik ve yaşadığı farklılaşmalar, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(2), 111-145.
- Tarhan, N. (2020). *Psikolojik Savaş: Gri Propaganda*, Timaş Yayınları.
- Taşdemir, E. (2017). Sosyal medyada terör propagandası: Deaş örneği, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 726-752.
- Taşdemir, F. (2020). 21. Yüzyılda eski ve yeni terörizm tartışmaları: Aktörler ve dinamikler, *Akademik Hassasiyetler*, 7(14), 173-213.
- Taşkıran, B., H. (2019). *Algı Yönetimi*, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları, 9-78.

Taştekin, F. (2017). *Karanlık Çöktüğünde İŞİD: Din Adına Şiddetin Dünü ve Bugünü*, Doğan Egmont Yayıncılık.

TDK Sözlüğü. (2021). Erişim Tarihi:14.04.2021, <https://sozluk.gov.tr/>.

Telci, H. (2018). *Terör Örgütlerinin Algı Yönetimi Faaliyetleri, Pkk Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Teltik, M. (2022). Ortadoğu coğrafyasında Deaş: Tarihçesi, eylemci profili ve propaganda faaliyetleri, *Asia Minor Studies*, 10(1), 92-104.

Temizöz, C. (2012). *Kuruluşu, İnfazları, Katliamlarıyla Siyasallaşan PKK Terör Örgütü*, Togan Yayıncılık.

Terörle Mücadele Kanunu. (1991), Erişim Tarihi: 09.04.2021, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf>.

The Economist. (2015). The truce between Turkey and Kurdish militants is over, Erişim Tarihi: 06.06.2022, <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2015/07/26/the-truce-between-turkey-and-kurdish-militants-is-over>.

Tıgınoğlu, M., Z. (2021). Tekfir, teşbih ve teccim bağlamında Selefi- Vahhabî söylemin çikmazları, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 21(1), 205-229.

Tuncer, A., S. (2013). Sosyal Medyanın Gelişimi, (F. Z. Özata, Edt.), *Sosyal Medya*, Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri, s.2-24.

Tunç, A. & Atıcı, F., Z. (2019). Uluslararası İlişkilerde konstrüktivist yaklaşım ve bir algı yönetimi aracı olarak kamu diplomasisi, *Proceeding Book Atlas International Congress On Social Sciences*, (4) ,48-57.

Tunç, A. & Atılğan, A. (2017). Algı üzerine kurulu yönetsel bir anlayış: Algı'nın yönetimi, *International Journal Of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 3(3), 228-238.

Turan, E. & Ayçe, T., M. (2018). Propaganda amaçlı kullanılan basılı materyalin medyadaki algısal kullanımı, *6. Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu*, 361-376.

Tutar, H. (2008). *Simetrik ve Asimetrik İletişim Bağlamında Örgütsel Algılama Yönetimi*, Seçkin Yayınları.

Türk Ceza Kanunu. (2004). Erişim Tarihi: 19.07.2022, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>.

Türkay, N. (2010). *Devlet Güvenliğini Tehdit Eden Terör Olaylarının Televizyon Haberlerindeki Sunumu*, (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türkdoğan, O. (2011). Kimlik-göç-sosyal şiddet ve Türkiye gerçeği, *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (36), 1-14.

Türkiye Barolar Birliği. (2006). *Türkiye ve Terörizm*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, (1982), Erişim Tarihi: 19.07.2022, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.

Türkoğlu, E. (2017). Küresel bir terör örgütü olarak Işid'in dijital dergi kullanımı: Konstantiniye üzerine bir inceleme, *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(1), 162-180.

Twitter, (2017). Erişim Tarihi: 10.08.2022, <https://twitter.com/sametdgn1/status/817490167879573504?lang=es>.

Tzu, S. (2018). *Savaş Sanatı*, (P. Otkan, G. Fidan, Çev.), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Urlu, M. (2008). *21. Yüzyılda PKK Terör örgütünün Türkiye'de Kullandığı Propaganda Strateji ve Teknikleri*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Utma, S. (2018). Dijital çağda medyanın psikolojik gücü: Algı yönetimi perspektifinden kuramsal bir değerlendirme, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2903-2913.

Ünal, M. C. (2017). Arap Baharı sonrası avrupa komşuluk politikasının geleceği, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 16(2), 147-170.

Ünsal, H. (2020). İmam Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l- Qur'ân'ında Cihad ve Kitâl Âyetlerinin yorumu, *Eskiyeni*, (40), 259-281.

Ünsal, Z., E. & Olçar, K. (2019). Avrupa'da radikalleşme ve DAESH: DAESH'in evrilmesi ve Avrupa güvenliğine yönelik tehditler, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 15(29), 115-150.

Vice News, (2014), ISIS Has a Really Slick and Sophisticated Media Department, Erişim Tarihi: 15.07.2022, [ISIS Has a Really Slick and Sophisticated Media Department \(vice.com\)](https://www.vice.com/en_us/article/isis-has-a-really-slick-and-sophisticated-media-department).

Warrick, J. (2016). (I. Tansel, Çev.), *Siyah Bayraklar: IŞİD'in Doğuşu ve Yükselişi*, A7 Kitap.

Wilkinson, P. (2002). Terör ve Terörizm: Kavramlar, Özellikler ve Tipoloji, (C.Güzel, Edt.), *Silinmiş Yüzler Karşısında Terör*, Ayraç Yayınevi.

Williams, L. (2016) Islamic State Propaganda And The Mainstream Media, *Lowy Institute*, Erişim Tarihi:10.06.2022, <https://www.lowyinstitute.org/publications/islamic-state-propaganda-and-mainstream-media>.

Wilson, L. (2017). Understanding the appeal of ISIS. *New England Journal of Public Policy*, 29(1), 1-10.

- Yalçinkaya, H. (2017) IŞİD'in yabancı savaşçıları ve yarattığı tehdit: Türkiye'nin tecrübesi (2014-2016), *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 14(53), 23-43.
- Yaşa, A., G., Yılmaz, M., L. (2020). Terör örgütleriyle mücadele sürecinde ekonomik istihbaratın rolü: DEAŞ örneği, *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 107-130.
- Yayla, A. (2015). Terör ve Terörizm Kavramlarına Genel Bakış, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 45(1), 335-385.
- Yeşiltaş, M., Öncel, R. (2017). Yenilgiden Sonra Deaş yükselişi, çöküşü ve geleceği, *SETA*, 5-26.
- Yıldız, F. (2020) Sınırtaşan/Organize suçlar bağlamında Avrupa Birliği, *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(2), 275-289.
- Yılmaz, S., Akagündüz, O. (2011). *Kürtler Neden Devlet Kuramaz?*, Milenyum Yayınları.
- Yönem, A., (2013). Şii Sünni ilişkileri bağlamında günümüz Selefiligi, *E-makalat Mezhep Araştırmaları*, 6(2), 195-222.
- Zenginoğlu, S. (2016). Uluslararası terörizm Ve Avrupa Birliği, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (25), 157-178.
- 21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, (2019). Bir terör örgütünü parlatmak: PKK/PYD propagandası, Erişim Tarihi: 09.08.2022, https://21yyte.org/tr/merkezler/islevsel-arastirma-merkezleri/terorizm-ve-terorizmle-mucadele/bir-terror-orgutunu-parlatmak-pkk-pyd-propagandasi#_ednref2.

